

Informace o regionech, městech a obcích

Jihlava, 30. září 2009

Kód publikace: 631361-09

Č. j.: 49/2009 - 7114

POSTAVENÍ VENKOVA V KRAJI VYSOČINA

Zpracoval: ČSÚ, oddělení regionálních analýz a informačních služeb Jihlava
Vedoucí oddělení: Ing. Jitka Číhalová
Informační služby: tel.: 567 109 061, e-mail: infoservisvys@czso.cz
Kontaktní zaměstnanec: Ing. Vlastislav Valda, tel.: 567 109 062, e-mail: vlastislav.valda@czso.cz

Zajímají Vás nejnovější údaje o inflaci, HDP, obyvatelstvu, průměrných mzdách a mnohé další? Najdete je na stránkách ČSÚ na Internetu: **www.czso.cz**

Údaje o kraji Vysočina naleznete také na Internetu: **www.jihlava.czso.cz**

Autoři publikace děkují osloveným zaměstnancům výzkumných ústavů, vysokých škol, krajských úřadů a dalších institucí za cenné náměty a připomínky, které využili jak při vymezení jednotlivých variant venkova, tak při zpracování samotné analýzy.

ISBN 978-80-250-1942-9

© Český statistický úřad, Jihlava, 2009

ÚVOD

Předkládaná publikace **Postavení venkova v kraji Vysočina** navazuje na úvodní studii z roku 2007, kterou vydal Český statistický úřad Jihlava jako pilotní publikaci **Rozvoj venkova v kraji Vysočina v letech 2000 až 2006** (podklady pro diskusi o vymezení venkova) (kód publikace 13-63n1-08) a na studii **Varianty vymezení VENKOVA a jejich zobrazení ve statistických ukazatelích v letech 2000 až 2006**, vydanou Českým statistickým úřadem v září loňského roku. Obě dříve vydané publikace se zaměřily zejména na hledání vhodné varianty pro vymezení venkova, výběr ukazatelů pro hodnocení rozdílů mezi městským a venkovským prostorem a jejich záměrem bylo vyvolat diskusi za účasti odborníků z řad uživatelů statistických dat, především z vysokých škol, vědeckých ústavů a dalších státních institucí. Do diskuse se zapojili i pracovníci krajských úřadů.

Cílem této publikace je ukázat, jaký je venkov v kraji Vysočina. Zda se při zvoleném vymezení jeví homogenní, či byly zjištěny významné rozdíly mezi venkovskými obcemi v bezprostřední blízkosti velkých měst a obcemi vzdálenými. Pozornost byla věnována i tomu, zda se ve statistických datech projevují rozdíly mezi městským a venkovským prostorem a mezi venkovskými obcemi v různých oblastech kraje (např. zda se liší venkovský prostor na Náměštsku od Pelhřimovska).

Jako **referenční období** byly pro potřeby této analýzy zvoleny roky 2001 až 2008, v některých případech však data za celý tento časový úsek nejsou k dispozici. Datovým zdrojem části významných ukazatelů je pouze Sčítání lidu, domů a bytů. To sice proběhlo již v roce 2001, ale jeho výsledky není možné nahradit novějšími daty, neboť jiný zdroj neexistuje. Vzhledem k faktu, že jde o první rozsáhlejší studii ČSÚ zabývající se venkovem v kraji a také k omezenému množství srovnatelných časových řad (především za ekonomické a environmentální prostředí), věnovali autoři prioritně pozornost analýze současného stavu, vývojové tendence jsou stručně naznačeny jen ve vybraných oblastech (populační vývoj, trh práce). Pro hlubší zachycení vývoje venkova se otevírá prostor po zpracování výsledků blízkého se populačního a bytového cenzu.

Autoři odpovídají na **základní otázky**:

1. Jak významnou roli v kraji zaujímá venkovský prostor, jaké jsou hlavní rozdíly mezi městským a venkovským prostorem kraje?
2. Existují uvnitř venkovského prostoru kraje významné regionální rozdíly?
3. Co je charakteristické pro zemědělství a lesnictví v kraji?
4. Jaké ukazatele má k dispozici statistika pro porovnání rozdílů mezi městským a venkovským prostorem?

Úvodní kapitola stručně seznamuje s problematikou vymezení venkova v obecné rovině (strategické dokumenty na národní a regionální úrovni) i s konkrétním vymezením použitým v této publikaci.

Ve druhé kapitole je největší prostor věnován tomu, jak se v jednotlivých okruzích statistických ukazatelů liší venkovský a městský prostor, který je členěn podle správních obvodů pověřených obecními úřady. Varianta vymezení venkova na úrovni kraje Vysočina byla vybrána ve spolupráci s odbornou veřejností.

Pro posouzení postavení venkova v kraji Vysočina v celostátním kontextu byla do publikace zařazena samostatná kapitola věnovaná mezikrajskému srovnání, kde byl venkov v zájmu srovnatelnosti jednotlivých krajů vymezen jednotně pro všechny kraje poněkud odlišně od kapitoly věnované venkovu v rámci kraje.

Součástí publikace je též kapitola věnovaná zemědělství a lesnictví, neboť tato odvětví jsou koncentrována do venkovského prostoru. Pro jejich zpracování byla využita data ze Strukturálního šetření v zemědělství 2007, která byla doplněna údaji ze standardních statistických zjišťování.

Závěr publikace tvoří přehled statistických ukazatelů, které má ČSÚ k dispozici až do úrovně obcí a lze z nich agregovat libovolná území. Celá analýza je doplněna grafy a kartogramy souvisejícími s danou problematikou.

Obdobná analýza byla zpracována i v ostatních krajích České republiky (s výjimkou Hlavního města Prahy). Na přípravě publikace pracovníci oddělení regionálních analýz a informačních služeb v jednotlivých krajích spolupracovali s partnerskými pracovišti v ústředí ČSÚ – Odborem statistiky zemědělství, lesnictví a životního prostředí a Odborem veřejných databází.

Vedle tištěné formy a CD-ROM naleznete naše publikace na internetových stránkách:

www.jihlava.czso.cz

Reprodukce výňatků z této publikace lze pořizovat, pokud je uveden jejich zdroj, s výjimkou reprodukce pro komerční účely. Citace mohou být zveřejněny jen s uvedením zdroje „Postavení venkova v kraji Vysočina“ a původu statistických dat v ní otištěných.

Ležatá čárka (-) v tabulce na místě čísla značí, že se jev nevyskytoval.

Tečka (.) na místě čísla značí, že údaj není k dispozici nebo je nespolehlivý.

Ležatý křížek (x) značí, že zápis není možný z logických důvodů.

Nula (0) se v tabulce používá pro označení číselných údajů menších než polovina zvolené měřicí jednotky.

Zkratka „i.d.“ v tabulce nahrazuje individuální údaj, který nelze zveřejnit.

Výpočty v tabulkách jsou prováděny z nezaokrouhlených údajů (včetně součtů).

Publikované údaje jsou definitivní.

OBSAH

Úvod	3
Seznam tabulek	6
Seznam grafů	8
Seznam kartogramů	10
1. Vymezení venkova	11
1.1. Obecné poznatky k vymezení venkova	11
1.2. Vymezení venkova v národních dokumentech	12
1.3. Venkov a dokumenty na regionální úrovni	14
1.4. Výběr vhodné varianty pro vymezení venkova	14
1.5. Varianta použitá pro mezikrajské srovnání v kapitole 4	15
1.6. Varianta použitá pro hodnocení postavení venkova v kraji Vysočina v kapitole 2	16
2. Městský a venkovský prostor v kraji Vysočina	23
2.1. Území, sídelní struktura, dostupnost	23
2.2. Obyvatelstvo	30
2.3. Ekonomika	37
2.4. Trh práce	45
2.5. Bydlení, bytová výstavba	54
2.6. Občanská a technická vybavenost	61
2.7. Shrnutí	65
3. Vývoj zemědělství a lesnictví v kraji Vysočina	66
3.1. Zemědělství	66
3.2. Lesnictví	88
4. Mezikrajské srovnání městského a venkovského prostoru	96
4.1. Území, sídelní struktura, dostupnost	97
4.2. Obyvatelstvo	102
4.3. Ekonomika	107
4.4. Trh práce	113
4.5. Bydlení, bytová výstavba	122
4.6. Občanská a technická vybavenost	128
Závěr	141
Příloha 1 Seznam ukazatelů ČSÚ k problematice venkova s daty dostupnými do úrovně obcí	142
Příloha 2 Přehled obcí v kraji Vysočina se zařazením do městského a venkovského prostoru	144
Příloha 3 Zkratky názvů správních obvodů obcí s rozšířenou působností a pověřených obecních úřadů kraje Vysočina	160
Příloha 3 Zkratky názvů správních obvodů obcí s rozšířenou působností a pověřených obecních úřadů kraje Vysočina	161
Seznam použité literatury a informačních zdrojů	162

SEZNAM TABULEK

Tab. 1.6.1	Obce zařazené do městského prostoru v kraji Vysočina v krajské variantě vymezení	16
Tab. 1.6.2	Základní údaje o obcích kraje Vysočina ve venkovském a městském prostoru podle krajského a republikového vymezení k 31. 12. 2007	17
Tab. 2.1.1	Základní územní a sídelní charakteristiky SO POU kraje Vysočina k 31. 12. 2008	23
Tab. 2.1.2	Počet obcí v SO POU kraje Vysočina podle hustoty zalidnění k 31. 12. 2008	25
Tab. 2.1.3	Bilance půdy a koeficient ekologické stability v SO POU kraje Vysočina k 31. 12. 2008	26
Tab. 2.1.4	Počet obcí venkovského prostoru podle počtu obyvatel v SO POU kraje Vysočina k 31. 12. 2008	28
Tab. 2.1.5	Podíl obyvatel v obcích SO POU kraje Vysočina podle časové dostupnosti sídla správního obvodu obce s rozšířenou působností a sídla kraje v roce 2008	29
Tab. 2.2.1	Obyvatelstvo podle věku v SO POU kraje Vysočina k 31. 12. 2008	30
Tab. 2.2.2	Živě narození a potraty v SO POU kraje Vysočina v letech 2001 až 2008 (roční průměr)	31
Tab. 2.2.3	Zemřelí v SO POU kraje Vysočina v letech 2001 až 2008 (roční průměr)	33
Tab. 2.2.4	Pohyb obyvatelstva v SO POU kraje Vysočina v letech 2001 až 2008 (roční průměr)	34
Tab. 2.2.5	Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle vzdělání v SO POU kraje Vysočina k 1. 3. 2001	36
Tab. 2.3.1	Vybrané ekonomické ukazatele SO POU kraje Vysočina	37
Tab. 2.3.2	Ekonomické změny v SO POU kraje Vysočina v letech 2001 až 2008	38
Tab. 2.3.3	Odvětvová struktura ekonomiky ^{*)} v SO POU kraje Vysočina k 31. 12. 2008	39
Tab. 2.3.4	Ekonomické subjekty ^{*)} v SO POU kraje Vysočina podle počtu zaměstnanců k 31. 12. 2008	41
Tab. 2.3.5	Ekonomické subjekty ^{*)} v SO POU kraje Vysočina podle právní formy k 31. 12. 2008	42
Tab. 2.3.6	Kapacita hromadných ubytovacích zařízení v SO POU kraje Vysočina v roce 2008	43
Tab. 2.3.7	Veřejné rozpočty ^{*)} v SO POU kraje Vysočina v letech 2003 až 2008 (roční průměr)	44
Tab. 2.4.1	Vybrané ukazatele z oblasti trhu práce v SO POU kraje Vysočina	45
Tab. 2.4.2	Míra ekonomické aktivity obyvatelstva podle pohlaví a věku v SO POU kraje Vysočina k 1. 3. 2001	46
Tab. 2.4.3	Zaměstnané osoby podle sektoru ekonomické činnosti v SO POU kraje Vysočina k 1. 3. 2001	47
Tab. 2.4.4	Obsazená pracovní místa podle sektoru ekonomické činnosti v SO POU kraje Vysočina k 1. 3. 2001	49
Tab. 2.4.5	Míra nezaměstnanosti a vybrané skupiny uchazečů o zaměstnání v SO POU kraje Vysočina k 31. 12. 2008	51
Tab. 2.4.6	Vybrané skupiny uchazečů o zaměstnání v SO POU kraje Vysočina k 31. 12. 2008	52
Tab. 2.5.1	Vybrané charakteristiky domovního a bytového fondu v SO POU kraje Vysočina	54
Tab. 2.5.2	Domovní fond v SO POU kraje Vysočina v letech 1991 a 2001	55
Tab. 2.5.3	Bytový fond v SO POU kraje Vysočina v letech 1991 a 2001	56
Tab. 2.5.4	Trvale obydlené byty v SO POU kraje Vysočina podle období výstavby domu k 1. 3. 2001	57
Tab. 2.5.5	Vybrané charakteristiky úrovně bydlení v SO POU kraje Vysočina k 1. 3. 2001	58
Tab. 2.5.6	Dokončené byty v SO POU kraje Vysočina v letech 2001 až 2008	59
Tab. 2.6.1	Občanská vybavenost obcí venkovského prostoru v SO POU kraje Vysočina v roce 2000 a 2006	61
Tab. 2.6.2	Technická vybavenost obcí venkovského prostoru v SO POU kraje Vysočina v roce 2000 a 2007 (2006)	63
Tab. 3.1.1	Počty hospodařících subjektů a obhospodařovaná půda v krajích ČR v roce 2007	66

Tab. 3.1.2 Převažující zaměření hospodařících subjektů v krajích ČR k 30. 9. 2007.....	67
Tab. 3.1.3 Obhospodařovaná půda fyzickými a právníckými osobami v okresech kraje Vysočina v roce 2007	69
Tab. 3.1.4 Zemědělské podniky podle počtu pracovníků v krajích ČR k 30. 9. 2007	70
Tab. 3.1.5 Pracovníci v zemědělství podle věku v krajích ČR k 30. 9. 2007 ^{*)}	70
Tab. 3.1.6 Pracovníci v zemědělství podle věku v okresech kraje Vysočina k 30. 9. 2007	71
Tab. 3.1.7 Podniky fyzických a právníckých osob podle určení produkce v krajích ČR v roce 2007	73
Tab. 3.1.8 Využití orné půdy v krajích ČR v roce 2007	74
Tab. 3.1.9 Využití orné půdy v okresech kraje Vysočina v roce 2007.....	75
Tab. 3.1.10 Osevní plochy v kraji Vysočina v letech 2000 až 2008	76
Tab. 3.1.11 Hektarové výnosy v kraji Vysočina v letech 2000 až 2008	76
Tab. 3.1.12 Sklizeň v kraji Vysočina v letech 2000 až 2008	77
Tab. 3.1.13 Stavby hospodářských zvířat v krajích ČR k 30. 9. 2007.....	78
Tab. 3.1.14 Hospodářská zvířata v okresech kraje Vysočina k 30. 9. 2007	79
Tab. 3.1.15 Stavby hospodářských zvířat v kraji Vysočina v letech 2002 až 2009 ^{*)}	81
Tab. 3.1.16 Živočišná výroba v kraji Vysočina v letech 2001 až 2008.....	81
Tab. 3.1.17 Zemědělské stroje ve vlastnictví podniků v krajích ČR k 30. 9. 2007	82
Tab. 3.1.18 Stroje a zařízení ve vlastnictví podniků v okresech kraje Vysočina k 30. 9. 2007	82
Tab. 3.1.19 Produkce zemědělského odvětví v kraji Vysočina v letech 2003 až 2007.....	84
Tab. 3.1.20 Produkce zemědělského odvětví v kraji Vysočina za rok 2007	85
Tab. 3.1.21 Rostlinná produkce kraje Vysočina v letech 2003 až 2007.....	85
Tab. 3.1.22 Rostlinná produkce kraje Vysočina za rok 2007	86
Tab. 3.1.23 Živočišná produkce kraje Vysočina v letech 2003 až 2007	86
Tab. 3.1.24 Živočišná produkce kraje Vysočina za rok 2007	87
Tab. 3.2.1 Lesy v krajích České republiky podle dřevin	89
Tab. 3.2.2 Lesy v okresech kraje Vysočina podle dřevin	90
Tab. 3.2.3 Lesy ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností kraje Vysočina podle dřevin.....	92
Tab. 3.2.4 Lesy v krajích České republiky podle kategorií a subkategorií	93
Tab. 3.2.5 Lesy v okresech kraje Vysočina podle kategorií a subkategorií	94
Tab. 3.2.6 Lesy ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností kraje Vysočina podle kategorií a subkategorií.....	95
Tab. 4.1.1 Základní územní a sídelní charakteristiky k 31. 12. 2008	97
Tab. 4.1.2 Obce venkovského prostoru podle počtu obyvatel k 31. 12. 2008	98
Tab. 4.1.3 Obce podle hustoty zalidnění k 31. 12. 2008.....	99
Tab. 4.1.4 Struktura půdního fondu a koeficient ekologické stability k 31. 12. 2008	100
Tab. 4.1.5 Časová dostupnost sídla správního obvodu obce s rozšířenou působností a sídla kraje v roce 2008	101
Tab. 4.2.1 Obyvatelstvo podle věku k 31. 12. 2008	102
Tab. 4.2.2 Porodnost a potratovost v letech 2001 až 2008 (roční průměr).....	103
Tab. 4.2.3 Úmrtnost v letech 2001 až 2008 (roční průměr).....	104
Tab. 4.2.4 Pohyb obyvatelstva v letech 2001 až 2008 (roční průměr).....	105
Tab. 4.2.5 Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle vzdělání k 1. 3. 2001	106

Tab. 4.3.1 Vybrané ekonomické ukazatele	107
Tab. 4.3.2 Ekonomické změny v letech 2001 až 2008.....	108
Tab. 4.3.3 Odvětvová struktura ekonomiky ⁷⁾ k 31. 12. 2008	109
Tab. 4.3.4 Ekonomické subjekty ⁷⁾ podle počtu zaměstnanců k 31. 12. 2008.....	110
Tab. 4.3.5 Ekonomické subjekty ⁷⁾ podle právní formy k 31. 12. 2008	110
Tab. 4.3.6 Kapacita hromadných ubytovacích zařízení v roce 2008	111
Tab. 4.3.7 Veřejné rozpočty ⁷⁾ v letech 2003 až 2008 (roční průměr)	112
Tab. 4.4.1 Vybrané ukazatele z oblasti trhu práce	113
Tab. 4.4.2 Míra ekonomické aktivity obyvatelstva podle pohlaví a věku k 1. 3. 2001.....	114
Tab. 4.4.3 Zaměstnané osoby podle sektoru ekonomické činnosti k 1. 3. 2001.....	115
Tab. 4.4.4 Obsazená pracovní místa podle sektoru ekonomické činnosti k 1. 3. 2001	117
Tab. 4.4.5 Míra nezaměstnanosti a vybrané skupiny uchazečů o zaměstnání k 31. 12. 2008.....	119
Tab. 4.4.6 Vybrané skupiny uchazečů o zaměstnání k 31. 12. 2008.....	120
Tab. 4.5.1 Vybrané charakteristiky domovního a bytového fondu	122
Tab. 4.5.2 Domovní fond v letech 1991 a 2001	123
Tab. 4.5.3 Bytový fond v letech 1991 a 2001	124
Tab. 4.5.4 Trvale obydlené byty podle období výstavby domu k 1. 3. 2001	125
Tab. 4.5.5 Vybrané charakteristiky úrovně bydlení k 1. 3. 2001	125
Tab. 4.5.6 Dokončené byty v letech 2001 až 2008	126
Tab. 4.6.1 Občanská vybavenost obcí venkovského prostoru v roce 2000 a 2006 (2007)	128
Tab. 4.6.2 Technická vybavenost obcí venkovského prostoru v roce 2000 a 2006 (2007)	130

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Počet obcí v SO ORP kraje Vysočina ve venkovském a městském prostoru podle krajské varianty vymezení venkova k 31. 12. 2007.....	18
Graf 2 Počet obyvatel v SO ORP kraje Vysočina ve venkovském a městském prostoru podle krajské varianty vymezení venkova k 31. 12. 2007.....	18
Graf 3 Obce ve venkovském prostoru SO POU kraje Vysočina podle hustoty zalidnění v r. 2008 v %	25
Graf 4 Vybrané druhy pozemků ve venkovském prostoru SO POU kraje Vysočina v roce 2008 v ha	27
Graf 5 Obyvatelstvo podle velikostních skupin obcí ve venkovském prostoru SO POU kraje Vysočina v roce 2008	28
Graf 6 Živě narození v manželství a mimo manželství ve venkovském prostoru SO POU kraje Vysočina v letech 2001 až 2008	32
Graf 7 Celkový přírůstek (úbytek) obyvatel ve venkovském prostoru SO POU kraje Vysočina v letech 2001 až 2008.....	35
Graf 8 Podíl obyvatel ve věku 15 a více let s vysokoškolským vzděláním ve venkovském prostoru SO POU kraje Vysočina k 1. 3. 2001 v %	35
Graf 9 Podíl zpracovatelského průmyslu s napojením na primární sektor na celkovém počtu subjektů v sekundárním sektoru ve venkovském prostoru SO POU kraje Vysočina v roce 2008 v %.....	40
Graf 10 Počet lůžek v hromadných ubytovacích zařízeních ve venkovském a městském prostoru SO POU kraje Vysočina v roce 2008	44
Graf 11 Zaměstnaní podle sektorů národního hospodářství ve venkovském prostoru SO POU kraje Vysočina v roce 2008.....	48
Graf 12 Podíl uchazečů o zaměstnání na celkovém počtu obyvatel ve věku 15 až 64 let ve venkovském prostoru SO POU kraje Vysočina v roce 2008 v %.....	52

Graf 13 Podíl bytů sloužících k rekreaci na celkovém počtu neobydlených bytů ve venkovském prostoru SO POU kraje Vysočina k 1. 3. 2001	57
Graf 14 Trvale obydlené byty podle období výstavby ve venkovském prostoru SO POU kraje Vysočina k 1.3.2001.....	58
Graf 15 Přírůstek obcí s kanalizací s napojením na ČOV ve venkovském prostoru SO POU kraje Vysočina mezi r. 2000 a 2006 v %	64
Graf 16 Obhospodařovaná zemědělská půda podle právní formy zemědělských podniků v okresech kraje Vysočina k 30. 9. 2007 v ha	68
Graf 17 Výměra obhospodařované zemědělské půdy na jeden podnik podle právních forem v okresech kraje Vysočina k 30. září 2007 v ha	69
Graf 18 Zemědělské vzdělání vedoucího pracovníka v zemědělských podnicích v kraji Vysočina v roce 2007	72
Graf 19 Využití obhospodařované orné půdy v kraji Vysočina v roce 2007.....	74
Graf 20 Osevní plochy obilovin v okresech kraje Vysočina v roce 2007 v ha.....	75
Graf 21 Osevní plochy pícnin na orné půdě v okresech kraje Vysočina v r. 2007 v ha.....	76
Graf. 22 Hektarové výnosy obilovin v kraji Vysočina v letech 2000 až 2008 v t/ha	77
Graf 23 Počet hospodářských zvířat na 100 ha obhospodařované půdy v okresech kraje Vysočina k 30. 9. 2007	80
Graf 24 Počet hospodářských zvířat na 100 ha obhospodařované půdy v kraji Vysočina v letech 2000 až 2008	80
Graf 25 Zemědělské stroje v okresech kraje Vysočina k 30.9.2007	83
Graf 26 Zemědělské podniky poskytující a využívající zemědělské služby v kraji Vysočina a v ČR v %.....	83
Graf 27 Produkce zemědělského odvětví v kraji Vysočina v letech 2003 až 2007 (předběžný údaj) v mil. Kč	84
Graf 28 Produkce zemědělského odvětví v krajích ČR v roce 2007 (semidefinitivní údaj) v mil. Kč.....	85
Graf 29 Podíl jehličnatých a listnatých dřevin na zalesňované ploše v kraji Vysočina a České republice v letech 2000 až 2007	89
Graf 30 Průměrná zásoba dřeva v kraji Vysočina a v České republice v m ³ b.k. na 1 ha	90
Graf 31 Podíl smrku na celkové výměře lesa v okresech kraje Vysočina v %.....	91
Graf 32 Obyvatelstvo venkovského prostoru podle velikostních skupin obcí k 31. 12. 2008	98
Graf 33 Struktura obcí podle kategorie hustoty zalidnění k 31. 12. 2008	99
Graf 34 Vybrané druhy pozemků a koeficient ekologické stability ve venkovském prostoru v roce 2008....	100
Graf 35 Živě narození a z toho mimo manželství na 1 000 obyvatel v letech 2001 až 2008.....	103
Graf 36 Celkový přírůstek (úbytek) počtu obyvatel (rozdíl stavů k 31. 12. 2008 a k 1. 1. 2001).....	105
Graf 37 Obyvatelstvo ve věku 15 a více let s vysokoškolským vzděláním podle pohlaví k 1. 3. 2001.....	106
Graf 38 Podíl zpracovatelského průmyslu napojeného na primární sektor na celkovém počtu ekonomických subjektů k 31. 12. 2008	109
Graf 39 Podíl městského a venkovského prostoru na lůžkových kapacitách hromadných ubytovacích zařízení daného kraje v roce 2008.....	111
Graf 40 Nárůst daňových příjmů obecních rozpočtů na 1 obyvatele mezi roky 2003 a 2008.....	112
Graf 41 Zaměstnané osoby podle sektoru ekonomické činnosti k 1. 3. 2001.....	116
Graf 42 Podíl uchazečů o zaměstnání na obyvatelstvu ve věku 15 - 64 let k 31. 12. 2008.....	118
Graf 43 Uchazeči o zaměstnání podle délky evidence na úřadech práce k 31. 12. 2008	120
Graf 44 Podíl trvale obydlených domů podle období výstavby v roce 2001	123
Graf 45 Neobydlené byty podle důvodu neobydlenosti v roce 2001.....	124

Graf 46 Podíl trvale obydlených domů se zavedeným plynem a připojením na veřejnou kanalizaci v roce 2001	126
Graf 47 Byty v domech s pečovatelskou službou na 1 000 obyvatel ve věku 65 a více let v roce 2007	129
Graf 48 Podíl obcí ve venkovském prostoru s kanalizací napojenou na čistírnu odpadních vod v roce 2000 a 2006	130
Graf 49 Podíl obcí se železniční zastávkou v roce 2006.....	131

SEZNAM KARTOGRAMŮ

Vymezení venkovského a městského prostoru v kraji Vysočina.....	19
Hustota zalidnění v obcích kraje Vysočina k 31. 12. 2008.....	19
Podíl zemědělské půdy na katastrálním území obcí kraje Vysočina k 31. 12. 2008	20
Změna počtu obyvatel v obcích kraje Vysočina mezi roky 2000 a 2008.....	20
Index stáří v obcích kraje Vysočina k 31. 12. 2008	21
Míra ekonomické aktivity v obcích kraje Vysočina k 1. 3. 2001 (SLDB)	21
Míra nezaměstnanosti v obcích kraje Vysočina k 31. 12. 2008	22
Dokončené byty v obcích kraje Vysočina v letech 2001 až 2008	22
Vymezení venkovského a městského prostoru v České republice	133
Hustota zalidnění v obcích venkovského prostoru k 31. 12. 2008	134
Podíl zemědělské půdy na katastrálním území obcí venkovského prostoru k 31. 12. 2008.....	135
Změna počtu obyvatel v obcích venkovského prostoru mezi roky 2000 a 2008.....	136
Index stáří v obcích venkovského prostoru k 31. 12. 2008	137
Míra ekonomické aktivity v obcích venkovského prostoru k 1. 3. 2001 (SLDB).....	138
Míra nezaměstnanosti v obcích venkovského prostoru k 31. 12. 2008	139
Dokončené byty v obcích venkovského prostoru v letech 2001 až 2008.....	140

1. Vymezení venkova

1.1. Obecné poznatky k vymezení venkova

Problematika venkova vchází do popředí zájmu od chvíle, kdy došlo k prudkému růstu měst v důsledku průmyslového rozvoje. Součástí změn, které s sebou přináší industrializace a následná místy až živelná urbanizace, je i mnohem zřetelnější rozdíl mezi venkovem a městem. I přes to, že dichotomie pojmů „město“ a „venkov“ zde jasně existovala již od dob starověkých měst, až v období urbanizace se stává častým předmětem mnoha vědních oborů od sociologie přes geografii až po ekonomii či architekturu.

Cílem studií zmíněných vědních oborů není jen teoretické zkoumání těchto dvou odlišných prostředí, ale i praktické řešení logicky divergentního vývoje a často velmi značných sociálních, kulturních a ekonomických disparit mezi venkovem a městem. Studium těchto disparit i případnými snahami o jejich zmírnění se dnes zabývá značné množství institucí (veřejná správa, nadnárodní instituce, nevládní organizace i samotné obce).

Hned na počátku zkoumání venkova narážíme na zásadní a obtížně řešitelný problém: nalezení hranice mezi venkovem a městem. Navzdory zřetelnému vnímání odlišností neexistuje jasná hranice mezi tím, co je ještě město, a tím, co je již venkov; neexistuje totiž ani jednoznačná definice těchto dvou pojmů. Problémy při hledání hranice a definice venkova jsou znásobeny obrovskou variabilitou venkovského osídlení v území, kde se setkáváme s odlehlými osadami či dokonce samotami, klasickými vesnicemi či příměstskými obcemi, které jsou značně zasaženy suburbanizačními tendencemi. Samostatnou kategorií jsou malá městečka a městyse, které se často v mnoha ohledech daleko více podobají venkovu než městu. Charakter venkova je rozdílný i na úrovni jednotlivých regionů, kde se z mnoha důvodů (včetně historických) vyvinula často velmi odlišná venkovská osídlení se svým nezaměnitelným rázem. Například středočeský venkov je zcela odlišný od venkova slezského či jihomoravského.

K potížím při vymezování venkova přispívá i překrývání pojmu „venkovský“ region (prostor, území) s pojmy, jako jsou „periferní“ (okrajový, obvodový), „marginální“ (okrajový, mezní) nebo „rurální“ (venkovský, zemědělský, rolnický) region.

V současnosti neexistuje jednotná definice pojmu venkov. Jedinou všeobecně uznávanou mezinárodní definicí je vymezení OECD¹ které je založeno na podílu obyvatelstva, jež žije na území s hustotou zalidnění menší než 150 obyvatel/km². Podle této metodiky jsou venkovské oblasti definovány na dvou úrovních. Na úrovni lokální (tj. obce) je venkov definován jakožto sídla s hustotou menší než 150 obyvatel/km². Na úrovni regionální pak definice vymezuje regiony:

- **převážně venkovské**, kde více než 50 % obyvatel regionu žije ve venkovských obcích
- **významně venkovské**, kde ve venkovských obcích žije 15 – 50 % obyvatel regionu
- **výrazně městské**, kde ve venkovských obcích žije méně než 15 % obyvatel regionu.

Tato definice však nebere v úvahu obyvatelstvo žijící v hustě osídlených venkovských oblastech a je někdy obtížně aplikovatelná s ohledem na místní (národní) specifika. Je proto užívána spíše jako nástroj mezinárodního srovnání.

Přístupy k vymezení venkova vycházejí většinou z určení kvantitativního nebo kvalitativního ukazatele, případně z kombinace více ukazatelů, na jejichž základě lze pak vymezit venkovské a městské oblasti.

Nejčastěji jsou venkov a periferní oblasti vymezovány na základě:

- počtu obyvatel obce nebo hustoty zalidnění, případně kombinace těchto dvou ukazatelů (viz výše uvedená metodika OECD)
- statutu dané obce, dle právních norem příslušného státu²
- charakteru a hustoty zástavby a architektonického rázu obce
- podílu přírodních ploch nebo zastavěných ploch na celkové rozloze obce
- zohlednění infrastruktury, občanské vybavenosti obce a dostupnosti služeb (z nekomerční sféry např. školství, zdravotnictví, sociální péče, kulturní a sportovní zařízení)
- institucionálního vybavení obcí (např. matriční či stavební úřad, pošta)

¹ Tuto definici používá i Eurostat.

² V ČR je dle zákona 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, městem obec, která má alespoň 3 000 obyvatel, pokud tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády. Existuje však mnoho měst i s mnohem nižším počtem obyvatel, která statut města získala v minulosti. Podle současného zákona o obcích mohou o statut města navíc požádat obce, které byly městem před datem 17. května 1954 bez ohledu na počet obyvatel. Zákon dále definuje pojem městys. Obce s tímto statutem lze těžko jednoznačně definovat jako venkovské nebo městské, svým významem se řadí mezi tyto dvě kategorie.

- dopravní dostupnosti nebo vzdálenosti od větších center (dobře dostupné a blízké obce nejsou někdy považovány za venkov, byť mají malý počet obyvatel nebo nízkou hustotu zalidnění)
- věkového složení obyvatelstva
- přirozeného a migračního přírůstku obyvatelstva
- vzdělanostní struktury obyvatelstva
- míry nezaměstnanosti
- vyjížďky a dojížďky do zaměstnání
- zaměstnanosti v sektorech a odvětvích (např. v zemědělství nebo v primárním sektoru obecně)
- intenzity bytové výstavby
- dalších sociálních, ekonomických, demografických a environmentálních indikátorů
- různých kombinací více kritérií

1.2. Vymezení venkova v národních dokumentech

Rozvoj venkova v České republice je zakotven ve strategickém dokumentu Národní strategický plán rozvoje venkova České republiky na období 2007 – 2013 a realizuje se prostřednictvím programového dokumentu Program rozvoje venkova ČR na období 2007 – 2013, jehož nejnovější verze je z 28. listopadu 2008.

Národní strategický plán rozvoje venkova ČR (NSPRV) vychází jak z legislativy EU (Nařízení Rady č. 1698/2005), tak zákonů ČR, mezi něž patří:

- Zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství
- Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny
- Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách
- Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích
- Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích
- Zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu
- Zákon č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu

NSPRV je určující pro celé území České republiky a pro vymezení venkova je zde využita metodika OECD, kam patří území všech krajů kromě HI. města Prahy. Dále dokument zmiňuje pojem venkovské obce, za které považuje jednak obce s méně než 2 000 obyvateli a další blíže nespecifikované pojetí.

Cílem NSPRV je rozvoj venkovského prostoru České republiky na bázi trvale udržitelného rozvoje, zlepšení stavu životního prostředí a snížení vlivů intenzivního zemědělského hospodaření.

Pro období 2007 – 2013 slouží v oblasti zemědělství a venkova dva fondy EU:

- Evropský zemědělský garanční fond (EAGF)
- Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD).

Program rozvoje venkova České republiky na období 2007 – 2013 vychází z Národního strategického plánu rozvoje venkova a zajišťuje působení Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova. Územní působnost je pro celé území České republiky. Pro klasifikaci venkovských regionů používá EU metodiku OECD (viz kapitola 1.1.). Program dále pracuje s vymezením venkovského prostoru ČR na příměstský, mezilehlý a odlehlý.

Propojení aspektů odvětvových hledisek s územními je cílem regionální politiky obsažené ve **Strategii regionálního rozvoje České republiky**, která vychází ze Strategie hospodářského růstu ČR jako základního vládního dokumentu na období 2007 – 2013. V podmínkách ČR se regionální politika uplatňuje z úrovně EU vůči vybraným regionům NUTS 2, z úrovně ČR vůči vybraným státům podporovaným regionům (§4 zákona 248/2000 Sb.) a z úrovně krajů vůči vybraným regionům. Základními úrovněmi v regionálním rozvoji jsou zde:

- regiony soudržnosti (NUTS 2),
- kraje (NUTS 3) – vyšší územní samosprávné celky,
- okresy – regionální jednotky pro stanovení regionů se soustředěnou podporou státu,
- správní obvody obcí s rozšířenou působností (SO ORP),
- obce – obecní a městské úřady.

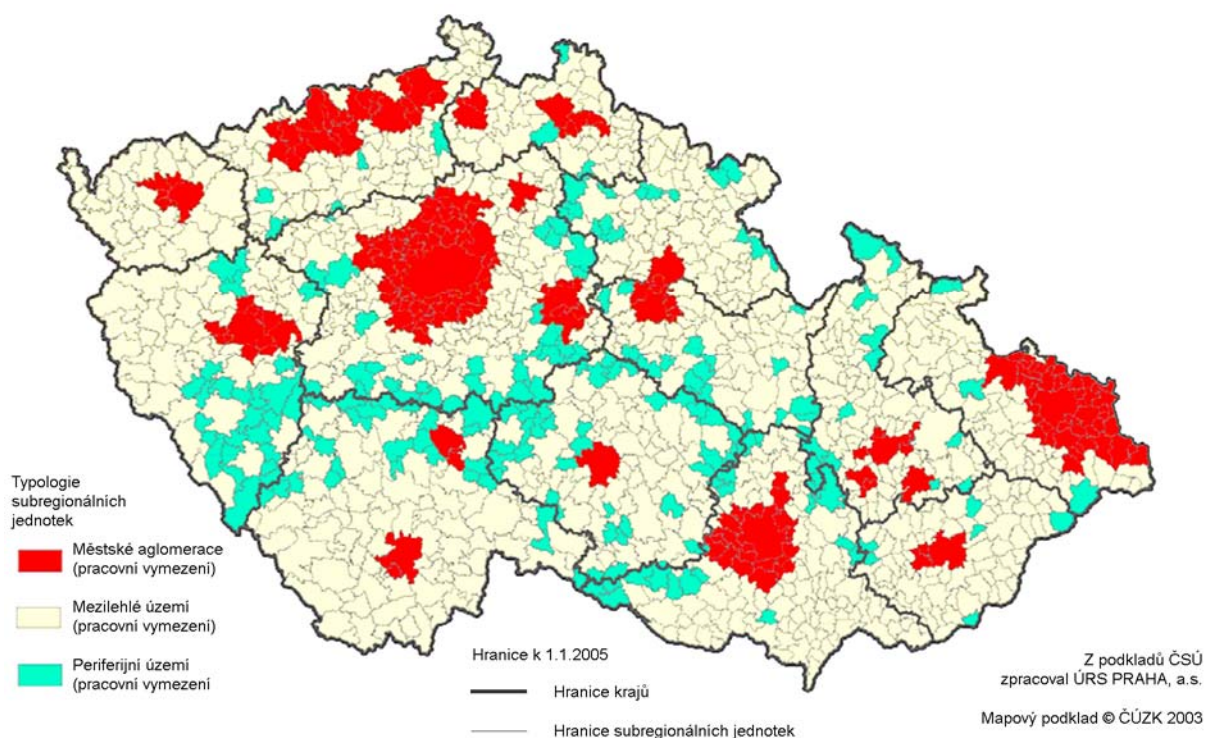
Program rozvoje venkova tyto kategorie blíže nespecifikuje a pouze **konstatuje současnou neexistenci jednoznačně přijatého vymezení venkovského prostoru**. Uvádí se, že je nutné využít pro jejich identifikaci územní jednotku nižší než jsou kraje nebo okresy nebo i správní obvody obcí s rozšířenou působností nebo obcí s pověřeným obecním úřadem. Jako nejvhodnější podrobnější úrovní se uvažují malé subregionální jednotky (cca 1 000 – 3 000 obyvatel), které představují obec se základní vybaveností (škola, pošta, zdravotní středisko) a její nejbližší spádové území. Pomocí takto definovaných jednotek lze vymezit souvislejší území tří typů:

- za příměstský venkov považovat venkovské obce v rámci městských aglomerací, resp. úzce vymezených urbanizovaných území (s více než 50 000 obyvateli),
- odlehlý venkov zahrnuje zejména tzv. periferijní území, tj. území s nepříznivými sociálně-ekonomickými charakteristikami obyvatelstva a osídlení,
- mezilehlý prostor pak zahrnuje zbývající území ČR.

Dokument dále zmiňuje, že městské aglomerace a periferijní území byly vymezeny v minulosti a v současné době probíhá jejich aktualizace. V následující mapce pak uvádí pracovní podobu těchto vymezení:

Typologie prostorů pro klasifikaci venkovských obcí

(Zdroj: Program rozvoje venkova České republiky na období 2007 – 2013, MZe ČR, Praha, listopad 2008 - mapa č. 5)

Dokument Program rozvoje venkova České republiky na období 2007 – 2013 obsahuje v Příloze č. 14 **Ex ante hodnocení**, v němž zpracovatelé mimo jiné zmiňují velmi podrobnou analýzu hospodářské a sociální situace, stavu životního prostředí i potenciálu pro rozvoj, jejímž základem byly rozsáhlé statistické informace Eurostatu, Českého statistického úřadu, FADN, Ministerstva zemědělství (MZe), Výzkumného ústavu zemědělské ekonomiky (VÚZE) a další šetření. Připomínají, že z hlediska metodického by bylo užitečné **pro vymezení venkovského prostoru prezentovat vliv dvojího vymezení venkovských obcí podle dvou kritérií – počtu obyvatel a hustoty zalidnění**. Podle prvního kritéria se za venkovskou obec považuje obec, kde počet obyvatel je menší než 2 000 a podle druhého kritéria obec, kde hustota zalidnění je menší než 150 obyvatel na km² (tato definice vychází z metodiky OECD). Dvourozměrné rozdělení četností obcí podle těchto kritérií dává informaci o počtu obcí splňujících obě kritéria a navrhuje, aby tyto obce byly zahrnuty do venkovských obcí s možností využívat programy rozvoje venkova.

Autoři publikace se snaží přispět k této problematice předkládaným materiálem, kde je venkovský prostor vymezen pro všechny kraje jednou variantou v kapitole 4 (její výběr a popis viz kapitola 1.4. a 1.5.) pro potřeby srovnání venkovského a městského prostoru mezi kraji a v kapitole 2 je použito vymezení vybrané jen pro území kraje, jak je podrobně popsáno v kapitole 1.6.

Tématu venkova se dotýká i problematika **územního plánování**, která úzce souvisí s cíli regionální politiky a liší se pouze používanými nástroji, kterými jsou nástroje iniciační pro regionální politiku (dotace, podpory ve formě daňových úlev) a nástroje regulační, které převládají u územního plánování. Nový zákon o územním plánování zavedl novou kategorii **územně analytické podklady** (ÚAP) pro celé území ČR podle území správních obvodů obcí s rozšířenou působností. Jejich výstupem jsou jednak rozborů podmínek území pro udržitelný rozvoj a jednak souhrn problémů území k řešení.

1.3. Venkov a dokumenty na regionální úrovni

Programové dokumenty na úrovni regionů soudržnosti ČR tvoří sedm **Regionálních operačních programů** (ROP). Globální cíl ROP se zaměřuje na urychlení rozvoje regionů ČR a specifické cíle se již dotýkají priorit menších měst a venkova, např. podpora místních produktů, zvyšování hodnoty přírodního dědictví, cestovní ruch a zvyšování atraktivity území, podpora drobného zemědělského podnikání, ochrana rázu krajiny a další.

Pro kraj Vysočina je to **Regionální operační program NUTS II Jihovýchod pro období 2007 – 2013**, schválený Evropskou komisí v prosinci 2007. Jsou zde sice charakterizovány problémy venkova, chybí však přesná definice venkovského prostoru.

Úloha krajů regionu NUTS II Jihovýchod spočívá zejména v koncepční a výkonné činnosti samosprávných orgánů v oblasti regionálního rozvoje. Pro zpracování ROP se čerpalo ze základních dokumentů obou krajů, Vysočiny i Jihomoravského, což v případě Vysočiny byly: Program rozvoje kraje Vysočina (Profil kraje Vysočina z června 2006, SWOT analýza kraje Vysočina z října 2004 a Programová část Programu rozvoje kraje Vysočina z prosince 2007).

Jedním z dílčích cílů aktualizovaného Programu rozvoje kraje Vysočina - programové části z prosince 2007 je i ekonomická stabilizace venkova s důrazem na integraci ekonomických aktivit a polyfunkční využívání krajiny. K dosažení tohoto cíle mají dopomoci různá opatření:

- restrukturalizace a stabilizace zemědělství, lesnictví a navazujícího průmyslu,
- využití místních specifíků výroby a služeb,
- rozvoj mimoprodukčních funkcí zemědělské a lesnické výroby včetně programů revitalizace krajiny,
- integrace ekologických a ekonomických rozvojových strategií, zaměřených na podporu rozvoje venkovských oblastí,
- rozvoj obytných center a podpora finalizace zemědělských výrobků,
- obnova a rozvoj venkovských sídel.

Definici venkova a venkovského prostoru nenalezneme ani v Profilu kraje Vysočina z března 2009.

1.4. Výběr vhodné varianty pro vymezení venkova

Předkládaná publikace vychází z pilotní publikace Rozvoj venkova v kraji Vysočina v letech 2000 až 2006 (podklady pro diskusi o vymezení venkova) (kód publikace 13-63n1-08) a z publikace Varianty vymezení venkova a jejich zobrazení ve statistických ukazatelích v letech 2000 až 2006 (kód publikace e-1380-08). Cílem těchto publikací bylo mimo jiné nalézt nejhodnější metodu pro vymezení venkova v České republice pro účely srovnání pomocí statistických ukazatelů, a to jak pro mezikrajské srovnání, tak pro hodnocení na úrovni daného kraje.

V první zmíněné publikaci bylo testováno šest různých variant vymezení venkovského prostoru, ve druhé publikaci k nim přibyla ještě jedna varianta založená na multikriteriálním vymezení venkova. Ta byla následně ještě rozšířena o vymezení přechodného prostoru mezi venkovem a městem, čímž vzniklo celkem 8 variant.

Každá z těchto variant má své nevýhody a výhody (blíže viz kapitola 4 publikace Varianty vymezení venkova a jejich zobrazení ve statistických ukazatelích v letech 2000 až 2006), žádná z nich není optimální. I přes veškeré snahy autorů o co nejlepší vymezení totiž vždy existují obce a území, jejichž zařazení mezi venkovský či městský prostor je sporné. Každé vymezení je svým způsobem účelové a není často vhodné pro odlišné účely. Toto omezení se týká i varianty vybrané pro mezikrajské srovnání v této publikaci (kap. 4). Společná varianta nutně vykazuje určité nepřesnosti na lokální úrovni, které lze významněji redukovat pouze na hierarchicky nižší úrovni výběru. Proto předkládaná publikace pracuje i s vymezením venkova na krajské úrovni (kap. 2), která mnohem více vyhovuje regionálním podmínkám či alespoň požadavkům krajských samospráv.

S ohledem na dostupnost statistických dat pro samotné vymezení i pro následnou analýzu vycházely všechny varianty z úrovně obcí. Za nižší územní jednotky jsou data dostupná pouze ze sčítání lidu, domů a bytů, které naposledy proběhlo v roce 2001. Nevýhodou využití úrovně obcí je například nemožnost oddělit některé odlehlejší části městských obcí s jednoznačně venkovským charakterem od městského prostoru a přiřadit je k prostoru venkovskému.

V celé publikaci je používán termín venkovský prostor, byť jde vlastně o určitou skupinu venkovských obcí. Nejde tedy ani tak o venkovské území jako spíše o množinu základních územně správních jednotek státu, které jsou v této publikaci posuzovány na základě dostupných statistických dat. Autoři jsou si vědomi, že pojem „venkovský prostor“ tím značně zjednodušují, a to především z důvodu jazykového a také proto, že

venkovská sídla jsou svým způsobem neoddelitelná od své prostorové dimenze, tj. pevně svázána s územím, na kterém se nacházejí.

1.5. Varianta použitá pro mezikrajské srovnání v kapitole 4

Postavení venkova kraje Vysočina v porovnání s ostatními kraji České republiky je důležitou součástí komplexnějšího pohledu na venkov. K tomuto srovnání jsme využili poznatků získaných při tvorbě analýz o venkovu v rámci pracovní skupiny k přípravě analýz za poslední čtyři roky.

Pro mezikrajské srovnání v kapitole 4 byla vybrána varianta vymezení venkova, která vychází z praktických zkušeností nabytých při testování zvolených variant.

Pro určení optimální varianty vymezení venkova v České republice jsme v loňském roce oslovili odbornou veřejnost. Požádali jsme o vyjádření celkem 15 zástupců pracovišť výzkumných ústavů a vysokých škol, která se problematikou venkova na celostátní úrovni dlouhodobě zabývají. Mimo to jsme oslovili zástupce regionálních institucí v jednotlivých krajích a konzultovali jsme s nimi specifika vymezení venkova v příslušném kraji. Z této diskuze vyplynulo, že v České republice neexistuje jednotný názor na vymezení venkova, respektive venkovského a městského prostoru. Získaná stanoviska poskytla mnoho zajímavých poznatků, které byly využity při stanovení celostátního vymezení venkova pro účely této publikace. Z množství různých pohledů jsme se nakonec museli rozhodnout pro jedinou variantu, přičemž připouštíme, že existuje variant mnohem více. Proto jsme se soustředili na vybudování časových řad ukazatelů, které umožňují zobrazení dalších variant vymezení, protože jsou členěny až do úrovně obcí. Poznátky z odborné diskuze jsme samozřejmě rovněž využili v samotné analýze postavení venkova. Vymezení venkova pro účely porovnání jednotlivých krajů a popsání základních vývojových tendencí na venkově je provedeno pomocí následující definice (jedná se o modifikovanou variantu využitou v předešlých publikacích).

Venkovským prostorem jsou všechny obce s velikostí do 2 000 obyvatel a dále obce s velikostí do 3 000 obyvatel, které mají hustotu zalidnění menší než 150 obyvatel/km², pokud nejsou sídlem alespoň správního obvodu obce s rozšířenou působností.

Hraniční počty obyvatel byly vzhledem k četným výkyvům spočteny jako průměrný počet obyvatel k 31. 12. z let 2003 až 2007; hustota zalidnění, která je stabilnější, byla vypočtena k 31. 12. 2007. **Podle tohoto vymezení spadalo k 31. 12. 2008 do venkovského prostoru 91,8 % obcí, které představovaly 78,8 % výměry České republiky a v nichž žilo 29,8 % obyvatel.**

Důvodů pro toto vymezení je několik. V české odborné literatuře se za venkovské obce zpravidla považují obce do 2 000 nebo (s ohledem na zákon o obcích) do 3 000 obyvatel. Tyto mezní hodnoty se také objevují v některých národních i regionálních programových dokumentech. Obce nad 3 000 obyvatel jsou zde považovány za jednoznačně městské, obce do 2 000 obyvatel za jednoznačně venkovské. Kritérium počtu obyvatel tedy zaručuje, že se do výběru nedostanou větší obce.

Ukazatel hustoty zalidnění je dalším základním kritériem používaným pro vymezování venkovských území, přestože je zásadně ovlivněn rozlohou obce a je vhodnější ho užít spíše pro vyšší územní jednotky; hraniční hodnota hustoty zalidnění 150 obyvatel/km² je ve shodě s definicí OECD. Kritérium hustoty zalidnění v tomto vymezení částečně zjemňuje jinak ostrou hranici mezi venkovskými a městskými obcemi a je zde využito pro zařazení obcí s velikostí od 2 000 do 3 000 obyvatel. Je vhodné např. pro obce, které mají sice více než 2 000 obyvatel, ale této hodnoty dosáhly jen díky velkému počtu místních částí, které jsou samostatnými sídelními útvary a nemají městský charakter. Na druhou stranu toto kritérium pomůže nezahrnout mezi venkovské ty obce, které jsou hustě osídlené a obvykle se nacházejí v nějakém urbanizovaném či suburbanizovaném prostoru.

Kritérium sídla správního obvodu obce s rozšířenou působností nebo vyššího územního celku signalizuje jistý spádový význam lokálního charakteru, který nelze při hledání rozdílů mezi městským a venkovským prostorem pominout. Nejedná se pouze o administrativní hledisko, v praxi bývá takováto obec skutečným místním jádrem ve vícero ohledech.

Mezi nevýhody společné varianty vymezení venkova patří především vliv katastrální výměry na ukazatel hustoty zalidnění, který toto kritérium v mnoha případech značně zkresluje, případně nezohlednění architektonického rázu obce či dalších charakteristik a funkcí jednotlivých obcí. Pro mezikrajské srovnání se však tato metoda jeví jako dostatečně jednoduchá, jednoznačná a objektivní. Odlišný charakter obcí zařazených do venkovského prostoru na základě těchto jednoduchých kritérií navíc může zdůraznit rozdíly mezi jednotlivými regiony.

1.6. Varianta použitá pro hodnocení postavení venkova v kraji Vysočina v kapitole 2

V kraji Vysočina byla po konzultaci s pracovníky krajských institucí k charakteristice venkova v kapitole 2 vybrána varianta č. 3, podle níž **venkovským prostorem jsou všechny obce s velikostí do 1 000 obyvatel a dále obce s velikostí do 3 000 obyvatel, které mají hustotu zalidnění menší než 150 obyvatel na km².**

Hraniční počty obyvatel byly vzhledem k četným výkyvům spočteny jako průměrný počet obyvatel k 31. 12. z let 2003 až 2007, u hustoty zalidnění byly využity hodnoty k 31. prosinci 2008.

Z celkového počtu 704 obcí tak bylo 28 obcí zařazeno do městského prostoru a zbývajících 676 obcí do prostoru venkovského. Z 34 měst v kraji se do městského prostoru dostalo 25, devět bylo zařazeno do venkovského prostoru. Z ostatní obcí byly do městského prostoru zařazeny tři.

Tab. 1.6.1 Obce zařazené do městského prostoru v kraji Vysočina v krajské variantě vymezení

Název obce	Kód obce	Okres	SO ORP	SO POU	Počet obyvatel k 31. 12. 2007	Výměra k 31. 12. 2007	Hustota zalidnění k 31. 12. 2007 (obyv./km ²)	Statut k 31. 12. 2008
Brtnice	586943	Jihlava	Jih	Jih	3 733	7 417,7	50,6	město
Bystřice nad Pernštejnem	595411	Žďár n. Sáz.	ByP	ByP	8 778	5 306,9	165,5	město
Hamry nad Sázavou	595586	Žďár n. Sáz.	ZdS	ZdS	1 351	712,0	196,2	obec
Havlíčkův Brod	568414	Havl. Brod	HBr	HBr	24 506	6 494,6	379,9	město
Humpolec	547999	Pelhřimov	Hum	Hum	11 112	5 149,5	216,8	město
Chotěboř	568759	Havl. Brod	Chb	Chb	9 907	5 405,7	183,3	město
Jaroměřice nad Rokýtnou	590754	Třebíč	Trb	JnR	4 249	5 136,1	82,8	město
Jemnice	590789	Třebíč	MBu	Jem	4 437	3 242,9	137,0	město
Jihlava	586846	Jihlava	Jih	Jih	50 795	8 785,4	582,2	stat. město
Kamenice nad Lipou	548111	Pelhřimov	Pel	KaL	4 110	3 153,1	130,4	město
Ledeč nad Sázavou	568988	Havl. Brod	Sve	LeS	5 831	2 225,3	259,0	město
Luka nad Jihlavou	587478	Jihlava	Jih	Jih	2 690	1 569,6	169,4	obec
Moravské Budějovice	591181	Třebíč	MBu	MBu	7 905	3 714,2	211,5	město
Náměšť nad Oslavou	591211	Třebíč	Nam	Nam	5 116	1 862,3	273,8	město
Nové Město na Moravě	596230	Žďár n. Sáz.	Nmo	Nmo	10 653	6 112,8	175,2	město
Okříšky	591301	Třebíč	Trb	Trb	2 070	657,5	311,4	obec
Pacov	548511	Pelhřimov	Pac	Pac	5 045	3 585,6	141,6	město
Pelhřimov	547492	Pelhřimov	Pel	Pel	16 610	9 526,9	175,7	město
Polná	587711	Jihlava	Jih	Pon	5 158	3 776,1	138,7	město
Přibyslav	569321	Havl. Brod	HBr	Prs	3 964	3 531,2	113,8	město
Světlá nad Sázavou	569569	Havl. Brod	Sve	Sve	6 972	4 208,2	165,3	město
Telč	588024	Jihlava	Telč	Telč	5 716	2 486,2	229,8	město
Třebíč	590266	Třebíč	Trb	Trb	38 493	5 759,7	666,1	město
Třešť	588032	Jihlava	Jih	Tst	5 888	4 696,7	125,6	město
Velká Bíteš	596973	Žďár n. Sáz.	VMe	Vbi	4 994	4 731,7	105,5	město
Velké Meziříčí	597007	Žďár n. Sáz.	VMe	VMe	11 804	4 065,4	291,2	město
Žďár nad Sázavou	595209	Žďár n. Sáz.	ZdS	ZdS	23 717	3 706,4	633,5	město
Žirovnice	549231	Pelhřimov	Pel	Poc	3 110	4 439,6	69,9	město

Při srovnání zařazení obcí v kraji Vysočina do obou typů prostoru podle republikové a krajské varianty vymezení vidíme jen nepatrný rozdíl, konkrétně zařazení obce Hamry nad Sázavou. Ta je podle republikového vymezení součástí venkovského prostoru, podle krajského však byla zařazena do prostoru městského.

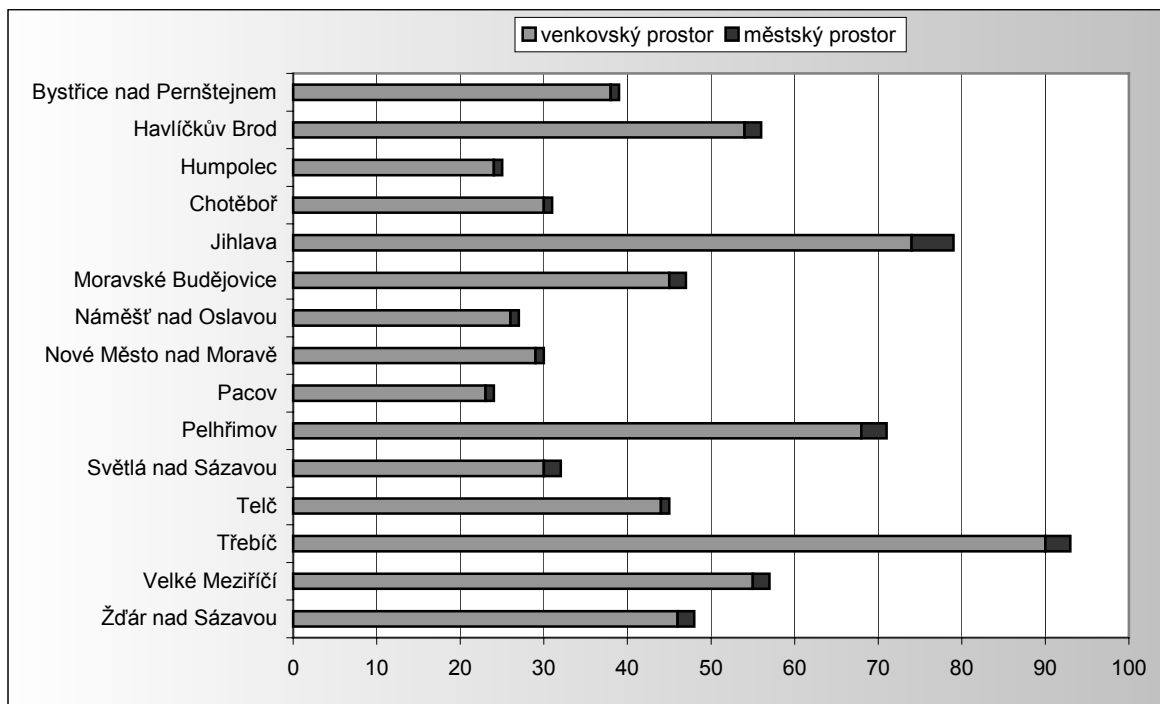
Podle krajské varianty vymezení spadalo ke konci roku 2008 v kraji Vysočina do venkovského prostoru 96,0 % obcí, které zaujímaly 82,3 % výměry kraje a v nichž žilo 43,9 % jeho populace.

O výhodách i nevýhodách použité krajské varianty vymezení se dá říci do značné míry totéž, co o variantě použité v kapitole 4 pro mezikrajské srovnání. V některých případech se sice negativně projevuje zkreslení způsobené vlivem katastrální výměry, přesto jde snad o dostatečně jednoduchou, jednoznačnou a objektivní metodu.

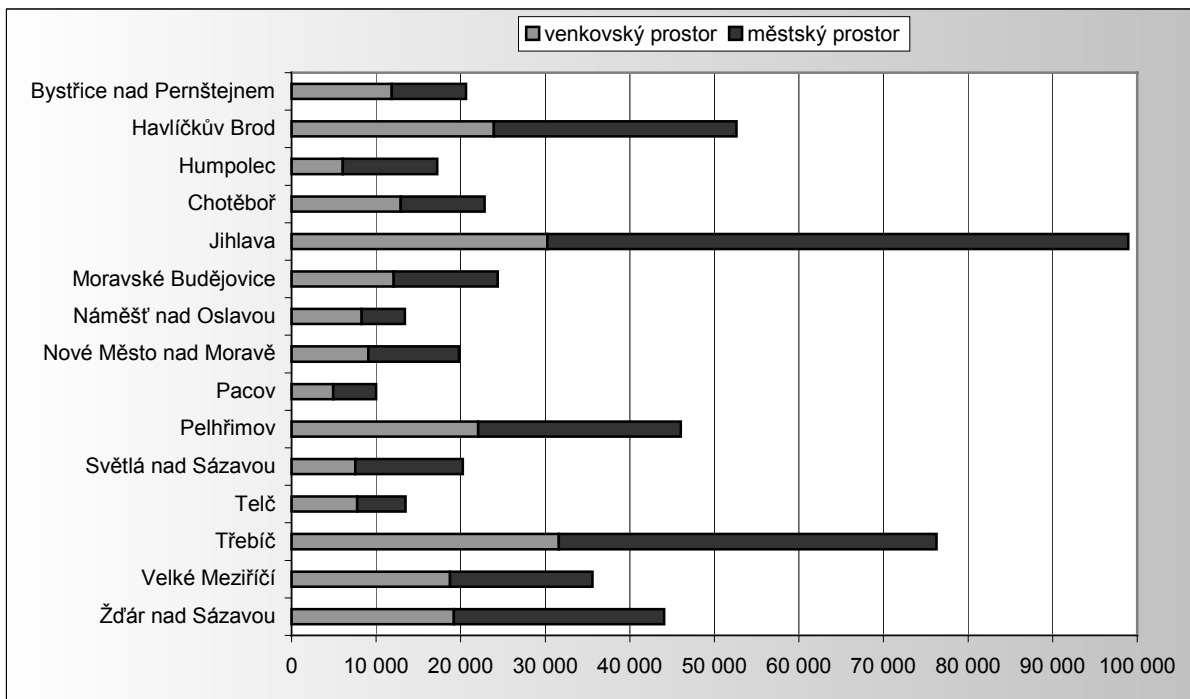
Tab. 1.6.2 Základní údaje o obcích kraje Vysočina ve venkovském a městském prostoru podle krajského a republikového vymezení k 31. 12. 2007

	Celkem	Krajská varianta		Republiková varianta	
		V	M	V	M
Počet obcí					
Kraj Vysočina	704	676	28	677	27
v tom okresy:					
Havlíčkův Brod	119	114	5	114	5
Jihlava	124	118	6	118	6
Pelhřimov	120	115	5	115	5
Třebíč	167	161	6	161	6
Žďár nad Sázavou	174	168	6	169	5
<i>podíl obcí (%)</i>	<i>100,0</i>	<i>96,0</i>	<i>4,0</i>	<i>96,2</i>	<i>3,8</i>
Počet obyvatel					
Kraj Vysočina	515 420	226 263	289 157	227 614	287 806
v tom okresy:					
Havlíčkův Brod	95 686	44 377	51 309	44 377	51 309
Jihlava	112 433	38 029	74 404	38 029	74 404
Pelhřimov	73 227	33 034	40 193	33 034	40 193
Třebíč	114 028	51 973	62 055	51 973	62 055
Žďár nad Sázavou	120 046	58 850	61 196	60 201	59 845
<i>podíl obyvatel (%)</i>	<i>100,0</i>	<i>43,9</i>	<i>56,1</i>	<i>44,2</i>	<i>55,8</i>
Výměra (km²)					
Kraj Vysočina	6 898,7	5 681,0	1 217,7	5 688,1	1 210,6
v tom okresy:					
Havlíčkův Brod	1 251,0	1 032,4	218,6	1 032,4	218,6
Jihlava	1 216,3	925,8	290,5	925,8	290,5
Pelhřimov	1 290,1	1 031,5	258,6	1 031,5	258,6
Třebíč	1 463,0	1 259,3	203,7	1 259,3	203,7
Žďár nad Sázavou	1 678,3	1 432,0	246,3	1 439,1	239,2
<i>podíl výměry (%)</i>	<i>100,0</i>	<i>82,3</i>	<i>17,7</i>	<i>82,5</i>	<i>17,5</i>
Hustota zalidnění (obyv./km²)					
Kraj Vysočina	74,7	39,8	237,5	40,0	237,7
v tom okresy:					
Havlíčkův Brod	76,5	43,0	234,7	43,0	234,7
Jihlava	92,4	41,1	256,1	41,1	256,1
Pelhřimov	56,8	32,0	155,4	32,0	155,4
Třebíč	77,9	41,3	304,6	41,3	304,6
Žďár nad Sázavou	71,5	41,1	248,5	41,8	250,2

Graf 1 Počet obcí v SO ORP kraje Vysočina ve venkovském a městském prostoru podle krajské varianty vymezení venkova k 31. 12. 2007

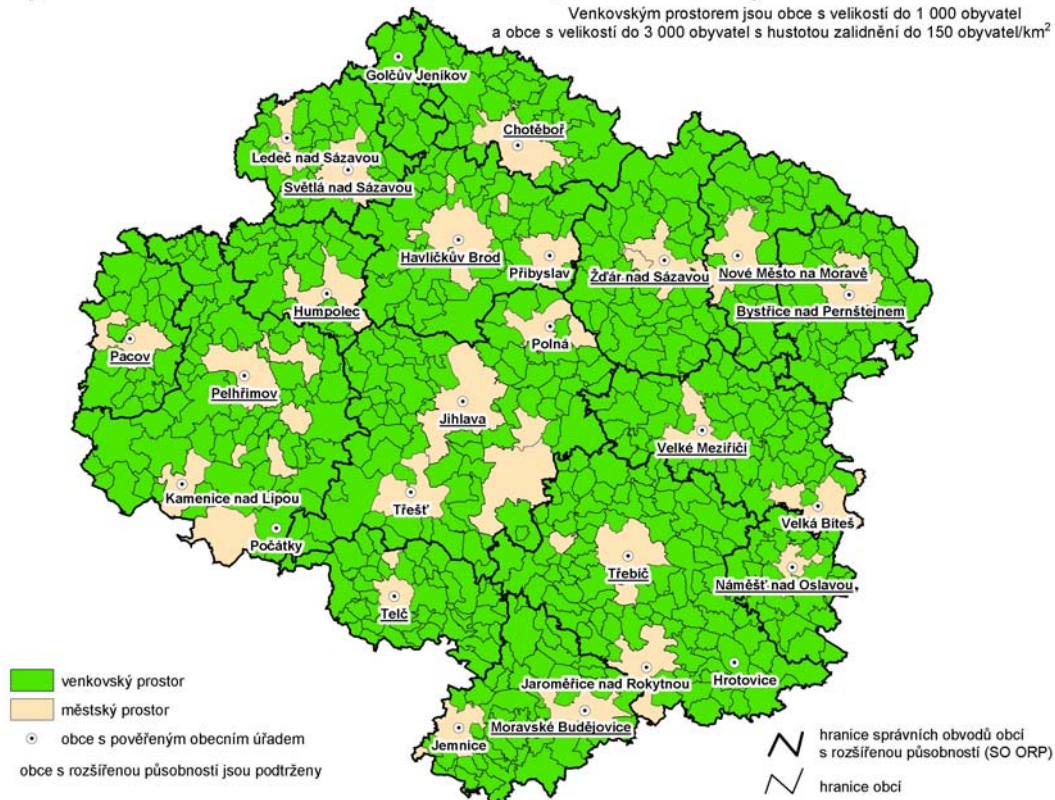

Graf 2 Počet obyvatel v SO ORP kraje Vysočina ve venkovském a městském prostoru podle krajské varianty vymezení venkova k 31. 12. 2007

Vymezení venkovského a městského prostoru na Vysočině

Venkovským prostorem jsou obce s velikostí do 1 000 obyvatel a obce s velikostí do 3 000 obyvatel s hustotou zalidnění do 150 obyvatel/km²

Hustota zalidnění v obcích kraje Vysočina k 31. 12. 2008

průměr kraje celkem = 75,8
 v tom:
 venkovský prostor = 40,5
 městský prostor = 238,1

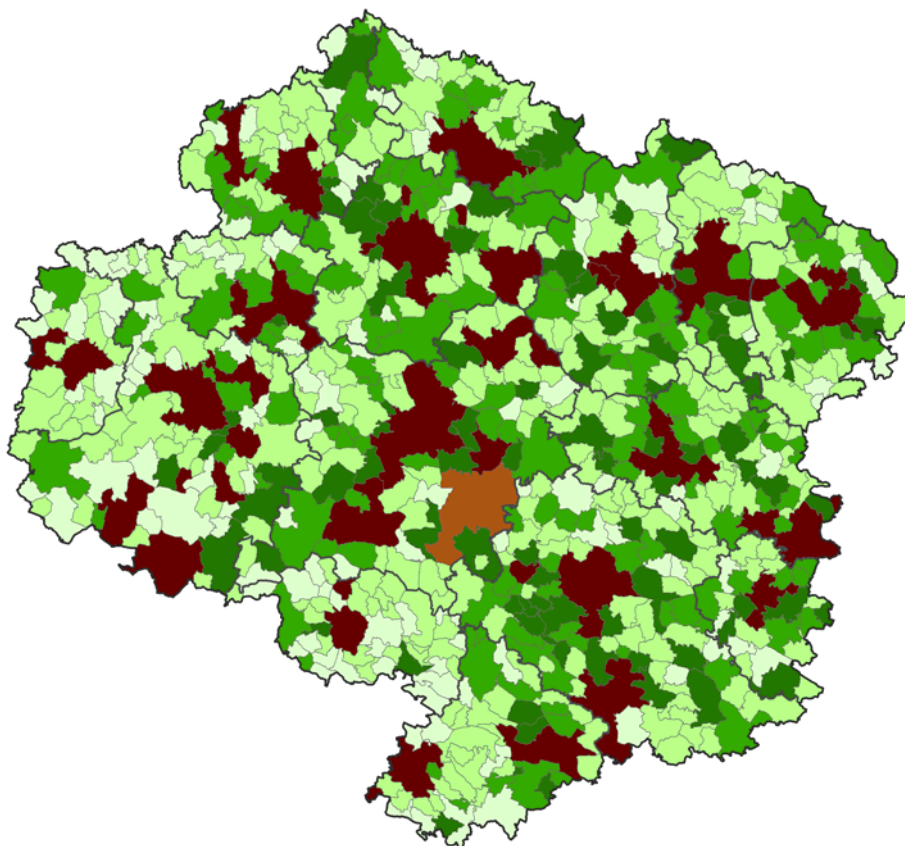
počet obyvatel na 1 km²

venkovský prostor

méně než 20,0
 20,0 - 39,9
 40,0 - 59,9
 60,0 a více

městský prostor

méně než 20,0
 20,0 - 39,9
 40,0 - 59,9
 60,0 a více

Podíl zemědělské půdy na katastrálním území obcí kraje Vysočina k 31. 12. 2008

průměr kraje celkem = 60,5
v tom:
venkovský prostor = 60,7
městský prostor = 59,8

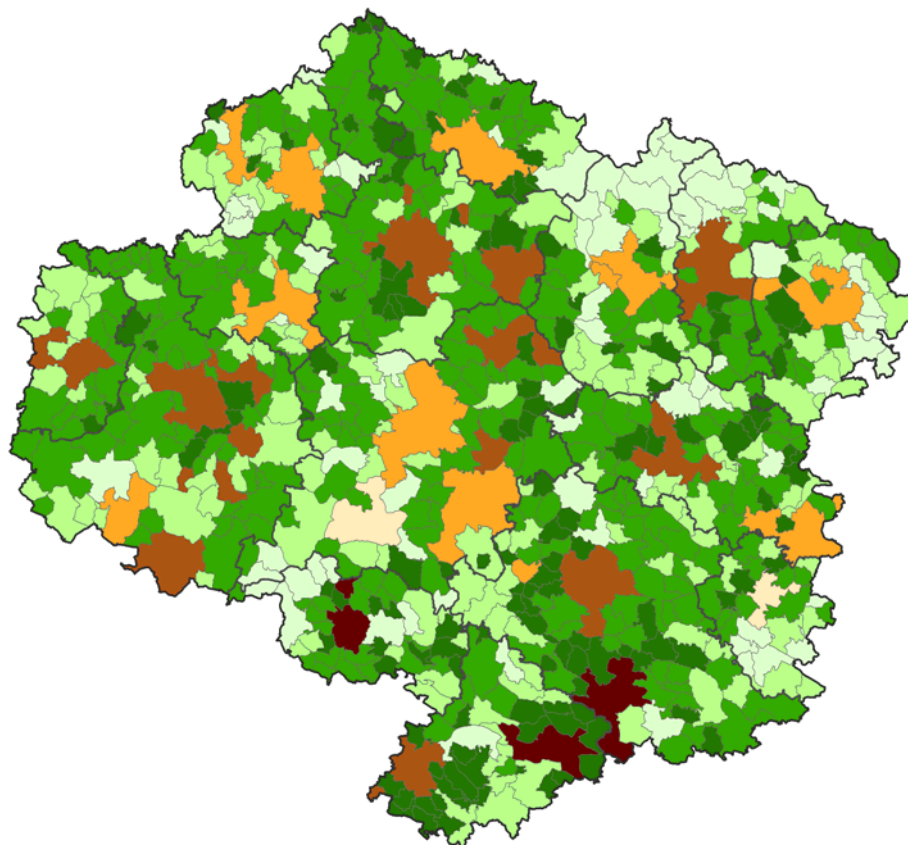
podíl zemědělské půdy v %

venkovský prostor

méně než 45,0
45,0 - 59,9
60,0 - 74,9
75,0 a více

městský prostor

méně než 45,0
45,0 - 59,9
60,0 - 74,9
75,0 a více

Změna počtu obyvatel v obcích kraje Vysočina mezi roky 2000 a 2008

průměr kraje celkem = 0,6
v tom:
venkovský prostor = 1,7
městský prostor = -0,2

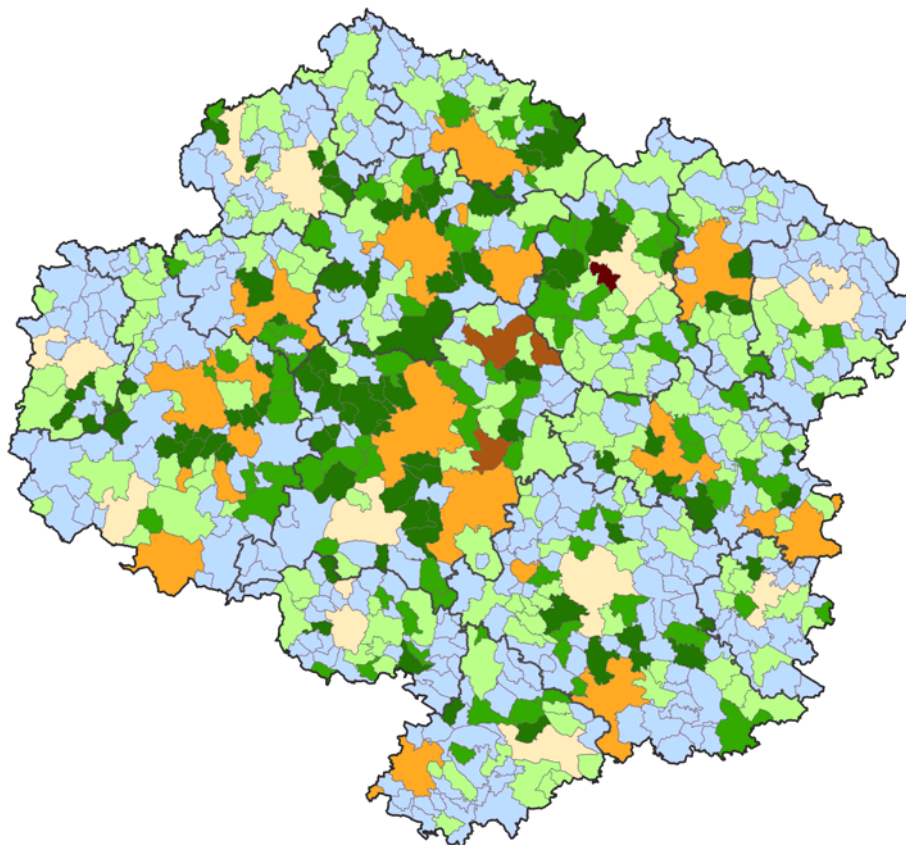
změna počtu obyvatel v %

venkovský prostor

- 0,0 5,0 10,0 +

městský prostor

- 0,0 5,0 10,0 +

Index stáří v obcích kraje Vysočina k 31. 12. 2008

průměr kraje celkem = 104,5
 v tom:
 venkovský prostor = 104,5
 městský prostor = 104,5

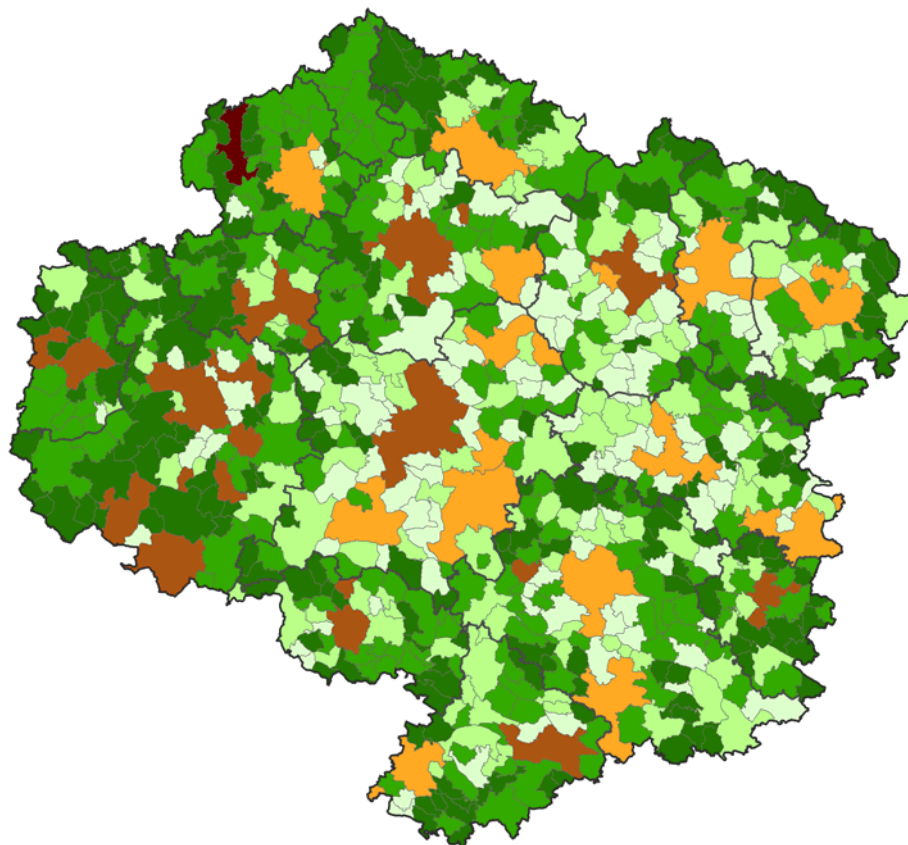
index stáří v % (obyvatelstvo
 ve věku 65 a více let / 0 - 14 let)

venkovský prostor

méně než 80,0
 80,0 - 99,9
 100,0 - 139,9
 140,0 a více

městský prostor

méně než 80,0
 80,0 - 99,9
 100,0 - 139,9
 140,0 a více

Míra ekonomické aktivity obyvatel v obcích kraje Vysočina k 1. 3. 2001 (SLDB)

průměr kraje celkem = 59,8
 v tom:
 venkovský prostor = 57,3
 městský prostor = 61,7

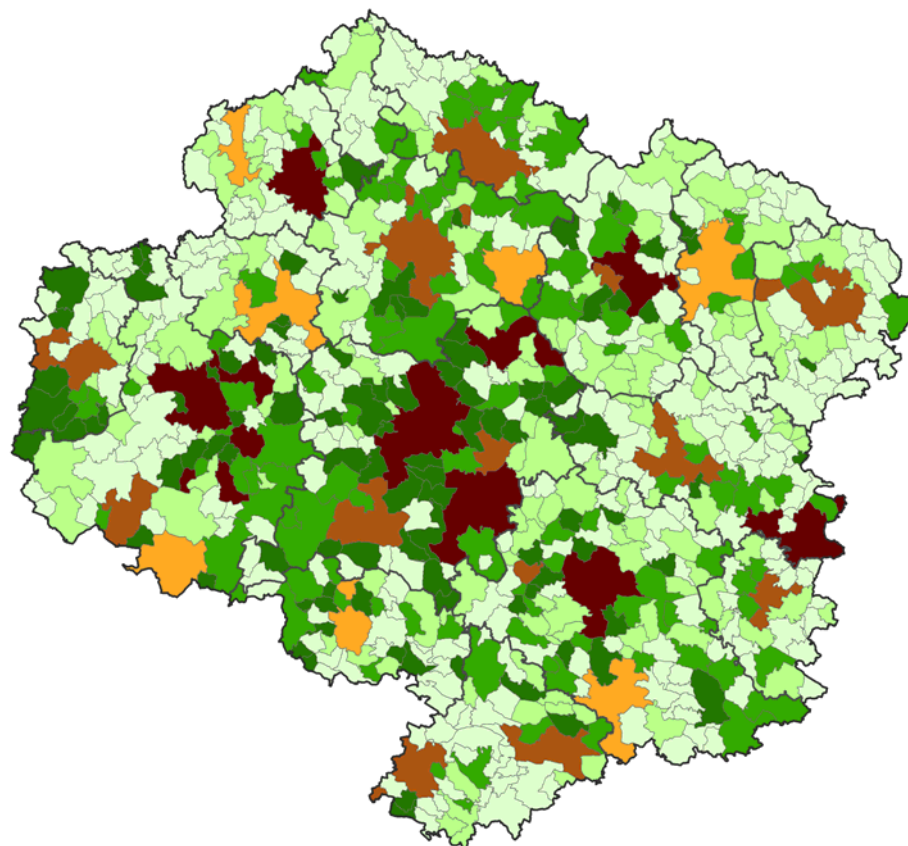
míra ekonomické aktivity v %
 (ekonomicky aktivní /
 obyvatelstvo ve věku 15 a více let)

venkovský prostor

méně než 56,0
 56,0 - 58,9
 59,0 - 61,9
 62,0 a více

městský prostor

méně než 56,0
 56,0 - 58,9
 59,0 - 61,9
 62,0 a více

Míra nezaměstnanosti v obcích kraje Vysočina k 31. 12. 2008

průměr kraje celkem = 6,7
v tom:
venkovský prostor = 7,1
městský prostor = 6,5

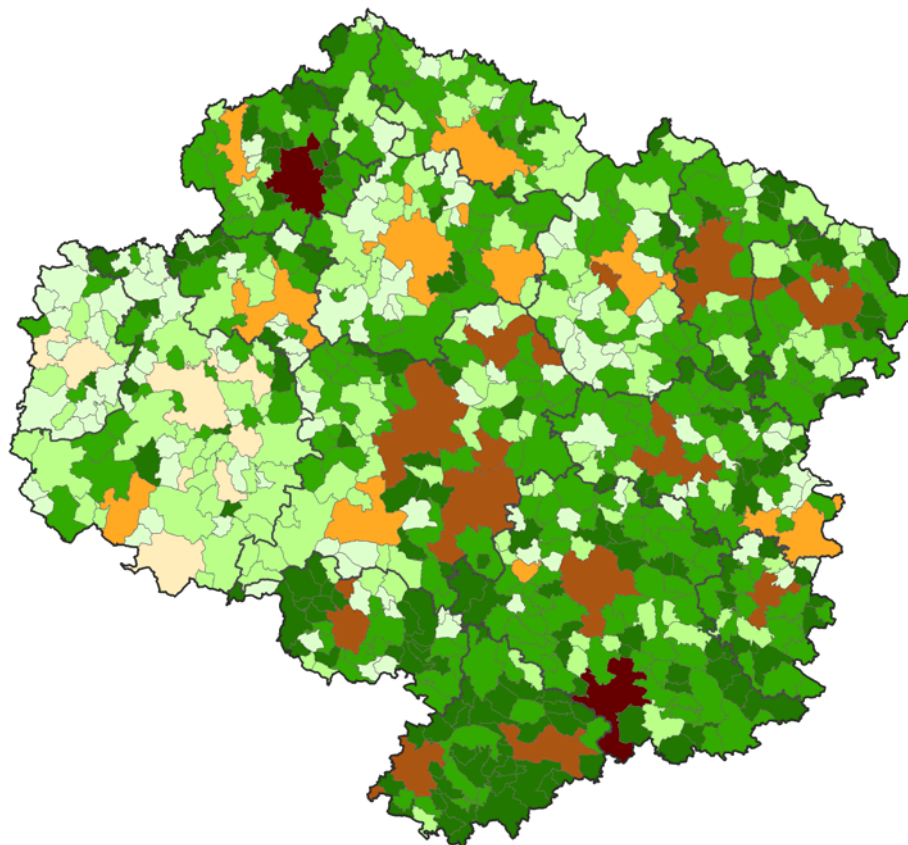
míra nezaměstnanosti v %

venkovský prostor

- méně než 4,0
- 4,0 - 5,9
- 6,0 - 9,9
- 10,0 a více

městský prostor

- méně než 4,0
- 4,0 - 5,9
- 6,0 - 9,9
- 10,0 a více

Dokončené byty v obcích kraje Vysočina v letech 2001 až 2008

průměr kraje celkem = 3,0
v tom:
venkovský prostor = 2,9
městský prostor = 3,0

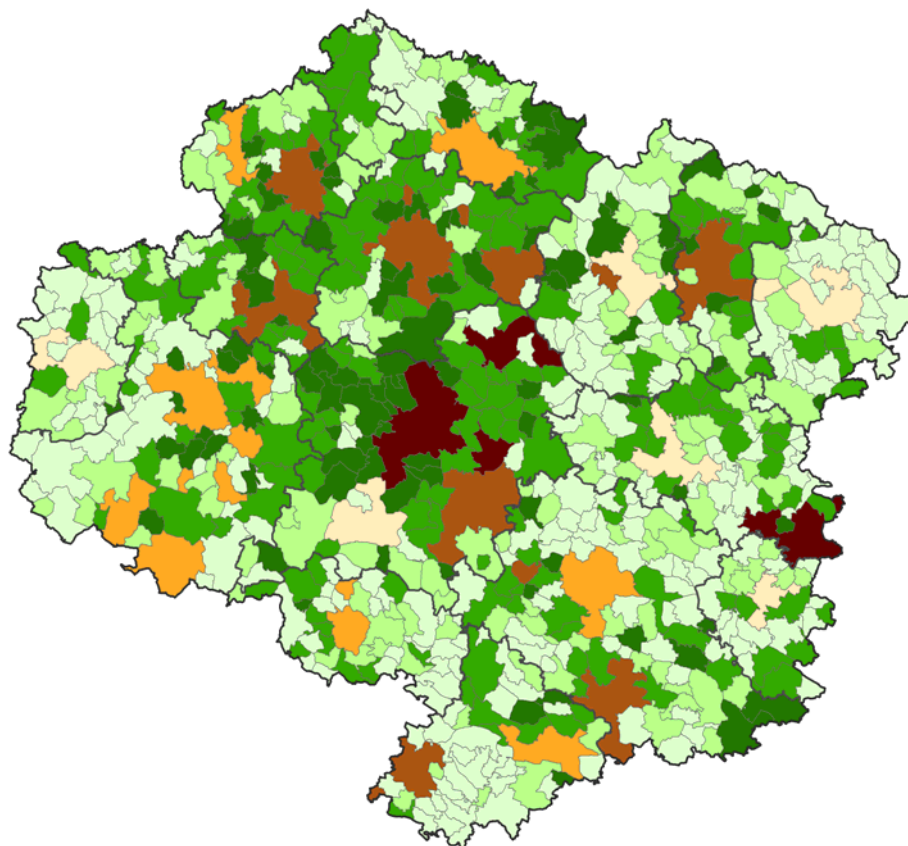
dokončené byty na 1 000 obyvatel
(roční průměr)

venkovský prostor

- méně než 1,5
- 1,5 - 2,4
- 2,5 - 4,9
- 5,0 a více

městský prostor

- méně než 1,5
- 1,5 - 2,4
- 2,5 - 4,9
- 5,0 a více

2. Městský a venkovský prostor v kraji Vysočina

2.1. Území, sídelní struktura, dostupnost

K zachycení rozdílů mezi venkovským a městským prostorem nám posloužily základní informace o sídelní struktuře kraje, tedy počty obcí a jejich částí v jednotlivých správních obvodech pověřených obecních úřadů, a dále údaje o rozmístění obyvatelstva v kraji. Proto byly venkovské obce zařazeny do skupin jak podle počtu obyvatel, tak i podle hustoty zalidnění. Hraniční počty obyvatel byly vzhledem k četným výkyvům spočteny jako průměrný počet obyvatel k 31. 12. z let 2003 až 2007, u hustoty zalidnění byly využity hodnoty k 31. prosinci 2008. Použity byly též údaje o celkové rozloze území a jeho členění na jednotlivé druhy pozemků, které Český statistický úřad přebírá od Českého úřadu zeměměřického a katastrálního.

Součástí této kapitoly je též srovnání časové dostupnosti sídel obcí s rozšířenou působností a krajského města mezi jednotlivými správními obvody pověřených obecních úřadů. Jejich dostupnost byla stanovena za pomoci mapového serveru na základě optimalizovaného nastavení jízdy automobilem.

Je však třeba připomenout, že údaje za venkovský i městský prostor v této kapitole a kapitole 4 nejsou srovnatelné, protože v každé z nich bylo použito jiné hledisko pro vymezení venkovského prostoru.

Na území kraje Vysočina k 31. prosinci 2008 existovalo 704 obcí. Podle zvolené varianty vymezení venkova připadalo na venkovský prostor více než 95 % obcí, které zaujímaly téměř 83 % rozlohy kraje. Ve venkovském prostoru však k uvedenému datu žilo pouze necelých 44 % populace kraje.

Tab. 2.1.1 Základní územní a sídelní charakteristiky SO POU kraje Vysočina k 31. 12. 2008

	Počet obyvatel		Rozloha (km ²)		Počet obcí		Počet částí obcí		Počet obcí se statutem města	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Kraj Vysočina	226 263	289 157	5 681,0	1 217,7	676	28	1 151	246	9	26
v tom obvody POÚ:										
Bystřice nad Pernštejnem	11 839	8 783	294,9	53,1	38	1	79	12	-	1
Golčův Jeníkov	3 242	-	56,1	-	6	-	14	-	1	-
Havlíčkův Brod	18 459	24 668	411,9	64,9	42	1	94	14	1	1
Hrotovice	7 351	-	184,1	-	17	-	22	-	1	-
Humpolec	6 042	11 161	176,4	51,5	24	1	54	12	-	1
Chotěboř	12 899	9 906	274,9	54,1	30	1	86	9	1	1
Jaroměřice nad Rokytou	1 553	4 250	39,9	51,4	4	1	4	7	-	1
Jemnice	3 508	4 444	123,7	32,4	18	1	18	3	-	1
Jihlava	19 186	57 557	406,1	177,8	47	3	75	26	-	2
Kamenice nad Lipou	4 010	4 111	143,6	31,5	11	1	32	8	1	1
Ledeč nad Sázavou	3 814	5 760	123,2	22,2	17	1	40	7	-	1
Moravské Budějovice	8 567	7 853	220,7	37,1	27	1	34	5	-	1
Náměšť nad Oslavou	8 306	5 099	192,7	18,6	26	1	28	4	-	1
Nové Město nad Moravě	9 091	10 708	331,7	61,1	29	1	49	10	-	1
Pacov	4 933	5 078	198,7	35,9	23	1	58	6	-	1
Pelhřimov	14 420	16 741	428,9	95,3	52	1	104	27	2	1
Počátky	3 629	3 102	83,9	44,4	5	1	15	6	1	1
Polná	5 628	5 236	130,0	37,8	16	1	17	5	-	1
Přibyslav	2 232	4 018	63,6	35,3	6	1	9	8	-	1
Světlá nad Sázavou	3 731	6 957	102,7	42,1	13	1	27	15	-	1
Telč	7 773	5 714	266,5	24,9	44	1	54	5	-	1
Třebíč	22 688	40 409	498,2	64,2	69	2	82	18	-	1
Třešť	5 442	5 897	123,2	50,0	11	1	18	4	-	1
Velká Bíteš	3 398	4 993	73,4	47,3	14	1	16	11	-	1
Velké Meziříčí	15 347	11 837	312,0	40,6	41	1	61	8	-	1
Žďár nad Sázavou	19 175	24 875	420,0	44,2	46	2	61	16	1	1

	Průměr na 1 obec								Hustota zalidnění (osoby/km ²)	
	počet obyvatel		rozloha (km ²)		počet částí obcí		počet katastrů		V	M
	V	M	V	M	V	M	V	M		
Kraj Vysočina	335	10 327	8,4	43,5	1,7	8,8	1,6	7,6	39,8	237,5
v tom obvodu POÚ:										
Bystřice nad Pernštejnem	312	8 783	7,8	53,1	2,1	12,0	2,1	12,0	40,1	165,5
Golčův Jeníkov	540	x	9,4	x	2,3	x	3,0	x	57,8	x
Havlíčkův Brod	440	24 668	9,8	64,9	2,2	14,0	2,0	13,0	44,8	380,1
Hrotovice	432	x	10,8	x	1,3	x	1,5	x	39,9	x
Humpolec	252	11 161	7,4	51,5	2,3	12,0	1,8	10,0	34,3	216,7
Chotěboř	430	9 906	9,2	54,1	2,9	9,0	2,2	9,0	46,9	183,1
Jaroměřice nad Rokytou	388	4 250	10,0	51,4	1,0	7,0	1,3	7,0	38,9	82,7
Jemnice	195	4 444	6,9	32,4	1,0	3,0	1,0	3,0	28,4	137,2
Jihlava	408	19 186	8,6	59,3	1,6	8,7	1,6	9,0	47,2	323,7
Kamenice nad Lipou	365	4 111	13,1	31,5	2,9	8,0	2,1	2,0	27,9	130,5
Ledeč nad Sázavou	224	5 760	7,2	22,2	2,4	7,0	2,0	6,0	31,0	259,5
Moravské Budějovice	317	7 853	8,2	37,1	1,3	5,0	1,3	5,0	38,8	211,7
Náměšť nad Oslavou	319	5 099	7,4	18,6	1,1	4,0	1,1	4,0	43,1	274,1
Nové Město nad Moravě	313	10 708	11,4	61,1	1,7	10,0	1,6	10,0	27,4	175,3
Pacov	214	5 078	8,6	35,9	2,5	6,0	1,7	6,0	24,8	141,4
Pelhřimov	277	16 741	8,2	95,3	2,0	27,0	1,8	24,0	33,6	175,7
Počátky	726	3 102	16,8	44,4	3,0	6,0	2,8	6,0	43,3	69,9
Polná	352	5 236	8,1	37,8	1,1	5,0	1,2	5,0	43,3	138,5
Přibyslav	372	4 018	10,6	35,3	1,5	8,0	1,5	8,0	35,1	113,8
Světlá nad Sázavou	287	6 957	7,9	42,1	2,1	15,0	1,6	15,0	36,3	165,2
Telč	177	5 714	6,1	24,9	1,2	5,0	1,2	2,0	29,2	229,5
Třebíč	329	20 205	7,2	32,1	1,2	9,0	1,2	6,0	45,5	629,4
Třešť	495	5 897	11,2	50,0	1,6	4,0	1,6	4,0	44,2	117,9
Velká Bíteš	243	4 993	5,2	47,3	1,1	11,0	1,1	9,0	46,3	105,6
Velké Meziříčí	374	11 837	7,6	40,6	1,5	8,0	1,4	8,0	49,2	291,6
Žďár nad Sázavou	417	12 438	9,1	22,1	1,3	8,0	1,3	3,5	45,7	562,8

Pro všechny správní obvody pověřených obecních úřadů na Vysočině je charakteristický velmi vysoký podíl **obcí venkovského typu**. Ve velké většině z 26 správních obvodů patří do městského prostoru pouze sídelní město pověřeného obecního úřadu. Výjimkou je správní obvod Jihlava, kde do městského prostoru vedle sídelního města patří ještě jedno město (Brtnice) a jedna obec (Luka nad Jihlavou) a dále správní obvody Třebíč a Žďár nad Sázavou, v nichž se vedle těchto měst do městského prostoru řadí ještě jedna obec (Okříšky na Třebíčsku a Hamry nad Sázavou na Žďársku). Naproti tomu obvody Golčův Jeníkov a Hrotovice jsou tvořeny pouze venkovským prostorem. Zvláštním případem je také správní obvod Počátky, kde sídelní město spadá do venkovského prostoru a městský prostor je zastoupen pouze městem Žirovnice.

Do venkovského prostoru na Vysočině patří i téměř čtvrtina měst v kraji (devět z 34). Naopak se do městského prostoru řadí tři obce, které nemají statut města.

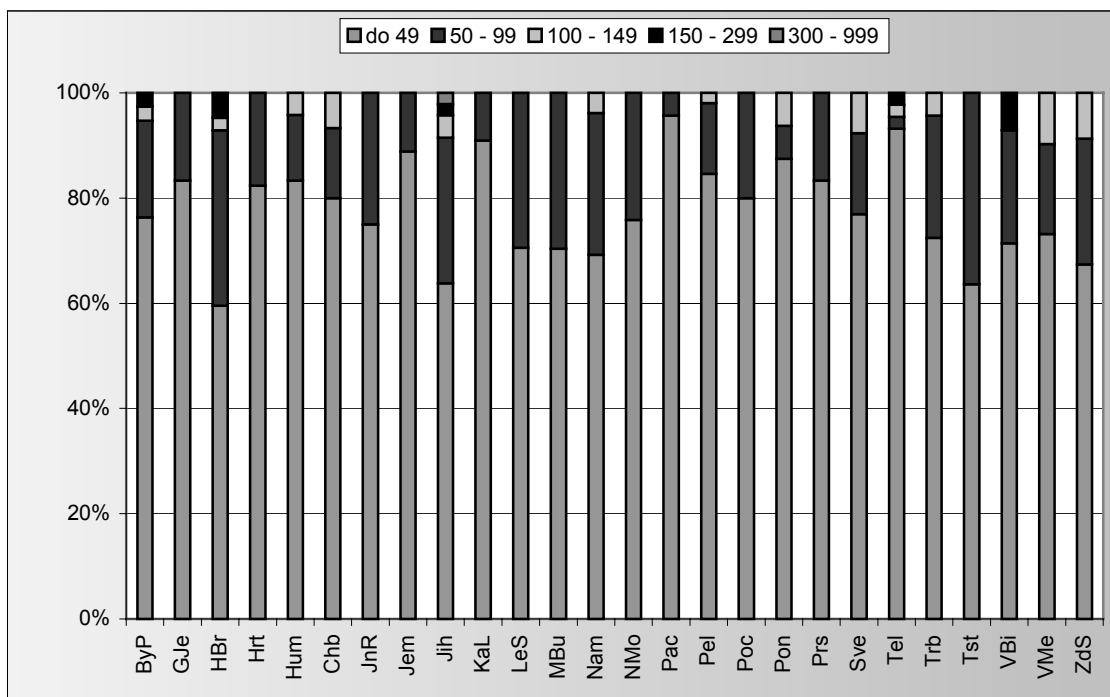
V průměrné venkovské obci na Vysočině žije 335 obyvatel na ploše necelých 8,5 km², složené z 1 až 2 katastrů a administrativně členěné na 1 až 2 části obce. Vesměs to jsou podstatně nižší hodnoty než u obcí v městském prostoru.

V jednotlivých správních obvodech pověřených obecních úřadů v kraji tyto průměrné hodnoty ve venkovském prostoru výrazně kolísají. Průměrný počet obyvatel se pohybuje od 177 (pověřený obecní úřad Telč) až po 726 (pověřený obecní úřad Počátky), průměrná rozloha od 5,2 km² (Velká Bíteš) po 16,8 km² (Počátky). Ve dvou obvodech je jedna venkovská obec průměrně tvořena jedinou částí (Jaroměřice nad Rokytou, Jemnice), naopak v obvodu Počátky připadají na jednu venkovskou obec v průměru tři části.

Tab. 2.1.2 Počet obcí v SO POU kraje Vysočina podle hustoty zalidnění k 31. 12. 2008

	Počet obcí celkem	v tom s hustotou zalidnění (osoby/km ²)											
		do 49		50 - 99		100 - 149		150 - 299		300 - 999		1 000 a více	
		V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Kraj Vysočina	704	515	-	131	3	23	7	6	13	1	5	-	-
v tom obvody POÚ:													
Bystřice nad Pernštejnem	39	29	-	7	-	1	-	1	1	-	-	-	-
Golčův Jeníkov	6	5	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Havlíčkův Brod	43	25	-	14	-	1	-	2	-	-	1	-	-
Hrotovice	17	14	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Humpolec	25	20	-	3	-	1	-	-	1	-	-	-	-
Chotěboř	31	24	-	4	-	2	-	-	1	-	-	-	-
Jaroměřice nad Rokytou	5	3	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Jemnice	19	16	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Jihlava	50	30	-	13	1	2	-	1	1	1	1	-	-
Kamenice nad Lipou	12	10	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Ledeč nad Sázavou	18	12	-	5	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Moravské Budějovice	28	19	-	8	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Náměšť nad Oslavou	27	18	-	7	-	1	-	-	1	-	-	-	-
Nové Město nad Moravě	30	22	-	7	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Pacov	24	22	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Pelhřimov	53	44	-	7	-	1	-	-	1	-	-	-	-
Počátky	6	4	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Polná	17	14	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Přibyslav	7	5	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Světlá nad Sázavou	14	10	-	2	-	1	-	-	1	-	-	-	-
Telč	45	41	-	1	-	1	-	1	1	-	-	-	-
Třebíč	71	50	-	16	-	3	-	-	-	-	2	-	-
Třešť	12	7	-	4	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Velká Bíteš	15	10	-	3	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Velké Meziříčí	42	30	-	7	-	4	-	-	1	-	-	-	-
Žďár nad Sázavou	48	31	-	11	-	4	-	-	1	-	1	-	-

Graf 3 Obce ve venkovském prostoru SO POU kraje Vysočina podle hustoty zalidnění v r. 2008 v %

Téměř všechny obce ve venkovském prostoru na Vysočině mají **hustotu zalidnění** menší než 100 osob/km², z nich více než tři čtvrtiny celkového počtu patří do kategorie s hustotou zalidnění do 49 osob/km² a necelá pětina má hustotu zalidnění 50 až 99 osob/km².

Nejvýrazněji jsou obce s nízkou hustotou zalidnění zastoupeny ve správních obvodech pověřených obecních úřadů Pacov, Telč a Kamenice nad Lipou, v nichž ve více než devíti desetinách obcí žije méně než 49 osob/km². V dalších jedenácti správních obvodech jsou zastoupeny pouze obce s hustotou osídlení do 99 osob/km² a pouze ve čtrnácti obvodech se ve venkovském prostoru nacházejí obce s hustotou osídlení 100 a více osob/km².

Očekávání, že se venkovský prostor ve srovnání s městským bude vyznačovat vyšším podílem **zemědělské půdy** na celkové rozloze území, se při pohledu na údaje za kraj Vysočina i za jeho jednotlivé správní obvody pověřených obecních úřadů nedá jednoznačně potvrdit. Rozdíl mezi podílem zemědělské půdy ve venkovském a městském prostoru na Vysočině činí pouze 1,0 procentní bod a u správních obvodů pověřených obecních úřadů je v deseti případech dokonce ve venkovském prostoru nižší než v městském, zejména to platí o obvodech Telč, Jaroměřice nad Rokytou a Moravské Budějovice. Výrazně vyšší podíl na celkové rozloze má ve srovnání s městským prostorem zemědělská půda pouze ve venkovském prostoru v obvodech Třešť a Velká Bíteš.

Tab. 2.1.3 Bilance půdy a koeficient ekologické stability v SO POU kraje Vysočina k 31. 12. 2008

Zdroj: Český úřad zeměměřický a katastrální, výpočty ČSÚ

	Rozloha celkem (km ²)		z toho druh pozemku (%)						Koeficient ekologické stability ¹⁾	
			zemědělská půda		lesní pozemky		zastavěné plochy			
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Kraj Vysočina	5 581,0	1 217,7	60,7	59,7	30,7	27,1	1,1	2,2	0,8	0,9
v tom obvody POU:										
Bystřice nad Pernštejnem	294,9	53,1	56,8	55,6	33,5	34,0	0,9	1,6	1,2	1,2
Golčův Jeníkov	56,1	-	64,3	x	26,7	x	1,7	x	0,6	-
Havlíčkův Brod	411,9	64,9	66,7	66,7	25,4	15,0	1,2	3,3	0,7	0,5
Hrotovice	184,1	-	60,7	x	31,2	x	1,2	x	0,6	-
Humpolec	176,4	51,5	59,7	50,8	30,6	35,3	1,8	2,7	0,9	1,1
Chotěboř	274,9	54,1	62,7	59,4	29,8	29,6	1,2	2,0	1,0	1,0
Jaroměřice nad Rokytou	39,9	51,4	62,1	76,0	30,9	16,4	0,9	1,5	0,6	0,3
Jemnice	123,7	32,4	70,1	61,5	22,7	28,6	1,0	1,7	0,4	0,6
Jihlava	406,1	177,8	60,9	54,2	30,3	30,9	1,0	2,5	0,9	0,9
Kamenice nad Lipou	143,6	31,5	56,6	52,7	37,3	35,2	0,9	1,8	1,1	1,1
Ledeč nad Sázavou	123,2	22,2	57,1	54,4	34,8	33,0	1,3	2,8	1,1	1,1
Moravské Budějovice	220,7	37,1	66,3	76,8	27,1	10,4	1,1	2,6	0,6	0,3
Náměšť nad Oslavou	192,7	18,6	55,9	42,3	32,4	42,9	1,2	2,6	0,7	1,1
Nové Město nad Moravě	231,7	61,1	54,4	60,8	38,0	28,8	0,9	1,6	1,4	0,9
Pacov	198,7	35,9	60,9	64,4	31,9	23,4	0,9	2,1	0,8	0,6
Pelhřimov	428,9	95,3	64,0	65,5	28,2	22,9	1,0	1,8	0,8	0,7
Počátky	83,9	44,4	59,2	65,9	32,2	25,4	1,0	1,3	1,0	0,8
Polná	130,0	37,8	64,9	70,2	13,7	20,2	1,3	1,6	0,4	0,5
Přibyslav	63,6	35,3	64,2	71,8	29,5	17,0	1,0	1,7	0,8	0,5
Světlá nad Sázavou	102,7	42,1	56,5	49,4	36,6	40,8	1,0	1,8	1,1	1,2
Telč	266,5	24,9	57,9	75,0	33,3	9,1	0,9	3,2	1,0	0,3
Třebíč	498,2	64,2	64,9	62,4	26,9	18,8	1,1	3,9	0,6	0,4
Třešť	123,2	50,0	57,1	40,6	34,2	42,5	1,0	1,4	1,1	1,4
Velká Bíteš	73,4	47,3	65,9	50,8	25,1	39,9	1,3	1,6	0,6	0,9
Velké Meziříčí	312,0	40,6	62,0	62,3	28,6	19,9	1,1	3,0	0,8	0,7
Žďár nad Sázavou	420,0	44,2	50,0	49,8	42,0	28,5	0,9	3,5	1,4	0,9

¹⁾ poměr tzv. stabilních (lesy, trvalé travní porosty, sady, zahrady, vinice, chmelnice a vodní plochy) a nestabilních (orná půda, zastavěné a ostatní plochy) krajinných prvků v daném území

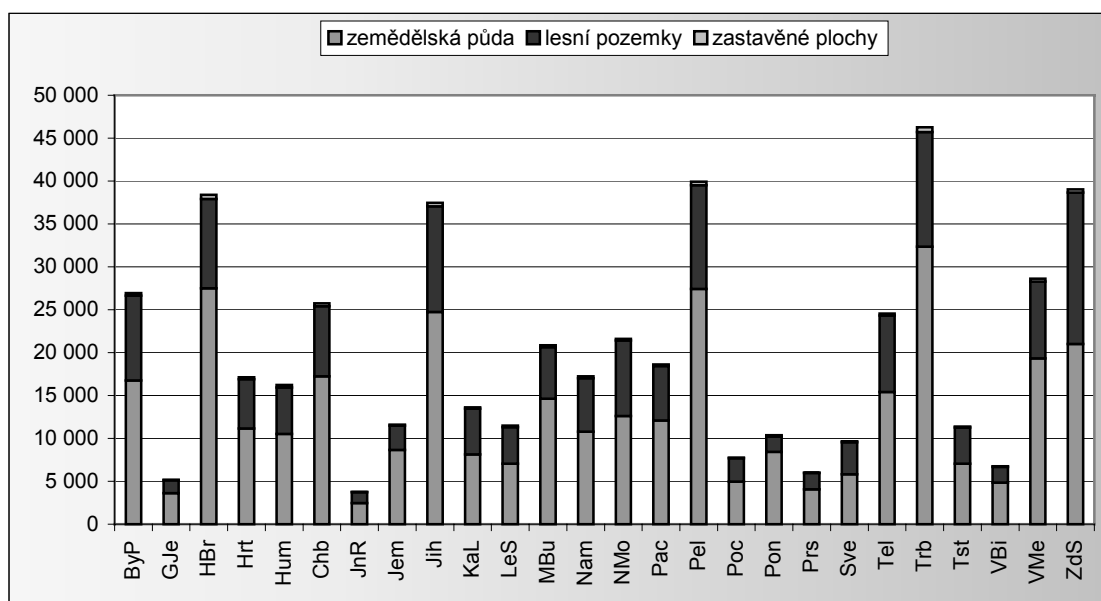
Podíl **lesní půdy** je na Vysočině ve venkovském prostoru o 3,6 procentního bodu vyšší než v prostoru městském. Ovšem v devíti správních obvodech se lesní pozemky na celkové výměře podílejí více

v městském prostoru, zejména to platí o správních obvodech pověřených obecních úřadů Velká Bíteš a Náměšť nad Oslavou.

Podíl **zastavěných ploch** je v kraji Vysočina ve venkovském prostoru dvakrát nižší než ve městech. V jednotlivých obvodech pověřených obecních úřadů se zastavěné plochy na celkové rozloze ve venkovském prostoru podílí 0,9 až 1,8 %, v městech pak 1,3 až 3,9 %.

Mezi koeficientem ekologické stability³ ve venkovském a městském prostoru není v kraji Vysočina výrazný rozdíl, podobně je tomu u řady správních obvodů pověřených obecních úřadů. Výrazně stabilnější je podle tohoto koeficientu krajina na venkově např. v obvodech Jaroměřice nad Rokytnou, Moravské Budějovice, Telč; naopak v některých obvodech je koeficient ekologické stability značně vyšší v městském prostoru, zejména to platí o Náměšťsku, ale také o správních obvodech Jemnice, Třešť, Velká Bíteš.

Graf 4 Vybrané druhy pozemků ve venkovském prostoru SO POU kraje Vysočina v roce 2008 v ha

Pro kraj Vysočina je typické mimořádně vysoké zastoupení nejmenších obcí do 199 obyvatel. Tyto obce tvořily ke konci roku 2008 více než polovinu všech obcí venkovského prostoru na Vysočině. Obce s 200 až 499 představovaly téměř tři desetiny obcí ve venkovském prostoru a obce s 500 až 999 obyvateli necelých 14 procent. Na obce s tisícem a více obyvateli tak připadalo jen 5,5 % celkového počtu obcí venkovského prostoru.

Nejmenší obce mají zvláště silné zastoupení ve správních obvodech pověřených obecních úřadů Golčův Jeníkov, Přibyslav, Telč, Jemnice. Naopak nejméně se na celkovém počtu obcí podílejí v obvodech Žďár nad Sázavou, Kamenice nad Lipou, Třešť či Velké Meziříčí.

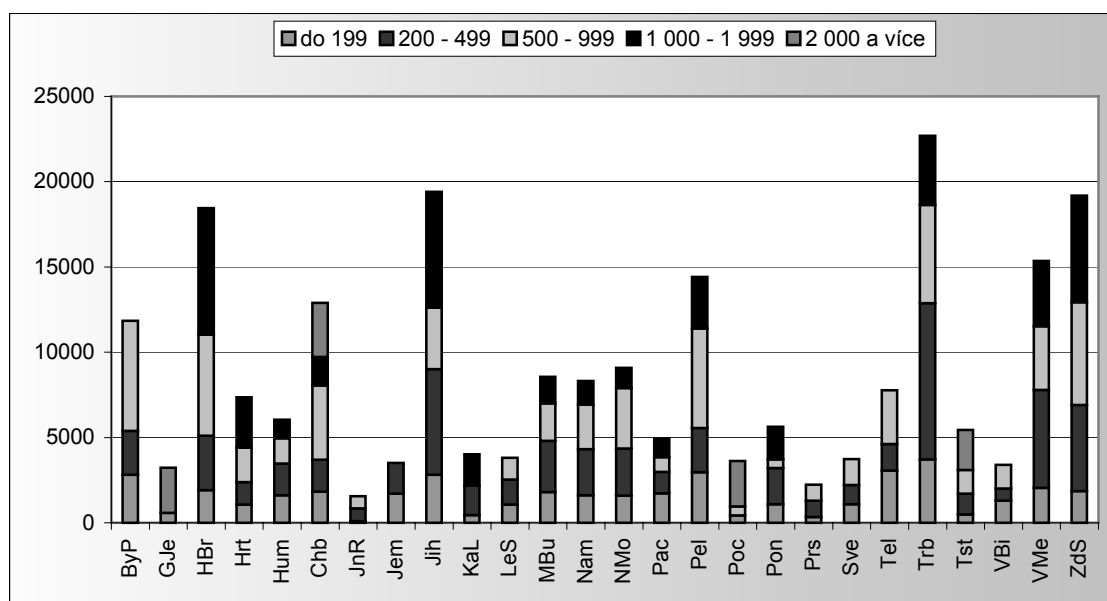
Větší obce s 500 a více obyvateli jsou hojněji zastoupeny zvláště ve venkovském prostoru obvodů Havlíčkův Brod a Žďár nad Sázavou.

³ Koeficient ekologické stability je poměrové číslo, které stanovuje poměr ploch tzv. stabilních a nestabilních krajinných prvků v daném území. Mezi stabilní prvky patří lesy, trvalé travní porosty, sady, zahrady, vinice, chmelnice a vodní plochy, mezi nestabilní prvky patří orná půda, zastavěné plochy a ostatní plochy

Tab. 2.1.4 Počet obcí venkovského prostoru podle počtu obyvatel v SO POU kraje Vysočina k 31. 12. 2008

	Počet obcí venkovského prostoru celkem	v tom s počtem obyvatel					z toho se statutem města
		do 199	200 - 499	500 - 999	1 000 - 1 999	2 000 a více	
Kraj Vysočina	676	345	202	92	33	4	9
v tom obvody POÚ:							
Bystřice nad Pernštejnem	38	21	8	9	-	-	-
Golčův Jeníkov	6	5	-	-	-	1	1
Havlíčkův Brod	42	17	10	9	6	-	1
Hrotovice	17	8	4	3	2	-	1
Humpolec	24	15	6	2	1	-	-
Chotěboř	30	16	6	6	1	1	1
Jaroměřice nad Rokytou	4	1	2	1	-	-	-
Jemnice	18	13	5	-	-	-	-
Jihlava	47	20	17	5	5	-	-
Kamenice nad Lipou	11	4	6	-	1	-	1
Ledeč nad Sázavou	17	9	6	2	-	-	-
Moravské Budějovice	27	14	9	3	1	-	-
Náměšť nad Oslavou	26	12	9	4	1	-	-
Nové Město nad Moravě	29	15	8	5	1	-	-
Pacov	23	16	5	1	1	-	-
Pelhřimov	52	32	10	8	2	-	2
Počátky	5	2	1	1	-	1	1
Polná	16	7	7	1	1	-	-
Přibyslav	6	5	1	-	-	-	-
Světlá nad Sázavou	13	8	3	2	-	-	-
Telč	44	33	7	4	-	-	-
Třebíč	69	29	29	8	3	-	-
Třešť	11	4	4	2	-	1	-
Velká Bíteš	14	9	3	2	-	-	-
Velké Meziříčí	41	15	18	6	2	-	-
Žďár nad Sázavou	46	15	18	8	5	-	1

Graf 5 Obyvatelstvo podle velikostních skupin obcí ve venkovském prostoru SO POU kraje Vysočina v roce 2008

Tab. 2.1.5 Podíl obyvatel v obcích SO POU kraje Vysočina podle časové dostupnosti sídla správního obvodu obce s rozšířenou působností a sídla kraje v roce 2008

Zdroj: www.mapy.cz

	Podíl obyvatel v obcích s časovou dostupností sídla správního obvodu ORP (%)						Podíl obyvatel v obcích s časovou dostupností krajského města (%)					
	do 14 minut		15 - 29 minut		30 a více minut		do 29 minut		30 - 59 minut		60 a více minut	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Kraj Vysočina	37,4	84,4	51,4	13,7	8,4	2,4	15,6	34,6	39,7	40,8	42,0	25,9
v tom obvodu POÚ:												
Bystřice nad Pernštejnem	42,5	100,0	57,0	-	-	-	-	-	-	-	100,0	100,0
Golčův Jeníkov	-	-	83,1	-	13,8	-	-	-	83,1	-	13,8	-
Havlíčkův Brod	52,5	100,0	47,1	-	0,4	-	30,4	100,0	65,5	-	4,0	-
Hrotovice	-	-	27,6	-	72,4	-	-	-	-	-	100,0	-
Humpolec	65,7	100,0	33,2	-	1,1	-	-	-	54,5	100,0	45,5	-
Chotěboř	33,4	100,0	66,6	-	-	-	-	-	38,2	100,0	61,8	-
Jaroměřice nad Rokynou	-	-	100,0	100,0	-	-	-	-	35,9	100,0	64,1	-
Jemnice	15,9	-	70,0	100,0	14,1	-	-	-	12,1	-	87,9	100,0
Jihlava	39,8	88,9	59,8	4,6	0,4	6,5	99,6	88,9	0,4	11,1	-	-
Kamenice nad Lipou	-	-	34,5	100,0	65,5	-	-	-	-	-	100,0	100,0
Ledeč nad Sázavou	8,6	-	67,6	62,7	23,7	-	-	-	5,4	-	94,6	100,0
Moravské Budějovice	62,0	100,0	38,0	-	-	-	-	-	89,7	100,0	10,3	-
Náměšť nad Oslavou	71,8	100,0	28,2	-	-	-	-	-	1,6	-	98,4	100,0
Nové Město nad Moravě	44,4	100,0	55,0	-	-	-	-	-	-	-	100,0	100,0
Pacov	50,5	100,0	47,4	-	2,1	-	-	-	1,5	-	98,5	100,0
Pelhřimov	36,6	100,0	54,9	-	8,5	-	5,0	-	66,7	100,0	28,3	-
Počátky	-	-	20,8	-	79,2	100,0	-	-	100,0	100,0	-	-
Polná	-	-	96,7	100,0	3,3	-	88,9	100,0	11,1	-	-	-
Přibyslav	10,0	-	90,0	100,0	-	-	-	-	100,0	100,0	-	-
Světlá nad Sázavou	71,3	100,0	28,7	-	-	-	-	-	48,9	100,0	51,1	-
Telč	57,6	100,0	42,4	-	-	-	15,1	-	84,9	100,0	-	-
Třebíč	37,9	100,0	61,2	-	0,9	-	3,3	-	59,5	100,0	37,1	-
Třešť	-	-	69,2	100,0	30,8	-	69,2	100,0	30,8	-	-	-
Velká Bíteš	-	-	79,4	100,0	20,6	-	-	-	-	-	100,0	100,0
Velké Meziříčí	65,6	100,0	34,4	-	-	-	-	100,0	53,6	-	46,4	-
Žďár nad Sázavou	33,2	100,0	53,7	-	13,2	-	-	-	63,7	-	36,3	100,0

Indikátory **časové dostupnosti** obce do sídel správních úřadů je nutno brát s určitou rezervou, protože jde o údaje pořízené pomocí mapového serveru při nastavení průměrné rychlosti automobilu po jednotlivých komunikacích a bez zohlednění použití jiných dopravních prostředků a zatížení silnic v průběhu dne. U obcí, které jsou samy sídlem úřadů obcí s rozšířenou působností, byl stanoven čas s ohledem na jejich velikost.

Více než polovina obyvatel venkovského prostoru v kraji Vysočina žije v obcích, z nichž je sídlo příslušného správního obvodu obce s rozšířenou působností dostupné individuální dopravou za 15 až 29 minut, další více než třetina populace kraje bydlí v obcích vzdálených od tohoto sídla 14 a méně minut. Osoby žijící v obcích vzdálených od sídla obce s rozšířenou působností 30 a více minut tak představují něco víc než osm procent obyvatelstva kraje.

U městského prostoru se projevuje skutečnost, že značná část měst je přímo sídlem pověřeného obecního úřadu. V důsledku toho téměř 85 procent obyvatel městského prostoru žije v obcích vzdálených od sídla úřadu obce s rozšířenou působností do 14 minut.

Obecně platí že časová dostupnost sídla pověřeného obecního úřadu a zejména sídla kraje je ovlivněna polohou příslušné obce i hustotou a kvalitou silniční sítě. Nejvíce obyvatel venkovského prostoru, více než čtyři desetiny, žije na Vysočině v obcích vzdálených od sídla kraje 60 a více minut. Jen o málo méně obyvatel venkova obývá obce vzdálené od krajského města 30 až 59 minut.

U jednotlivých obvodů pověřených obecními úřady se v časové dostupnosti odráží skutečnost, zda se na jejich území nachází či nenachází sídlo pověřeného obecního úřadu či kraje, případně vzdálenost od tohoto sídla. Krajské město je tak logicky nejhůře dostupné pro okrajové části Vysočiny, jako Bystřicko, Hrotovicko, Kamenicko, Novoměstsko, Pacovsko či Bíteško.

2.2. Obyvatelstvo

Ke konci roku 2008 žilo v obcích zařazených do venkovského prostoru 44,1 % obyvatel kraje Vysočina a zbývajících 55,9 % v městském prostoru. Podíl **obyvatel** ve venkovském prostoru mezi jednotlivými obvody pověřených obecních úřadů kolísal od 100 procent v obvodech Golčův Jeníkov a Hrotovice až po 25,1 % na Jihlavsku. Venkovský prostor se na celkovém počtu obyvatel obecně podílí nejméně v malých obvodech, tvořených kromě sídla pověřeného obecního úřadu jen malým počtem často nevelkých obcí (Jaroměřice nad Rokytou), a dále na Jihlavsku, kde ani větší počet venkovských obcí nedokáže převážit vliv na poměry Vysočiny lidnatého krajského města.

Tab. 2.2.1 Obyvatelstvo podle věku v SO POU kraje Vysočina k 31. 12. 2008

	Obyvatelstvo celkem		v tom ve věkové skupině (%)					
			0 - 14 let		15 - 64 let		65 a více let	
	V	M	V	M	V	M	V	M
Kraj Vysočina	227 580	288 728	16,3	14,3	68,3	71,3	15,4	14,3
v tom obvody POU:								
Bystřice nad Pernštejnem	11 851	8 778	15,0	14,4	68,0	72,3	17,0	13,3
Golčův Jeníkov	3 225	-	14,5	-	69,6	-	15,9	-
Havlíčkův Brod	18 446	24 509	16,0	13,9	68,7	71,2	15,2	14,9
Hrotovice	7 380	-	16,8	-	68,4	-	14,8	-
Humpolec	6 107	11 115	15,7	14,1	67,9	69,1	16,5	16,8
Chotěboř	12 918	9 910	15,6	15,5	67,7	70,3	16,7	14,3
Jaroměřice nad Rokytou	1 570	4 252	16,5	16,7	62,9	69,7	20,6	13,7
Jemnice	3 596	4 440	16,6	15,4	67,3	71,0	16,1	13,6
Jihlava	19 156	57 228	16,5	13,6	70,6	71,5	12,9	14,8
Kamenice nad Lipou	4 070	4 113	14,8	15,2	67,7	70,2	17,5	14,6
Ledeč nad Sázavou	3 855	5 834	14,5	12,2	68,2	70,7	17,3	17,1
Moravské Budějovice	8 680	7 908	16,8	14,0	67,3	70,1	15,9	15,9
Náměšť nad Oslavou	8 396	5 119	14,4	14,6	68,7	69,8	16,9	15,6
Nové Město nad Moravě	9 139	10 656	17,1	15,1	67,5	71,3	15,4	13,6
Pacov	5 054	5 048	14,9	14,2	67,3	68,5	17,8	17,3
Pelhřimov	14 548	16 613	16,0	14,1	68,2	72,0	15,8	13,9
Počátky	3 658	3 113	14,9	14,0	68,3	68,4	16,8	17,5
Polná	5 638	5 161	18,1	16,7	68,7	69,7	13,2	13,6
Přibyslav	2 259	3 967	17,6	15,5	67,6	69,6	14,8	14,9
Světlá nad Sázavou	3 804	6 975	15,7	13,5	67,0	74,9	17,4	11,6
Telč	7 919	5 719	17,6	13,6	66,6	70,3	15,8	16,1
Třebíč	22 920	40 573	16,4	14,5	68,8	72,9	14,8	12,6
Třešť	5 450	5 891	16,1	14,9	68,5	70,8	15,4	14,3
Velká Bíteš	3 416	4 997	17,2	16,6	68,0	70,7	14,8	12,6
Velké Meziříčí	15 379	11 807	17,8	15,5	68,0	71,1	14,2	13,4
Žďár nad Sázavou	19 146	25 002	17,5	14,0	68,0	72,0	14,4	14,0

Kromě již zmíněných obvodů Golčův Jeníkov a Hrotovice je podíl venkovského prostoru na celkové populaci největší v obvodech Třešť, Náměšť nad Oslavou, Bystřice nad Pernštejnem, Chotěboř a Velké Meziříčí.

Výrazným charakteristickým rysem struktury obyvatel venkovského prostoru v kraji Vysočina ve srovnání s populací městského prostoru je vyšší podíl dětské složky a osob pětadesátiletých a starších. Tomu odpovídá o 3,1 procentního bodu nižší podíl obyvatel v produktivním věku.

Podíl dětí do 14 let je ve venkovském prostoru vyšší než v prostoru městském téměř ve všech obvodech pověřených obecních úřadů s výjimkou Jaroměřicka, Kamenicka a Náměšťska. Naopak nejvyšší podíl dětské složky je v obvodu pověřeného obecního úřadu Polná, výrazně nadprůměrný je i v obvodech Velké Meziříčí, Přibyslav, Telč, Žďár nad Sázavou. Nejvyšším rozdílem mezi podílem dětí do 14 let ve venkovském a městském prostoru se vyznačují obvody Telč (o 4,0 procentní body) a Žďár nad Sázavou (o 3,5 bodu).

Vyšší podíl obyvatel ve věku 65 a více let ve venkovském prostoru ve srovnání s městem můžeme pozorovat ve většině obvodů pověřených obecních úřadů kraje Vysočina. Výjimkou je šest obvodů (Humpolec, Jihlava, Počátky, Polná, Přibyslav, Telč), v nichž je podíl obyvatel v poproduktivním věku vyšší v městském prostoru, a obvod Moravské Budějovice, kde je podíl těchto obyvatel v obou typech osídlení stejný.

Zdaleka nejvyšší rozdíl mezi podílem obyvatelstva pětadesátiletého a staršího ve venkovském a městském prostoru můžeme pozorovat na Jaroměřicku, kde je ve venkovském prostoru vyšší o 7,0 bodů. Jen o málo menší je rozdíl v obvodu Světlá nad Sázavou. Naopak na Jihlavsku je podíl obyvatelstva v poproduktivním věku v městském prostoru o 2,0 procentní body vyšší než na venkově.

Jestliže podíl obyvatel v předproduktivním a poproduktivním věku je ve venkovském prostoru ve většině obvodů pověřených obecních úřadů vyšší než ve městech, u obyvatelstva v produktivním věku je tomu naopak. S určitou výjimkou obvodu Počátky, kde je jeho podíl v městském i venkovském prostoru téměř vyrovnaný, se ve všech obvodech města vyznačují vyšším podílem obyvatel ve věku 15 až 64 let. V některých obvodech, jako na Světelsku a Jaroměřicku, je to rozdíl velmi výrazný.

Tab. 2.2.2 Živě narození a potraty v SO POU kraje Vysočina v letech 2001 až 2008 (roční průměr)

	Živě narození na 1 000 obyvatel		Živě narození na 1 000 žen ve věku 15 - 49 let		Podíl živě narozených mimo manželství (%)		Potraty na 1 000 obyvatel		Umělá přerušení těhotenství na 1 000 obyvatel	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Kraj Vysočina	9,6	9,9	40,9	39,0	17,8	24,1	2,8	4,0	1,7	2,5
v tom obvodů POU:										
Bystřice nad Pernštejnem	9,7	9,4	42,8	37,6	15,4	29,2	2,1	3,3	1,5	2,0
Golčův Jeníkov	9,1	-	37,0	-	21,3	-	2,9	-	2,0	-
Havlíčkův Brod	9,6	10,1	40,4	40,0	19,3	23,4	3,1	5,3	1,8	3,6
Hrotovice	10,0	-	42,3	-	20,3	-	3,4	-	1,9	-
Humpolec	8,7	9,6	37,6	40,4	16,4	19,9	3,7	3,7	2,3	2,7
Chotěboř	9,5	9,9	42,4	40,0	16,6	24,6	2,6	3,9	1,4	2,4
Jaroměřice nad Rokytou	9,2	10,5	41,4	42,8	26,1	27,5	2,2	3,4	1,8	2,5
Jemnice	9,0	9,1	38,2	35,4	26,3	32,0	2,1	2,8	0,9	1,9
Jihlava	10,6	10,0	42,8	40,2	20,1	27,5	3,2	4,4	1,9	2,6
Kamenice nad Lipou	7,4	9,3	34,2	38,7	28,3	27,3	2,9	3,9	2,0	2,5
Ledeč nad Sázavou	7,9	8,0	35,2	33,2	28,3	20,6	2,6	3,2	1,7	2,0
Moravské Budějovice	9,3	9,0	41,0	36,0	21,6	26,4	3,1	3,2	2,0	2,2
Náměšť nad Oslavou	8,2	9,7	34,9	38,9	19,2	23,6	2,2	3,6	1,3	2,0
Nové Město nad Moravě	10,4	10,2	43,5	40,1	13,6	17,7	2,5	3,4	1,4	1,8
Pacov	8,0	9,6	37,6	40,9	21,6	19,7	2,4	3,0	1,7	2,0
Pelhřimov	9,1	9,7	39,0	37,7	17,2	19,8	3,4	4,7	2,5	3,6
Počátky	9,0	9,6	40,9	43,1	25,7	31,4	3,9	2,2	2,8	1,2
Polná	10,4	12,9	42,1	51,8	17,6	19,7	2,6	4,8	1,3	2,8
Přibyslav	10,1	10,6	42,2	44,1	15,7	16,3	2,2	2,4	1,4	1,1
Světlá nad Sázavou	7,6	9,1	33,7	34,4	16,4	18,8	2,2	3,5	1,4	2,2
Telč	8,6	10,1	37,5	41,1	20,2	24,5	2,5	3,0	1,5	1,3
Třebíč	9,5	10,0	41,0	36,9	15,5	26,9	2,8	4,1	1,5	2,5
Třešť	9,3	10,0	39,3	40,2	24,2	25,2	3,0	3,2	1,6	1,7
Velká Bíteš	9,8	10,0	40,6	39,6	14,5	16,1	3,0	3,0	1,9	2,1
Velké Meziříčí	10,3	10,0	42,3	38,9	14,5	18,7	2,4	2,7	1,1	1,5
Žďár nad Sázavou	11,1	9,5	46,7	37,2	12,2	23,3	3,2	4,4	1,7	2,6

Pro další populační vývoj, ale i ekonomický rozvoj příslušné oblasti, má důležitý význam vývoj **porodnosti**. Rozdíly v intenzitě porodnosti mezi venkovským a městským prostorem jednotlivých obvodů pověřených obecních úřadů lze nejpříhodněji zhodnotit prostřednictvím ukazatele obecná míra plodnosti.⁴

Obecná míra plodnosti dosáhla v kraji Vysočina v letech 2001 až 2008 ve venkovském prostoru hodnoty 40,9 ‰ a v městském prostoru 39,0 ‰. Vyšší hodnota tohoto ukazatele ve venkovském prostoru se projevila ve 13 obvodech pověřených obecních úřadů Vysočiny, naopak ve městech byla vyšší v 11 obvodech. Zvláště velký rozdíl ve prospěch venkovského prostoru se projevovat na Žďársku, ve prospěch městského prostoru pak na Polensku. Obecně se tedy na venkově dá konstatovat vyšší úroveň porodnosti než ve městech.

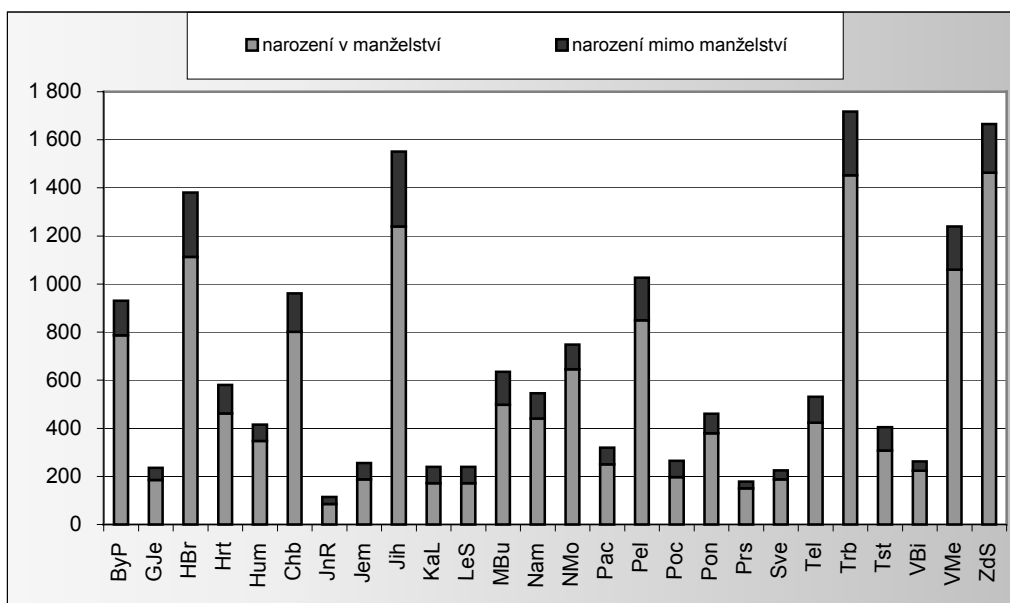
Z jednotlivých obvodů pověřených obecních úřadů můžeme ve venkovském prostoru pozorovat nejvyšší obecnou míru plodnosti na Žďársku, Novoměstsku, Bystřicku a Jihlavsku, nejnižší pak v obvodech Světlá nad Sázavou a Kamenice nad Lipou.

Podíl živě narozených dětí mimo manželství na celkovém počtu živě narozených dětí představuje zajímavou charakteristiku plodnosti a zejména populačního chování obyvatelstva. Za celý kraj Vysočina je hodnota

⁴ Obecná míra plodnosti je definována jako poměr počtu všech živě narozených dětí na 1 000 žen v reprodukčním věku.

tohoto ukazatele za roky 2001 až 2008 jednoznačně vyšší v městském prostoru než ve venkovském (o 6,3 procentního bodu) a vyšší je i ve většině obvodů pověřených obecních úřadů s výjimkou obvodů Kamenicka, Ledečska a Pacovska, tedy vesměs oblastí z české části Vysočiny.

Graf 6 Živě narození v manželství a mimo manželství ve venkovském prostoru SO POU kraje Vysočina v letech 2001 až 2008

Počet potratů i umělých přerušení těhotenství na tisíc obyvatel byl ve venkovském prostoru na Vysočině v letech 2001 až 2008 zhruba o třetinu nižší než ve městech. Totéž platilo i o všech obvodech pověřených obecních úřadů s výjimkou obvodu Počátky, kde bylo na venkově více potratů i umělých přerušení těhotenství než ve městě, a do jisté míry i na Telečsku, kde můžeme ve venkovském prostoru pozorovat nepatrně vyšší počet umělých přerušení těhotenství.

Úroveň **úmrtnosti** do značné míry odráží životní úroveň a životní styl obyvatelstva a kvalitu jeho života. Rozdílná úmrtnost ve venkovském a městském prostoru se dá dobře postihnout počtem zemřelých připadajících na 1 000 obyvatel. Tento ukazatel byl v kraji Vysočina za roky 2001 až 2008 ve venkovském prostoru o 1,8 vyšší než v prostoru městském. Obdobná byla situace i v téměř všech obvodech pověřených obecních úřadů, výjimkou byly obvody Přibyslav a Velké Meziříčí.

Zdaleka nejvyšší byla úroveň úmrtnosti ve venkovském prostoru obvodu pověřeného obecního úřadu Jaroměřice nad Rokytnou, kde o 15,6 přesahovala hodnotu tohoto ukazatele v městském prostoru Jaroměřicka a výrazně překonávala i úmrtnost ve venkovském prostoru ostatních pověřených obecních úřadů – druhá nejvyšší, v obvodu Moravské Budějovice, za ní zaostávala o 10,7. Důvod zde můžeme poměrně jednoznačně identifikovat – venkov je na Jaroměřicku tvořen pouze čtyřmi obcemi a v jedné z nich se nachází domov pro seniory.

Celkově ve venkovském prostoru lidé umírají častěji na nemoci oběhové soustavy a v městském prostoru jsou zase častější příčinou úmrtí novotvary. Podíl vnějších příčin na celkovém počtu úmrtí se v obou typech prostoru příliš neliší.

Podíl úmrtí na novotvary je vyšší v městském prostoru i ve většině správních obvodů pověřených obecních úřadů. Naopak v devatenácti obvodech pověřených obecních úřadů na venkově lidé častěji než v městském prostoru umírali na nemoci oběhové soustavy.

I u těchto ukazatelů se z průměru vymyká venkovský prostor Jaroměřicka, kde podíl úmrtí na novotvary zaostává za městem o 13,7 procentního bodu a překonává jej o 10,8 bodu u úmrtí na nemoci oběhové soustavy.

Tab. 2.2.3 Zemřelí v SO POU kraje Vysočina v letech 2001 až 2008 (roční průměr)

	Zemřelí na 1 000 obyvatel		Příčiny úmrtí (%)					
			novotvary		nemoci oběhové soustavy		vnější příčiny	
	V	M	V	M	V	M	V	M
Kraj Vysočina	10,9	9,1	24,4	27,5	57,5	53,6	5,4	5,9
v tom obvody POÚ:								
Bystřice nad Pernštejnem	12,1	8,2	22,0	26,3	62,3	51,5	5,5	7,5
Golčův Jeníkov	11,2	-	26,0	-	55,9	-	3,5	-
Havlíčkův Brod	11,4	9,7	24,5	26,5	57,8	52,9	4,5	6,1
Hrotovice	10,1	-	24,6	-	57,3	-	7,0	-
Humpolec	12,2	11,6	26,2	26,0	56,2	57,4	4,5	4,6
Chotěboř	10,8	8,8	23,0	26,2	59,7	52,8	4,6	7,5
Jaroměřice nad Rokytnou	24,2	8,6	16,2	29,9	65,0	54,2	5,9	5,6
Jemnice	11,8	8,3	26,2	27,8	57,1	55,6	2,4	7,3
Jihlava	9,5	9,3	27,8	31,9	53,0	49,2	5,9	5,5
Kamenice nad Lipou	11,9	9,1	22,8	26,1	56,0	53,5	5,7	6,6
Ledeč nad Sázavou	12,3	10,8	21,0	22,4	63,6	57,6	4,0	4,9
Moravské Budějovice	13,2	9,7	21,7	26,0	60,0	56,5	5,6	4,9
Náměšť nad Oslavou	11,5	10,3	22,1	23,0	58,1	55,2	6,0	7,7
Nové Město nad Moravě	9,7	8,4	23,1	28,4	60,8	51,2	4,5	7,7
Pacov	12,1	10,8	24,8	25,5	57,1	55,0	5,0	4,3
Pelhřimov	12,6	8,3	22,8	27,6	59,6	52,4	4,3	6,2
Počátky	12,0	11,2	27,1	29,8	53,3	53,1	7,4	4,4
Polná	12,0	8,6	23,2	31,0	57,1	51,0	5,2	6,1
Přibyslav	9,0	10,0	27,2	26,5	53,2	57,1	3,8	6,3
Světlá nad Sázavou	9,8	9,6	25,9	23,0	55,9	58,7	4,8	6,9
Telč	10,3	10,1	21,5	25,8	58,4	60,9	8,2	4,7
Třebíč	10,3	8,3	26,4	27,9	55,7	54,4	5,6	5,4
Třešť	10,4	8,8	33,0	30,6	50,9	48,3	6,2	7,7
Velká Bíteš	9,5	9,0	23,1	19,7	58,4	57,3	4,3	6,6
Velké Meziříčí	9,5	10,1	25,3	20,8	55,6	58,3	7,0	5,7
Žďár nad Sázavou	9,2	7,4	25,8	27,7	56,4	55,1	6,1	5,9

Venkovský prostor v kraji Vysočina se v letech 2001 až 2008 vyznačoval úbytkem obyvatelstva **přirozenou měnou** a na druhé straně podstatným přírůstkem obyvatelstva stěhováním. Společně se pak oba trendy projeví v celkovém přírůstku obyvatelstva ve venkovském prostoru.

Průměrný roční přirozený přírůstek obyvatel na 1 000 obyvatel na Vysočině ve sledovaném období činil ve venkovském prostoru $-1,3\text{‰}$ a v městském prostoru $0,8\text{‰}$. K přirozenému úbytku obyvatel ve venkovském prostoru docházelo v kraji Vysočina ve velké většině obvodů pověřených obecních úřadů, výjimkou bylo šest obvodů (Jihlavsko, Novoměstsko, Přibyslavsko, Bítešsko a Žďársko). Mimořádně vysoký úbytek můžeme opět pozorovat ve venkovském prostoru Jaroměřicka. Obyvatelstvo ale ubývalo přirozenou měnou i v městském prostoru v téměř polovině obvodů Vysočiny.

Ještě výraznější jsou mezi venkovským a městským prostorem v kraji Vysočina rozdíly v **migračním přírůstku**. Za celý kraj byl za roky 2001 až 2008 přírůstek stěhováním ve venkovském prostoru o $4,1\text{‰}$ vyšší než v prostoru městském.

Záporný nebo nulový migrační přírůstek můžeme za tyto roky pozorovat pouze ve čtyřech obvodech pověřených obecních úřadů, v ostatních se pohyboval od $0,3\text{‰}$ (Bystřice nad Pernštejnem) po $13,5\text{‰}$ (Jaroměřice nad Rokytnou). Vyšší než v městském prostoru byl více než ve dvou třetinách obvodů. Obecně se tedy dá konstatovat, že venkov stěhováním získává a městský prostor ztrácí. Zvláště patrné to ve sledovaném období bylo na Jaroměřicku, Telečsku a Světelsku.

Z výše uvedeného vyplývá, že celkový přírůstek obyvatelstva byl ve venkovském prostoru ovlivněn především migračním saldem. Celkový přírůstek byl v kraji Vysočina ve venkovském prostoru o $2,0\text{‰}$ vyšší než v městském. Kladný byl také v 15 z 26 obvodů pověřených obecních úřadů, z nich nejvyšší na Jihlavsku, kde se v kraji nejvýrazněji projevuje proces suburbanizace. Jihlavský obvod též patří mezi deset obvodů, v nichž byl celkový přírůstek obyvatelstva kladný ve venkovském i městském prostoru.

Tab. 2.2.4 Pohyb obyvatelstva v SO POU kraje Vysočina v letech 2001 až 2008 (roční průměr)

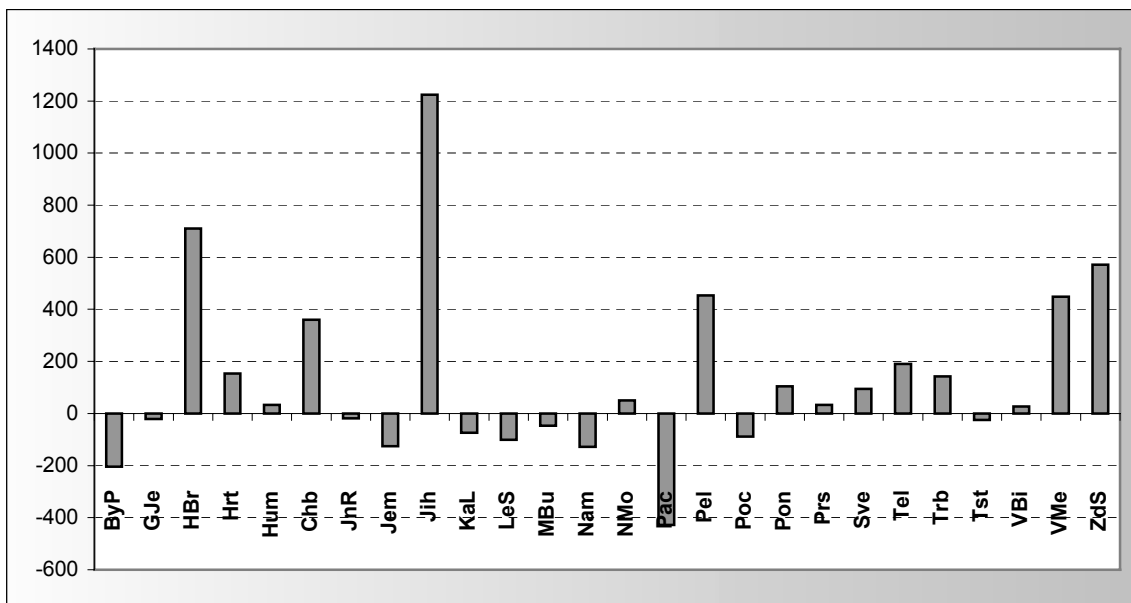
na 1 000 obyvatel

	Přirozený přírůstek		Přírůstek stěhováním		Celkový přírůstek		Sňatky		Rozvody	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Kraj Vysočina	-1,3	0,8	3,2	-0,9	1,9	-0,1	4,6	4,9	1,7	2,9
v tom obvody POÚ:										
Bystřice nad Pernštejnem	-2,4	1,2	0,3	-4,9	-2,1	-3,7	4,8	5,0	1,2	3,1
Golčův Jeníkov	-2,1	-	1,2	-	-0,8	-	3,7	-	2,2	-
Havlíčkův Brod	-1,8	0,5	6,8	0,6	4,9	1,0	4,5	4,8	1,9	3,2
Hrotovice	-0,1	-	2,7	-	2,6	-	4,6	-	1,8	-
Humpolec	-3,5	-2,0	4,2	4,9	0,7	2,9	4,9	4,5	1,6	2,5
Chotěboř	-1,3	1,1	4,9	-0,2	3,6	0,9	4,8	4,6	1,6	2,9
Jaroměřice nad Rokytou	-15,0	1,9	13,5	1,9	-1,5	3,8	4,6	4,5	2,8	2,7
Jemnice	-2,9	0,8	-1,6	2,2	-4,4	3,0	3,8	4,2	1,7	2,4
Jihlava	1,0	0,7	7,3	0,6	8,3	1,3	4,7	5,5	2,2	3,0
Kamenice nad Lipou	-4,5	0,2	2,2	-3,6	-2,3	-3,4	3,9	5,0	2,0	2,9
Ledeč nad Sázavou	-4,5	-2,8	1,1	-5,0	-3,3	-7,8	4,3	4,1	1,5	3,0
Moravské Budějovice	-3,9	-0,7	3,2	-2,2	-0,7	-2,9	4,7	4,3	1,7	2,5
Náměšť nad Oslavou	-3,3	-0,6	1,4	-0,7	-1,9	-1,3	4,2	4,5	2,0	3,0
Nové Město nad Moravě	0,7	1,8	0,0	1,2	0,7	3,0	5,0	4,7	1,3	2,4
Pacov	-4,0	-1,2	-6,7	-2,3	-10,8	-3,5	4,1	3,7	1,5	2,0
Pelhřimov	-3,6	1,4	7,6	-0,2	4,0	1,2	4,5	4,9	2,0	2,7
Počátky	-2,9	-1,6	-0,1	3,1	-3,0	1,5	5,0	4,1	2,3	2,1
Polná	-1,7	4,3	4,0	3,9	2,3	8,2	4,9	5,4	2,5	2,3
Přibyslav	1,1	0,6	0,7	1,2	1,9	1,8	4,6	5,1	1,7	2,6
Světlá nad Sázavou	-2,2	-0,5	5,4	-2,7	3,2	-3,1	4,5	4,7	1,7	3,3
Telč	-1,7	0,0	4,8	-5,5	3,1	-5,5	4,4	4,5	1,9	2,2
Třebíč	-0,8	1,7	1,6	-3,0	0,8	-1,3	4,8	5,0	1,6	3,4
Třešť	-1,1	1,2	0,5	-1,7	-0,6	-0,5	4,7	5,1	2,2	2,8
Velká Bíteš	0,3	1,0	0,7	1,8	1,0	2,8	4,4	5,2	1,6	2,5
Velké Meziříčí	0,8	-0,1	2,9	0,7	3,7	0,6	4,4	4,9	1,4	2,7
Žďár nad Sázavou	1,9	2,1	1,9	-5,2	3,8	-3,2	4,7	5,0	1,5	3,1

V počtu uzavřených sňatků na tisíc obyvatel se mezi venkovem a městským prostorem ve sledovaném období neprojevoval větší rozdíl. Podobně tomu bylo i ve většině obvodů pověřených obecními úřady, v 16 z nich byla sňatečnost vyšší v městském prostoru, nejvíce v obvodech Jihlava, Kamenice nad Lipou a Velká Bíteš. Opačně tomu bylo zejména na Počátecku, kde byl počet sňatků na tisíc obyvatel ve venkovském prostoru o 0,9 ‰ vyšší.

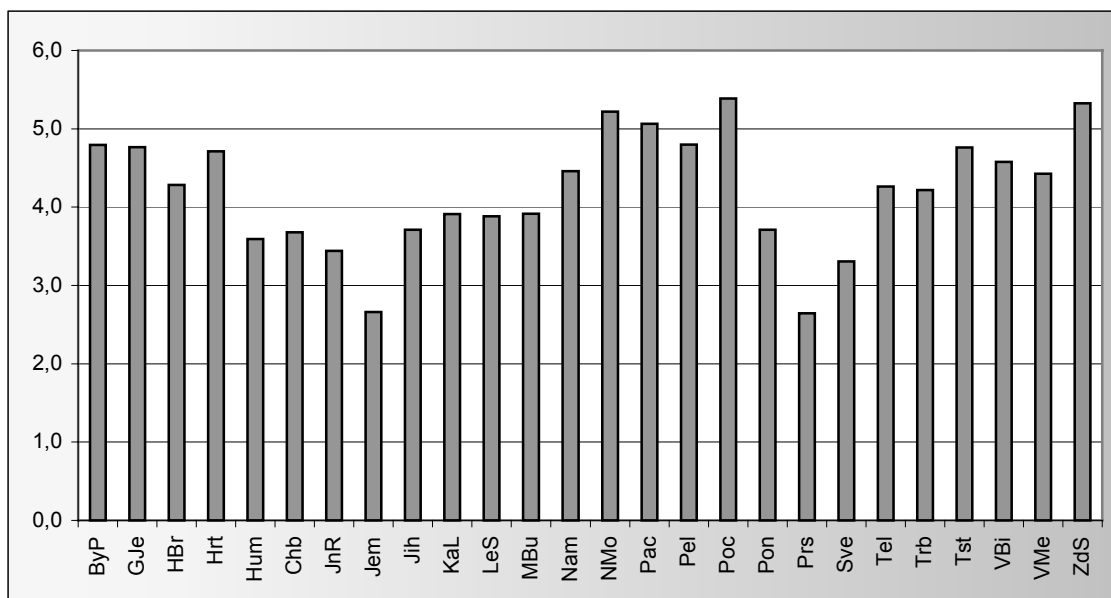
Stále však přetrvává výrazný rozdíl mezi venkovským a městským prostředím v počtu rozvodů. Na Vysočině byl v letech 2001 až 2008 v městském prostoru o 1,2 ‰ vyšší než ve venkovském. Z jednotlivých obvodů pověřených obecními úřady byl ve venkovském prostoru vyšší pouze na Jaroměřicku, Počátecku a Polensku a vesměs šlo o nepatrný rozdíl do 0,2 ‰. V ostatních obvodech byl na venkově počet rozvodů na tisíc obyvatel o 0,4 až 1,9 ‰ nižší než v městském prostoru.

Graf 7 Celkový přírůstek (úbytek) obyvatel ve venkovském prostoru SO POU kraje Vysočina v letech 2001 až 2008

V důsledku odlišné věkové skladby, stále poněkud odlišného životního stylu, různé dopravní dostupnosti škol a zejména možnosti pracovního uplatnění se dosud udržuje odlišná **vzdělanostní struktura** obyvatel venkovského a městského prostoru. Její rozdíly nám umožňují analyzovat výsledky posledního sčítání lidu, domů a bytů, jež se konalo k 1. březnu 2001. Ve venkovských oblastech k tomuto datu převládali obyvatelé se základním vzděláním a vyučením bez maturity, kteří dohromady představovali téměř tři čtvrtiny patnáctiletých a starších obyvatel venkovského prostoru. V městském prostoru pak byly relativně více zastoupeny osoby s vyšším vzděláním (střední s maturitou, vyšší odborné, nástavbové, vysokoškolské vzdělání).

Graf 8 Podíl obyvatel ve věku 15 a více let s vysokoškolským vzděláním ve venkovském prostoru SO POU kraje Vysočina k 1. 3. 2001 v %

Tab. 2.2.5 Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle vzdělání v SO POU kraje Vysočina k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

v %

	Nejvyšší dokončené vzdělání									
	základní, neukončené a bez vzdělání		vyučení a střední odborné bez maturity		úplné střední s maturitou		vyšší odborné a nástavbové		vysokoškolské	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Kraj Vysočina	28,8	21,4	43,8	38,2	20,2	27,2	2,4	3,8	4,4	9,1
v tom obvody POÚ:										
Bystřice nad Pernštejnem	30,0	22,6	44,2	43,0	18,0	22,6	2,7	3,5	4,8	7,8
Golčův Jeníkov	27,2	-	42,6	-	22,8	-	2,5	-	4,8	-
Havlíčkův Brod	26,2	17,8	43,9	34,9	23,0	32,0	2,2	4,5	4,3	10,8
Hrotovice	29,4	-	42,8	-	20,4	-	2,4	-	4,7	-
Humpolec	27,8	21,3	45,8	40,0	19,8	26,2	2,6	4,1	3,6	8,1
Chotěboř	27,5	20,2	45,7	40,3	20,4	27,0	2,3	3,5	3,7	8,5
Jaroměřice nad Rokytou	36,9	29,5	39,9	41,7	16,8	21,1	2,1	2,2	3,4	5,1
Jemnice	36,9	25,2	41,7	42,2	16,3	23,8	1,9	2,8	2,7	5,9
Jihlava	28,9	21,3	45,9	37,2	18,6	27,5	1,7	3,7	3,7	9,5
Kamenice nad Lipou	31,9	23,9	41,4	42,3	19,3	23,9	3,1	3,5	3,9	5,9
Ledeč nad Sázavou	30,4	22,2	43,1	38,1	20,0	27,7	2,2	4,1	3,9	7,7
Moravské Budějovice	34,3	23,0	41,9	38,7	17,5	25,9	2,0	3,9	3,9	8,2
Náměšť nad Oslavou	29,5	20,1	43,7	39,0	20,0	27,3	1,9	3,7	4,5	9,9
Nové Město nad Moravě	28,7	20,6	41,5	37,5	21,2	25,5	3,2	4,9	5,2	11,4
Pacov	28,0	23,7	40,7	39,1	22,7	26,4	2,7	3,6	5,1	6,5
Pelhřimov	27,2	17,9	43,6	36,7	20,9	30,0	2,7	4,6	4,8	10,2
Počátky	25,5	27,0	44,4	44,2	21,2	20,8	2,8	2,7	5,4	4,6
Polná	28,9	24,1	45,9	46,4	18,6	22,5	1,7	2,8	3,7	4,4
Přibyslav	30,7	26,2	46,3	43,9	18,1	23,0	2,0	2,2	2,6	4,3
Světlá nad Sázavou	27,1	21,6	46,5	44,5	20,7	24,4	1,7	3,7	3,3	4,8
Telč	30,6	23,4	44,3	38,9	18,8	24,0	2,1	4,5	4,3	8,8
Třebíč	28,8	20,9	44,1	35,3	20,3	28,8	2,3	3,9	4,2	11,1
Třešť	27,5	23,1	45,4	43,6	19,6	23,3	2,5	3,2	4,8	5,8
Velká Bíteš	28,7	19,5	43,9	40,0	20,5	28,7	2,2	3,2	4,6	8,4
Velké Meziříčí	29,2	22,8	44,6	38,4	19,2	25,4	2,3	3,9	4,4	9,4
Žďár nad Sázavou	27,5	19,0	43,6	34,5	21,2	30,1	2,3	4,0	5,3	11,8

Výrazně nadprůměrný byl podíl obyvatel se základním vzděláním ve venkovském prostoru Jaroměřicka a Jemnicka. Je třeba však poznamenat, že v těchto obvodech byl relativně vysoký podíl obyvatel se základním vzděláním i v městském prostoru. Jediným obvodem s vyšším podílem osob se základním vzděláním v městském prostoru bylo Počátecko.

Podíl obyvatel s úplným středním vzděláním s maturitou byl v městském prostoru Vysočiny o 7,0 procentních bodů vyšší než ve venkovském prostoru. V jednotlivých obvodech pověřených obecními úřady se tento rozdíl pohyboval od -3,6 bodu (Pacov) po -9,1 bodu (Pelhřimov). Jedinou výjimkou je obvod Počátky, v němž byl podíl středoškoláků na venkově o 0,4 bodu vyšší než v městském prostoru. Počátecko je ostatně také jediným obvodem pověřeného obecního úřadu v kraji, v němž byl ve venkovském prostoru vyšší i podíl osob s vyšším a vysokoškolským vzděláním.⁵

Pomineme-li tento obvod, lišil se v jednotlivých obvodech podíl osob s vyšším vzděláním o 0,1 bodu (Jaroměřicko) až 2,4 bodu (Telečsko) a obyvatel s vysokoškolským vzděláním o 0,7 bodu (Polensko) až o 6,9 bodu (Třebíčsko) ve prospěch městského prostoru. Vedle třebíčského obvodu byl obzvláště vysoký rozdíl mezi venkovským a městským prostorem také na Havlíčkobrodsku a Žďársku.

⁵ Patrně je to způsobeno tím, že se v tomto poměrně malém obvodech do venkovského prostoru dostalo i sídlo pověřeného obecního úřadu, město Počátky.

2.3. Ekonomika

Zdroje dat, jimiž by bylo možno charakterizovat hospodářství na úrovni jednotlivých obcí, jsou na rozdíl od předchozí demografické kapitoly velice skrovné.

Pokud jde o vlastní zdroje Českého statistického úřadu, jsou to na úrovni obcí hlavně Registr ekonomických subjektů a Sčítání lidu, domů a bytů 2001. Jeho výsledky však po osmi letech pronikavých změn zřejmě ne zcela přesně vypovídají o současné situaci. Proto byly doplněny o externí zdroje, konkrétně o údaje o hospodaření obcí podle Ministerstva financí České republiky.

Tab. 2.3.1 Vybrané ekonomické ukazatele SO POU kraje Vysočina

Zdroj: Český statistický úřad; Ministerstvo financí ČR

	Ekonomické subjekty ¹⁾ na 1 000 obyvatel		Statistické jednotky typu podnik ^{1, 2)} na 1 000 obyvatel		Intenzita podnikatelské aktivity ³⁾ (%)		Počet zaměstnanců na 1 000 obyvatel ⁴⁾		Celkové příjmy obecních rozpočtů na 1 obyvatele ⁵⁾ (Kč)	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Kraj Vysočina	180,7	209,8	103,8	117,3	20,4	19,1	222,4	547,5	1 961,3	3 233,4
v tom obvodů POU:										
Bystřice nad Pernštejnem	174,8	179,4	104,3	96,4	19,6	17,0	282,8	318,0	2 132,8	3 670,0
Golčův Jeníkov	184,5	-	101,7	-	16,9	-	291,2	-	1 750,2	-
Havlíčkův Brod	174,7	208,6	101,7	120,3	19,1	18,2	181,0	652,1	1 939,8	3 950,8
Hrotovice	188,3	-	104,2	-	19,5	-	568,3	-	2 558,1	-
Humpolec	208,1	213,7	115,4	119,0	22,8	25,1	212,2	581,8	2 204,7	2 745,1
Chotěboř	165,8	198,4	97,9	122,2	19,2	19,9	231,4	484,3	2 189,6	2 615,0
Jaroměřice nad Rokytou	160,5	169,8	89,2	106,5	22,4	18,5	181,5	246,7	1 532,0	1 828,9
Jemnice	166,0	181,5	111,0	104,5	25,4	23,8	167,1	484,7	1 922,2	1 817,9
Jihlava	183,2	224,9	107,3	121,3	18,4	16,4	240,2	708,6	1 844,7	3 194,2
Kamenice nad Lipou	199,8	207,9	106,9	115,2	22,0	22,1	261,4	464,4	1 977,4	1 892,0
Ledeč nad Sázavou	174,6	213,4	101,7	124,3	23,7	21,2	110,5	506,2	1 707,6	1 618,7
Moravské Budějovice	152,5	183,0	93,3	111,4	22,0	20,5	151,0	476,4	1 949,0	4 125,8
Náměšť nad Oslavou	175,0	179,9	98,9	100,6	21,1	19,7	260,4	332,5	2 112,2	3 243,6
Nové Město nad Moravě	179,5	191,4	97,9	96,8	20,8	15,6	169,6	384,9	2 205,7	4 313,5
Pacov	181,0	207,0	95,4	119,3	17,7	17,9	329,8	447,5	2 243,1	4 336,7
Pelhřimov	209,6	231,5	122,2	133,1	23,3	20,2	203,2	730,0	1 803,0	4 489,7
Počátky	178,5	194,0	108,0	113,1	20,0	23,3	334,6	425,0	2 016,3	1 634,6
Polná	158,7	171,1	90,1	102,5	16,7	16,1	184,5	386,2	2 187,8	2 628,2
Přibyslav	154,5	168,1	86,8	107,9	21,9	23,2	137,2	398,3	2 087,2	3 298,4
Světlá nad Sázavou	176,7	193,5	98,1	103,2	21,0	19,2	150,1	527,2	1 978,1	2 887,3
Telč	184,0	207,2	109,5	123,1	22,4	20,4	168,7	331,2	1 743,7	2 896,8
Třebíč	185,4	224,1	106,7	127,2	21,4	21,7	201,4	415,7	1 865,9	2 604,5
Třešť	149,2	172,6	82,9	101,2	15,5	19,6	285,1	289,9	1 590,8	1 683,7
Velká Bíteš	184,4	198,7	97,2	114,3	18,0	17,5	172,7	758,3	2 300,8	2 185,3
Velké Meziříčí	180,0	223,2	102,9	121,3	22,6	20,3	186,6	639,2	1 600,5	3 360,3
Žďár nad Sázavou	193,8	212,8	108,6	109,3	19,7	16,8	196,4	603,8	1 964,5	4 231,1

¹⁾ k 31. 12. 2008

²⁾ aktivní ekonomické subjekty dle statistických zjišťování a administrativních zdrojů

³⁾ podíl OSVČ a zaměstnavatelů na ekonomicky aktivních celkem k 1. 3. 2001 (Zdroj: SLDB 2001)

⁴⁾ počet zaměstnanců podle místa výkonu práce, které je uvedeno v pracovní smlouvě zaměstnance k 1. 12. 2007 (Zdroj: vyhláška 316/2008 Sb. Ministerstva financí ČR); podkladem pro vyhlášku je povinná příloha č. 1 k tiskopisu Vyúčtování daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků za zdaňovací období, který odevzdává zaměstnavatel finančnímu úřadu

⁵⁾ v roce 2008

Obecně se uznává, že města představují střediska hospodářského života každého regionu. Naznačují to údaje o počtech zaměstnanců i skutečnost, že míra nezaměstnanosti je na venkově vyšší než ve městském prostoru. To jenom zvyšuje význam soukromého podnikání pro venkovské oblasti.

Intenzita **podnikatelské aktivity**⁶ se v městském a venkovském prostoru příliš neliší, v roce 2001 byla na Vysočině dokonce na venkově o něco vyšší. Nevelké rozdíly mezi oběma typy prostoru potvrzují též údaje o počtu ekonomických subjektů, tvořených většinou právě fyzickými osobami a soukromými podnikateli. V přepočtu na počet obyvatel není jejich počet na venkově o mnoho nižší než ve městském prostoru.

V jednotlivých obvodech pověřených obecních úřadů je situace odlišná a různě probíhá i hospodářský vývoj. Největší rozdíly v intenzitě podnikatelské aktivity můžeme pozorovat v obvodu pověřeného obecního úřadu Třešť, kde byla ve venkovském prostoru o 4,2 procentního bodu nižší než v městském. Naopak výrazně vyšší na venkově než v městském prostoru byla na Novoměstsku (o 5,2 bodu) a Jaroměřicku (o 4,0 body). V ostatních obvodech jsou rozdíly podstatně mírnější.

V zakládání nových ekonomických subjektů projevovali v letech 2001 až 2008 v kraji Vysočina větší aktivitu obyvatelé venkovského než městského prostoru. Počet nových ekonomických subjektů na venkově byl na Vysočině ve venkovském prostoru o 5,2 procentního bodu vyšší a počet nově vzniklých subjektů na jeden zaniklý byl větší o 0,9.

Tab. 2.3.2 Ekonomické změny v SO POU kraje Vysočina v letech 2001 až 2008

Zdroj: Český statistický úřad; Ministerstvo financí ČR

	Růst/pokles celkového počtu ekonomických subjektů (%)		Počet nově vzniklých ekonomických subjektů na 1 zaniklý subjekt		Růst/pokles počtu zaměstnanců ¹⁾ (%)		Růst/pokles počtu ekonomických subjektů			
							ve zpracovatelském průmyslu napojeném na primární sektor ²⁾ (%)		v terciárním sektoru (%)	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Kraj Vysočina	21,0	15,8	2,2	2,3	-9,2	6,3	8,7	6,1	22,4	15,7
v tom obvody POÚ:										
Bystřice nad Pernštejnem	17,7	15,2	2,0	2,6	-5,7	-5,0	0,0	3,3	20,0	12,6
Golčův Jeníkov	13,3	-	1,7	-	5,5	-	-2,5	-	9,2	-
Havlíčkův Brod	23,6	8,8	1,9	1,7	-17,3	9,7	4,9	-3,1	26,9	10,1
Hrotovice	16,9	-	2,1	-	-4,3	-	10,3	-	11,1	-
Humpolec	28,0	17,2	2,8	2,4	-7,4	24,6	36,6	-8,6	28,5	18,6
Chotěboř	20,7	11,8	2,0	2,0	-12,1	10,2	-3,1	-3,8	24,4	12,6
Jaroměřice nad Rokytou	15,1	29,2	1,9	2,4	-12,8	-0,9	9,5	38,9	8,7	34,3
Jemnice	10,4	7,3	1,6	1,7	-12,5	21,3	-11,5	-16,3	12,8	9,6
Jihlava	35,4	23,7	3,7	3,2	-1,1	13,5	19,5	24,1	38,7	22,6
Kamenice nad Lipou	14,0	15,1	1,9	2,1	-21,4	10,3	0,0	3,1	10,6	14,4
Ledeč nad Sázavou	12,0	6,4	1,6	1,6	-30,7	5,1	4,3	20,3	5,8	4,5
Moravské Budějovice	13,3	8,1	0,3	1,7	-15,7	-6,8	3,4	-6,7	20,6	9,8
Náměšť nad Oslavou	9,5	8,1	1,4	1,5	8,8	9,9	6,1	4,6	6,8	4,8
Nové Město nad Moravě	24,9	24,4	3,1	3,8	-11,1	-7,2	23,7	15,4	27,5	21,6
Pacov	16,1	19,7	2,2	3,1	-8,3	2,9	24,2	11,8	14,2	21,0
Pelhřimov	22,8	11,6	2,3	1,9	-7,0	8,5	34,5	8,3	23,4	11,5
Počátky	6,2	10,8	1,7	1,8	-14,9	27,6	11,1	17,8	2,0	8,9
Polná	20,1	17,4	2,4	2,0	-22,4	-2,7	13,1	12,9	21,2	17,9
Přibyslav	15,6	12,5	1,8	1,8	-24,2	-4,8	9,7	10,0	22,5	12,8
Světlá nad Sázavou	20,6	6,7	4,2	1,6	-29,5	0,1	18,6	2,4	15,2	8,3
Telč	21,4	13,1	1,9	2,5	-34,0	-26,9	24,2	4,9	21,1	9,0
Třebíč	16,4	12,9	2,0	2,1	0,2	-2,0	-14,6	-8,0	20,2	13,8
Třešť	14,8	17,4	1,9	2,1	-6,2	-23,2	-1,2	4,4	12,2	17,4
Velká Bíteš	16,2	18,8	2,5	2,5	-21,5	20,0	19,5	-1,8	18,3	16,1
Velké Meziříčí	22,7	24,3	2,9	4,0	-5,7	12,6	17,1	5,0	22,6	22,8
Žďár nad Sázavou	31,6	16,1	3,5	3,0	-7,8	1,0	9,7	11,4	36,6	15,1

¹⁾ Zdroj: vyhlášky 460/2002 a 316/2008 Sb. Ministerstva financí České republiky; jedná se o změny mezi 1. 12. 2001 a 1. 12. 2007, výpočet ČSÚ

²⁾ OKEČ 15 až 22

⁶ Podíl osob samostatně výdělečně činných a zaměstnavatelů na celkovém počtu ekonomicky aktivního obyvatelstva k 1. březnu 2001.

Nejvíce vzrostl na Vysočině celkový počet ekonomických subjektů ve venkovském prostoru jihlavského a žďárského obvodu pověřeného obecního úřadu, nejmenší nárůst můžeme pozorovat na Počátecku a Náměštsku. V přepočtu na jeden zaniklý subjekt byl nárůst nejvyšší na Jihlavsku a Světelsku, nejnižší na Moravskobudějovicku.

Počet **ekonomických subjektů** rostl ve většině obvodů pověřených obecních úřadů rychleji ve venkovském než městském prostoru, zejména to platilo o Žďársku (rozdíl 15,6 procentního bodu) a Havlíčkobrodsku, ale také o obvodech Světlá nad Sázavou, Jihlava, Pelhřimov či Humpolec. Naopak výrazně pomalejší byl jejich růst oproti městu ve venkovském prostoru Jaroměřicka, mírnější zaostávání se projevovalo ještě v sedmi dalších obvodech.

Počet nově vzniklých ekonomických subjektů na jeden zaniklý subjekt se ve venkovském a městském prostoru většiny obvodů pověřených obecních úřadů kraje Vysočina od sebe příliš nelišil. Poněkud vyšší rozdíl můžeme pozorovat pouze na Moravskobudějovicku a Velkomeziříčsku.

Počet ekonomických subjektů ve zpracovatelském průmyslu napojeném na primární sektor rostl na Vysočině podstatně rychleji ve venkovském než městském prostoru (o 2,6 procentního bodu). Zvláště vysoký byl nárůst ve venkovském prostoru Humpolecka a Pelhřimovska (o více než jednu třetinu). Výrazný pokles můžeme pozorovat pouze na venkově v jemnickém a třebičském obvodu.

K podstatnému růstu ekonomických subjektů ve zpracovatelském průmyslu napojených na primární sektor došlo ale i v městském prostoru řady obvodů pověřených obecních úřadů. V první řadě to platí o Jaroměřicku, ale i Jihlavsku a Novoměstsku.

Tab. 2.3.3 Odvětvová struktura ekonomiky¹⁾ v SO POU kraje Vysočina k 31. 12. 2008

	Počet statistických jednotek typu podnik celkem		v tom sektor (%)						Zpracovatelský průmysl napojený na primární sektor ¹⁾ na 1 000 obyvatel	
			primární		sekundární		terciární			
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Kraj Vysočina	23 626	33 855	17,9	5,0	33,7	28,2	48,0	66,4	8,2	5,9
v tom obvodu POÚ:										
Bystřice nad Pernštejnem	1 236	846	23,1	7,2	31,1	31,1	45,6	61,5	6,3	5,1
Golčův Jeníkov	328	-	12,5	-	28,7	-	58,5	-	6,2	-
Havlíčkův Brod	1 876	2 949	17,3	4,5	32,2	23,0	50,3	71,9	6,7	4,2
Hrotovice	769	-	16,3	-	33,9	-	49,8	-	7,7	-
Humpolec	705	1 323	18,0	6,3	32,9	27,1	48,9	66,4	9,3	6,4
Chotěboř	1 265	1 211	17,2	6,4	35,9	31,2	46,5	62,3	8,7	4,2
Jaroměřice nad Rokytnou	140	453	12,9	12,1	43,6	31,3	43,6	56,3	10,2	7,1
Jemnice	399	464	29,6	12,7	31,8	32,5	38,6	54,3	6,7	4,7
Jihlava	2 056	6 943	13,4	2,3	33,6	25,4	52,8	71,9	7,9	5,7
Kamenice nad Lipou	435	474	14,3	8,9	35,4	36,5	50,1	54,4	6,6	9,7
Ledeč nad Sázavou	392	725	23,7	2,8	35,7	32,0	40,1	64,7	6,7	8,2
Moravské Budějovice	810	881	24,4	6,9	34,3	31,0	41,2	61,7	6,9	6,4
Náměšť nad Oslavou	830	515	22,7	8,0	31,1	29,7	45,8	61,9	6,8	8,6
Nové Město nad Moravě	895	1 031	22,2	5,6	30,6	26,1	46,8	68,0	6,6	4,4
Pacov	482	602	21,6	7,6	30,9	32,4	47,5	59,3	9,3	8,3
Pelhřimov	1 778	2 211	18,8	5,7	32,9	26,4	48,1	67,6	10,4	6,9
Počátky	395	352	8,9	11,1	38,7	39,2	52,4	48,9	9,8	8,7
Polná	508	529	20,7	5,1	33,5	36,3	45,9	58,6	7,6	8,5
Přibyslav	196	428	21,4	13,8	31,6	34,3	46,9	51,6	7,1	9,3
Světlá nad Sázavou	373	720	17,2	6,5	39,4	37,9	43,2	55,3	7,6	5,9
Telč	867	704	23,4	8,9	32,4	26,7	43,9	64,1	10,4	5,9
Třebíč	2 446	5 162	15,0	2,9	34,9	29,2	49,8	67,6	9,9	7,2
Třešť	452	596	15,5	9,1	32,3	30,5	51,8	60,2	8,1	5,3
Velká Bíteš	332	571	22,3	10,9	28,3	29,4	48,8	59,0	6,7	5,2
Velké Meziříčí	1 582	1 432	15,7	5,2	38,3	29,8	45,1	64,2	8,4	4,7
Žďár nad Sázavou	2 079	2 733	15,3	3,7	34,3	26,2	49,9	69,9	8,8	4,0

¹⁾ dle kraje sídla statistické jednotky typu podnik

¹⁾ OKEČ 15 až 22

Ve venkovském prostoru Vysočiny byl nárůst počtu ekonomických subjektů vyšší i v terciárním sektoru (o 6,6 procentního bodu). Nejvýraznější byl nárůst jejich počtu mezi roky 2001 a 2008 na venkově Jihlavska a

Žďárská (více než o třetinu). Počet ekonomických subjektů v terciárním sektoru se téměř nezměnil pouze ve venkovském prostoru obvodu Počátky, ve všech ostatních byl růst výraznější.

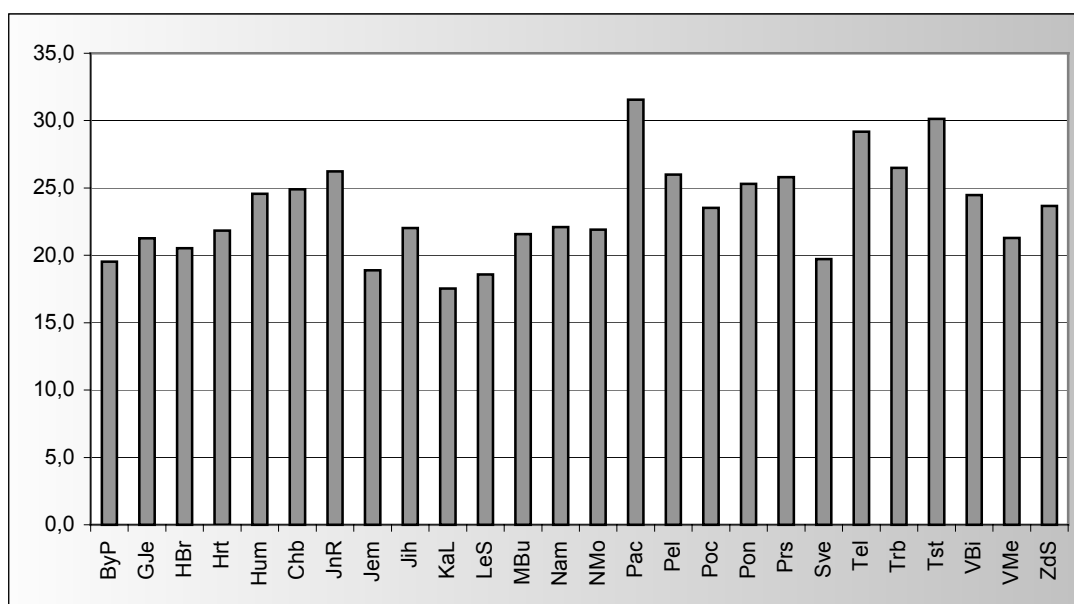
Menší než v městském prostoru byl nárůst těchto subjektů na venkově pouze v šesti obvodech pověřených obecních úřadů.

V odvětvové struktuře ekonomiky venkova Vysočiny se odráží stále relativně velký význam **primárního sektoru** pro venkovské obce kraje. Ve srovnání s městským prostorem byl v kraji ke konci roku 2008 na venkově podíl ekonomických subjektů více než trojnásobný. O 5,5 procentního bodu byl vyšší též podíl sekundárního sektoru, avšak podíl terciárního sektoru byl oproti městskému prostoru téměř o pětinu nižší. Za to výrazně vyšší než ve městech byl počet subjektů zpracovatelského průmyslu napojeného na primární sektor.

Nejvyšší podíl primárního sektoru můžeme na Vysočině pozorovat na Jemnicku, kde se na celkovém počtu subjektů podílejí bezmála třemi desetinnými. V tomto obvodu je ovšem podíl primárního sektoru vysoký i v městském prostoru. Výrazně nadprůměrná je váha tohoto sektoru též ve venkovském prostoru obvodů Moravské Budějovice, Bystřice nad Pernštejnem či Telč. Naopak mimořádně nízká je na Počátecku a též v obvodech Golčův Jeníkov a Jihlava.

Vysokým podílem sekundárního sektoru se vyznačuje venkov na Jaroměřicku, výrazně nadprůměrný je také v obvodech Světlá nad Sázavou a Počátky. U terciárního sektoru zvláště vyniká venkovský prostor obvodů Počátky a Třešť. Relativně nejvíce jednotek zpracovatelského průmyslu napojeného na primární sektor se vyskytuje v obvodech Pelhřimov, Telč a Jaroměřice nad Rokýtnou.

Graf 9 Podíl zpracovatelského průmyslu s napojením na primární sektor na celkovém počtu subjektů v sekundárním sektoru ve venkovském prostoru SO POU kraje Vysočina v roce 2008 v %

Celkový počet **ekonomických subjektů** ve venkovském i městském prostoru je v zásadě určován počty fyzických osob bez zaměstnanců (včetně neuvedeného počtu) a rozdílem v jejich počtu mezi venkovem a městem. Tento rozdíl však vzhledem k celkové váze těchto subjektů není nijak velký, za celou Vysočinu ke konci roku 2008 činil 4,8 v neprospěch venkovského prostoru. V některých obvodech pověřených obecních úřadů však byly rozdíly mnohem výraznější, zejména v obvodech Pacov a Třešť.

Hlubší byl rozdíl mezi venkovským a městským prostorem u mikropodniků (s 1 až 9 zaměstnanci), kterých bylo v kraji Vysočina v přepočtu na tisíc obyvatel v městském prostoru zhruba o třetinu více než na venkově. Relativně nejčastěji se mikropodniky vyskytují ve venkovském prostoru obvodů Golčův Jeníkov, Hrotovice, Humpolec, Pelhřimov, Žďár nad Sázavou.

Ještě výraznější jsou mezi venkovem a městem rozdíly ve výskytu malých, středních a velkých podniků. Počet malých podniků je ve městském prostoru více než o polovinu vyšší a středních podniků více než dvojnásobný. Velké podniky se pak na venkově na Vysočině téměř nevyskytují.

Tab. 2.3.4 Ekonomické subjekty^{*)} v SO POU kraje Vysočina podle počtu zaměstnanců k 31. 12. 2008

na 1 000 obyvatel

	Bez zaměstnanců (vč. neuvedeno)		Mikropodniky (1 - 9 zaměstnanců)		Malé podniky (10 - 49 zaměstnanců)		Střední podniky (50 - 249 zaměstnanců)		Velké podniky (250 a více zaměstnanců)	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Kraj Vysočina	86,7	91,5	13,4	19,3	3,0	4,6	0,7	1,6	-	0,3
v tom obvodu POÚ:										
Bystřice nad Pernštejnem	88,7	77,4	11,4	13,3	3,7	4,7	0,5	0,9	-	0,1
Golčův Jeníkov	80,9	-	14,9	-	4,0	-	0,9	-	-	-
Havlíčkův Brod	86,1	93,2	12,2	21,1	2,4	4,0	1,0	1,6	-	0,5
Hrotovice	82,5	-	16,5	-	4,5	-	0,5	-	0,1	-
Humpolec	96,3	93,6	15,1	18,8	3,1	4,2	1,0	2,0	-	0,8
Chotěboř	82,3	95,1	11,8	20,9	2,6	4,6	1,1	1,3	0,1	0,2
Jaroměřice nad Rokytou	76,4	86,3	7,6	15,1	4,5	4,2	0,6	0,9	-	-
Jemnice	96,2	84,9	10,3	13,3	3,3	5,2	1,1	0,9	-	0,3
Jihlava	91,0	94,6	12,8	20,0	3,0	4,7	0,5	1,8	0,1	0,9
Kamenice nad Lipou	88,7	94,1	14,5	14,1	2,5	4,6	1,2	2,2	-	0,2
Ledeč nad Sázavou	86,1	97,7	12,5	18,2	2,6	6,0	0,5	2,1	-	0,5
Moravské Budějovice	80,3	87,4	10,4	18,1	2,0	3,8	0,7	2,0	-	0,1
Náměšť nad Oslavou	80,4	78,5	14,3	16,0	3,8	5,1	0,4	1,0	-	-
Nové Město nad Moravě	81,6	75,2	13,8	16,7	2,1	3,7	0,4	1,0	-	0,2
Pacov	79,7	95,3	12,5	16,8	2,0	5,9	1,0	1,2	0,2	-
Pelhřimov	103,9	102,1	14,8	23,4	2,5	5,3	1,1	1,9	-	0,3
Počátky	89,9	95,7	14,2	11,9	3,0	2,9	0,8	2,6	-	-
Polná	75,9	81,0	10,6	16,7	2,5	2,9	1,1	1,7	-	0,2
Přibyslav	73,0	91,8	10,2	12,4	3,1	2,3	0,4	1,0	-	0,9
Světlá nad Sázavou	81,5	84,3	13,1	14,8	3,2	3,2	0,3	0,9	-	0,3
Telč	93,8	97,6	13,0	19,6	1,9	4,5	0,6	1,4	0,1	0,0
Třebíč	88,7	97,7	13,8	22,5	3,4	5,3	0,7	1,6	0,1	0,3
Třešť	68,6	82,8	10,5	13,9	3,3	2,5	0,6	1,7	-	0,2
Velká Bíteš	79,6	85,9	13,2	20,6	4,1	5,2	0,3	2,2	-	0,6
Velké Meziříčí	85,1	92,7	14,3	19,9	2,8	6,0	0,7	2,4	0,1	0,2
Žďár nad Sázavou	87,5	83,4	16,9	20,2	3,3	4,2	0,8	1,2	0,1	0,4

^{*)} dle kraje sídla statistické jednotky typu podnik

Vedle očekávaného téměř čtyřnásobně vyššího počtu samostatně hospodařících rolníků a zemědělských podnikatelů ve venkovském prostoru Vysočiny stojí za povšimnutí i o čtvrtinu vyšší počet subjektů neziskového sektoru na venkově.

Počet soukromých podnikatelů na tisíc obyvatel je vyšší ve městech než na venkově ve všech obvodech pověřených obecních úřadů kraje Vysočiny s výjimkou Jihlavska. Největší rozdíl mezi venkovem a městem můžeme pozorovat v obvodu Telč, kde je v městském prostoru více než dvojnásobný. Absolutně nejnižší podnikatelskou aktivitu ve venkovském prostoru pak zaznamenáváme v obvodech Třešť a Přibyslav.

Počet samostatně hospodařících rolníků a zemědělských podnikatelů na tisíc obyvatel je výjimečně vysoký na Jemnicku a Telečsku, opačná je situace v deseti obvodech, kde na tisíc obyvatel nepřipadá ani deset rolníků.

V neziskovém sektoru se na venkově zdaleka nejvyšší četnost projevuje na Bystřicku, naopak v tomto směru výrazně zaostávají zejména obvody ze severozápadu kraje, Golčův Jeníkov, Světlá nad Sázavou a Ledeč nad Sázavou.

Tab. 2.3.5 Ekonomické subjekty^{*)} v SO POU kraje Vysočina podle právní formy k 31. 12. 2008

na 1 000 obyvatel

	Soukromí podnikatelé ¹⁾		Samostatně hospodařící rolníci a zemědělstí podnikatelé		Obchodní společnosti		Neziskový sektor ²⁾		Zahraniční osoby	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Kraj Vysočina	71,2	84,7	11,9	3,5	6,3	14,2	6,3	5,0	1,0	2,3
v tom obvodů POU:										
Bystřice nad Pernštejnem	60,8	74,4	16,0	4,7	6,7	9,7	10,5	4,9	1,4	0,2
Golčův Jeníkov	77,8	-	5,9	-	7,1	-	3,4	-	0,9	-
Havlíčkův Brod	72,5	86,7	12,4	3,3	5,7	15,6	5,5	4,7	0,5	3,6
Hrotovice	69,5	-	10,2	-	9,1	-2,0	7,2	-	1,1	-
Humpolec	79,9	90,7	14,9	4,0	8,2	14,6	4,7	3,1	0,8	2,3
Chotěboř	71,1	89,7	8,5	4,9	5,8	13,8	5,4	6,5	1,0	2,4
Jaroměřice nad Rokytou	58,0	71,3	8,3	8,7	9,6	12,5	8,3	4,5	-	6,1
Jemnice	64,0	76,4	25,6	10,8	3,3	7,4	6,1	4,3	0,8	1,8
Jihlava	78,6	77,7	7,4	1,3	8,1	17,4	6,7	6,1	1,2	3,4
Kamenice nad Lipou	77,6	86,8	6,9	3,6	4,9	10,9	8,8	6,6	2,2	3,4
Ledeč nad Sázavou	73,9	94,4	14,0	2,4	3,9	17,7	2,3	3,3	0,8	3,3
Moravské Budějovice	60,7	85,6	17,2	5,4	3,7	9,9	5,5	5,3	0,1	1,0
Náměšť nad Oslavou	62,1	76,4	16,9	5,3	6,8	8,8	6,1	4,1	1,3	1,4
Nové Město nad Moravě	68,7	76,6	13,0	3,0	4,0	8,3	5,0	4,8	0,2	1,3
Pacov	64,3	89,5	9,3	3,6	3,2	9,7	8,9	8,1	0,8	3,4
Pelhřimov	84,8	97,3	14,4	5,1	5,9	16,6	8,6	6,3	1,2	3,1
Počátky	81,7	89,3	6,3	7,1	7,7	9,6	7,7	4,8	0,5	-
Polná	60,1	77,3	11,2	3,7	4,4	9,3	6,6	7,0	0,2	1,4
Přibyslav	56,7	82,4	8,9	10,6	3,5	4,5	5,3	6,8	-	-
Světlá nad Sázavou	75,7	84,7	8,9	3,3	3,9	8,7	1,6	3,0	0,3	0,7
Telč	64,1	99,8	20,5	6,5	5,8	7,5	5,4	4,9	4,4	0,5
Třebíč	71,8	95,2	10,0	2,5	8,1	18,9	7,7	4,4	1,5	2,0
Třešť	56,3	75,9	5,9	5,3	5,5	7,8	7,7	7,1	0,9	2,5
Velká Bíteš	58,8	82,2	15,2	8,4	7,3	14,4	5,9	4,6	1,2	0,6
Velké Meziříčí	73,0	92,7	12,1	4,4	6,1	16,3	4,7	3,1	0,7	0,7
Žďár nad Sázavou	77,5	83,5	10,2	2,3	7,5	13,5	4,0	4,6	0,8	1,6

^{*)} dle kraje sídla statistické jednotky typu podnik

¹⁾ soukromí podnikatelé podnikající dle živnostenského nebo jiného zákona

²⁾ nadace, nadační fondy, obecně prospěšné společnosti, sdružení, organizační jednotky sdružení a církevní organizace

V kapacitě **ubytovacích zařízení** se do značné míry odráží turistická přitažlivost každé oblasti. Obliba ze strany turistů výrazně ovlivňuje vznik a provoz ubytovacích zařízení v užším či širším okolí turisticky zajímavých lokalit. Naopak množství lůžek a kvalita ubytování zpětně ovlivňuje turistický ruch.

Zvolený přepočítaný na kilometr čtvereční samozřejmě výrazně znevýhodňuje mnohem rozsáhlejší venkovský prostor, který se na celkovém počtu lůžek v hromadných ubytovacích zařízeních podílel v roce 2008 na Vysočině 58,3 %.

Ve venkovském prostoru je nejvyšší hustota lůžek v obvodu pověřeného obecního úřadu Novém Město na Moravě, asi nejtradičnější rekreační oblasti kraje. Až s velkým odstupem za ním následují další obvody, Humpolecko a Počátek.

V městském prostoru je nejvyšší hustota lůžek na Žďársku, kde také pozorujeme u tohoto ukazatele nejvyšší rozdíl mezi městem a venkovem.

Tab. 2.3.6 Kapacita hromadných ubytovacích zařízení v SO POU kraje Vysočina v roce 2008

	Počet lůžek na 1 km ²								Místa pro stany a karavany na 1 km ²	
	v hromadných ubytovacích zařízeních celkem		v hotelech a penzionech		v kempech, chatových osadách a turistických ubytovnách		v ostatních ubytovacích zařízeních ¹⁾			
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Kraj Vysočina	2,0	6,5	0,7	3,1	0,5	1,3	0,7	2,2	0,4	0,5
v tom obvodu POÚ:										
Bystřice nad Pernštejnem	2,4	0,7	0,6	0,5	0,1	-	1,7	0,2	-	0,4
Golčův Jeníkov	0,7	-	0,7	-	-	-	-	-	-	-
Havlíčkův Brod	1,2	5,5	0,5	4,5	0,2	-	0,5	1,0	0,3	-
Hrotovice	4,0	-	1,4	-	0,5	-	2,0	-	1,8	-
Humpolec	5,7	7,0	1,8	3,0	1,7	-	2,2	4,0	0,1	-
Chotěboř	0,9	-	-	-	0,5	-	0,4	-	2,5	-
Jaroměřice nad Rokytou	-	1,7	-	1,7	-	-	-	-	-	-
Jemnice	-	2,8	-	1,0	-	1,7	-	-	-	-
Jihlava	1,1	5,7	0,7	2,9	0,1	1,0	0,3	1,8	-	0,2
Kamenice nad Lipou	0,4	10,0	0,3	2,1	0,1	-	-	7,9	0,1	-
Ledeč nad Sázavou	2,1	0,5	1,3	-	0,9	-	-	0,5	0,5	-
Moravské Budějovice	0,2	1,6	-	1,6	0,2	-	-	-	-	-
Náměšť nad Oslavou	1,0	10,5	0,2	4,6	0,6	5,9	0,2	-	1,7	-
Nové Město nad Moravě	8,0	17,9	4,2	5,6	0,5	3,3	3,2	9,0	1,0	-
Pacov	1,3	2,4	0,2	0,7	0,1	1,8	1,0	-	-	-
Pelhřimov	1,3	4,6	0,4	2,7	0,4	-	0,5	1,9	0,4	-
Počátky	4,6	6,1	0,3	-	2,0	6,1	2,3	-	-	4,5
Polná	-	1,5	-	0,5	-	0,3	-	0,6	-	-
Přibyslav	0,6	2,5	-	2,5	0,6	-	-	-	-	-
Světlá nad Sázavou	1,7	9,7	0,8	1,2	0,9	7,5	-	1,0	1,5	0,7
Telč	2,9	11,3	0,4	9,5	2,0	-	0,5	1,8	0,6	-
Třebíč	1,2	15,6	0,1	7,8	0,9	1,1	0,1	6,7	0,2	0,5
Třešť	1,4	9,9	1,1	2,6	-	-	0,3	7,4	0,1	-
Velká Bíteš	-	1,4	-	1,0	-	-	-	0,4	-	-
Velké Meziříčí	1,2	4,2	0,4	3,0	0,2	3,4	-	-	-	-
Žďár nad Sázavou	2,2	21,4	0,9	14,1	0,7	2,9	0,6	4,5	-	6,8

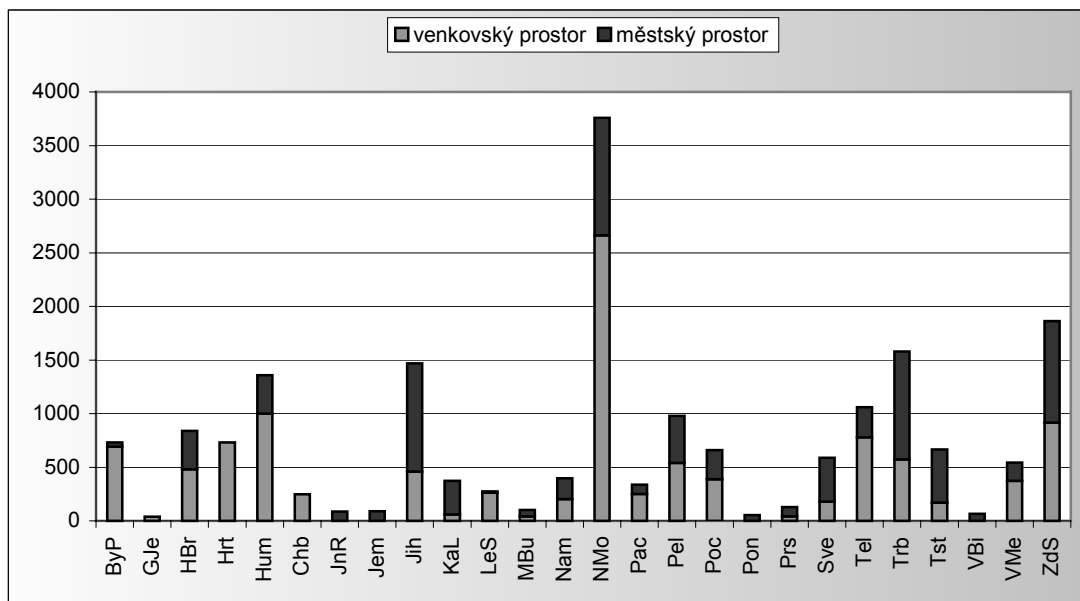
¹⁾ léčebné lázně, rekreační zařízení podniků (odborových svazů), školící střediska podniků (odborových svazů), ubytování apartmánového typu a jiná ubytovací zařízení, která vyčleňují lůžkovou kapacitu pro cestovní ruch (např. domovy mládeže, vysokoškolské koleje, podnikové ubytovny apod.).

Rozdíly v **příjmech i výdajích obecních rozpočtů**, výrazně ovlivněné pravidly pro rozpočtové určení daní i celkovými daňovými příjmy státního rozpočtu, v sobě v zásadě odrážejí velikostní strukturu daného území. Daňové příjmy na jednoho obyvatele na Vysočině tak výrazně zaostávají za úrovní celé České republiky.

Značné jsou rozdíly mezi daňovými příjmy i uvnitř kraje, ve venkovském prostoru jsou v přepočtu na obyvatele nejvyšší na Hrotovicku, nejnižší v obvodu Telč. V městském prostoru dominuje jihlavský obvod, nejnižší příjmy můžeme pozorovat na Jaroměřicku.

Obecně se venkovský prostor kraje Vysočina ve srovnání s městy vyznačuje vyšším podílem kapitálových výdajů (o 11,9 procentního bodu) a nižším podílem výdajů běžných.

Graf 10 Počet lůžek v hromadných ubytovacích zařízeních ve venkovském a městském prostoru SO POU kraje Vysočina v roce 2008

Tab. 2.3.7 Veřejné rozpočty¹⁾ v SO POU kraje Vysočina v letech 2003 až 2008 (roční průměr)

	Daňové příjmy na 1 obyvatele (Kč)		Podíl na výdajích celkem (%)				Saldo příjmů a výdajů na 1 obyvatele (Kč)		Podíl salda příjmů a výdajů na příjmech celkem (%)	
			běžné výdaje		kapitálové výdaje					
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Kraj Vysočina	7 409	9 829	61,3	73,5	38,4	26,5	34	591	0,2	2,6
v tom obvodu POÚ:										
Bystřice nad Pernštejnem	7 700	10 556	62,2	65,7	33,2	34,3	719	160	4,8	0,5
Golčův Jeníkov	7 580	-	68,2	-	31,8	-	183	-	1,2	-
Havlíčkův Brod	7 377	10 032	61,2	77,0	38,8	23,0	145	1 429	1,0	6,1
Hrotovice	8 750	-	58,4	-	40,5	-	243	-	1,1	-
Humpolec	7 978	9 841	64,3	73,0	35,7	27,0	-624	32	-3,7	0,1
Chotěboř	7 304	8 396	57,6	74,9	42,4	25,1	-319	19	-2,2	0,1
Jaroměřice nad Rokytou	7 218	7 581	51,4	69,7	48,6	30,3	127	-663	0,7	-4,4
Jemnice	7 335	7 771	70,4	62,6	29,6	37,4	-425	-797	-3,4	-4,2
Jihlava	7 319	11 571	63,0	71,3	37,0	28,7	468	71	3,2	0,3
Kamenice nad Lipou	7 420	7 713	72,0	74,4	28,0	25,6	263	-1 032	1,7	-6,9
Ledeč nad Sázavou	6 976	7 772	53,9	65,8	46,1	34,2	-1 272	19	-9,8	0,1
Moravské Budějovice	6 986	8 751	55,7	72,6	44,3	27,4	246	-95	1,7	-0,4
Náměšť nad Oslavou	7 269	8 176	58,4	83,0	41,6	17,0	-185	-949	-1,3	-4,1
Nové Město nad Moravě	7 011	9 830	64,3	74,2	35,7	25,8	-231	2 056	-1,5	8,9
Pacov	7 997	9 859	71,7	75,1	28,3	24,9	-453	-395	-3,2	-1,5
Pelhřimov	7 470	10 297	75,6	77,9	24,4	22,1	-291	1 247	-2,1	4,8
Počátky	7 589	7 981	74,4	76,5	25,6	23,5	1 479	-144	8,4	-1,0
Polná	7 243	8 054	57,1	69,6	42,9	30,4	-271	-392	-1,6	-1,9
Přibyslav	7 359	11 537	48,6	54,5	51,4	45,5	-978	1 021	-5,7	4,4
Světlá nad Sázavou	7 254	8 422	60,3	76,5	39,7	23,5	-82	-87	-0,6	-0,4
Telč	6 859	8 521	68,9	69,4	31,1	30,6	-232	-504	-1,8	-1,9
Třebíč	7 401	9 478	63,4	78,8	36,6	21,2	546	897	4,2	4,5
Třešť	7 459	7 611	63,5	72,4	36,5	27,6	-591	424	-4,1	2,6
Velká Bíteš	7 439	9 203	52,8	70,6	47,2	29,4	-493	-1 153	-3,0	-5,4
Velké Meziříčí	7 322	10 179	59,4	72,4	40,6	27,6	485	1 080	3,4	4,4
Žďár nad Sázavou	7 379	9 997	50,1	74,4	49,9	25,6	-442	2 427	-2,6	9,5

¹⁾ obecní rozpočty (tzn. bez rozpočtů krajů a dobrovolných svazků obcí)

2.4. Trh práce

Jedním z průběžně sledovaných ekonomických jevů, výrazně ovlivňujících jak sociální život obyvatelstva, tak i hospodářskou situaci a budoucí vývoj každého území, jsou zaměstnanost a nezaměstnanost.

Při podrobnějším hodnocení situace v této oblasti z hlediska rozdílů mezi venkovským a městským prostorem i mezi venkovem jednotlivých oblastí kraje jsme nuceni vycházet z údajů, jež jsou na úrovni obcí k dispozici. U zaměstnanosti to jsou výsledky Sčítání lidu, domů a bytů 2001, u nezaměstnanosti se můžeme opřít o data o registrované nezaměstnanosti, které Český statistický úřad každý rok přebírá od Ministerstva práce a sociálních věcí.

Tab. 2.4.1 Vybrané ukazatele z oblasti trhu práce v SO POU kraje Vysočina

Zdroje: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, SLDB 2001

	Ekonomická aktivita podle SLDB 2001				Nezaměstnanost k 31. 12. 2008				Změna míry nezaměstnanosti ²⁾ k 31.12. (2008 - 2000) (procentní body)	
	míra ekonomické aktivity (%)		pracovní místa na 1 000 zaměstnaných osob		míra nezaměstnanosti ¹⁾ (%)		počet uchazečů o zaměstnání na 1 volné místo			
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Kraj Vysočina	57,3	61,7	657	1 166	7,13	6,47	10	6	-0,21	-0,71
v tom obvodu POÚ:										
Bystřice nad Pernštejnem	53,6	59,1	788	813	8,38	9,86	15	26	-0,88	-0,32
Golčův Jeníkov	57,3	-	762	-	8,71	-	5	-	-1,41	-
Havlíčkův Brod	57,8	61,9	550	1 334	5,54	4,23	5	4	-0,34	-1,40
Hrotovice	58,2	-	1 645	-	8,61	-	25	-	-2,50	-
Humpolec	56,9	57,9	602	1 093	7,23	5,70	22	12	2,60	0,92
Chotěboř	56,5	60,3	707	1 078	5,88	4,73	12	4	0,46	-2,23
Jaroměřice nad Rokytnou	51,5	58,4	627	849	12,16	12,05	89	21	-1,13	-5,32
Jemnice	55,7	60,4	570	1 084	11,37	7,50	48	13	-4,53	-4,16
Jihlava	61,3	62,9	603	1 284	6,67	6,49	14	5	1,36	-0,13
Kamenice nad Lipou	56,4	61,5	754	909	5,61	5,00	39	13	2,09	1,53
Ledeč nad Sázavou	55,6	58,6	470	1 130	7,60	5,82	18	4	2,05	0,82
Moravské Budějovice	55,8	60,8	599	1 232	11,82	8,91	94	11	-4,13	-3,66
Náměšť nad Oslavou	55,1	59,4	755	1 095	8,14	8,67	14	15	-3,06	-1,18
Nové Město nad Moravě	54,7	58,4	603	1 045	7,52	7,70	6	11	-1,97	-1,28
Pacov	57,4	59,7	750	974	3,50	3,95	45	7	0,20	-0,23
Pelhřimov	58,5	64,6	572	1 350	5,37	3,82	6	3	2,00	0,86
Počátky	59,6	58,5	975	802	4,87	3,84	16	6	0,70	-1,92
Polná	60,3	62,1	645	926	7,03	7,05	13	4	1,25	1,80
Přibyslav	58,4	58,7	489	982	6,16	4,76	22	19	0,67	-1,10
Světlá nad Sázavou	56,4	64,4	523	1 104	10,38	11,79	33	253	5,40	8,29
Telč	58,0	58,9	686	1 080	8,96	7,11	49	30	0,93	0,00
Třebíč	58,0	63,7	545	1 049	8,45	8,03	14	10	-1,96	-3,11
Třešť	60,4	61,6	677	832	4,47	4,33	12	3	0,00	0,00
Velká Bíteš	57,0	62,6	544	1 360	6,74	5,71	7	3	-1,75	0,16
Velké Meziříčí	56,0	61,0	590	1 300	7,26	6,60	5	7	0,03	0,12
Žďár nad Sázavou	57,4	62,0	580	1 283	5,38	5,18	3	3	0,25	-0,88

¹⁾ v současně platné metodice (podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání na ekonomicky aktivním obyvatelstvu SLDB 2001

²⁾ v metodice roku 2001 (podíl uchazečů o zaměstnání celkem na ekonomicky aktivním obyvatelstvu SLDB 2001

Trh práce zásadně ovlivňuje objem disponibilní pracovní síly, tj. množství ekonomicky aktivního obyvatelstva, a míra její ekonomické aktivity. Ekonomicky aktivním obyvatelstvem se podle metodiky sčítání lidu, domů a bytů rozumí všichni patnáctiletí a starší obyvatelé, splňující požadavky na zařazení mezi zaměstnané. Patří mezi ně rovněž pracující důchodci, pracující studenti a učni, osoby na řádné mateřské dovolené a nezaměstnaní. Míra ekonomické aktivity pak vyjadřuje podíl ekonomicky aktivních osob na celkovém počtu patnáctiletých a starších obyvatel.

K 1. březnu 2001 činila **míra ekonomické aktivity** ve venkovském prostoru kraje Vysočina 57,3 % a v městském prostoru 61,7 %. Ve všech správních obvodech pověřených obecními úřady kraje s výjimkou Počátecka můžeme ve venkovském prostoru pozorovat nižší míru ekonomické aktivity, zvláště vysoký byl tento rozdíl v obvodech Jaroměřice nad Rokytnou a Pelhřimov. Na venkově se míra ekonomické aktivity pohybovala od 51,5 % (Jaroměřicko) po 61,3 % (Jihlavsko).

Podstatně rozdílná je ovšem míra ekonomické aktivity u mužů a u žen. Ve venkovském prostoru kraje Vysočina činila při Sčítání lidu, domů a bytů 2001 u mužů 54,7 %, u žen o 14,8 procentního bodu méně. V městském prostoru byla míra ekonomické aktivity u mužů naopak o 11,7 bodu vyšší než u žen. Obdobné rozdíly se projevovaly ve všech obvodech pověřených obecních úřadů.

Rozdílná je však i míra ekonomické aktivity u mužů (respektive žen) ve venkovském a městském prostoru. Ta byla u mužů na venkově o 2,4 bodu nižší, u žen byl rozdíl ještě větší a venkov za městem v tomto ukazateli zaostával o 5,5 bodu.

Míra ekonomické aktivity mužů byla v roce 2001 ve čtyřech obvodech pověřených obecních úřadů vyšší ve venkovském než městském prostoru, zvláště to platilo o obvodu Počátky. Naopak zvláště výrazně zaostávala za městem ekonomická aktivita mužů na venkově Světelska a Kamenicka.

U žen nenacházíme v kraji žádný obvod pověřeného obecního úřadu, v němž by byla ekonomická aktivita vyšší na venkově než v městském prostoru. Rozdíl mezi venkovským a městským prostorem se pohyboval od -0,4 procentního bodu (obvody Počátky a Přibyslav) po -7,4 bodu (Pelhřimovsko).

Při pohledu na základní věkové kategorie můžeme pozorovat, že míra ekonomické aktivity obyvatel ve věku 15 až 24 let byla na venkově o 3,2 bodu vyšší než v městském prostoru. Podobně tomu bylo i ve většině obvodů s výjimkou Jaroměřicka a Polenska.

Naopak u zbývajících věkových skupin byla vyšší míra ekonomické aktivity v městském prostoru. U obyvatel ve věku 25 až 54 let činil rozdíl 1,9 bodu, u osob ve věku 55 až 64 let dokonce 6,7 bodu.

Tab. 2.4.2 Míra ekonomické aktivity obyvatelstva podle pohlaví a věku v SO POU kraje Vysočina k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

v %

	Míra ekonomické aktivity									
	muži		ženy		celkem ve věku					
					15 - 24 let		25 - 54 let		55 - 64 let	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Kraj Vysočina	54,7	57,1	39,9	45,4	48,4	45,2	88,7	90,6	27,4	34,1
v tom obvodu POÚ:										
Bystřice nad Pernštejnem	51,1	53,0	37,5	44,0	49,4	48,6	85,1	83,9	21,6	26,2
Golčův Jeníkov	56,3	-	41,0	-	42,8	-	90,7	-	31,5	-
Havlíčkův Brod	55,0	57,7	41,3	46,4	47,4	43,8	89,4	91,2	28,5	38,2
Hrotovice	56,2	-	39,5	-	50,2	-	88,6	-	31,6	-
Humpolec	55,8	56,6	39,1	41,6	48,7	45,9	89,4	90,3	28,6	30,0
Chotěboř	54,6	56,2	39,5	42,9	49,2	44,8	88,8	89,5	28,3	32,5
Jaroměřice nad Rokytou	50,1	54,5	35,4	39,0	44,4	50,1	88,9	88,2	20,0	23,7
Jemnice	52,2	54,9	38,8	42,6	46,3	45,1	90,1	92,2	22,3	23,0
Jihlava	56,8	58,9	43,9	47,5	48,9	48,2	90,7	91,5	29,8	38,7
Kamenice nad Lipou	52,3	57,6	43,4	44,7	44,3	48,2	88,6	91,0	39,8	34,6
Ledeč nad Sázavou	55,0	56,7	37,8	43,2	46,2	40,9	90,1	89,2	28,5	37,2
Moravské Budějovice	53,3	55,9	37,6	43,9	49,8	46,9	88,1	92,0	22,4	31,5
Náměšť nad Oslavou	52,3	54,8	39,9	42,6	46,5	44,3	88,2	90,2	25,0	29,9
Nové Město nad Moravě	51,5	52,2	37,7	43,5	47,9	41,2	85,3	85,6	21,5	27,4
Pacov	56,1	58,2	41,0	42,8	50,3	47,4	88,6	90,6	33,1	31,9
Pelhřimov	57,2	58,7	40,8	48,3	49,3	45,3	90,0	92,4	33,6	40,4
Počátky	57,8	55,8	42,8	43,3	51,5	49,0	89,9	90,0	38,2	33,9
Polná	56,0	58,1	41,1	44,7	50,9	54,5	89,0	90,8	26,6	27,6
Přibyslav	53,8	55,1	40,7	41,2	48,6	42,7	89,7	88,8	25,0	32,2
Světlá nad Sázavou	54,5	60,1	39,0	47,4	47,6	44,3	89,2	91,0	26,8	34,1
Telč	55,0	54,9	38,9	42,3	50,0	44,4	90,3	90,4	24,8	34,1
Třebíč	56,3	57,7	40,1	47,2	50,8	42,8	89,4	91,7	24,2	32,5
Třešť	58,6	57,7	41,1	44,4	52,1	48,7	89,4	91,1	29,1	29,6
Velká Bíteš	54,3	57,1	38,0	44,7	49,3	44,2	87,1	90,3	24,6	32,8
Velké Meziříčí	52,7	55,7	37,3	43,6	44,9	42,7	86,1	90,4	24,9	31,8
Žďár nad Sázavou	54,0	57,0	39,3	45,1	46,8	42,7	87,6	89,9	28,0	34,1

Rovněž u věkových skupin 25 až 54 a zejména 55 až 64 let byla ve velké většině obvodů pověřených obecních úřadů míra ekonomické aktivity vyšší v městském než venkovském prostoru. U prvně jmenované věkové skupiny nacházíme na Vysočině pouze čtyři výjimky, obvody Jaroměřice nad Rokytou, Ledeč nad Sázavou, Bystřice nad Pernštejnem a Přibyslav. U druhé skupiny můžeme konstatovat výjimečně vysokou

míru ekonomické aktivity ve venkovském prostoru Kamenicka a Počátecka, kde je také znatelně vyšší než v prostoru městském. O něco vyšší je také na Pacovsku.

Trh práce je možno charakterizovat též podle **odvětví činnosti** zaměstnaných osob s trvalým nebo dlouhodobým bydlištěm na daném území (bez promítnutí dojížděky za prací). Až do úrovně obcí můžeme jejich strukturu podle odvětví zkoumat jedině na základě výsledků Sčítání lidu, domů a bytů 2001. Musíme však předeslat, že část zaměstnaných osob nebyla ve sčítání ochotna nebo schopna zařadit obor svého zaměstnání do příslušné skupiny „Odvětvové klasifikace ekonomických činností.“ Na Vysočině to ve venkovském prostoru byla 3,5 % a v městském 3,2 % zaměstnaných. Dále budeme pracovat pouze s odvětvovou strukturou za osoby, které na tuto otázku ve sčítání odpověděly.

Tab. 2.4.3 Zaměstnané osoby podle sektoru ekonomické činnosti v SO POU kraje Vysočina k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

	Zaměstnané osoby celkem		z toho s uvedeným sektorem ekonomické činnosti		v tom sektor ekonomické činnosti (%)					
	V	M	V	M	primární		sekundární		terciární	
					V	M	V	M	V	M
Kraj Vysočina	98 035	137 807	94 641	133 435	18,6	4,4	47,2	46,1	34,2	49,5
v tom obvodu POÚ:										
Bystřice nad Pernštejnem	4 955	4 002	4 852	3 855	16,8	5,3	50,7	51,0	32,5	43,7
Golčův Jeníkov	1 424	-	1 397	-	13,1	-	46,1	-	40,8	-
Havlíčkův Brod	8 005	11 950	7 756	11 685	21,5	4,3	39,5	34,1	39,0	61,5
Hrotovice	3 073	-	3 013	-	18,5	-	43,7	-	37,8	-
Humpolec	2 730	5 071	2 617	4 922	19,5	4,9	46,1	44,2	34,4	50,9
Chotěboř	5 532	4 548	5 302	4 411	18,5	5,0	53,1	49,9	28,4	45,0
Jaroměřice nad Rokytou	617	1 624	592	1 587	16,6	14,5	50,2	46,5	33,3	39,0
Jemnice	1 434	1 886	1 389	1 868	27,6	7,9	43,6	49,6	28,8	42,6
Jihlava	8 479	28 323	8 094	26 988	12,7	2,3	51,8	47,2	35,5	50,5
Kamenice nad Lipou	1 860	2 056	1 764	2 023	21,6	8,4	36,2	48,2	42,2	43,4
Ledeč nad Sázavou	1 696	2 895	1 641	2 792	22,7	3,7	47,0	49,6	30,3	46,7
Moravské Budějovice	3 366	3 534	3 225	3 445	20,5	5,3	49,0	42,6	30,4	52,1
Náměšť nad Oslavou	3 475	2 333	3 272	2 275	16,9	5,8	42,1	32,7	41,0	61,5
Nové Město nad Moravě	3 688	4 640	3 613	4 502	21,6	8,0	39,3	39,9	39,1	52,1
Pacov	2 372	2 508	2 262	2 406	31,9	9,6	42,2	50,5	25,9	39,8
Pelhřimov	6 615	8 544	6 333	8 125	20,1	5,4	44,1	41,5	35,8	53,2
Počátky	1 791	1 437	1 711	1 409	16,0	9,5	42,3	58,6	41,7	31,9
Polná	2 567	2 360	2 416	2 309	16,4	5,9	53,5	59,4	30,1	34,7
Přibyslav	995	1 806	972	1 783	22,4	12,1	51,9	52,3	25,7	35,6
Světlá nad Sázavou	1 613	3 682	1 576	3 604	16,6	3,6	52,7	62,8	30,7	33,7
Telč	3 394	2 710	3 272	2 664	22,2	8,7	50,7	43,4	27,0	47,9
Třebíč	9 799	19 073	9 531	18 590	17,7	2,6	47,8	45,6	34,5	51,8
Třešť	2 613	2 879	2 501	2 770	15,6	4,8	54,8	56,4	29,6	38,9
Velká Bíteš	1 429	2 355	1 385	2 249	15,8	5,9	46,7	51,4	37,5	42,8
Velké Meziříčí	6 290	5 502	6 106	5 292	18,1	4,7	47,2	47,5	34,8	47,8
Žďár nad Sázavou	8 223	12 089	8 049	11 881	16,5	2,3	50,6	46,9	32,9	50,8

V kraji Vysočina žily v době sčítání na venkově více než čtyři desetiny z celkového počtu **zaměstnaných osob**. Tento podíl se samozřejmě v jednotlivých obvodech pověřených obecních úřady kraje značně lišil. Ponecháme-li stranou obvod Golčův Jeníkov a Hrotovice, tvořené pouze venkovským prostorem, pak se pohyboval od 23,0 % v obvodu Jihlava po 59,8 % na Náměšťsku.

Při pohledu na odvětvovou skladbu a strukturu pracovních příležitostí ve venkovském prostoru se jako nejdůležitější jeví primární sektor, tedy zemědělství, lesnictví a rybolov. S ohledem na význam primárního sektoru pro náš kraj to na Vysočině platí dvojnásob.

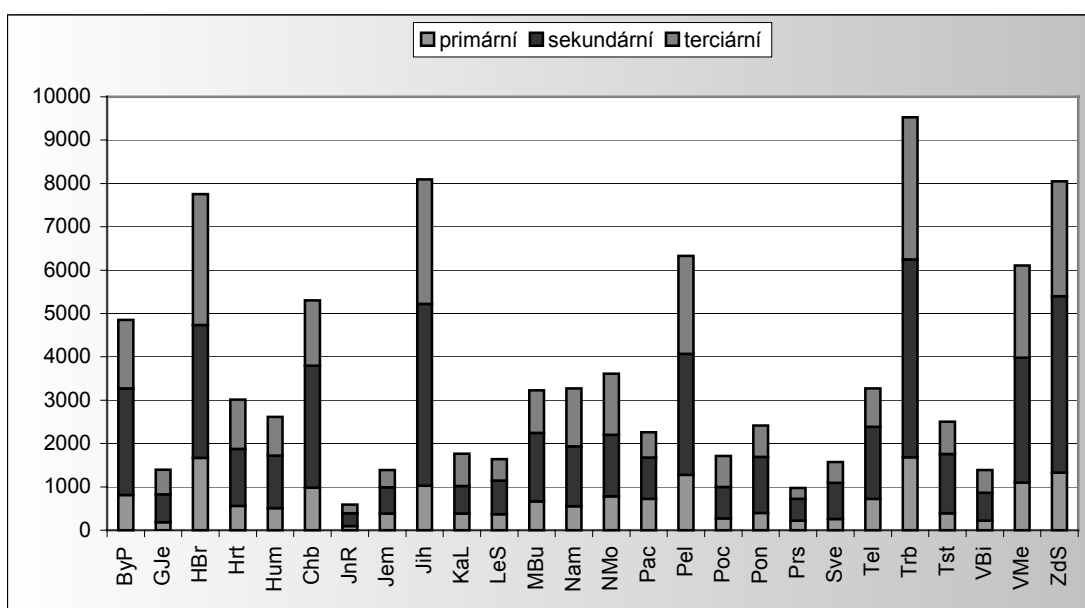
Osoby zaměstnané v zemědělství, lesnictví a rybolovu se na Vysočině roku 2001 podílely na celkovém počtu zaměstnaných ve venkovském prostoru 18,6 % a v prostoru městském 4,4 %. v jednotlivých obvodech se tento podíl na venkově pohyboval mezi 12,7 % (Jihlavsko) a 31,9 % (Pacovsko). V městském obvodu byl nejnižší v obvodech Jihlava a Žďár nad Sázavou (2,3 %), nejvyšší na Jaroměřicku (14,5 %). Relativně vysoký podíl primárního sektoru v městském prostoru části obvodů v kraji je možno vysvětlit jednak vyjížděkou za prací z měst na venkov, jednak tím, že součástí městského prostoru jsou i čistě venkovské oblasti (vesnice, které se v minulosti administrativně staly částmi měst). Navíc určitý počet pracovních

příležitostí v primárním sektoru nabízejí i sama města, zejména menší města, na Vysočině tak hojně zastoupená.

Podíl osob zaměstnaných v sekundárním sektoru (průmysl a stavebnictví) se v kraji Vysočina ve venkovském a městském prostředí příliš nelišil (na venkově byl o 1,1 procentního bodu vyšší). Ve většině obvodů pověřených obecních úřadů však byl na venkově nižší, nejvýrazněji na Počátecku, Kamenicku a Světelsku. Vyšší podíl sekundárního sektoru však můžeme pozorovat ve velkých a lidnatých obvodech, zvláště na Jihlavsku, Třebíčsku či Havlíčkobrodsku. Na celkovém počtu zaměstnaných se na venkově sekundární sektor podílel 36,2 % (Kamenicko) až 54,8 % (obvod Třešť).

Odišně je tomu u terciárního sektoru, jehož podíl na počtu zaměstnaných byl v roce 2001 na venkově výrazně nižší (o 15,3 procentního bodu). Obdobně tomu bylo i v téměř všech obvodech pověřených obecních úřadů, jedinou výjimkou byl obvod Počátky. Nejvyšší rozdíl můžeme pozorovat na Havlíčkobrodsku, kde podíl terciárního sektoru na zaměstnanosti na venkově zaostával za městským prostorem o 22,5 bodu. Terciární sektor se na počtu zaměstnaných ve venkovském prostoru podílel 25,7 % (obvod Přibyslav) až 42,2 % (obvod Kamenice nad Lipou).

Graf 11 Zaměstnaní podle sektorů národního hospodářství ve venkovském prostoru SO POU kraje Vysočina v roce 2008

Další informace o trhu práce nám může poskytnout počet **pracovních příležitostí** ve venkovském a městském prostoru. Pochopitelně jde pouze o zjednodušenou formu výpočtu, kdy jsou za pracovní příležitosti považována obsazená pracovní místa a nepočítáme s žádnými volnými pracovními místy.

Počet pracovních míst se zjišťoval při sčítání lidu na základě informace o trvalém bydlišti a místě pracoviště občana. K obyvatelům, kteří na příslušném území trvale (v případě cizinců též dlouhodobě) bydlí a zároveň v něm pracují, se připočetli ti, kteří bydlí mimo něj, ale pracují v něm, a na druhé straně se odečetli obyvatelé na území sice bydlící, ale za prací z něj vyjíždějící. Kvůli zajištění srovnatelnosti různých velkých území obvodů jsou údaje přepočteny na tisíc zaměstnaných osob v příslušném území bydlících. Údaj přes 1 000 tedy znamená, že v příslušném území je přebytek pracovních příležitostí nad počtem zaměstnaných v něm bydlících (kladné saldo pracovní dojížděky).

Venkovský prostor v kraji Vysočina se ve srovnání s prostorem městským v roce 2001 vyznačoval téměř o polovinu nižším počtem pracovních míst na tisíc zaměstnaných osob. Záporné saldo dojížděky tak můžeme konstatovat na venkově všech obvodů pověřených obecních úřadů v kraji s jedinou výjimkou. Tou bylo Hrotovicko, kde jednak do venkovského prostoru patří i sídelní město pověřeného obecního úřadu a především se na jeho území nachází velmi významný zaměstnavatel, Jaderná elektrárna Dukovany.

Tab. 2.4.4 Obsazená pracovní místa podle sektoru ekonomické činnosti v SO POU kraje Vysočina k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

	Pracovní místa na 1 000 zaměstnaných osob		z toho s uvedeným sektorem ekonom. činnosti		v tom sektor ekonomické činnosti					
					primární		sekundární		terciární	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Kraj Vysočina	656,7	1 165,9	632,0	1 129,9	172,1	47,2	282,2	545,9	177,7	536,7
v tom obvodu POÚ:										
Bystřice nad Pernštejnem	787,7	812,6	769,9	783,1	163,9	40,0	423,8	367,3	182,2	375,8
Golčův Jeníkov	761,9	-	739,5	-	96,9	-	372,9	-	269,7	-
Havlíčkův Brod	550,2	1 334,5	530,3	1 304,6	220,6	49,2	138,9	467,4	170,8	788,0
Hrotovice	1 645,3	-	1 625,1	-	179,3	-	1 124,6	-	321,2	-
Humpolec	602,2	1 092,9	573,3	1 059,8	206,6	37,7	184,2	539,5	182,4	482,5
Chotěboř	707,3	1 078,5	675,2	1 044,2	169,4	42,0	360,1	577,8	145,7	424,4
Jaroměřice nad Rokytou	627,2	849,1	598,1	825,7	100,5	190,3	278,8	375,0	218,8	260,5
Jemnice	570,4	1 084,3	548,8	1 064,7	263,6	64,2	153,4	652,2	131,8	348,4
Jihlava	602,8	1 283,8	570,8	1 230,2	111,8	25,1	312,2	602,1	146,8	603,0
Kamenice nad Lipou	753,8	908,6	710,8	889,6	188,2	87,5	212,4	453,3	310,2	348,7
Ledeč nad Sázavou	469,9	1 129,5	452,2	1 091,2	218,2	46,3	139,2	602,8	94,9	442,1
Moravské Budějovice	598,6	1 232,0	571,6	1 197,2	163,4	64,0	240,3	585,2	167,9	548,1
Náměšť nad Oslavou	754,8	1 094,7	714,0	1 059,2	158,6	63,0	263,3	259,3	292,1	736,8
Nové Město nad Moravě	603,3	1 045,0	591,4	1 017,2	181,4	90,7	164,6	377,6	245,4	548,9
Pacov	750,0	973,7	716,3	932,2	284,1	100,1	298,1	497,2	134,1	334,9
Pelhřimov	572,0	1 350,0	544,4	1 293,9	195,3	57,5	185,6	605,6	163,4	630,9
Počátky	975,4	801,7	931,3	785,0	149,1	76,5	423,2	513,6	359,0	194,9
Polná	645,1	925,8	601,9	894,9	152,3	62,7	289,8	564,8	159,7	267,4
Přibyslav	489,4	982,3	475,4	967,9	233,2	115,2	147,7	613,0	94,5	239,8
Světlá nad Sázavou	522,6	1 103,7	508,4	1 081,7	157,5	29,1	257,3	745,2	93,6	307,4
Telč	686,2	1 080,4	662,3	1 059,4	175,9	137,3	359,2	443,2	127,3	479,0
Třebíč	545,5	1 049,1	527,2	1 022,4	165,7	27,6	219,8	435,2	141,6	559,7
Třešť	677,0	831,5	645,2	797,8	147,3	31,6	361,7	447,0	136,2	319,2
Velká Bíteš	544,4	1 359,7	515,0	1 312,1	188,9	48,0	163,8	828,9	162,4	435,2
Velké Meziříčí	590,1	1 300,3	571,7	1 255,9	169,8	51,1	210,2	678,3	191,7	526,5
Žďár nad Sázavou	580,3	1 282,7	564,8	1 259,3	142,3	35,3	255,4	662,3	167,1	561,7

Zvláště nízký počet pracovních míst na tisíc zaměstnaných osob byl v roce 2001 ve venkovském prostoru Ledčska a Přibyslavska, naopak relativně nejvyšší byl v obvodu Počátky. Záporné saldo dojížděky za prací se však projevovalo i v městském prostoru devíti obvodů pověřených obecních úřadů. Nejsilnější dojížděkové proudy pak v době sčítání směřovaly do městského prostoru Jihlavska a Pelhřimovska.

Vypočítat je možno i **odvětvovou strukturu** obsazených pracovních míst. Detailní údaje jsou uvedeny v tabulce 2.4.4. Na jejich základě můžeme konstatovat jednoznačnou převahu pracovních míst v primárním sektoru na venkově a obdobně výrazné postavení terciárního sektoru v prostoru městském. U sekundárního sektoru mírně převažovala místa v městském prostoru. Obdobně tomu bylo i v téměř všech obvodech pověřených obecních úřadů na Vysočině.

Při posuzování ekonomické aktivity obyvatelstva a zvláště pak dojížděky za prací je třeba mít na paměti, že sčítání lidu, domů a bytů proběhlo již před osmi lety a od té doby se v hospodářské oblasti odehrály velmi výrazné změny. Aktualizovat tato data však bude možné až na základě výsledků příštího sčítání lidu, které proběhne koncem března 2011.

I v kraji Vysočina patří k závažným hospodářským a společenským problémům vývoj **nezaměstnanosti**. K takto podrobné územní analýze nezaměstnanosti využíváme údaje o registrované nezaměstnanosti, získané na základě evidence nezaměstnaných na úřadech práce. Míra nezaměstnanosti je vypočítávána jako podíl aktuálního počtu registrovaných uchazečů o zaměstnání a počtu ekonomicky aktivních obyvatel podle Sčítání lidu, domů a bytů 2001. V polovině roku 2004 došlo k metodické změně a od této doby se míra nezaměstnanosti vypočítává z počtu tzv. dosažitelných uchazečů, kteří mohou bezprostředně nastoupit do zaměstnání při nabídce vhodného pracovního místa.

Základní údaje o nezaměstnanosti v kraji i jednotlivých obvodech pověřených obecních úřadů přináší tabulka 2.4.1. **Míra nezaměstnanosti** (v přepočtu na ekonomicky aktivní ze sčítání lidu 2001) v kraji Vysočina ke

konci roku 2008 činila ve venkovském prostoru 7,13 % a v městském prostoru 6,47 %. Počet uchazečů na jedno volné pracovní místo dosahoval na venkově 10 a v městském prostoru 6 osob. Vývoj nezaměstnanosti – vzdor zhoršení situace ke konci roku 2008 – byl v období mezi roky 2000 a 2008 relativně příznivý. Mezi těmito léty se nezaměstnanost ve venkovském prostoru téměř nezměnila (pokles míry nezaměstnanosti o 0,21 procentního bodu), v městském prostoru pak míra nezaměstnanosti poklesla výrazněji, o 0,71 bodu.

Z jednotlivých obvodů pověřených obecních úřadů kraje Vysočina můžeme koncem roku 2008 nejvyšší míru nezaměstnanosti pozorovat na Jaroměřicku, Jemnicku a Moravskobudějovicku. Nadprůměrná je nezaměstnanost i ve zbývajících obvodech třebíčského okresu, dlouhodobě postiženého nejvyšší nezaměstnaností v kraji. K nim v roce 2008 přibyl i venkovský (a ještě výrazněji městský) prostor Světelska, zasaženého zánikem tradiční sklářské výroby.

Obecně je míra nezaměstnanosti na Vysočině zpravidla vyšší na venkově než v městském prostoru. Přesto však ke konci roku 2008 existovalo pět obvodů, v nichž byla míra nezaměstnanosti vyšší v městském prostoru, zvláště to platí o obvodech Bystřice nad Pernštejnem a Světlá nad Sázavou.

Daleko nepříznivěji pro venkov vyznívá srovnání dalšího ukazatele, počtu **uchazečů na jedno volné pracovní místo**. Koncem roku 2008 byla daleko nehorší situace ve venkovském prostoru obvodů Moravské Budějovice a Jaroměřice nad Rokytnou, kde byl evidován mimořádně vysoký počet uchazečů na jedno volné místo. V městském prostoru je v tomto ohledu situace zpravidla o něco příznivější, Světelsko je tu extrémní výjimkou.

Ve sledovaném období se míra nezaměstnanosti ve venkovském prostoru poloviny obvodů pověřených obecních úřadů na Vysočině zvýšila, nejvýrazněji v již zmiňovaném Světelsku. Ve třech obvodech prakticky nedošlo ke změně, ve zbývajících míra nezaměstnanosti více či méně poklesla. Nejvýraznější pokles pozorujeme v některých z nejhůře postižených obvodů, zejména na Moravskobudějovicku a Jemnicku, přesto však zde bylo zlepšení situace jen dílčí. Můžeme ještě dodat, že rychleji než ve městském prostoru klesala míra nezaměstnanosti na venkově devíti obvodů pověřených obecních úřadů.

Díky zpracování dat o registrovaných uchazečích o zaměstnání máme možnost ještě podrobnějšího pohledu na složení nezaměstnaných. Míra nezaměstnanosti mužů a žen se liší jak mezi sebou navzájem, tak i mezi venkovským a městským prostorem. Ve venkovském prostoru Vysočiny byla ke konci roku 2001 u mužů o něco nižší míra nezaměstnanosti než v prostoru městském (o 0,19 procentního bodu). Naopak u žen byla na venkově ve srovnání s městským prostorem nezaměstnanost daleko vyšší (o 1,91 bodu). Zajímavý je pohled na míru nezaměstnanosti obou pohlaví ve venkovském a městském prostoru. Na venkově byla míra nezaměstnanosti žen o 3,30 bodu vyšší než nezaměstnanost mužů, v městském prostoru byl rozdíl podstatně nižší a míra nezaměstnanosti žen byla ve srovnání s mužskou nezaměstnaností vyšší o 1,20 bodu.

Podíl dosažitelných uchazečů na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání se ve venkovském a městském prostoru kraje Vysočina prakticky neliší. Větší rozdíly můžeme pozorovat pouze v obvodu Chotěboř. Podíl žen na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání je na venkově o 3,1 procentního bodu vyšší než v městském prostoru. Obdobně tomu bylo i ve většině obvodů pověřených obecních úřadů, zejména na Pacovsku, Novoměstsku a Jemnicku. Pouze v šesti obvodech pověřených obecních úřadů byl ke konci roku 2008 podíl žen nižší ve venkovském prostoru. Neobyčejně vysoký podíl žen na celkovém počtu nezaměstnaných ve venkovském prostoru můžeme pozorovat na Přibyslavsku a Ledčsku.

Podíl osob se zdravotním postižením na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání byl na venkově o 2,2 procentního bodu vyšší než ve městském prostoru. Téměř v polovině obvodů kraje se tyto osoby na celkovém počtu uchazečů podílely koncem roku 2008 více než pětinou, ve čtyřech dokonce více než čtvrtinou. Pouze v osmi obvodech byl na venkově jejich podíl nižší než ve městech.

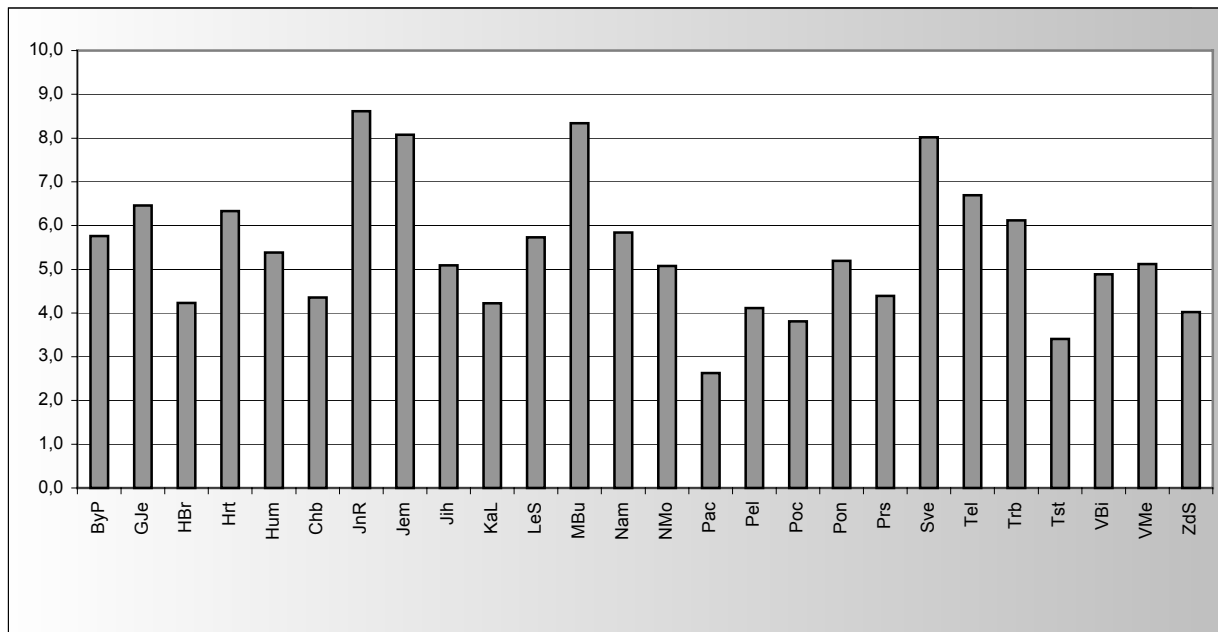
Tab. 2.4.5 Míra nezaměstnanosti a vybrané skupiny uchazečů o zaměstnání v SO POU kraje Vysočina k 31. 12. 2008

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

v %

	Míra nezaměstnanosti				Podíly vybraných skupin uchazečů o zaměstnání na uchaz. celkem					
	muži		ženy		dosažitelní		ženy		osoby se zdravotním postižením	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Kraj Vysočina	5,73	5,92	9,03	7,12	95,8	95,4	53,8	50,5	19,2	17,0
v tom obvody POU:										
Bystřice nad Pernštejnem	6,96	8,44	10,32	11,59	96,8	98,0	52,4	53,5	26,5	34,3
Golčův Jeníkov	6,71	-	11,27	-	95,1	-	57,3	-	18,9	-
Havlíčkův Brod	4,86	3,99	6,44	4,51	92,9	94,9	50,3	49,6	23,7	17,7
Hrotovice	5,59	-	12,83	-	98,3	-	61,5	-	12,3	-
Humpolec	5,99	5,25	8,95	6,27	94,9	93,8	52,5	49,7	19,8	17,6
Chotěboř	3,43	3,32	9,29	6,53	94,8	91,3	65,7	62,5	26,4	19,8
Jaroměřice nad Rokynou	10,47	10,66	14,38	13,95	96,6	97,9	50,6	49,2	11,2	15,7
Jemnice	8,52	7,00	15,34	8,12	97,9	95,7	56,3	47,0	13,0	12,8
Jihlava	6,05	6,36	7,48	6,64	96,0	94,7	48,6	47,3	19,0	14,5
Kamenice nad Lipou	5,87	5,41	5,30	4,47	94,8	92,3	42,2	41,9	13,8	16,2
Ledeč nad Sázavou	5,12	4,70	11,25	7,27	93,2	93,2	61,2	56,5	11,6	12,0
Moravské Budějovice	9,47	6,94	15,23	11,32	97,9	97,5	52,8	57,1	15,2	18,4
Náměšť nad Oslavou	6,29	7,02	10,58	10,71	95,8	95,7	56,5	55,4	18,4	13,4
Nové Město nad Moravě	6,14	7,96	9,39	7,39	98,1	96,7	53,6	44,1	23,1	26,8
Pacov	2,65	3,91	4,67	4,00	95,6	96,3	54,4	44,4	23,3	18,5
Pelhřimov	4,35	3,65	6,78	4,01	95,1	96,6	52,7	50,3	15,4	15,1
Počátky	4,33	2,85	5,58	5,08	93,8	93,5	50,5	58,1	22,7	14,5
Polná	5,80	6,47	8,73	7,78	97,4	97,2	52,6	50,3	19,9	19,3
Přibyslav	2,86	2,77	10,56	7,35	98,5	95,8	72,3	66,3	20,0	17,9
Světlá nad Sázavou	7,43	10,90	14,53	12,90	90,8	90,1	58,5	50,9	12,3	13,9
Telč	8,19	6,32	10,06	8,05	95,9	98,1	46,9	50,9	15,0	14,6
Třebíč	6,53	7,05	11,16	9,16	97,9	97,1	55,2	53,0	13,7	14,0
Třešť	4,14	3,99	4,93	4,77	96,1	99,2	47,2	48,5	18,9	11,4
Velká Bíteš	5,42	5,34	8,59	6,19	95,4	95,3	54,1	48,3	22,9	20,8
Velké Meziříčí	6,24	6,43	8,68	6,81	95,9	96,3	49,4	46,9	25,2	18,0
Žďár nad Sázavou	4,28	5,00	6,88	5,41	92,4	92,7	56,1	48,4	25,6	19,3

Graf 12 Podíl uchazečů o zaměstnání na celkovém počtu obyvatel ve věku 15 až 64 let ve venkovském prostoru SO POU kraje Vysočina v roce 2008 v %

Tab. 2.4.6 Vybrané skupiny uchazečů o zaměstnání v SO POU kraje Vysočina k 31. 12. 2008

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

	Podíly vybraných skupin uchazečů o zam. na uchaz. celkem (%)							
	osoby ve věku				podle délky evidence na ÚP			
	do 25 let		50 a více let		do 6 měsíců		1 rok a více	
	V	M	V	M	V	M	V	M
Kraj Vysočina	17,2	19,2	27,6	26,5	62,4	60,8	25,5	25,5
v tom obvody POÚ:								
Bystřice nad Pernštejnem	15,9	16,3	30,2	26,9	51,7	38,6	36,2	45,8
Golčův Jeníkov	16,1	-	30,8	-	62,9	-	23,1	-
Havlíčkův Brod	17,9	19,0	30,4	25,7	66,7	67,4	22,3	18,6
Hrotovice	12,0	-	26,2	-	57,1	-	33,9	-
Humpolec	16,1	18,2	28,6	29,3	75,6	71,0	17,5	14,8
Chotěboř	17,9	20,9	28,3	24,1	52,5	49,8	34,3	34,8
Jaroměřice nad Rokytou	16,9	19,9	29,2	25,0	67,4	52,1	21,3	36,0
Jemnice	15,1	12,2	22,4	36,0	64,1	71,3	20,8	16,5
Jihlava	18,2	20,7	30,8	24,8	66,8	64,3	20,3	20,3
Kamenice nad Lipou	13,8	21,4	37,1	29,1	75,0	76,9	12,9	16,2
Ledeč nad Sázavou	21,1	23,6	27,9	25,1	72,8	70,7	16,3	18,8
Moravské Budějovice	21,4	18,7	21,6	29,1	54,9	46,2	33,1	37,6
Náměšť nad Oslavou	16,6	19,5	30,2	26,4	53,5	55,0	32,0	31,6
Nové Město nad Moravě	19,2	19,5	20,1	26,6	51,0	43,4	41,2	44,6
Pacov	22,2	18,5	23,3	32,4	71,1	76,9	12,2	10,2
Pelhřimov	17,7	16,0	30,1	25,4	79,4	77,4	8,2	11,1
Počátky	25,8	17,7	33,0	24,2	79,4	75,8	11,3	17,7
Polná	18,4	18,2	26,0	25,4	68,9	72,4	18,4	17,7
Přibyslav	20,0	22,1	18,5	33,7	63,1	63,2	20,0	18,9
Světlá nad Sázavou	15,9	11,3	31,8	32,3	77,9	79,4	17,4	13,3
Telč	12,9	26,4	30,2	23,6	68,6	66,5	18,2	23,1
Třebíč	14,8	18,0	25,4	27,3	58,1	52,1	28,0	33,9
Třešť	13,4	30,3	30,7	24,2	72,4	72,0	19,7	15,2
Velká Bíteš	16,5	26,2	36,7	18,8	56,9	61,7	26,6	23,5
Velké Meziříčí	18,5	21,4	24,0	23,9	60,6	68,6	28,7	18,2
Žďár nad Sázavou	19,7	19,8	27,2	25,4	56,5	57,9	27,8	25,0

Na úrovni kraje byl ke konci roku 2008 podíl osob ve věku do 25 let na celkovém počtu uchazečů ve venkovském prostoru o 2,0 procentní body nižší než v prostoru městském. To však neplatí o všech obvodech pověřených obecních úřadů, výrazně nižší byl podíl této věkové skupiny ve venkovském prostoru v jižní a jihozápadní části jihlavského okresu a též na Bítešsku. Naopak výrazně vyšší než v městském prostoru byl na venkově obvodu Počátky.

Jen o něco menší byl rozdíl mezi venkovem a městem u osob padesátiletých a starších, jejichž podíl na celkovém počtu nezaměstnaných byl ve venkovském prostoru na Vysočině o 1,2 bodu vyšší než v městském. I v tomto případě můžeme v některých obvodech konstatovat hluboké rozdíly mezi městem a venkovem. Výrazně vyšší ve venkovském prostoru byl podíl této věkové skupiny zvláště na Bítešsku, Počátecku, Kamenicku, Jihlavsku či Chotěbofsku. Naopak podstatně vyšší byl v městském prostoru na Přibyslavsku a Jemnicku.

Světelský obvod se vyznačoval jedním z nejvyšších podílů (zvláště v městském prostoru) nezaměstnaných, kteří se v evidenci nacházeli méně než 6 měsíců, což odpovídá době uzavření sklářské výroby ve Světlé nad Sázavou. Celkově byl ke konci roku 2008 na Vysočině podíl nezaměstnaných, vedených v evidenci úřadu práce do šesti měsíců, ve venkovském prostoru o 1,5 bodu vyšší než v městském prostoru. Naopak podíl dlouhodobě nezaměstnaných (v evidenci jeden rok a více) byl na venkově i v městském prostoru prakticky shodný. Vedle už zmíněného obvodu Světlá byl na venkově výjimečně vysoký podíl uchazečů, vedených v evidenci úřadu práce méně než šest měsíců, v obvodech Pelhřimov a Počátky. Podíl dlouhodobě nezaměstnaných byl ve venkovském prostoru nejvyšší na Novoměstsku.

2.5. Bydlení, bytová výstavba

Ke zjištění rozdílů mezi venkovským a městským prostorem v oblasti bydlení posloužily zejména výsledky posledních dvou sčítání lidu, domů a bytů z let 1991 a 2001. Ty umožňují srovnat jak rozsah a strukturu domovního a bytového fondu, tak i kvalitativní ukazatele, jako technické vybavení či velikost bytu. U nové bytové výstavby máme k dispozici aktuálnější informace, získané agregací dat o jednotlivých dokončených budovách a bytech.

Na území kraje Vysočina se v roce 2001 z téměř 103 000 **trvale obydlených domů** nacházelo více než 59 % ve venkovském prostoru. V přepočtu na tisíc obyvatel bylo nejvíce trvale obydlených domů na venkově obvodů pověřeného obecního úřadu Ledec nad Sázavou, naopak nejméně na Počátecku a Polensku.

Po roce 2001 v nové bytové výstavbě na Vysočině ve venkovském prostoru jednoznačně převažovala stavba **rodinných domů** a i v městském prostoru byl podíl rodinných domů o něco vyšší než bytových domů. V přepočtu na tisíc obyvatel se v kraji Vysočina v letech 2001 až 2008 dokončilo o málo více bytů v městském než venkovském prostoru.

Tab. 2.5.1 Vybrané charakteristiky domovního a bytového fondu v SO POU kraje Vysočina

	Dokončené byty 2001 - 2008 (roční průměr)				Domovní a bytový fond podle SLDB 2001			
	na 1 000 obyvatel		průměrná obytná plocha dokončeného bytu (m ²)		průměrná obytná plocha trvale obydleného bytu (m ²)		byty v rodinných domech z celk. počtu trvale obyd- lených bytů (%)	
			V	M	V	M	V	M
Kraj Vysočina	2,9	3,0	80,7	64,2	58,5	48,5	88,7	40,2
v tom obvody POÚ:								
Bystřice nad Pernštejnem	1,2	1,2	75,3	77,0	54,4	45,8	91,9	37,4
Golčův Jenkov	3,5	-	69,9	-	60,6	-	78,1	-
Havlíčkův Brod	4,3	2,7	85,8	69,7	59,5	49,1	89,8	38,7
Hrotovice	4,2	-	67,8	-	57,2	-	87,5	-
Humpolec	3,9	4,4	75,4	68,0	58,3	50,5	87,6	43,9
Chotěboř	4,3	2,0	67,8	79,1	58,6	51,7	87,7	53,5
Jaroměřice nad Rokytou	2,6	3,9	83,7	62,0	54,3	56,8	88,6	84,4
Jemnice	0,9	2,8	79,2	56,0	61,5	54,3	92,7	64,2
Jihlava	5,1	6,2	86,7	57,2	59,0	45,8	86,9	28,3
Kamenice nad Lipou	1,6	1,9	78,1	71,5	57,7	50,3	79,4	40,4
Ledeč nad Sázavou	2,8	1,7	86,0	61,3	59,8	50,4	94,4	46,8
Moravské Budějovice	2,4	2,2	70,2	71,2	57,9	53,1	88,6	53,8
Náměšť nad Oslavou	2,4	0,8	68,9	77,2	59,5	48,4	95,4	43,2
Nové Město nad Moravě	2,8	2,7	82,9	71,0	56,9	50,0	93,3	48,3
Pacov	1,3	1,2	81,5	82,9	58,0	51,8	85,3	48,0
Pelhřimov	3,2	2,1	80,7	74,4	60,0	49,9	83,5	32,4
Počátky	1,9	1,6	64,3	84,0	51,9	52,8	59,5	65,9
Polná	3,9	5,1	90,8	66,4	58,6	54,2	79,3	74,9
Přibyslav	3,3	4,2	69,4	64,3	58,7	53,7	90,9	63,0
Světlá nad Sázavou	4,4	3,6	69,5	57,5	60,9	50,7	94,2	45,2
Telč	1,8	2,4	84,6	52,0	59,1	55,7	89,8	63,3
Třebíč	2,0	2,2	90,5	62,6	58,9	45,5	91,0	31,8
Třešť	2,6	1,5	76,2	106,4	58,0	51,1	79,6	56,8
Velká Bíteš	2,7	5,3	89,8	69,2	56,7	54,9	95,5	58,7
Velké Meziříčí	1,5	0,7	78,2	91,9	59,7	51,8	94,1	47,4
Žďár nad Sázavou	2,2	0,9	92,8	78,2	58,8	43,5	92,6	23,4

Výjimečně vysoká byla intenzita bytové výstavby v letech 2001 až 2008 ve venkovském prostoru obvodů pověřených obecních úřadů Jihlava, Světlá nad Sázavou, Havlíčkův Brod, Chotěboř a Hrotovice, nejnižší pak na Bystřicku a Pacovsku. V těchto dvou obvodech současně byla nová výstavba mimořádně nízká i v městském prostoru. Je zajímavé, že více než v polovině obvodů kraje byla intenzita bytové výstavby vyšší nebo alespoň stejná jako v městském prostoru.

Obecně byla průměrná obytná plocha nově dokončeného bytu větší ve venkovském než v městském prostoru, i když i zde nacházíme některé výjimky, jako Třešťsko či Velkomeziříčsko.

Také domovní fond na Vysočině nejvýrazněji ovlivnila bytová výstavba v době po roce 1945. Zřetelněji se to projevilo v městském prostoru, kde z tohoto období pocházelo podle údajů posledního sčítání lidu (2001) téměř 84 % trvale obydlených bytů, zatímco ve venkovském prostoru to bylo více než sedm desetin. V městském prostoru v této výstavbě převládaly bytové domy, které se ale stavěly též na venkově. Celkově však je ve venkovském prostoru podíl rodinných domů na bytovém fondu více než dvojnásobný. Od toho se též odvíjí skutečnost, že na venkově je i podstatně vyšší počet trvale obydlených domů na tisíc obyvatel, na Vysočině to v roce 2001 bylo o 127 domů více než v městském prostoru. Ve srovnání s rokem 1991 se tento ukazatel v kraji Vysočina ve venkovském prostoru prakticky nezměnil, v městském prostoru mírně vzrostl.

U bytového fondu existujícího v době posledního sčítání lidu nepozorujeme tak výrazné rozdíly mezi průměrnou velikostí obytné plochy ve venkovském a městském prostoru jako u nové výstavby (10,0 m² ve prospěch venkova), avšak průměrná plocha je větší v městském prostoru prakticky pouze v malých obvodech, kde se ve venkovském prostoru ocitlo město nebo naopak k městskému prostoru administrativně přísluší část venkovského prostředí. V těchto obvodech je též nejnižší rozdíl mezi podílem bytů v rodinných domech na celkovém počtu trvale obydlených bytů, případně je v městském prostoru dokonce o něco vyšší (Počátecko).

Tab. 2.5.2 Domovní fond v SO POU kraje Vysočina v letech 1991 a 2001

Zdroj: SLDB 1991, 2001

	Trvale obydlené domy na 1 000 obyvatel				z hodnoty 2001 rodinné domy (%)		Neobydlené domy na 1 000 obyvatel			
	rok 2001		rozdíl 2001 - 1991		V	M	rok 2001		rozdíl 2001 - 1991	
	V	M	V	M			V	M	V	M
Kraj Vysočina	270	143	1	4	96,5	83,8	86	20	26	4
v tom obvody POÚ:										
Bystřice nad Pernštejnem	267	129	2	10	96,9	83,0	94	23	42	6
Golčův Jeníkov	274	-	4	-	93,0	-	95	-	28	-
Havlíčkův Brod	279	143	0	9	96,8	83,0	89	13	23	0
Hrotovice	278	-	-6	-	96,4	-	84	-	18	-
Humpolec	291	161	-11	2	96,2	87,1	131	29	38	13
Chotěboř	276	177	2	-5	97,0	89,9	100	27	29	6
Jaroměřice nad Rokytnou	266	265	0	-2	96,3	96,2	64	59	3	3
Jemnice	274	220	4	2	97,5	90,7	93	30	21	4
Jihlava	268	116	0	7	96,6	75,3	66	10	21	2
Kamenice nad Lipou	272	159	-14	2	93,4	82,5	167	40	57	4
Ledeč nad Sázavou	305	174	1	10	97,9	87,5	121	31	30	7
Moravské Budějovice	266	179	8	3	96,4	89,4	77	27	11	6
Náměšť nad Oslavou	286	160	6	1	98,3	84,8	79	22	15	0
Nové Město nad Moravě	266	149	-1	2	97,3	86,3	133	20	53	8
Pacov	281	181	2	-3	94,4	85,9	128	36	53	12
Pelhřimov	274	121	4	4	94,5	80,3	97	14	31	4
Počátky	224	238	3	0	89,7	91,5	74	64	28	20
Polná	230	218	4	-1	93,9	93,6	38	31	7	5
Přibyslav	279	203	-11	8	97,6	89,2	109	29	33	3
Světlá nad Sázavou	290	153	-1	3	98,1	88,4	102	37	22	8
Telč	282	207	0	0	97,4	89,7	89	30	35	12
Třebíč	272	119	7	2	97,1	81,9	60	13	14	0
Třešť	251	199	-2	3	94,4	89,6	76	35	33	8
Velká Bíteš	278	186	1	-1	98,2	90,0	89	33	35	8
Velké Meziříčí	253	162	-1	3	98,0	85,6	68	24	23	9
Žďár nad Sázavou	260	95	0	5	97,3	72,9	77	7	25	3

Počet trvale obydlených domů na tisíc obyvatel byl k 1. březnu 2001 vyšší ve venkovském prostoru téměř všech obvodů pověřených obecními úřady kraje. Výjimkou byly obvody Počátky, kde byl jejich počet v městském prostoru o 14 vyšší, a Jaroměřice nad Rokytnou, kde je tento ukazatel v obou typech prostoru prakticky shodný. Naopak největší rozdíl ve prospěch venkova můžeme pozorovat na Žďársku. Ve srovnání s rokem 1991 počet trvale obydlených domů na tisíc obyvatel výrazněji poklesl pouze ve venkovském prostoru Kamenicka, Humpolecka a Přibyslavka. Též u podílu rodinných domů na celkovém počtu trvale obydlených domů v roce 2001 můžeme pozorovat jistou výjimečnost ve venkovském prostoru Počátecka, v žádném jiném obvodu pověřeného obecního úřadu na Vysočině tento ukazatel totiž nepoklesl pod 90 %.

Velice výrazný je rozdíl mezi venkovským a městským prostorem v počtu **neobydlených bytů** na tisíc obyvatel, který byl v roce 2001 na Vysočině na venkově více než čtyřikrát vyšší. V absolutních hodnotách byl nejvyšší v obvodu Kamenice nad Lipou, nejhlubší rozdíl mezi venkovským a městským prostorem můžeme konstatovat na Novoměstsku, Kamenicku a Humpolecku, naopak nejnižší tradičně na Počátecku a Jaroměřicku. Ve srovnání s rokem 1991 se počet neobydlených domů na tisíc obyvatel zvýšil v obou typech prostoru a ve všech obvodech pověřených obecních úřadů, výrazněji však na venkově.

Tab. 2.5.3 Bytový fond v SO POU kraje Vysočina v letech 1991 a 2001

Zdroj: SLDB 1991, 2001

	Trvale obydlené byty na 1 000 obyvatel				Neobydlené byty na 1 000 obyvatel				Byty sloužící k rekreaci z celkového počtu bytů v roce 2001 (%)	
	rok 2001		rozdíl 2001 - 1991		rok 2001		rozdíl 2001 - 1991			
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Kraj Vysočina	334,1	355,8	13,0	16,8	98,6	36,2	32,3	13,4	12,7	1,8
v tom obvodu POÚ:										
Bystřice nad Pernštejnem	330,5	348,8	12,7	28,3	107,2	35,3	50,6	12,7	13,7	2,5
Golčův Jeníkov	354,4	-	17,8	-	107,8	-	34,3	-	13,1	-
Havlíčkův Brod	336,3	365,3	4,5	20,9	98,9	29,4	27,9	7,1	12,8	1,1
Hrotovice	354,2	-	18,5	-	95,1	-	26,5	-	11,1	-
Humpolec	346,3	359,4	-0,9	7,7	142,8	45,9	47,0	22,8	18,9	3,3
Chotěboř	338,9	354,8	15,6	22,7	108,0	46,0	33,1	18,4	15,8	2,9
Jaroměřice nad Rokytou	328,5	331,7	65,9	6,0	264,4	69,2	41,2	11,4	17,2	5,2
Jemnice	323,1	345,7	13,0	9,9	98,5	40,2	25,5	10,3	10,2	2,9
Jihlava	340,8	371,2	13,2	18,8	74,7	29,9	24,4	12,6	9,3	0,8
Kamenice nad Lipou	351,6	359,7	0,4	4,2	174,3	57,6	60,9	10,9	25,7	6,1
Ledeč nad Sázavou	338,3	360,2	9,6	18,6	125,1	43,7	32,9	11,9	17,7	3,7
Moravské Budějovice	322,8	342,6	18,4	6,2	87,2	48,6	16,0	22,5	10,4	1,8
Náměšť nad Oslavou	333,9	351,5	18,6	10,7	86,8	44,0	17,4	5,9	11,9	2,0
Nové Město nad Moravě	329,3	337,1	12,6	15,2	147,7	38,3	59,9	15,2	20,5	2,4
Pacov	348,0	360,9	9,7	15,9	141,8	60,0	59,1	25,0	19,2	3,6
Pelhřimov	348,1	354,6	13,6	20,8	110,2	29,8	39,8	15,0	14,9	1,5
Počátky	370,3	377,0	12,5	12,4	88,4	82,8	33,8	33,2	10,7	7,8
Polná	312,0	340,3	14,7	12,0	46,3	41,9	9,4	10,3	5,8	3,9
Přibyslav	331,8	338,3	7,6	12,1	118,8	39,9	39,3	12,1	13,9	3,4
Světlá nad Sázavou	338,4	342,4	10,6	10,3	111,0	51,3	24,0	18,7	16,8	5,3
Telč	334,6	343,6	11,2	23,2	99,7	49,7	41,2	28,6	11,2	2,7
Třebíč	333,1	355,3	22,7	14,2	69,8	29,2	20,2	7,1	8,0	0,6
Třešť	335,3	361,7	6,5	10,7	88,7	50,2	40,1	20,1	10,6	2,9
Velká Bíteš	329,5	322,2	5,2	7,7	104,8	45,0	42,7	14,0	11,2	2,6
Velké Meziříčí	304,9	335,1	9,3	12,9	77,8	39,1	27,0	15,4	9,1	0,7
Žďár nad Sázavou	324,5	354,9	13,7	26,2	90,5	21,4	31,5	12,8	10,4	0,4

Počet trvale obydlených bytů na tisíc obyvatel byl v roce 2001 v kraji Vysočina ve venkovském prostoru o něco nižší než v městském prostoru a ve srovnání s rokem 1991 také vzrostl méně výrazně než v městském prostředí. Počet neobydlených bytů však byl v roce 2001 na venkově ve srovnání s městským prostorem více než 2,5krát vyšší a též jejich nárůst oproti roku 1991 byl na venkově podstatně vyšší (o 10,9 procentního bodu).

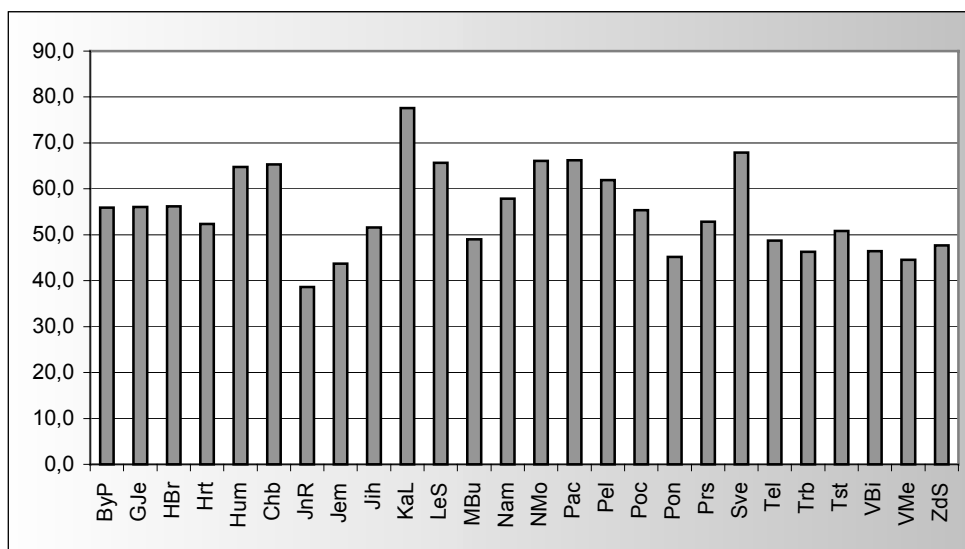
Nejvýraznější rozdíl však mezi venkovem a městským prostorem vidíme v příčině neobydlenosti bytů, podíl bytů sloužících k rekreaci totiž v městském prostoru nedosahuje ani 2 % z celkového počtu bytů, zatímco na venkově Vysočiny představuje celých 12,7 % bytového fondu.

Nejvíce trvale obydlených bytů na tisíc obyvatel připadá ve venkovském prostoru Počátecka, výrazně nadprůměrný byl tento ukazatel ještě v obvodech Golčův Jeníkov a Hrotovice. Za úrovní kraje pak nejvíce zaostával v obvodech Velké Meziříčí a Polná. S výjimkou obvodu Velká Bíteš byl tento ukazatel vždy nižší ve venkovském prostoru než ve městském. Mezi roky 1991 a 2001 počet trvale obydlených bytů na tisíc obyvatel vzrostl ve všech obvodech v obou typech prostoru s výjimkou venkova na Humpolecku.

U počtu neobydlených bytů na tisíc obyvatel můžeme vysledovat jistou souvislost s podílem bytů sloužících k rekreaci. V obvodech pověřených obecních úřadů s nejvyšším počtem neobydlených bytů na tisíc obyvatel byl současně nejvyšší podíl bytů sloužících k rekreačním účelům. Kamenicko, Novoměstsko, Pacovsko či

Humpolecko tak s jistou nadsázkou můžeme označit za chalupářské oblasti. Naopak venkovský prostor obvodů Třebíč, Jaroměřice nad Rokytnou, Polná či Velké Meziříčí, vyznačující se velmi nízkým počtem neobydlených bytů na tisíc obyvatel, má současně výrazně podprůměrný podíl bytů sloužících k rekreaci.

Graf 13 Podíl bytů sloužících k rekreaci na celkovém počtu neobydlených bytů ve venkovském prostoru SO POU kraje Vysočina k 1. 3. 2001

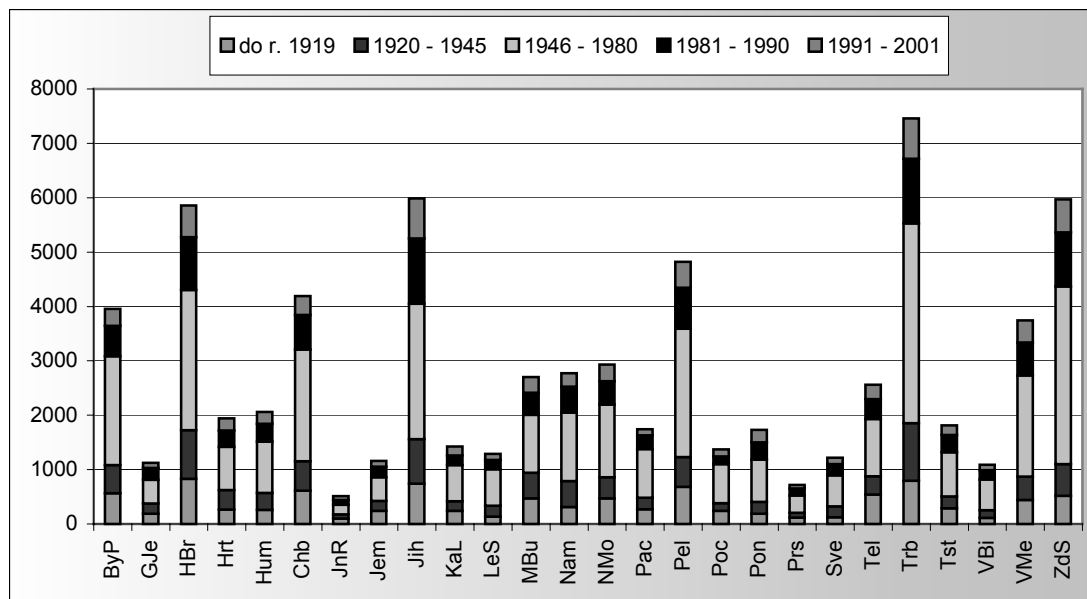
Tab. 2.5.4 Trvale obydlené byty v SO POU kraje Vysočina podle období výstavby domu k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

v %

	Trvale obydlené byty v domech s obdobím výstavby (rekonstrukce) domu									
	do roku 1919		1920 - 1945		1946 - 1980		1981 - 1990		1991 - 2001	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Kraj Vysočina	13,2	6,8	13,3	9,0	45,9	54,5	15,7	19,5	9,8	9,6
v tom obvody POÚ:										
Bystřice nad Pernštejnem	14,1	3,9	13,0	5,8	50,2	70,6	13,9	7,4	7,9	12,0
Golčův Jeníkov	16,5	-	16,3	-	38,4	-	18,9	-	8,3	-
Havlíčkův Brod	14,0	4,3	15,0	11,3	43,4	55,4	16,3	20,2	9,8	8,2
Hrotovice	13,6	-	18,6	-	40,7	-	15,5	-	11,7	-
Humpolec	12,5	5,5	14,9	11,3	45,1	54,1	15,9	19,9	10,5	8,9
Chotěboř	14,4	6,2	12,9	7,9	48,6	56,4	15,0	10,9	8,1	17,2
Jaroměřice nad Rokytnou	19,4	18,0	14,4	13,1	35,0	36,3	17,3	18,6	14,0	13,4
Jemnice	20,5	12,6	15,8	13,3	37,1	39,9	16,3	23,9	9,5	9,8
Jihlava	12,2	10,8	13,6	10,4	41,2	54,6	19,8	15,7	12,2	7,7
Kamenice nad Lipou	16,9	9,6	11,9	9,7	46,4	55,4	12,2	15,7	11,4	9,0
Ledeč nad Sázavou	10,5	4,7	15,1	7,2	50,9	64,9	13,2	15,2	8,4	7,6
Moravské Budějovice	17,1	8,0	17,2	12,8	38,8	44,9	15,0	22,9	10,4	11,1
Náměšť nad Oslavou	11,1	7,3	16,8	9,2	44,8	49,5	16,8	15,8	8,8	17,5
Nové Město nad Moravě	15,8	4,4	13,3	8,6	45,0	61,4	14,5	15,4	10,2	9,7
Pacov	15,3	6,9	12,2	6,8	50,8	58,2	14,3	16,6	6,4	11,0
Pelhřimov	13,9	4,2	11,2	6,6	48,2	54,6	15,4	25,9	9,8	8,3
Počátky	17,7	16,8	10,1	17,1	52,2	49,4	10,0	7,9	9,4	8,2
Polná	10,7	15,9	12,6	11,6	44,6	45,0	18,3	16,4	13,0	10,6
Přibyslav	16,3	12,7	12,2	13,1	43,2	44,5	17,6	18,9	9,3	10,2
Světlá nad Sázavou	10,1	4,5	16,2	6,9	46,1	53,3	16,8	25,8	9,4	8,6
Telč	20,6	13,2	12,5	11,1	39,9	48,8	13,8	16,3	10,2	10,0
Třebíč	10,6	4,4	14,0	8,1	48,8	47,5	15,7	32,3	9,9	7,1
Třešť	15,6	10,0	11,9	13,6	44,2	50,3	17,4	15,8	9,7	9,6
Velká Bíteš	10,0	4,6	13,0	7,1	51,4	57,6	15,3	17,8	9,0	12,4
Velké Meziříčí	9,7	5,1	9,6	8,8	41,1	53,3	13,4	20,0	9,0	12,0
Žďár nad Sázavou	8,7	1,1	9,8	2,4	54,7	68,2	16,6	15,6	10,2	12,6

Graf 14 Trvale obydlené byty podle období výstavby ve venkovském prostoru SO POU kraje Vysočina k 1.3.2001

Tab. 2.5.5 Vybrané charakteristiky úrovně bydlení v SO POU kraje Vysočina k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

	Průměrné hodnoty na 1 byt								Obytná plocha na osobu (m ²)	
	počet osob		celková plocha (m ²)		obytná plocha (m ²)		počet obytných místností 8 m ² a více			
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Kraj Vysočina	3,06	2,79	93,0	75,3	61,5	48,5	3,14	2,71	20,1	17,4
v tom obvodů POU:										
Bystřice nad Pernštejnem	2,99	2,86	86,1	71,0	53,8	45,8	2,86	2,56	18,0	16,0
Golčův Jeníkov	2,79	-	91,0	-	60,0	-	3,07	-	21,5	-
Havlíčkův Brod	2,99	2,72	91,4	75,2	59,9	49,1	3,13	2,77	20,0	18,0
Hrotovice	3,06	-	95,3	-	60,8	-	3,26	-	19,9	-
Humpolec	2,81	2,78	87,1	78,2	56,8	50,5	2,94	2,77	20,2	18,1
Chotěboř	2,97	2,82	90,9	78,6	59,0	51,7	3,14	2,87	19,9	18,4
Jaroměřice nad Rokytou	2,81	3,01	85,4	88,8	54,3	56,8	2,85	3,01	19,3	18,9
Jemnice	3,10	2,89	95,8	84,2	61,7	54,3	3,18	2,89	19,9	18,8
Jihlava	3,15	2,68	99,1	71,8	63,5	45,8	3,31	2,56	20,1	17,1
Kamenice nad Lipou	2,74	2,74	83,8	76,5	55,5	50,3	2,91	2,84	20,3	18,4
Ledeč nad Sázavou	2,95	2,74	90,8	76,8	59,7	50,4	3,03	2,84	20,2	18,4
Moravské Budějovice	3,22	2,88	93,6	82,9	60,1	53,1	3,15	2,88	18,7	18,4
Náměšť nad Oslavou	3,10	2,78	97,3	76,1	61,6	48,4	3,27	2,64	19,9	17,4
Nové Město nad Moravě	3,09	2,94	92,5	77,6	58,0	50,0	2,98	2,71	18,7	17,0
Pacov	2,69	2,73	82,5	79,5	54,3	51,8	2,82	2,89	20,2	18,9
Pelhřimov	2,89	2,80	92,6	76,2	60,4	49,9	3,06	2,81	20,9	17,8
Počátky	2,62	2,65	78,4	81,0	50,3	52,8	2,69	2,77	19,2	20,0
Polná	3,47	2,92	98,3	84,3	63,5	54,2	3,37	2,86	18,3	18,6
Přibyslav	3,04	2,96	90,8	82,2	59,2	53,7	3,11	2,86	19,5	18,2
Světlá nad Sázavou	2,99	2,87	93,3	77,7	61,6	50,7	3,20	2,85	20,6	17,6
Telč	3,06	2,89	96,2	85,6	61,6	55,7	3,20	2,95	20,1	19,3
Třebíč	3,17	2,77	97,7	71,3	62,2	45,5	3,34	2,64	19,6	16,4
Třešť	3,05	2,76	92,8	79,9	59,3	51,1	3,08	2,75	19,4	18,5
Velká Bíteš	3,00	3,08	87,9	85,9	56,0	54,9	3,03	2,98	18,7	17,8
Velké Meziříčí	3,31	2,94	94,2	80,9	87,3	51,8	3,18	2,86	26,4	17,6
Žďár nad Sázavou	3,23	2,79	97,0	68,8	61,7	43,5	3,25	2,55	19,1	15,6

Venkovský prostor je ve srovnání s prostorem městským ve velké většině obvodů pověřených obecních úřadů typický vyšším podílem trvale obydlených bytů postavených do roku 1945. Zvláště vysoký byl v roce 2001 podíl těchto bytů na jihu kraje, na Jemnicku, Telečsku, Moravskobudějovicku i Třeštsku.

Podíl trvale obydlených bytů dokončených mezi roky 1946 a 1980 byl s výjimkou dvou obvodů ve venkovském prostoru nižší, podobně tomu bylo i u výstavby z let 1981 až 1990. Až v posledním desetiletí před sčítáním lidu v roce 2001 se ve většině obvodů pověřených obecních úřadů kraje Vysočina situace obrátila a podíl trvale obydlených bytů z tohoto období byl na venkově vyšší. I zde však měl v některých obvodech (Chotěbořsko, Náměšťsko) městský prostor výraznou převahu.

Byty ve venkovském prostoru jsou na Vysočině podstatně větší než v městském prostoru (měřeno celkovou i obytnou plochou i počtem obytných místností nad 8 m²), avšak s ohledem na vyšší počet osob žijících v jednom bytě není u obytné plochy připadající na jednu osobu mezi oběma typy prostoru rozdíl tak výrazný.

Zvláště vysoký počet osob žil v roce 2001 v jednom bytě na venkově Polenska a Žďárska, nejnižší v obvodech Počátky a Pacov. Pravidlem bylo, že ve venkovském prostoru byl průměrný počet osob v bytě vyšší než v městském, výjimkou byly obvody Jaroměřice na Rokytou a Velká Bíteš.

Tab. 2.5.6 Dokončené byty v SO POU kraje Vysočina v letech 2001 až 2008

	Dokončené byty na 1 000 obyvatel				Podíl dokončených bytů (%)					
	celkem		index 2008/2000 (%)		v nových rodinných domech		v nových bytových domech		v nástavbách, přístavbách a vestavbách	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Kraj Vysočina	2,9	3,0	128,8	127,9	68,4	36,0	5,2	35,7	14,3	14,4
v tom obvody POÚ:										
Bystřice nad Pernštejnem	1,2	1,2	87,0	8,9	63,7	47,0	-	-	23,9	44,6
Golčův Jeníkov	3,5	-	353,9	-	53,9	-	23,6	-	10,1	-
Havlíčkův Brod	4,3	2,7	177,0	61,4	79,0	61,5	-	9,9	6,6	17,4
Hrotovice	4,2	-	149,7	-	46,5	-	25,7	-	14,5	-
Humpolec	3,9	4,4	57,0	257,9	68,1	31,3	-	34,6	9,6	4,7
Chotěboř	4,3	2,0	146,7	61,8	51,7	61,0	18,9	16,2	12,1	14,3
Jaroměřice nad Rokytou	2,6	3,9	300,2	363,8	78,8	40,8	-	-	12,1	18,5
Jemnice	0,9	2,8	155,0	-	80,0	32,0	-	37,1	20,0	4,1
Jihlava	5,1	6,2	78,4	287,2	75,2	23,6	2,4	55,1	16,0	14,7
Kamenice nad Lipou	1,6	1,9	202,2	103,2	86,5	54,8	-	19,4	11,5	24,2
Ledeč nad Sázavou	2,8	1,7	189,1	54,1	82,1	42,7	-	11,0	7,1	13,4
Moravské Budějovice	2,4	2,2	237,3	47,7	47,6	38,6	8,5	39,3	23,2	12,9
Náměšť nad Oslavou	2,4	0,8	67,6	15,5	53,5	68,8	12,7	-	18,5	28,1
Nové Město nad Moravě	2,8	2,7	313,4	94,7	74,5	49,6	-	-	16,0	15,4
Pacov	1,3	1,2	46,0	51,8	76,0	80,4	8,0	-	14,0	2,0
Pelhřimov	3,2	2,1	170,7	51,5	66,9	50,2	4,7	36,7	16,7	8,9
Počátky	1,9	1,6	46,3	88,3	30,4	52,5	-	-	17,9	42,5
Polná	3,9	5,1	305,3	64,5	62,6	34,1	5,3	32,2	19,9	17,1
Přibyslav	3,3	4,2	241,1	350,4	51,7	46,3	-	11,2	39,7	16,4
Světlá nad Sázavou	4,4	3,6	62,1	216,3	72,3	37,6	-	17,8	15,4	17,8
Telč	1,8	2,4	105,9	65,7	75,2	25,9	-	48,2	19,3	24,1
Třebíč	2,0	2,2	149,4	74,5	68,1	30,6	4,4	36,1	17,3	9,7
Třešť	2,6	1,5	55,6	144,2	42,6	52,2	-	-	26,1	36,2
Velká Bíteš	2,7	5,3	134,5	65,5	75,3	35,3	-	22,2	23,3	22,2
Velké Meziříčí	1,5	0,7	105,3	41,9	84,9	70,0	-	25,7	7,0	4,3
Žďár nad Sázavou	2,2	0,9	200,3	172,2	89,5	64,3	1,8	18,4	4,2	3,2

Největší průměrnou celkovou plochu trvale obydleného bytu můžeme v roce 2001 pozorovat ve venkovském prostoru Jihlavska a Polenska, nejnižší v obvodu Počátky. Téměř ve všech obvodech byla průměrná celková plocha bytu vyšší ve venkovském prostoru, výjimkou byly obvody Jaroměřice nad Rokytou a Počátky, kde byl tento ukazatel na venkově o málo nižší než v městském prostoru.

Průměrná obytná plocha trvale obydleného bytu byla nejvyšší na Velkomeziříčsku, jedinými obvody pověřených obecních úřadů, v nichž byla ve venkovském prostoru nižší než v městském, byly opět Jaroměřicko a Počátecko. Podobně tomu bylo u počtu obytných místností, připadajících na jeden byt. Průměrná obytná plocha na osobu byla též výjimečně vysoká ve venkovském prostoru obvodu Velké Meziříčí, nejnižší pak na Bystřicku a Polensku, které společně s Počáteckem bylo jediným obvodem, v němž byl tento ukazatel ve venkovském prostoru nižší než v městském.

Z nové bytové výstavby v letech 2001 až 2008 připadaly více než čtyři desetiny bytů na venkovský prostor. Z nich byly více než dvě třetiny v nových bytových domech (o 32,4 procentního bodu více než v městském prostoru). Intenzita bytové výstavby na venkově byla v kraji Vysočina srovnatelná s městským prostorem (rozdíl -0,1 bodu), přitom ve většině obvodů pověřených obecních úřadů byla ve venkovském prostoru vyšší nebo stejná jako v městském. Mezi jednotlivými obvody však existují značné rozdíly, můžeme srovnat na jedné straně Jihlavsko (5,1 bytu na tisíc obyvatel) a na druhé straně Jemnicko (0,9 bytu). Kolísal značně i podíl jednotlivých typů bytů na nové výstavbě, do značné míry vlivem absolutně malého počtu dokončených bytů v řadě obvodů.

2.6. Občanská a technická vybavenost

Hlavním zdrojem dat o občanské a technické vybavenosti na obecní úrovni je databáze městské a obecní statistiky. Při přípravě této publikace byla využita také externí data z oblasti územně plánovací dokumentace. Protože databáze městské statistiky se naplňuje hlavně z externích zdrojů a její aktualizace neprobíhá každý rok, jsou dále uvedeny poslední dostupné údaje z let 2006 a 2007. V oblasti občanské vybavenosti budeme srovnávat pouze venkovský prostor, protože v prostoru městském je zastoupení občanské i technické vybavenosti téměř úplné.

Tab. 2.6.1 Občanská vybavenost obcí venkovského prostoru v SO POU kraje Vysočina v roce 2000 a 2006

v %

	Podíl obcí se školou				Podíl dětí ve věku 6 - 14 let v obcích bez základní školy		Podíl obcí s veřejnou knihovnou ²⁾		Podíl obcí s poštou ³⁾	
	mateřskou		základní ¹⁾		2000	2006	2000	2006	2000	2006
	2000	2006	2000	2006						
Kraj Vysočina	35,2	33,7	28,6	27,4	33,1	36,9	73,5	68,2	27,4	27,4
v tom obvody POÚ:										
Bystřice nad Pernštejnem	39,5	36,8	36,8	34,2	32,9	34,4	60,5	60,5	28,9	28,9
Golčův Jeníkov	16,7	16,7	16,7	16,7	13,6	16,4	66,7	50,0	16,7	16,7
Havlíčkův Brod	42,9	40,5	42,9	35,7	22,1	33,8	85,7	83,3	42,9	42,9
Hrotovice	47,1	41,2	29,4	29,4	26,4	26,7	94,1	94,1	41,2	41,2
Humpolec	33,3	29,2	20,8	16,7	41,7	44,9	75,0	75,0	25,0	25,0
Chotěboř	33,3	33,3	33,3	33,3	22,7	22,4	70,0	63,3	36,7	36,7
Jaroměřice nad Rokytou	50,0	50,0	50,0	50,0	25,9	20,1	100,0	100,0	50,0	50,0
Jemnice	22,2	22,2	22,2	22,2	51,8	54,4	77,8	77,8	16,7	16,7
Jihlava	38,3	38,3	27,7	27,7	33,6	39,7	70,2	63,8	31,9	31,9
Kamenice nad Lipou	27,3	27,3	9,1	9,1	43,5	50,7	63,6	63,6	45,5	45,5
Ledeč nad Sázavou	11,8	11,8	17,6	11,8	55,9	63,9	76,5	82,4	23,5	23,5
Moravské Budějovice	33,3	33,3	33,3	33,3	28,1	32,8	85,2	77,8	22,2	22,2
Náměšť nad Oslavou	30,8	26,9	26,9	26,9	37,4	41,2	92,3	92,3	26,9	26,9
Nové Město nad Moravě	44,8	44,8	44,8	41,4	21,0	23,5	72,4	62,1	20,7	20,7
Pacov	17,4	17,4	13,0	8,7	40,3	55,0	69,6	56,5	26,1	26,1
Pelhřimov	26,9	26,9	19,2	17,3	34,8	41,8	61,5	53,8	28,8	28,8
Počátky	40,0	40,0	40,0	40,0	7,5	11,7	60,0	60,0	40,0	40,0
Polná	43,8	43,8	31,3	31,3	36,0	33,4	87,5	93,8	31,3	31,3
Přibyslav	66,7	66,7	33,3	33,3	40,1	46,3	100,0	100,0	16,7	16,7
Světlá nad Sázavou	38,5	38,5	30,8	30,8	33,5	38,3	100,0	100,0	23,1	23,1
Telč	15,9	13,6	11,4	11,4	53,8	56,6	50,0	47,7	13,6	13,6
Třebíč	43,5	39,1	29,0	30,4	39,2	40,5	85,5	78,3	29,0	29,0
Třešť	54,5	54,5	54,5	54,5	8,9	12,6	81,8	72,7	18,2	18,2
Velká Bíteš	28,6	28,6	21,4	21,4	52,5	54,8	42,9	50,0	28,6	28,6
Velké Meziříčí	31,7	31,7	29,3	31,7	41,7	42,7	56,1	46,3	19,5	19,5
Žďár nad Sázavou	50,0	47,8	34,8	32,6	29,8	33,0	80,4	60,9	23,9	23,9

¹⁾ 1. - 5. nebo 1. - 9. ročník

²⁾ včetně poboček

³⁾ včetně poštovních středisek, poštoven a podacích pošt

dokončení

	Podíl obcí s ordinací						Podíl obcí se zařízením lékařské péče ⁴⁾ (%)		Počet bytů v domech s pečovatelskou službou na 1 000 obyv. 65+	
	praktického lékaře pro dospělé ⁴⁾ (%)		praktického lékaře pro děti a dorost ⁴⁾ (%)		stomatologa ⁴⁾ (%)		2000	2007	2000	2007
	2000	2007	2000	2007	2000	2007				
Kraj Vysočina	13,8	15,5	13,6	13,9	10,8	9,8	3,4	3,8	5	10
v tom obvodů POÚ:										
Bystřice nad Pernštejnem	18,4	21,1	7,9	7,9	13,2	13,2	2,6	2,6	2	2
Golčův Jeníkov	16,7	16,7	16,7	16,7	16,7	16,7	16,7	16,7	-	-
Havlíčkův Brod	31,0	33,3	31,0	31,0	19,0	16,7	2,4	2,4	-	-
Hrotovice	35,3	35,3	11,8	11,8	17,6	17,6	11,8	11,8	33	42
Humpolec	12,5	12,5	8,3	8,3	8,3	4,2	4,2	4,2	6	6
Chotěboř	16,7	13,3	20,0	20,0	13,3	13,3	6,7	6,7	4	13
Jaroměřice nad Rokytou	-	25,0	-	-	-	-	-	-	-	-
Jemnice	5,6	16,7	-	-	11,1	5,6	-	-	-	-
Jihlava	14,9	17,0	17,0	19,1	10,6	10,6	2,1	2,1	11	11
Kamenice nad Lipou	18,2	18,2	9,1	9,1	9,1	9,1	9,1	9,1	-	18
Ledeč nad Sázavou	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Moravské Budějovice	14,8	18,5	3,7	3,7	11,1	11,1	3,7	-	-	13
Náměšť nad Oslavou	11,5	11,5	3,8	3,8	7,7	7,7	3,8	3,8	-	30
Nové Město nad Moravě	17,2	17,2	13,8	13,8	10,3	6,9	6,9	6,9	14	19
Pacov	8,7	8,7	8,7	4,3	13,0	8,7	-	4,3	-	-
Pelhřimov	17,3	17,3	15,4	15,4	15,4	11,5	5,8	5,8	8	16
Počátky	-	40,0	-	40,0	20,0	20,0	20,0	20,0	26	44
Polná	12,5	12,5	25,0	25,0	12,5	6,3	-	-	-	-
Přibyslav	16,7	16,7	16,7	16,7	16,7	16,7	-	-	-	-
Světlá nad Sázavou	7,7	7,7	7,7	7,7	-	-	-	-	-	-
Telč	2,3	2,3	9,1	9,1	2,3	2,3	-	-	-	9
Třebíč	10,1	11,6	17,4	15,9	10,1	5,8	1,4	2,9	-	-
Třešť	-	18,2	9,1	9,1	18,2	18,2	-	9,1	18	18
Velká Bíteš	7,1	7,1	7,1	7,1	7,1	7,1	-	-	-	-
Velké Meziříčí	7,3	9,8	9,8	12,2	2,4	7,3	4,9	4,9	8	8
Žďár nad Sázavou	19,6	19,6	26,1	26,1	15,2	19,6	4,3	6,5	7	17

⁴⁾ včetně detašovaných pracovišť

Úroveň **občanské vybavenosti** venkovských obcí je ovlivněna řadou faktorů. Zřízení, vybavení a provoz různých zařízení závisí do značné míry na finanční situaci obcí i regionů a zřizovatelů zařízení, sídelní struktuře, hustotě zalidnění a věkové struktuře daného regionu atd.

Nejběžnějším školským zařízením na venkově jsou mateřské školy, které mají k dispozici děti více než z třetiny obcí kraje. Základní školy působily v roce 2006 více než ve čtvrtině obcí Vysočiny. Ve srovnání s vybaveností obcí v roce 2000 však došlo u mateřských i základních škol k mírnému poklesu (podíl obcí s mateřskou školou se snížil o 1,5 procentního bodu a se základní o 1,2 bodu) a současně se zvýšil podíl dětí ve věku 6 až 14 let, žijících v obci bez základní školy o 3,8 bodu.

Mezi jednotlivými obvody pověřených obecních úřadů existují ovšem značné rozdíly. Na jedné straně jsou obvody Golčův Jeníkov a Kamenice nad Lipou, v nichž ve venkovském prostoru působí pouze po jedné mateřské a základní škole, velmi nízký podíl obcí s mateřskou školou je i na Telečsku a Ledčsku, u základních škol platí totéž o Pacovsku vedle již uvedených obvodů Ledč nad Sázavou a Telč. V šesti obvodech pověřených obecních úřadů kraje Vysočina žije více než polovina dětí školního věku v obci bez základní školy. Naopak velmi nízký podíl takových dětí pozorujeme v obvodech Počátky a Třešť.

Tradičně nejrozšířenějším kulturním zařízením na venkově jsou knihovny. Na Vysočině byly v roce 2006 knihovnou vybaveny více než dvě třetiny obcí, i když oproti roku 2000 se podíl takto vybavených obcí snížil o 5,4 procentního bodu. Nejméně obcí s knihovnou je v obvodech Golčův Jeníkov, Velké Meziříčí a Telč, naopak žádnou obec bez knihovny nenajdeme na Jaroměřicku, Přibyslavsku a Světelsku. Ve srovnání s rokem 2000 se podíl obcí s knihovnou zvláště výrazně snížil v obvodech Golčův Jeníkov a Žďár nad Sázavou.

Podíl obcí s poštou se mezi roky 2000 a 2006 na Vysočině nezměnil a přesahuje jednu čtvrtinu. V žádném obvodu pověřeného obecního úřadu kraje není podíl obcí s poštou vyšší než poloviční.

Převaha malých i velmi malých obcí na Vysočině vede k tomu, že podíl obcí s dostupným lékařským zařízením je v kraji dosti nízký. V jednom obvodu (Ledeč nad Sázavou) se na venkově dokonce nenachází žádná lékařská ordinace. Podíl obcí s ordinací praktického lékaře se ve sledovaném období mírně zvýšil, naopak u ordinací stomatologa došlo k mírnému poklesu. Relativně nejlépe opatřeny lékařskými ordinacemi jsou obce na Havlíčkovobrodsku, Hrotovicku či Žďársku.

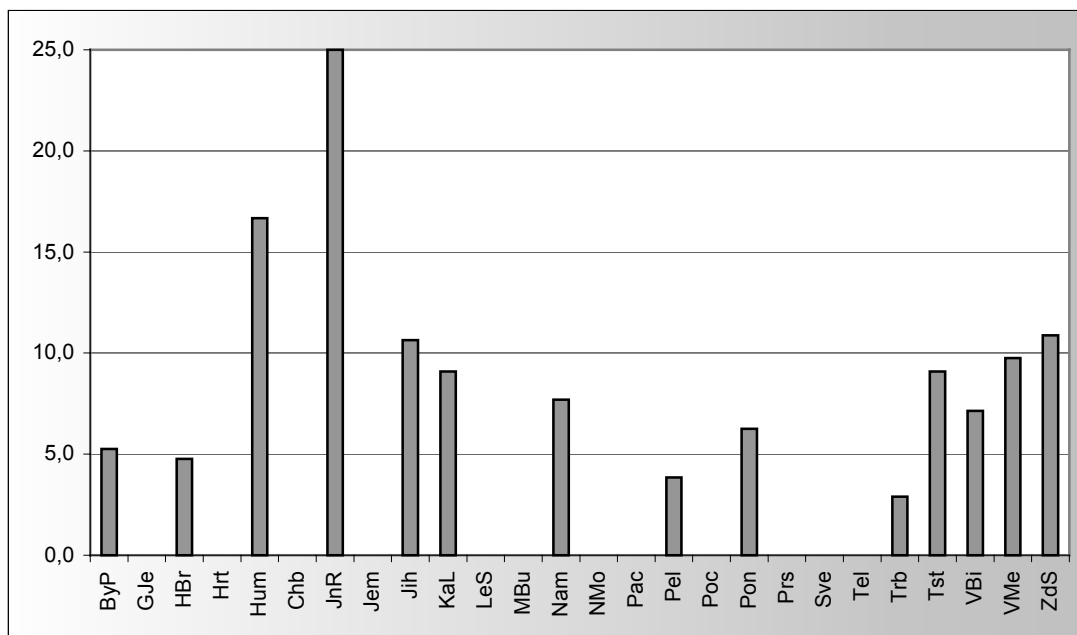
Ještě daleko nižší je podíl obcí s lékárnou, který v kraji nedosahoval ani 4 %, což zpravidla znamená, že se lékárna nachází pouze v jediné venkovské obci obvodu.

Vybavenost byty v domech s pečovatelskou službou v přepočtu na tisíc osob v poproduktivním věku se ve venkovských obcích kraje Vysočina více než zdvojnásobila. Počet bytů se oproti roku 2000 zvýšil celkem v devíti obvodech. Zvláště vysoký je počet bytů na tisíc obyvatel na Hrotovicku a Počátecku.

Tab. 2.6.2 Technická vybavenost obcí venkovského prostoru v SO POU kraje Vysočina v roce 2000 a 2007 (2006)

	v %									
	Podíl obcí připojených na veřejný vodovod		Podíl obcí připojených na kanalizační síť s ČOV		Podíl obcí připojených na rozvod plynu		Podíl obcí s železniční zastávkou		Podíl obcí se schválenou územně plánovací dokumentací	
	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2007
Kraj Vysočina	79,3	85,5	13,9	18,8	41,9	69,7	13,2	13,3	12,3	30,3
v tom obvodu POÚ:										
Bystřice nad Pernštejnem	89,5	92,1	18,4	23,7	39,5	71,1	7,9	7,9	2,6	10,5
Golčův Jeníkov	50,0	66,7	16,7	16,7	50,0	66,7	33,3	33,3	-	16,7
Havlíčkův Brod	83,3	90,5	11,9	16,7	52,4	88,1	19,0	21,4	23,8	42,9
Hrotovice	94,1	94,1	41,2	41,2	76,5	100,0	-	-	17,6	23,5
Humpolec	91,7	91,7	25,0	41,7	8,3	20,8	-	-	12,5	29,2
Chotěboř	86,7	86,7	6,7	6,7	53,3	70,0	6,7	6,7	23,3	40,0
Jaroměřice nad Rokytnou	50,0	75,0	-	25,0	75,0	75,0	25,0	25,0	25,0	50,0
Jemnice	50,0	61,1	-	-	50,0	100,0	16,7	16,7	5,6	16,7
Jihlava	97,9	100,0	19,1	29,8	55,3	78,7	14,9	14,9	4,3	40,4
Kamenice nad Lipou	81,8	100,0	9,1	18,2	18,2	36,4	45,5	54,5	-	36,4
Ledeč nad Sázavou	58,8	76,5	17,6	17,6	0,0	58,8	11,8	11,8	-	11,8
Moravské Budějovice	51,9	51,9	7,4	7,4	88,9	96,3	3,7	3,7	11,1	25,9
Náměšť nad Oslavou	61,5	92,3	15,4	23,1	96,2	96,2	11,5	11,5	7,7	34,6
Nové Město nad Moravě	72,4	82,8	13,8	13,8	37,9	82,8	3,4	3,4	3,4	20,7
Pacov	87,0	95,7	8,7	8,7	4,3	8,7	4,3	4,3	4,3	39,1
Pelhřimov	90,4	94,2	19,2	23,1	3,8	15,4	15,4	15,4	26,9	40,4
Počátky	100,0	100,0	20,0	20,0	20,0	20,0	40,0	20,0	20,0	60,0
Polná	75,0	81,3	25,0	31,3	18,8	75,0	12,5	12,5	-	18,8
Přibyslav	66,7	83,3	16,7	16,7	16,7	50,0	16,7	16,7	16,7	50,0
Světlá nad Sázavou	92,3	100,0	15,4	15,4	46,2	92,3	30,8	30,8	23,1	38,5
Telč	52,3	52,3	4,5	4,5	25,0	68,2	9,1	9,1	-	11,4
Třebíč	73,9	82,6	8,7	11,6	47,8	82,6	17,4	17,4	33,3	52,2
Třešť	81,8	90,9	18,2	27,3	45,5	63,6	45,5	45,5	-	45,5
Velká Bíteš	85,7	92,9	21,4	28,6	42,9	92,9	14,3	14,3	-	-
Velké Meziříčí	85,4	87,8	2,4	12,2	36,6	68,3	17,1	17,1	7,3	14,6
Žďár nad Sázavou	93,5	95,7	19,6	30,4	60,9	87,0	6,5	6,5	6,5	23,9

Graf 15 Příklad obcí s kanalizací s napojením na ČOV ve venkovském prostoru SO POU kraje Vysočina mezi r. 2000 a 2006 v %

Podíl venkovských obcí napojených na veřejný vodovod je na Vysočině poměrně vysoký a mezi roky 2000 a 2006 se zvýšil o 6,2 procentního bodu. Ve čtyřech obvodech (Jihlava, Kamenice nad Lipou, Počátky a Světlá nad Sázavou) jsou na veřejný vodovod napojeny všechny obce, naopak nejnižší podíl obcí s napojením na vodovod pozorujeme na jihu a jihozápadě kraje, na Jemnicku, Moravskobudějovicku a Telečsku.

Výrazně nižší je podíl obcí s připojením na kanalizační síť a čističku odpadních vod, i když i ten se oproti roku 2000 zvýšil o 4,9 bodu. Přesto však takových obcí není na Vysočině ani jedna pětina. Relativně nejlépe vybaveny jsou v tomto směru obce na Hrotovicku a Humpolecku, ani jednu obec s připojením na kanalizaci a čističku odpadních vod nenajdeme na Jemnicku.

Více než o polovinu se v průběhu sledovaného období v kraji Vysočina zvýšil podíl obcí připojených na rozvod plynu. Ve dvou obvodech (Hrotovice, Jemnice) jsou plynofikovány všechny obce a jen o málo nižší je jejich podíl i ve zbývajících obvodech třebíčského okresu a na Bítešsku. Zdaleka nejnižší je ale podíl takovýchto obcí na opačné straně kraje, v obvodech pelhřimovského okresu.

V nízkém podílu obcí se železniční zastávkou se odráží mimořádně řídká železniční síť na Vysočině. Relativně vysoký je podíl těchto obcí pouze ve dvou obvodech, Kamenice nad Lipou a Třešť (kolem poloviny). Naopak žádná obec se železniční zastávkou není na Hrotovicku a Humpolecku.

Jednou z podmínek rozvoje venkovského prostoru je schválený územní plán, jehož podstatným nástrojem je územně plánovací dokumentace. Na Vysočině měla v roce 2007 schválenou územně plánovací dokumentaci necelá třetina obcí, i když ve srovnání se stavem v roce 2000 došlo ke zvýšení jejich podílu o 18,0 procentního bodu. Situace je v tomto ohledu v jednotlivých obvodech pověřených obecních úřadů značně rozdílná, v některých je podíl obcí se schválenou dokumentací relativně vysoký, jako na Třebíčsku či Počátecku, naopak na Bítešsku bychom takovou obec hledali marně.

2.7. Shrnutí

Kraj Vysočina jako celek je možno podle definice uvedené v první kapitole charakterizovat jako významně venkovský region (ve venkovských obcích žije 15 až 50 % obyvatel regionu), přičemž z 26 správních obvodů pověřených obecních úřadů je 10 možno označit jako převážně venkovské (podíl obyvatel venkovských obcí je vyšší než 50 %), zbývající jako významně venkovské. Převážně venkovské obvody se většinou nacházejí v okrajových částech kraje.

Zejména pro západní část kraje je typická rozdrobená sídelní struktura s větším počtem obcí, částí obcí i katastrů a s nízkou hustotou osídlení. Výrazně převládají malé obce.

Vysočina se též vyznačuje vysokým podílem zemědělské, zejména orné půdy a relativně nižším zastoupením lesů. V důsledku toho je i poměrně nízký koeficient ekologické stability ve venkovském i městském prostoru. V některých správních obvodech pověřených obecních úřadů je koeficient ekologické stability dokonce na venkově nižší než v městském prostoru.

Důsledkem značné rozlohy kraje a centrální polohy krajského města je jeho časová dostupnost z většiny území kraje poměrně špatná.

Venkovské obce se na Vysočině vyznačují vyšším podílem obyvatelstva v předproduktivním a poproduktivním věku a nižším zastoupením obyvatel ve věku 15 až 64 let. Rovněž je pro ně typická vyšší míra plodnosti, nižší podíl dětí narozených mimo manželství a nižší počet umělých přerušení těhotenství. V důsledku vyšší úmrtnosti se na venkově Vysočiny obecně projevuje úbytek obyvatelstva přirozenou měnou, avšak vlivem kladného migračního salda současně celkový počet obyvatel venkovského prostoru v kraji stoupá.

Celkově na venkově ještě počátkem nového tisíciletí převládalo obyvatelstvo s nižším vzděláním, zvláště nízký byl ve srovnání s městy podíl vysokoškoláků.

Venkovský prostor se na Vysočině ve srovnání s městským prostorem vyznačuje o něco vyšší intenzitou podnikatelské aktivity a vyšším nárůstem počtu ekonomických subjektů, avšak s ohledem na rozmístění pracovních míst v prostoru současně výrazně nižším a v čase klesajícím počtem zaměstnanců na tisíc obyvatel.

Pro kraj Vysočina je charakteristický velký význam primárního sektoru, na nějž ve venkovském prostoru řady správních obvodů pověřených obecních úřadů připadala více než pětina aktivních ekonomických subjektů a výrazně se též podílí na zaměstnanosti venkovského obyvatelstva. Významný je na venkově i sekundární sektor.

Typické pro venkov na Vysočině jako celek i pro většinu správních obvodů pověřených obecních úřadů je relativně častější zastoupení organizací neziskového sektoru, což ukazuje na vyšší společenskou aktivitu venkovského obyvatelstva.

V době posledního sčítání lidu (2001) se venkovský prostor na Vysočině vyznačoval nižší mírou ekonomické aktivity a výrazně vyšší vyjížděnou do zaměstnání než městský prostor. Vyšší byla na venkově též míra nezaměstnanosti, která se i v době ekonomického oživení před rokem 2008 snižovala výrazně pomaleji než v městském prostoru.

Pro stávající zástavbu i novou výstavbu ve venkovském prostoru kraje Vysočina je typická výrazná převaha rodinných domů a z toho plynoucí větší celková i obytná plocha bytů. Na venkově je též výrazně vyšší podíl starší zástavby, zejména to platí o jižní části kraje. Typickým jevem pro venkov je i na Vysočině vysoký podíl neobydlených domů, velmi často využívaných jako rekreační chalupy.

S ohledem na velký podíl malých obcí je úroveň občanské i technické vybavenosti venkovského prostoru na Vysočině v řadě ukazatelů dosti nízká, zvláště to platí o výskytu lékařských ordinací a lékáren. Relativně nejvyšší je v kraji podíl venkovských obcí připojených na veřejný vodovod a na rozvod plynu. Naopak připojení na kanalizační síť s čističkou odpadních vod měla v roce 2006 necelá pětina obcí.

3. Vývoj zemědělství a lesnictví v kraji Vysočina

3.1. Zemědělství

Primární sektor má v kraji Vysočina ve srovnání se zbytkem České republiky mimořádné postavení, což dokládá skutečnost, že zemědělství a lesnictví se na Vysočině v roce 2007 podílelo na hrubé přidané hodnotě více než ve všech ostatních krajích. V kraji Vysočina činil podíl primárního sektoru na hrubé přidané hodnotě 7,1 %, průměr České republiky dosahoval pouze 2,4 %.

Z hlediska zaměstnanosti se však podíl tohoto odvětví postupně snižuje. V roce 2000 představovali zaměstnaní v zemědělství a lesnictví podle výběrového šetření pracovních sil ještě 11,5 % ze všech zaměstnaných v kraji, kdežto v roce 2007 činil tento podíl již jen 9,4 %. Stále je to však ještě o 6,1 procentního bodu nad republikovým průměrem. Detailní informace o pracovnících ve vybraném segmentu zemědělských subjektů poskytuje strukturální šetření v zemědělství, jehož výsledky jsou součástí této kapitoly.

Strukturální šetření v zemědělství (plošné zjišťování Agrocensus 2000 a výběrová zjišťování FSS 2003, 2005 a 2007) proběhla ve všech členských státech EU. Do zjišťování se zahrnují zemědělské podniky, jejichž zemědělsky využitá půda činí nejméně jeden hektar. V případě, že této hodnoty nedosahují, zařadí se zpravodajské jednotky do šetření pouze za předpokladu, že je určitá část produkce určena na prodej nebo splňují některou fyzickou prahovou hodnotu. Počínaje rokem 2000 byly stanoveny prahové hodnoty⁷ pro zařazení zemědělských podniků mezi zpravodajské jednotky.

Tab. 3.1.1 Počty hospodařících subjektů a obhospodařovaná půda v krajích ČR v roce 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Subjekty (podniky)				Obhospodařovaná zemědělská půda		z toho orná půda	
	celkem	podíl kraje na úhrnu ČR (%)	z celku vlastnictví (%)		celkem (ha)	podíl kraje na úhrnu ČR (%)	celkem (ha)	podíl kraje na úhrnu ČR (%)
			fyzické osoby	právnícké osoby				
Česká republika	39 396	100,0	92,5	7,5	3 518 073	100,0	2 567 311	100,0
v tom kraje:								
Hl. město Praha	308	0,8	82,5	17,5	30 281	0,9	18 261	0,7
Středočeský	4 455	11,3	91,1	8,9	547 398	15,6	480 914	18,7
Jihočeský	4 025	10,2	90,9	9,1	422 650	12,0	261 094	10,2
Plzeňský	2 214	5,6	91,4	8,6	313 195	8,9	206 952	8,1
Karlovarský	507	1,3	85,4	14,6	99 544	2,8	40 610	1,6
Ústecký	1 837	4,7	91,1	8,9	209 576	6,0	150 267	5,9
Liberecký	1 472	3,7	92,9	7,1	91 129	2,6	37 750	1,5
Královéhradecký	2 434	6,2	91,8	8,2	234 714	6,7	170 210	6,6
Pardubický	2 315	5,9	92,2	7,8	228 925	6,5	177 388	6,9
Vysočina	3 863	9,8	92,4	7,6	373 301	10,6	291 716	11,4
Jihomoravský	8 165	20,7	94,9	5,1	362 937	10,3	325 243	12,7
Olomoucký	1 885	4,8	90,1	9,9	241 154	6,9	180 271	7,0
Zlínský	3 024	7,7	95,1	4,9	149 889	4,3	96 279	3,8
Moravskoslezský	2 892	7,3	94,3	5,7	213 379	6,1	130 355	5,1

Strukturální šetření FSS 2007 ukazuje, že na Vysočině má sídlo 9,8 % všech zemědělských podniků v České republice, jejichž produkce neslouží pouze pro vlastní potřebu. Na nich se nejvíce podílely podniky z okresu Žďár nad Sázavou, nejmenší byl podíl podniků z Pelhřimovska.

Ještě o něco větší byl podíl podniků z kraje Vysočina na celorepublikové výměře obhospodařované zemědělské půdy (10,6 %) a zejména orné půdy (11,4 %). Je však třeba uvědomit si, že podniky sídlící v kraji mohou hospodařit i na půdě ležící mimo kraj a naopak mohou mít na území Vysočiny půdu i podniky sídlící mimo kraj⁸. Nadále je pod pojmem podíl (průměr apod.) kraje Vysočina míněn podíl (průměr) podniků se sídlem na Vysočině.

⁷ Výměra od 1 ha obhospodařované zemědělské půdy vlastní nebo pronajaté, nebo plocha od 1 500 m² intenzivních plodin (sady, zelenina, květiny), nebo 1 000 m² vinic, nebo 300 m² skleníků a pařenišť, nebo chov alespoň 1 kusu skotu, nebo 2 kusy prasat, nebo 4 kusy ovcí a koz, nebo 50 kusů drůbeže, nebo 100 kusů králíků, nebo kozešinových zvířat.

⁸ Podrobné metodické vysvětlivky jsou součástí publikace ČSÚ 2129-08 **Strukturální výsledky za zemědělství v roce 2007 podle územního členění**, str. 1 - 12

Ve srovnání s rokem 2000 se výměra obhospodařované zemědělské půdy v kraji snížila o 4,8 % a výměra orné půdy dokonce o 5,6 %. V celé České republice v letech 2001 až 2007 výměra zemědělské půdy poklesla o 3,4 % a orné půdy o 6,9 %. Jejich úbytek v kraji Vysočina byl ve srovnání s celostátním průměrem u zemědělské půdy o 1,4 procentního bodu vyšší a u orné půdy o 1,3 bodu mírnější. Stupeň zornění se na Vysočině snížil ze 78,8 % roku 2000 na 78,1 % v roce 2007. Nižší pokles byl zaznamenán pouze v Jihomoravském kraji.

Ze strukturálního šetření vyplynulo, že zemědělské podniky na Vysočině se nejčastěji zaměřují na **kombinaci** rostlinné a živočišné výroby. Převažující zaměření na rostlinnou nebo živočišnou výrobu je častější u podniků fyzických osob.

Tab. 3.1.2 Převažující zaměření hospodařících subjektů v krajích ČR k 30. 9. 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

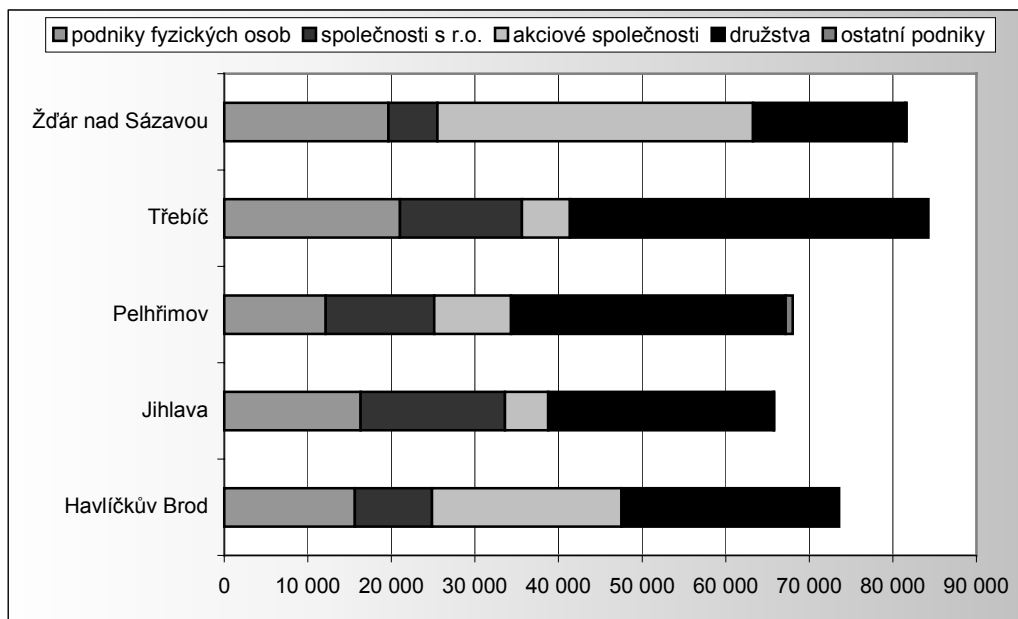
	Podniky fyzických osob					Podniky právnických osob				
	celkem	v tom zaměření (%)				celkem	v tom zaměření (%)			
		převažující rostlinná výroba	převažující živočišná výroba	rostlinná kombinovaná se živočišnou	rybolov, chov ryb apod.		převažující rostlinná výroba	převažující živočišná výroba	rostlinná kombinovaná se živočišnou	rybolov, chov ryb apod.
Česká republika	35 454	41,5	29,7	28,0	0,1	2 940	32,4	23,2	43,6	0,5
v tom kraje:										
Hl. město Praha	254	62,2	29,9	6,7	-	54	46,3	29,6	24,1	-
Středočeský	4 055	45,8	23,2	30,5	0,1	398	41,2	17,6	40,5	-
Jihočeský	3 659	24,1	43,2	31,6	0,3	366	16,9	35,5	46,2	1,1
Plzeňský	2 023	26,2	37,7	34,9	0,2	191	18,3	19,9	61,3	0,5
Karlovarský	433	15,5	54,7	27,7	0,2	74	32,4	36,5	31,1	-
Ústecký	1 674	56,9	29,0	12,9	0,2	163	53,4	23,9	22,7	-
Liberecký	1 367	27,1	47,9	24,1	0,1	105	20,0	35,2	44,8	-
Královéhradecký	2 235	36,0	38,6	24,8	0,1	199	25,1	29,1	44,2	1,0
Pardubický	2 134	22,8	54,2	22,4	-	181	26,5	26,5	47,0	-
Vysočina	3 568	24,6	22,0	52,2	0,0	294	17,0	16,0	66,0	1,0
Jihomoravský	6 750	76,8	6,9	16,1	-	415	57,3	12,3	29,4	0,2
Olomoucký	1 699	38,6	29,5	31,5	0,1	186	31,2	17,7	51,1	-
Zlínský	2 875	33,9	43,3	21,8	0,0	149	28,2	33,6	38,3	-
Moravskoslezský	2 727	33,6	29,2	36,8	0,1	165	29,7	23,0	44,2	1,8

Na rozdíl od celé České republiky, v níž největší podíl zemědělské půdy (29,4 %) obhospodařují podniky fyzických osob (zejména zemědělských podnikatelů včetně samostatně hospodařících rolníků), připadala v kraji Vysočina v roce 2007 největší plocha na **zemědělská družstva** (39,4 %) a až za nimi následovaly podniky fyzických osob s 22,7 % zemědělské půdy. Jen o málo nižší byl podíl akciových společností (21,6 %)

Největší výměru zemědělské půdy na Vysočině obhospodařují subjekty se sídlem v okrese Třebíč (22,6 %), podíl trebičského okresu na obhospodařované orné půdě v kraji dokonce vzhledem k jeho méně hornatému charakteru přesahuje jednu čtvrtinu (25,9 %). Naopak podíl pelhřimovského okresu nedosahuje ani 18 % krajského úhrnu obhospodařované zemědělské půdy a rovněž jeho podíl na obhospodařované orné půdě je nejnižší.

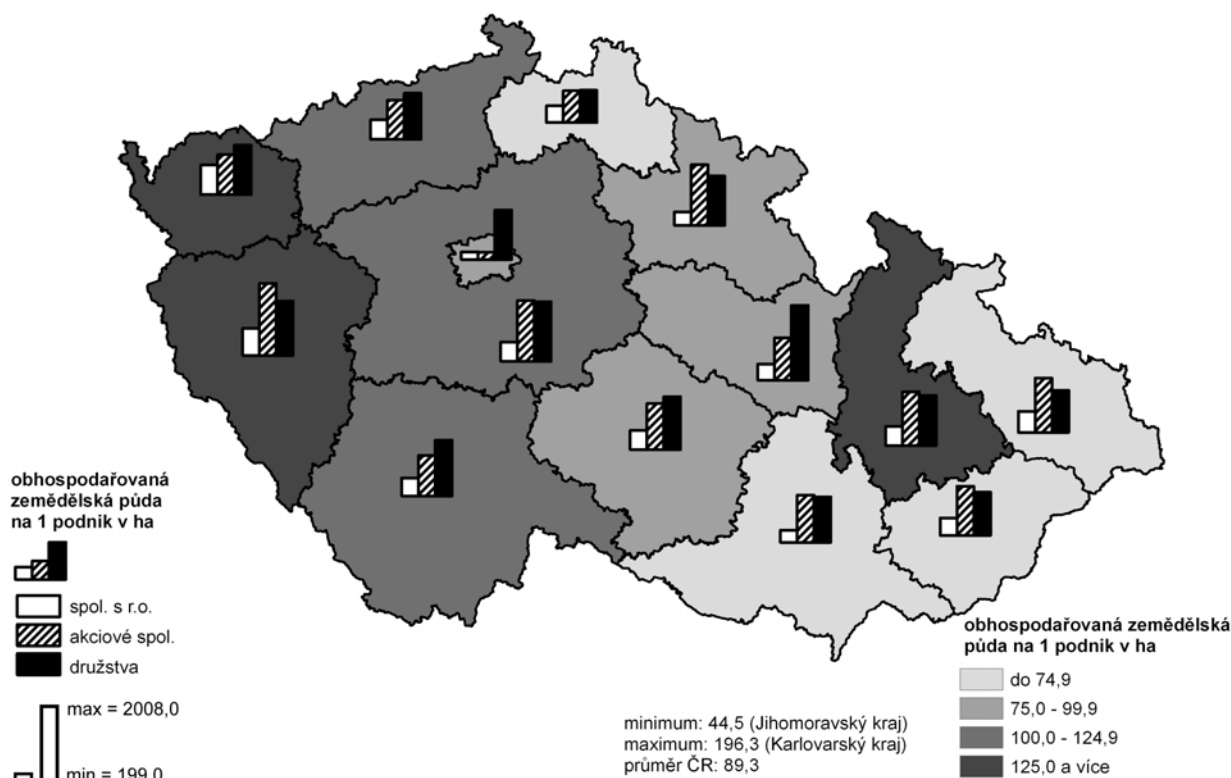
S výjimkou okresu Žďár nad Sázavou je největší výměra zemědělské půdy v ostatních okresech obhospodařována družstvy, zejména to platí o Třebíčsku a Pelhřimovsku, kde podíl družstev na zemědělské půdě překračuje, respektive se blíží 50 %. Na Žďársku nejvíce zemědělské půdy obhospodařují akciové společnosti. Na Havlíčkovodsku, Třebíčsku a Žďársku nejmenší podíl zemědělské půdy obhospodařují společnosti s ručením omezením, na Jihlavsku a Pelhřimovsku nejnižší podíl zemědělské půdy připadá na akciové společnosti.

Graf 16 Obhospodařovaná zemědělská půda podle právní formy zemědělských podniků v okresech kraje Vysočina k 30. 9. 2007 v ha

Značné rozdíly existují v kraji mezi průměrnou velikostí zemědělských podniků fyzických a právnických osob. Průměrná velikost podniků fyzických osob na Vysočině je téměř o 5 ha menší než na celorepublikové úrovni. Tuto skutečnost ovlivňují především soukromí rolníci ze žďárského okresu, kde průměrná velikost podniku zaostává za průměrem České republiky více než o 12 ha. Průměrná velikost podniků právnických osob je v kraji Vysočina o 16 % větší než v celé České republice, což ovlivňuje zejména výrazně nadprůměrná velikost těchto podniků v okresech Jihlava a Pelhřimov.

Průměrná velikost zemědělských podniků podle právní formy v krajích ČR v roce 2007

V kraji Vysočina byl v roce 2007 mírně nadprůměrný podíl zemědělské půdy **pronajaté** podniky od jiných vlastníků (o 2,4 procentního bodu). Z celkové výměry zemědělské půdy, kterou v kraji obhospodařují fyzické

osoby, měli rolníci od jiných vlastníků pronajato 54,5 % (průměr České republiky byl 59,2 %), u právnických osob byl průměr dokonce 94,8 % (republikový průměr činil 93,4 %). Celkově za všechny šetřené zemědělské subjekty na Vysočině byl zjištěn podíl pronajaté zemědělské půdy 85,7 %, podíl pronajaté orné půdy byl ještě o 1,1 bodu vyšší. Hospodaření na pronajaté zemědělské půdě bylo v rámci kraje zaznamenáno v největším rozsahu v pelhřimovském okrese, nejméně rozšířené bylo u zemědělské i orné půdy na Žďársku.

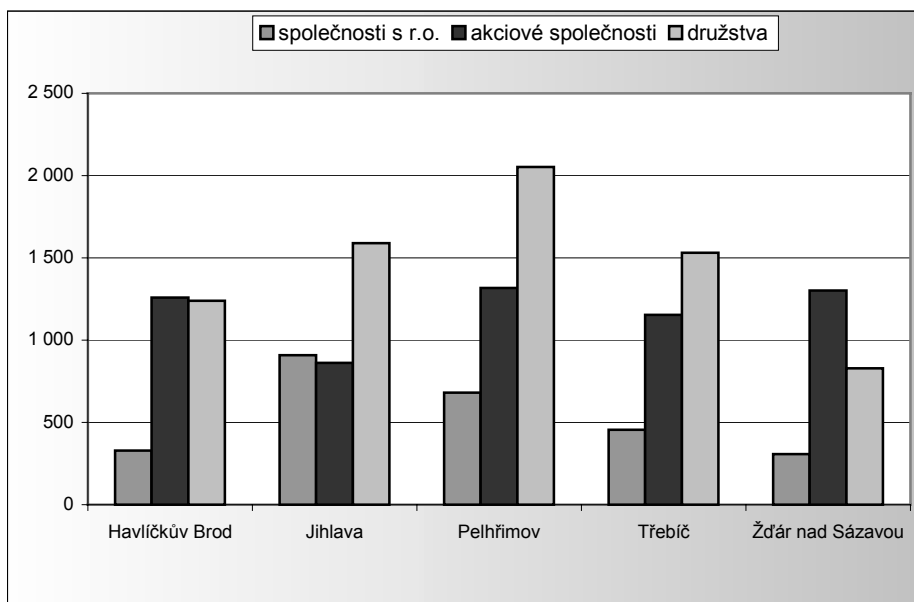
Tab. 3.1.3 Obhospodařovaná půda fyzickými a právnickými osobami v okresech kraje Vysočina v roce 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Obhospodařovaná zemědělská půda (ha)							Obhospodařovaná orná půda (ha)		
	celkem	v tom podle druhu vlastnictví				z celku podle vlastnictví půdy (%)		celkem	z toho podle vlastnictví půdy (%)	
		podniky fyzických osob		podniky právnických osob					vlastní	najatá od jiných
		celkem	na 1 podnik	celkem	na 1 podnik	vlastní	najatá od jiných			
Kraj Vysočina	373 301	84 775	23,8	288 526	981,4	14,3	85,7	291 716	13,2	86,8
v tom okresy:										
Havlíčkův Brod	73 558	15 633	24,5	57 925	851,8	10,9	89,1	56 246	9,9	90,1
Jihlava	65 811	16 314	29,8	49 497	1 124,9	15,4	84,6	50 977	13,9	86,1
Pelhřimov	68 030	12 155	24,0	55 875	1 299,4	8,9	91,1	52 048	7,6	92,4
Třebíč	84 252	21 019	32,1	63 233	958,1	13,5	86,5	75 553	13,6	86,4
Žďár nad Sázavou	81 652	19 655	16,0	61 997	849,3	22,0	78,0	56 893	20,3	79,7

Z hlediska průměrné výměry obhospodařované zemědělské půdy jsou na Vysočině největšími podniky družstva, výjimkou jsou okresy Havlíčkův Brod a Žďár nad Sázavou, kde je největší průměrná výměra u akciových společností.

Graf 17 Výměra obhospodařované zemědělské půdy na jeden podnik podle právních forem v okresech kraje Vysočina k 30. září 2007 v ha

Pro okres Žďár nad Sázavou je charakteristický velmi vysoký počet hospodářství fyzických osob s nízkou průměrnou výměrou obhospodařované zemědělské půdy. Rovněž počet podniků právnických osob, které se též vyznačují malou průměrnou výměrou, je nadprůměrný. Společnosti s ručením omezeným se ve všech okresech kraje Vysočina s výjimkou Jihlavska vyznačují nižší průměrnou výměrou obhospodařované zemědělské půdy než ostatní typy podniků právnických osob. Největší jsou v jihlavském okrese, kde je jejich průměrná výměra větší než výměra akciových společností, nejmenší je jejich průměrná výměra na Žďársku.

Do celkového počtu pracovníků v zemědělství se ve strukturálním šetření započítávají u subjektů ve vlastnictví fyzických osob nejen hospodáři a pravidelně pracující zaměstnanci, ale i pomáhající členové rodiny bez ohledu na to, zda na farmě pracují pravidelně či jen příležitostně. V podnicích právnických osob byli započítáni pravidelně pracující zaměstnanci i pracující majitelé. Mezi kraje, které se nejvíce podílí na

celkovém počtu 192 tisíc pracovníků v zemědělství (bez sezónních), patří vedle Jihomoravského a Středočeského kraje též Vysočina.

Velikostní struktura zemědělských podniků podle počtu pracovníků se v kraji Vysočina poněkud liší od republikové úrovně. Na Vysočině jsou méně zastoupeny podniky s 1 až 5 pracovníky, naopak více jsou zastoupeny zejména podniky s 6 až 9 a 50 až 99 pracovníky. Vyšší podíl prvně jmenované z těchto velikostních kategorií můžeme pozorovat pouze v Karlovarském kraji, druhá z těchto velikostních kategorií má větší podíl na celkovém počtu zemědělských podniků jenom v Olomouckém kraji a stejný v Pardubickém kraji.

Tab. 3.1.4 Zemědělské podniky podle počtu pracovníků v krajích ČR k 30. 9. 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Počet podniků celkem	v tom s počtem pracovníků (%)							
		1 - 5	6 - 9	10 - 19	20 - 24	25 - 49	50 - 99	100 - 199	200 a více
Česká republika	39 396	90,7	3,8	1,8	0,5	1,4	1,1	0,5	0,1
v tom kraje:									
Hl. město Praha	308	89,9	4,5	3,6	1,0	-	0,6	0,3	-
Středočeský	4 455	90,5	3,4	1,7	0,7	1,7	1,1	0,7	0,2
Jihočeský	4 025	90,1	3,8	2,0	0,4	1,7	1,5	0,4	0,0
Plzeňský	2 214	91,0	2,6	1,6	0,5	2,0	1,4	0,9	0,0
Karlovarský	507	86,6	5,5	4,5	0,6	2,0	0,6	0,4	-
Ústecký	1 837	88,7	4,5	3,4	0,5	1,7	0,8	0,4	-
Liberecký	1 472	91,0	4,0	2,6	0,5	1,2	0,5	0,1	-
Královéhradecký	2 434	90,1	3,8	1,8	0,6	1,7	1,0	0,8	0,1
Pardubický	2 315	89,5	4,3	1,6	0,6	1,3	1,8	0,6	0,2
Vysočina	3 863	88,7	4,5	1,8	0,5	1,7	1,8	0,8	0,2
Jihomoravský	8 165	92,9	3,3	1,3	0,4	0,9	0,7	0,4	0,1
Olomoucký	1 885	87,3	4,5	2,2	0,5	2,1	2,1	1,0	0,2
Zlínský	3 024	92,7	3,9	1,1	0,3	0,8	0,9	0,3	0,0
Moravskoslezský	2 892	91,2	3,9	2,1	0,3	1,1	0,9	0,4	0,1

Zemědělské podniky se sídlem v kraji Vysočina zaměstnávaly ke konci září 2007 celkem 22 830 pracovníků. Věková struktura těchto pracovníků se příliš neliší od úrovně České republiky. Největší rozdíly můžeme pozorovat u věkových kategorií 25 až 44 let a 45 až 64 let. Podíl první z nich byl na Vysočině o 1,1 procentního bodu vyšší než v celé České republice, podíl druhé byl naopak o 1,3 bodu nižší.

Tab. 3.1.5 Pracovníci v zemědělství podle věku v krajích ČR k 30. 9. 2007¹⁾

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Pracovníci v zemědělství (fyzické osoby)					Přepočtený počet osob na plně zaměstnané (AWU)	Obhospodařovaná půda na 1 plně zaměstnaného pracovníka AWU (ha)	
	celkem	v tom podíl (%) osob ve věku					zemědělská	orná
		do 24 let	25 - 44 let	45 - 64 let	65 a více let			
Česká republika	191 939	5,9	34,0	52,3	7,8	133 957	26,3	19,2
v tom kraje:								
Hl. město Praha	1 223	4,1	35,2	52,2	8,6	941	32,2	19,4
Středočeský	23 633	5,3	34,2	53,2	7,3	18 052	30,3	26,6
Jihočeský	19 169	5,9	33,4	52,9	7,8	13 880	30,5	18,8
Plzeňský	11 854	4,6	33,0	56,5	5,9	9 326	33,6	22,2
Karlovarský	2 224	7,1	35,2	51,7	6,0	1 691	58,9	24,0
Ústecký	8 008	6,1	35,0	52,4	6,4	5 911	35,5	25,4
Liberecký	5 483	6,7	35,4	48,5	9,4	3 520	25,9	10,7
Královéhradecký	13 005	5,6	33,5	53,0	7,8	9 365	25,1	18,2
Pardubický	13 375	6,1	36,0	51,6	6,3	10 021	22,8	17,7
Vysočina	22 830	6,1	35,1	51,0	7,7	16 181	23,1	18,0
Jihomoravský	33 882	5,9	32,2	51,9	10,0	19 560	18,6	16,6
Olomoucký	12 721	5,9	35,3	54,1	4,8	9 517	25,3	18,9
Zlínský	11 659	6,5	32,9	50,2	10,4	7 297	20,5	13,2
Moravskoslezský	12 870	7,0	34,6	50,5	7,9	8 694	24,5	15,0

¹⁾ bez sezónních pracovníků

Podle počtu odpracovaných hodin v období od října 2006 do září 2007 byli pracovníci přepočtení na plně zaměstnané (1 800 hodin za rok). Přepočtený počet pracovníků v zemědělství je celostátně o 30 % nižší než počet pracovníků ve fyzických osobách. Příčinou je nejen sezónnost zemědělských prací, ale i struktura pracujících na rodinných farmách, kde je velmi rozšířená výpomoc dalších členů rodiny farmáře.

Ve všech okresech kraje Vysočina s výjimkou třebíčského, kde bezmála polovinu pracovníků tvoří osoby ve věku 65 a více let, jsou nejpočetnější kategorií pracovníci ve věku 45 až 64 let. S výjimkou okresu Pelhřimov převažuje počet pracovníků ve věku 65 a více let nad mladými pracovníky do 24 let. Tito pracovníci jsou na Vysočině nadprůměrně zastoupeni v okresech Havlíčkův Brod a Jihlava, ve srovnání s rokem 2005 se jejich podíl ve všech okresech zvýšil. S výjimkou Pelhřimovska se ve všech okresech kraje několikanásobně zvýšil podíl pracovníků starších 65 let a podstatně poklesl podíl pracovníků ve věku 45 až 64 let.

V přepočtu na plně zaměstnané bylo v kraji sečteno 16 181 pracovníků v zemědělství, což je o 6,2 % méně než v roce 2005. Největší pokles zaznamenáváme v okrese Jihlava (o 10,8 %), jen o něco mírnější byl na Třebíčsku a Pelhřimovsku. Naopak v okrese Žďár nad Sázavou se počet pracovníků v přepočtu na plně zaměstnané téměř nezměnil. Územní rozdíly můžeme konstatovat i z hlediska struktury pracovníků podle počtu odpracovaných hodin. Výrazně nadprůměrný podíl pracovníků s méně než 450 odpracovanými hodinami byl zjištěn v okresech Jihlava a zejména Žďár nad Sázavou, naopak mimořádně nízký byl jejich podíl na Třebíčsku, kde byli také nejvíce zastoupeny osoby zaměstnané na plnou pracovní dobu.

Tab. 3.1.6 Pracovníci v zemědělství podle věku v okresech kraje Vysočina k 30. 9. 2007

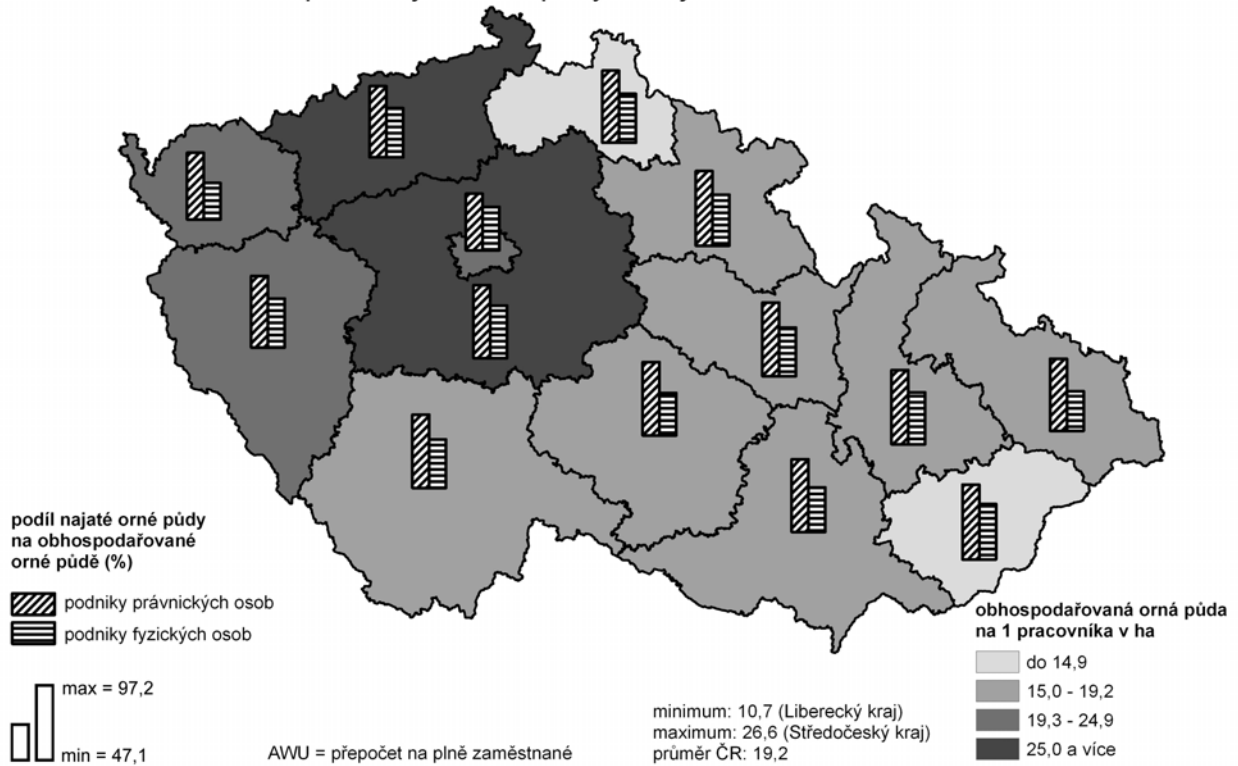
Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Pracovníci v zemědělství (fyzické osoby)				Přepočtený počet osob na plně zaměstnané (AWU)	Obhospodařovaná půda na 1 plně zaměstnaného pracovníka AWU (ha)		
	celkem	v tom podíl osob (%) ve věku				zemědělská	orná	
		do 24 let	25 - 44 let	45 - 64 let				65 a více let
Kraj Vysočina	22 830	6,1	26,5	41,1	26,2	16 181	23,1	18,0
v tom okresy:								
Havlíčkův Brod	4 383	6,9	26,1	43,7	23,3	3 202	23,0	17,6
Jihlava	3 525	6,8	26,2	39,4	27,7	2 429	27,1	21,0
Pelhřimov	3 885	5,7	37,5	52,8	4,0	2 861	23,8	18,2
Třebíč	4 160	5,3	15,4	29,7	49,5	3 308	25,5	22,8
Žďár nad Sázavou	6 876	6,1	27,5	40,6	25,8	4 380	18,6	13,0

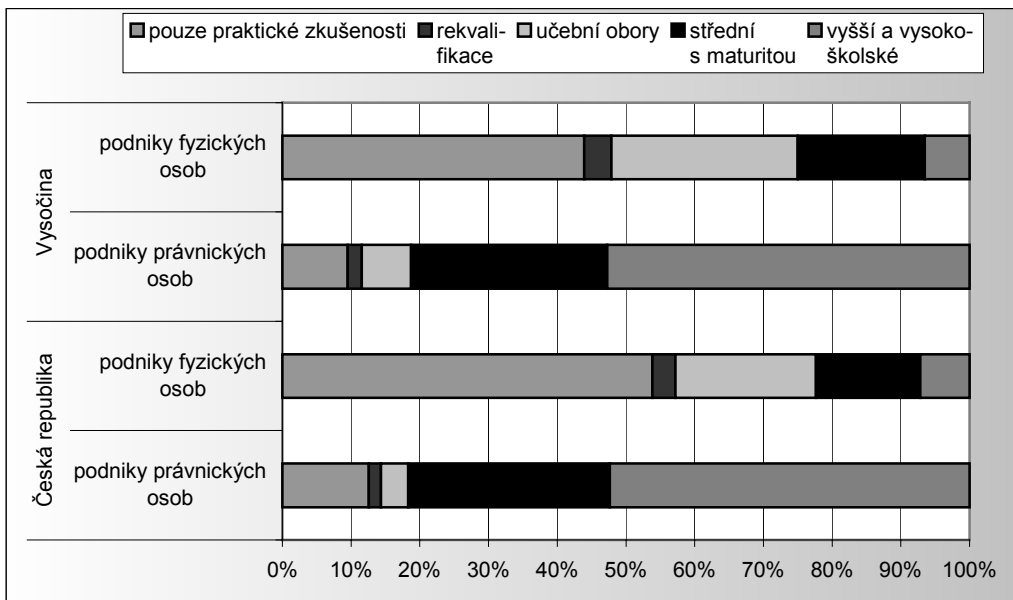
Kvůli srovnatelnosti byla do tabulky 3.1.6 zařazena i plocha obhospodařované zemědělské a orné půdy na jednoho přepočteného pracovníka. Srovnání s celorepublikovými údaji ukazuje, že na Vysočině na jednoho pracovníka připadá oproti celostátnímu průměru o 3,2 ha zemědělské a o 1,2 ha orné půdy méně. Ovlivňuje to především vysoká zaměstnanost v zemědělství v okrese Žďár nad Sázavou. Naopak výrazně nadprůměrná výměra zemědělské i orné půdy připadá na jednoho přepočteného pracovníka na Jihlavsku a Třebíčsku.

Součástí strukturálního šetření FSS 2007 bylo i zjišťování úrovně **zemědělského vzdělání vedoucích pracovníků**. Značné rozdíly jsou ve všech krajích mezi úrovní vzdělání v podnicích fyzických a právnických osob. Zatímco celostátně převažuje u vedoucích pracovníků v podnicích právnických osob vysokoškolské vzdělání (52,4 %) a na dalším místě je střední vzdělání s maturitou (29,3 %), převažují v podnicích fyzických osob praktické zkušenosti (53,8 %) a následuje vyučení v oboru (20,5 %). Obecně je mezi vedoucími pracovníky právnických osob vyšší úroveň vzdělání v moravských krajích, v podnicích fyzických osob v Karlovarském, Středočeském a Olomouckém kraji. Úroveň vzdělání vedoucích pracovníků v kraji Vysočina je nadprůměrná s výjimkou vysokoškoláků u podniků fyzických osob a středoškoláků s maturitou u podniků právnických osob.

Obhospodařovaná plocha orné půdy na 1 pracovníka v zemědělství (AWU)
a podíl najaté orné půdy v krajích ČR v roce 2007

Graf 18 Zemědělské vzdělání vedoucího pracovníka v zemědělských podnicích v kraji Vysočina v roce 2007

Strukturální šetření v zemědělství též ukázalo, že v roce 2007 na Vysočině u více než šesti desetin podniků fyzických osob činila spotřeba domácnosti hospodáře méně než polovinu konečné produkce hospodářství, ještě více se na spotřebu vlastní domácnosti orientovaly podniky fyzických osob v Jihomoravském, Moravskoslezském a Zlínském kraji.

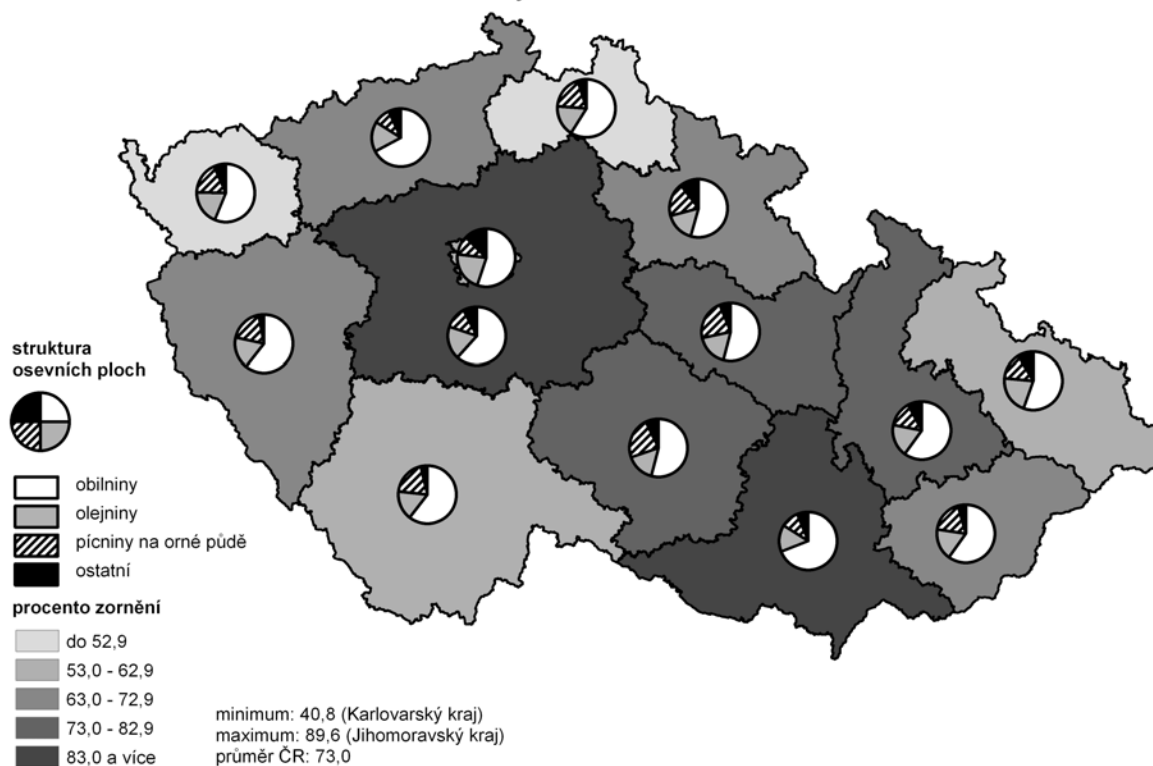
Tab. 3.1.7 Podniky fyzických a právnických osob podle určení produkce v krajích ČR v roce 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Podniky fyzických osob				Podniky právnických osob			
	celkem	z toho se spotřebou domácnosti hospodáře menší než 50 % konečné produkce		z toho s podílem přímého prodeje menším než 50 %		celkem	z toho s podílem přímého prodeje menším než 50 %	
		celkem	v %	celkem	v %		celkem	v %
Česká republika	36 455	24 221	66,4	30 260	83,0	2 941	2 529	86,0
v tom kraje:								
Hl. město Praha	254	230	90,6	192	75,6	54	41	75,9
Středočeský	4 057	2 996	73,8	3 173	78,2	398	326	81,9
Jihočeský	3 659	2 673	73,1	3 141	85,8	366	330	90,2
Plzeňský	2 023	1 675	82,8	1 443	71,3	191	163	85,3
Karlovarský	433	372	85,9	385	88,9	74	68	91,9
Ústecký	1 674	1 387	82,9	1 300	77,7	163	137	84,0
Liberecký	1 367	923	67,5	1 215	88,9	105	85	81,0
Královéhradecký	2 235	1 668	74,6	1 856	83,0	199	163	81,9
Pardubický	2 134	1 468	68,8	1 725	80,8	181	158	87,3
Vysočina	3 569	2 216	62,1	3 197	89,6	294	270	91,8
Jihomoravský	7 749	4 208	54,3	6 380	82,3	416	353	84,9
Olomoucký	1 699	1 269	74,7	1 387	81,6	186	160	86,0
Zlínský	2 875	1 648	57,3	2 582	89,8	149	137	91,9
Moravskoslezský	2 727	1 490	54,6	2 285	83,8	165	138	83,6

Více než polovina celkových tržeb pocházející z **přímého prodeje produkce** byla celostátně zjištěna u 17 % podniků fyzických osob a 13 % podniků právnických osob. Častěji se na přímý prodej orientují podniky fyzických osob v Plzeňském kraji a v Hlavním městě Praze, podniky právnických osob v Hl. m. Praze, Středočeském, Libereckém a Královéhradeckém kraji.

Podíl orné půdy na zemědělské a struktura osevních ploch v krajích ČR v roce 2007

Územní rozdíly v rostlinné produkci souvisejí s rozdílnou strukturou **osevních ploch**. Přesto, že jsou obiloviny dominantní skupinou plodin ve všech krajích České republiky, pohyboval se v roce 2007 jejich podíl

na obhospodařované orné půdě od 54 % u zemědělských podniků se sídlem v Pardubickém kraji a na Vysočině po 69 % v Jihomoravském kraji (průměr ČR byl 60,2 %). Postupně se zvyšoval podíl osevních ploch olejnin až na 17,2 % v celé republice. Nejnižší podíl měly olejnin na obhospodařované orné půdě v Jihomoravském kraji (15 %), nejvyšší podíl byl zjištěn v Moravskoslezském kraji (21 %). Větší územní rozdíly jsou v zastoupení píce na orné půdě (od 9 % v Ústeckém kraji pro 23 % v kraji Vysočina při celostátním průměru 16 %).

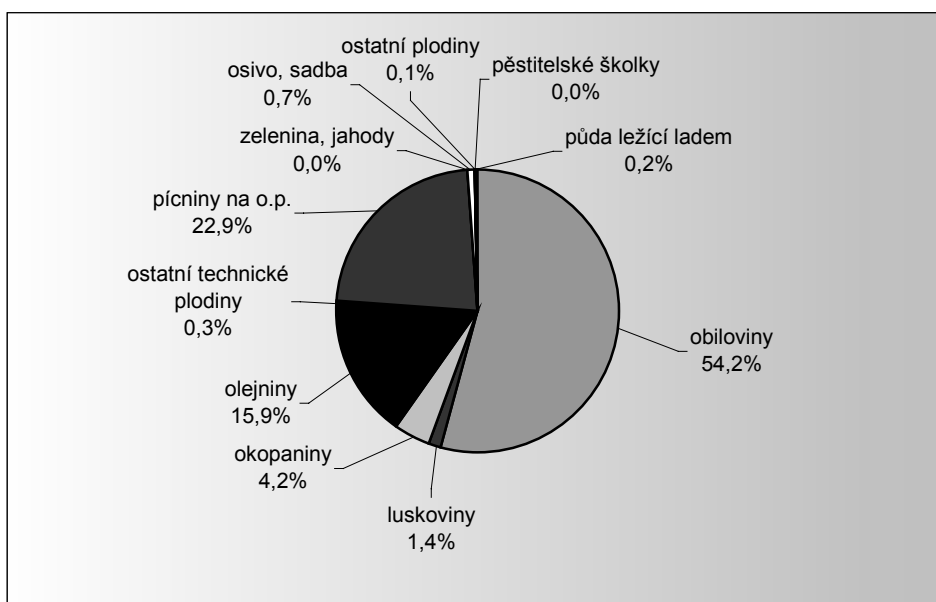
Tab. 3.1.8 Využití orné půdy v krajích ČR v roce 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Obiloviny celkem (ha)	Podíl kraje na úhrnu ČR (%)	Brambory celkem (ha)	Podíl kraje na úhrnu ČR (%)	Cukrovka technická (ha)	Podíl kraje na úhrnu ČR (%)	Olejnin (ha)	Podíl kraje na úhrnu ČR (%)
Česká republika	1 544 496	100,0	32 655	100,0	54 065	100,0	442 228	100,0
v tom kraje:								
Hl. město Praha	10 061	0,7	32	0,1	548	1,0	3 952	0,9
Středočeský	296 548	19,2	7 463	22,9	15 273	28,2	88 950	20,1
Jihočeský	158 123	10,2	3 789	11,6	0	0,0	42 067	9,5
Plzeňský	125 447	8,1	1 270	3,9	0	0,0	36 920	8,3
Karlovarský	22 811	1,5	94	0,3	-	-	7 747	1,8
Ústecký	100 974	6,5	732	2,2	2 968	5,5	25 133	5,7
Liberecký	22 268	1,4	236	0,7	404	0,7	6 520	1,5
Královéhradecký	92 641	6,0	1 442	4,4	9 164	16,9	27 899	6,3
Pardubický	95 761	6,2	1 416	4,3	2 995	5,5	31 288	7,1
Vysočina	157 510	10,2	11 779	36,1	262	0,5	46 366	10,5
Jihomoravský	224 054	14,5	2 225	6,8	5 891	10,9	48 604	11,0
Olomoucký	108 321	7,0	682	2,1	9 027	16,7	32 426	7,3
Zlínský	57 766	3,7	295	0,9	1 067	2,0	16 709	3,8
Moravskoslezský	72 210	4,7	1 200	3,7	6 467	12,0	27 647	6,3

Z hlediska podílu na celostátní výměře orné půdy lze za hlavní producenty obilovin a olejnin považovat podniky ve Středočeském a Jihomoravském kraji, brambor a pícnin na orné půdě v kraji Vysočina a technické cukrovky ve Středočeském, Královéhradeckém a Olomouckém kraji.

Graf 19 Využití obhospodařované orné půdy v kraji Vysočina v roce 2007

Podniky se sídlem v kraji Vysočina v roce 2007 hospodařily na 11,4 % celostátní výměře orné půdy, což bylo o 1,6 procentního bodu více než činil podíl na výměře zemědělské půdy. Ve struktuře osevních ploch pozorujeme na Vysočině ve srovnání s celorepublikovou úrovní výrazně nižší podíl obilovin (o 6,2 bodu), za průměrem České republiky zůstává i podíl olejnin, naopak velmi vysoký je na Vysočině podíl pícnin na orné půdě (nejvyšší ze všech krajů), nadprůměrné je i zastoupení okopanin, zejména brambor. Na

celorepublikové výměře brambor celkem se Vysočina podílela 36,1 %. Podíl půdy ležící ladem byl v roce 2007 ve srovnání s celostátním průměrem třetinový.

V rámci kraje měly největší podíl na výměře orné půdy podniky v okrese Třebíč (25,9 %), nejmenší v okrese Pelhřimov (17,5 %).

Tab. 3.1.9 Využití orné půdy v okresech kraje Vysočina v roce 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Obhospodařovaná orná půda celkem (ha)	z toho (%)								
		obiloviny	z toho		luskoviny	brambory	cukrovka	olejnin	pícniny na orné půdě	bez sklizně
			pšenice	ječmen						
Kraj Vysočina	291 716	54,0	24,5	21,7	1,4	4,0	0,1	15,2	22,9	0,1
v tom okresy:										
Havlíčkův Brod	56 246	49,7	21,1	20,1	0,6	5,7	0,2	13,9	25,7	0,2
Jihlava	50 977	54,1	23,7	24,1	1,1	3,0	-	19,5	19,6	0,3
Pelhřimov	52 048	48,3	20,1	20,7	0,7	8,3	-	13,7	26,7	0,0
Třebíč	75 553	60,4	33,4	20,3	3,1	0,4	0,1	17,6	17,5	0,0
Žďár nad Sázavou	56 893	54,9	20,8	23,8	0,9	4,2	0,1	10,9	26,6	0,1

Rozdílné klimatické podmínky a další faktory (svažitost, kvalita půdy apod.) vedou k rozdílným ve využití půdy v jednotlivých okresech kraje. Z údajů o využití orné půdy v roce 2007 vyplývá:

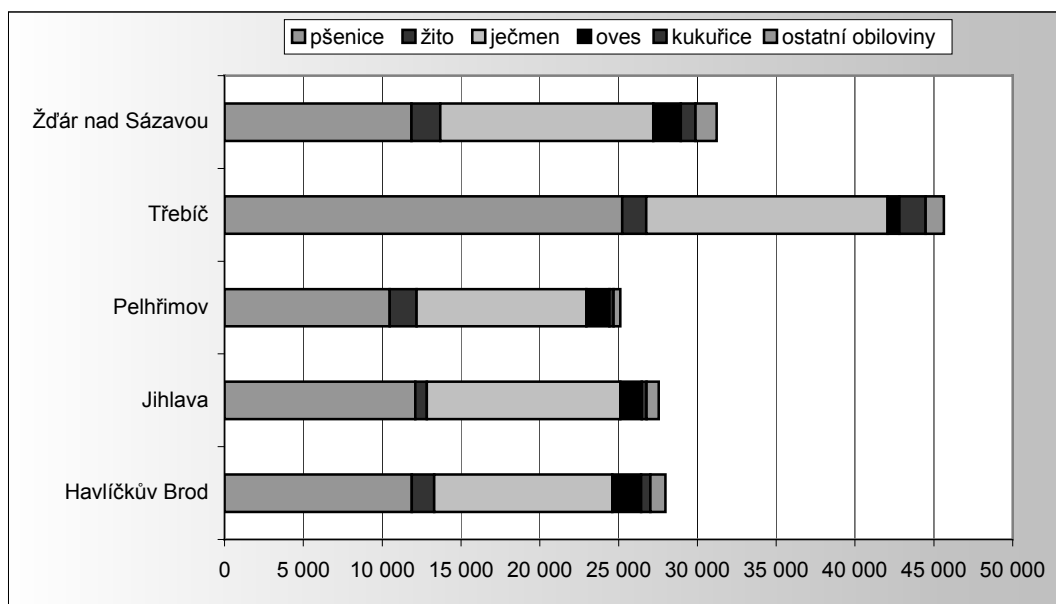
Okres **Havlíčkův Brod** se vyznačuje podprůměrným zastoupením obilovin, luskovin a olejnin a nadprůměrným podílem brambor a pícnin na orné půdě. Ve srovnání s rokem 2005 se snížila výměra obilovin a luskovin, naopak se zvýšily plochy brambor, olejnin a pícnin na orné půdě.

Pro okres **Jihlava** je charakteristický průměrný podíl obilovin, nižší zastoupení luskovin, brambor a pícnin na orné půdě a výrazně nadprůměrný podíl olejnin. Oproti roku 2005 se snížila výměra obilovin a zejména brambor a pícnin na orné půdě, naopak vzrostly plochy luskovin a olejnin.

Okres **Pelhřimov** se vyznačuje výrazně podprůměrným zastoupením obilovin (nejnižší v kraji), nižší je i podíl olejnin. Výrazně nadprůměrný je na Pelhřimovsku podíl pícnin na orné půdě a zejména brambor, nejvyšší na Vysočině. I v pelhřimovském okrese se ve srovnání s rokem 2005 zmenšila plocha obilovin, výrazný byl i pokles u brambor a pícnin na orné půdě. Naopak značně se zvýšily plochy olejnin a v menší míře i luskovin.

Pro **Třebíčsko** je charakteristické obilnářství, zvláště pěstování pšenice. Výrazně nadprůměrný je též podíl luskovin a olejnin. Naopak zastoupení brambor je zdaleka nejnižší v kraji, podprůměrný je i podíl pícnin na orné půdě. Oproti roku 2005 poklesly plochy většiny plodin a úměrně tomu se zvýšila výměra olejnin (téměř o pětinu).

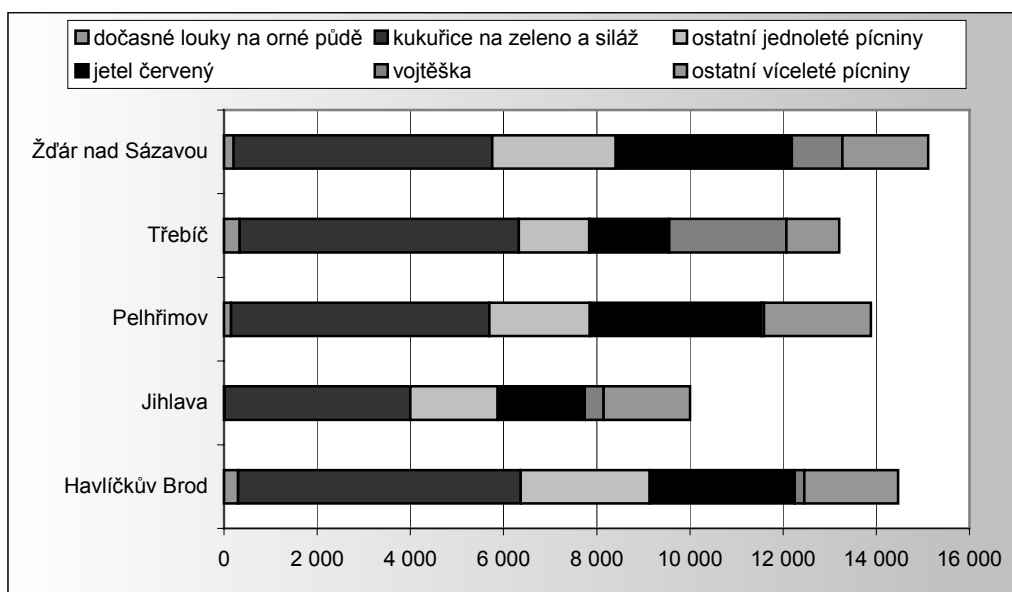
Graf 20 Osevní plochy obilovin v okresech kraje Vysočina v roce 2007 v ha

Okres **Žďár nad Sázavou** se vyznačuje podprůměrným zastoupením luskovin a olejnin a naopak nadprůměrným podílem pícnin na orné půdě. Podíl obilovin a brambor je na úrovni kraje. Ve srovnání

s rokem 2005 výrazně poklesla plocha luskovin, mírnější byl pokles u pícein na orné půdě, brambor a obilovin. I na Žďársku se značně zvětšila výměra olejnin.

Graf 21 Osevní plochy pícnin na orné půdě v okresech kraje Vysočina v r. 2007 v ha

Meziroční změny ve struktuře osevních ploch jsou poměrně výrazné a odrážejí nejen situaci na trhu se zemědělskými komoditami, ale i změny v dotační politice státu a Evropské unie. Významný je i vliv omezování živočišné výroby spojený s nižšími požadavky na produkci krmiv pro chovaná hospodářská zvířata.

Tab. 3.1.10 Osevní plochy v kraji Vysočina v letech 2000 až 2008

	tis. ha									
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	
Obiloviny celkem	169,9	168,3	166,4	160,5	164,0	157,9	148,4	149,5	149,5	
Luskoviny	5,7	5,6	4,8	4,4	4,0	5,0	5,1	4,2	3,3	
Brambory celkem	16,8	15,5	13,3	12,6	11,9	11,3	10,2	10,8	10,2	
Cukrovka technická	0,2	0,2	0,4	0,4	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	
Olejnin celkem	39,6	43,8	44,4	38,8	38,6	38,7	41,7	44,9	48,0	
Pícniny na orné půdě	90,3	85,1	76,4	74,6	73,8	73,6	72,8	69,0	67,6	

Od roku 2000 se na Vysočině postupně snižovaly osevní plochy luskovin, brambor a pícnin na orné půdě. Kolísavý byl vývoj osevních ploch obilovin, po snížení v roce 2003 následoval jednorázový vzestup a poté pokles v r. 2005 a zejména 2006 (o 6,0%). Více než o pětinu vzrostla osevní plocha olejnin.

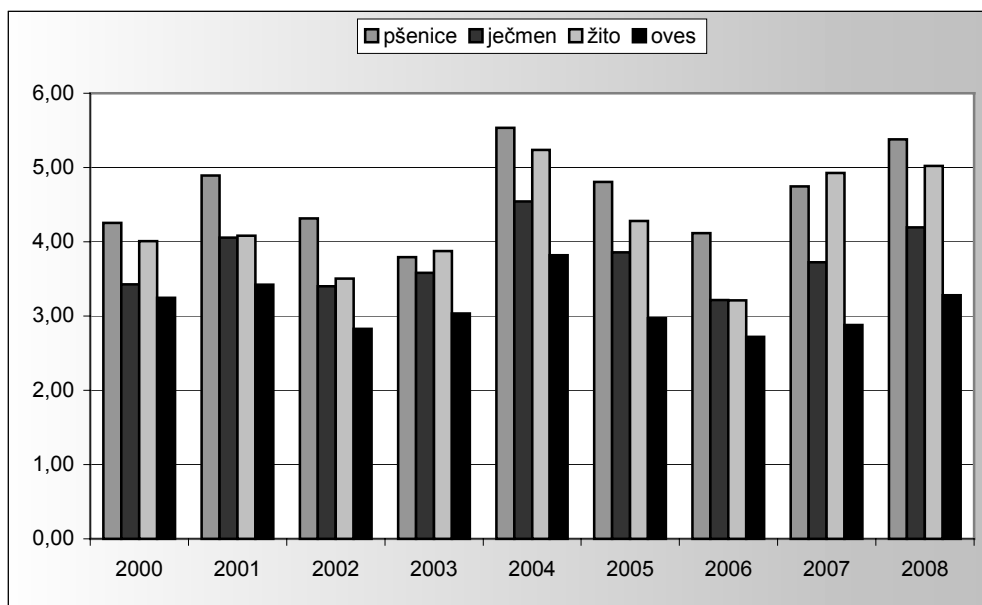
Nejméně příznivým rokem na Vysočině byl nepochybně rok 2003, ve kterém zaznamenáváme nejnižší výnosy luskovin, brambor, olejnin a pícnin na orné půdě. Stejně nízký jako v tomto roce byl výnos luskovin i v roce 2002. Pro obiloviny byl vůbec nejhorší rok 2006. Nejpříznivější rok se dá stanovit poněkud obtížněji, ale přesto je za něj možno označit rok 2004, kdy byly dosaženy nejvyšší výnosy u obilovin, luskovin a olejnin. Pro brambory byl nejpříznivější rok 2005 a pro pícniny na orné půdě rok 2001.

Tab. 3.1.11 Hektarové výnosy v kraji Vysočina v letech 2000 až 2008

	t/ha produkční plochy									
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	
Obiloviny celkem	3,9	4,4	3,9	3,6	5,0	4,3	3,6	4,3	4,8	
Luskoviny	2,2	2,6	1,7	1,7	2,8	2,4	2,1	2,2	1,9	
Brambory celkem	25,4	24,1	25,0	20,0	24,7	28,9	23,3	26,7	26,8	
Cukrovka technická	49,3	43,8	52,6	44,1	50,3	53,3	50,2	54,7	56,6	
Olejnin celkem	2,6	2,7	2,1	1,2	3,0	2,4	2,3	2,6	2,3	
Pícniny na orné půdě (v hodnotě sena)	6,2	6,5	6,1	4,8	5,8	6,1	5,8	6,0	6,2	

Dlouhodobě nejvýnosnější obilovinou je pšenice, jejíž hektarové výnosy se na Vysočině pohybovaly od 3,79 t/ha v roce 2003 po 5,53 t/ha roku 2004.

Graf. 22 Hektarové výnosy obilovin v kraji Vysočina v letech 2000 až 2008 v t/ha

Sklizeň rostlinných produktů přímo závisí na výměře produkčních ploch a hektarových výnosech. Největší sklizeň obilovin v průběhu sledovaného období byla na Vysočině zjištěna v roce 2004. Ve srovnání s nejnižší sklizní (rok 2003) byla o 39,5 % vyšší. Luskovin se sklídilo nejvíce v roce 2001, brambor a píce na orné půdě roku 2000. A vzdor neustále rostoucím plochám se už v kraji nepodařilo překonat rekordní sklizeň olejnin z roku 2001.

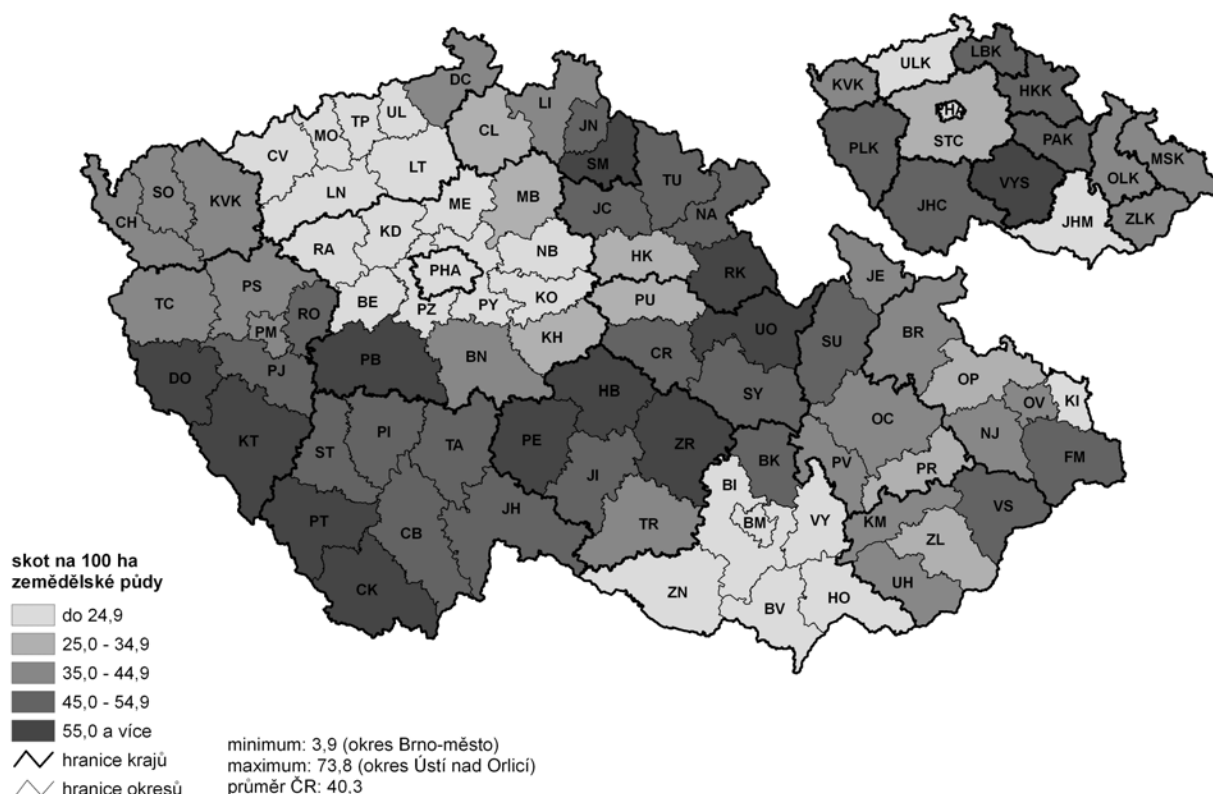
Tab. 3.1.12 Sklizeň v kraji Vysočina v letech 2000 až 2008

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
	tis. tun								
Obiloviny celkem	656,4	742,9	648,1	587,5	819,7	682,9	535,9	650,6	729,6
Luskoviny	12,6	14,2	8,5	7,6	11,4	11,8	10,8	9,4	6,3
Brambory celkem	427,2	370,6	332,6	251,8	293,3	326,2	237,6	288,3	274,8
Cukrovka technická	9,1	8,1	21,2	18,6	10,4	9,7	10,8	11,7	8,5
Olejniny celkem	102,0	118,9	91,7	47,8	116,2	93,4	98,0	114,9	111,6
Píce na orné půdě (v hodnotě sena)	556,4	549,7	469,5	357,8	431,9	443,7	419,9	400,3	407,1

Prodej rostlinných výrobků nekorresponduje u všech plodin s objemem vypěstované produkce. Část plodin slouží ke krmným účelům přímo u producenta. Jde nejen o pícniny na orné půdě a krmné okopaniny, ale i o část obilovin, zejména o ječmen a oves. Projevuje se též skladování vybraných produktů u pěstitelů a jejich prodej až v dalším roce. Z celkové produkce obilovin jsou k prodeji určeny asi tři čtvrtiny, u ovsa pouze polovina. Velkou většinu produkce obilovin určených k prodeji nakoupily v roce 2007 obchodní a zpracovatelské organizace. Necelé jedno procento prodaných obilovin bylo přímo vyvezeno do zahraničí.

Počty hospodářských zvířat zahrnují užitková zvířata ve vlastnictví či držení zpravodajských jednotek ke konci září 2007. Nejvíce skotu se vedle Jihočeského kraje tradičně chová na Vysočině, k těmto krajům se vysokou intenzitou chovu řadí i Plzeňský kraj. K největším chovatelům prasat a drůbeže patří podniky ve Středočeském a Jihomoravském kraji, Vysočina se však vyznačuje nejvyšší intenzitou chovu prasat. Nejvíce ovcí a beranů se chová v Jihočeském a Zlínském kraji, koz a kozlů v Jihočeském a Ústeckém kraji. Nejvyšší stavy koní byly zjištěny v Jihočeském a Středočeském kraji. Chovy králíků jsou nejvíce rozšířeny v Jihomoravském a Středočeském kraji.

Intenzita chovu skotu v okresech ČR k 30. 9. 2007

V členění podle okresů byly zveřejněny pouze stavy u hlavních skupin zvířat. U koní je třeba vzít v úvahu, že mezi zpravodajské jednotky nemuseli být zařazeni všichni jejich chovatelé. Pro koně nebyla stanovena prahová hodnota, proto subjekty nepřekračující jiné prahové hodnoty nebyly mezi zpravodajské jednotky zařazeny.

Tab. 3.1.13 Stavy hospodářských zvířat v krajích ČR k 30. 9. 2007

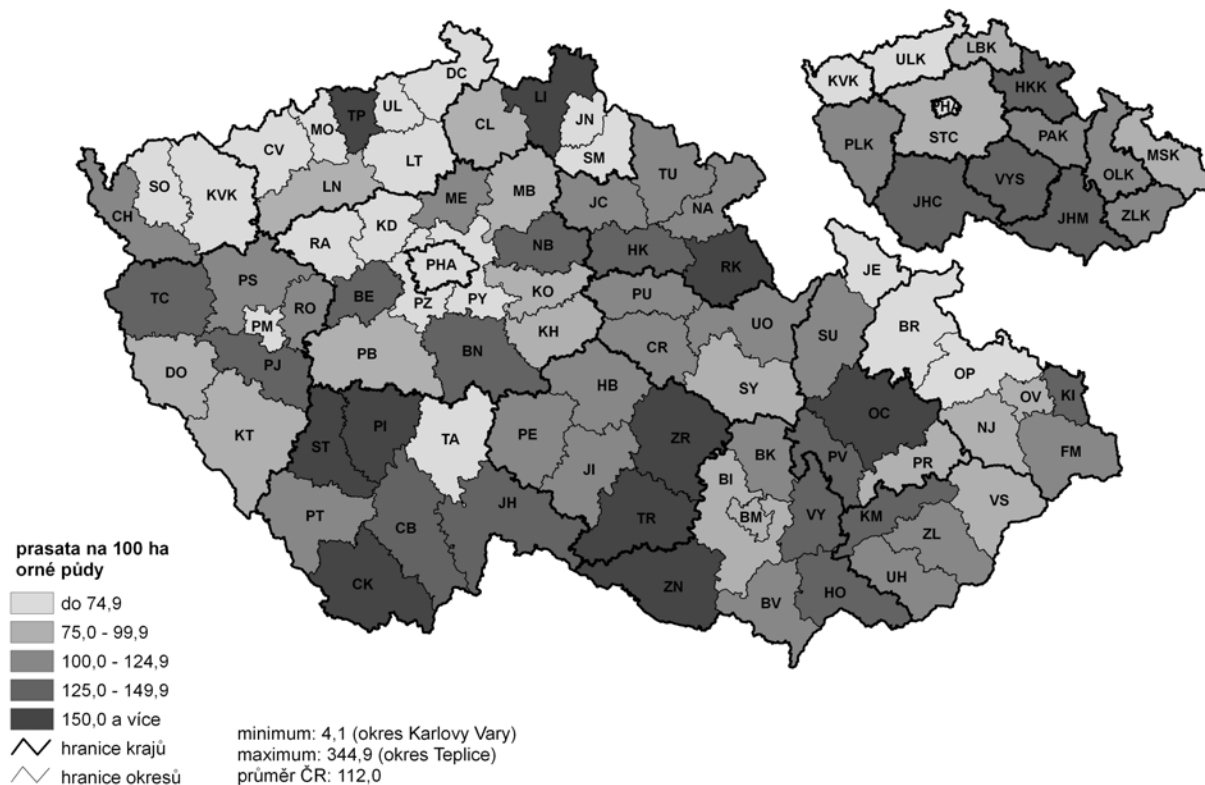
Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Skot celkem	Podíl kraje na úhrnu ČR (%)	Prasata celkem	Podíl kraje na úhrnu ČR (%)	Drůbež celkem	Podíl kraje na úhrnu ČR (%)	Intenzita chovu	
							skotu na 100 ha zem. půdy	prasat na 100 ha orné půdy
Česká republika	1 419 007	100,0	2 875 874	100,0	29 303 202	100,0	40,3	112,0
v tom kraje:								
Hl. město Praha	6 484	0,5	7 011	0,2	766 339	2,6	21,4	38,4
Středočeský	154 705	10,9	438 629	15,3	5 327 811	18,2	28,3	91,2
Jihočeský	218 354	15,4	352 520	12,3	4 318 784	14,7	51,7	135,0
Plzeňský	160 725	11,3	217 500	7,6	2 572 819	8,8	51,3	105,1
Karlovarský	36 521	2,6	27 317	0,9	233 167	0,8	36,7	67,3
Ústecký	41 226	2,9	109 445	3,8	2 001 811	6,8	19,7	72,8
Liberecký	42 444	3,0	36 748	1,3	118 417	0,4	46,6	97,3
Královéhradecký	109 632	7,7	216 898	7,5	1 941 527	6,6	46,7	127,4
Pardubický	120 755	8,5	181 855	6,3	2 327 479	7,9	52,7	102,5
Vysočina	215 604	15,2	410 722	14,3	852 072	2,9	57,8	140,8
Jihomoravský	74 615	5,3	439 430	15,3	5 457 667	18,6	20,6	135,1
Olomoucký	96 071	6,8	218 653	7,6	448 048	1,5	39,8	121,3
Zlínský	58 787	4,1	118 498	4,1	1 577 450	5,4	39,2	123,1
Moravskoslezský	83 083	5,9	100 647	3,5	1 359 813	4,6	38,9	77,2

Ve srovnání se šetřením v roce 2005 se **stavy skotu** na Vysočině opět o něco snížily. Pokračoval tak neustálý pokles početního stavu hovězího dobytka, který začal již na počátku devadesátých let. Stavy skotu mírně vzrostly pouze v okresech Havlíčkův Brod a Žďár nad Sázavou, naopak výrazný byl jejich pokles na

Jihlavsku a zvláště na Třebíčsku. Ještě hlubší byl v kraji i ve všech okresech úbytek krav, který byl zvláště pronikavý na Jihlavsku, kde se jejich stavy snížily více než o pětinu.

Intenzita chovu prasat v okresech ČR k 30. 9. 2007

Ve **stavech prasat** jsou z dlouhodobějšího hlediska patrné větší výkyvy v závislosti na poptávce po vepřovém mase a na cenách vstupů (především obilí a tím i krmných směsí), trend je však obdobně jako u skotu klesající. Ve srovnání s rokem 2005 však na Vysočině došlo k výraznému zvýšení jejich početních stavů, které bylo v rozhodující míře ovlivněno okresem Třebíč. Ve zbytku kraje byl přírůstek prasat jen mírný nebo dokonce došlo k jejich úbytku (okres Jihlava).

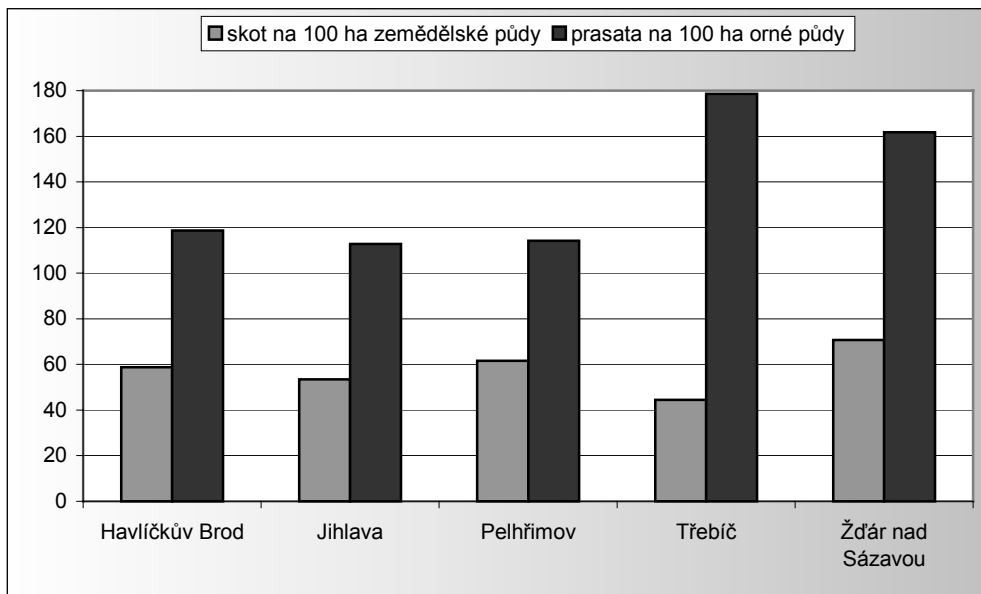
Oproti roku 2005 se v kraji zvýšily **počty ovcí a beranů**. Nejvíce se jich chová v okresech Žďár nad Sázavou a Havlíčkův Brod, ve kterém byl zaznamenán jejich nejvyšší přírůstek ve srovnání s rokem 2005. Nejvíce u daného souboru zpravodajských jednotek vzrostly **počty koní** na Jihlavsku a Pelhřimovsku. Nejvyšší **stavy drůbeže** vykazují zpravodajské jednotky sídlící v okrese Třebíč.

Tab. 3.1.14 Hospodářská zvířata v okresech kraje Vysočina k 30. 9. 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

							v kusech	
	Skot	z toho krávy	Prasata	Ovce a berani	Kozy a kozli	Koně	Drůbež	
Kraj Vysočina	215 604	73 690	410 722	9 471	1 531	1 330	852 072	
v tom okresy:								
Havlíčkův Brod	43 258	15 415	66 769	2 526	273	131	33 083	
Jihlava	35 218	11 032	57 469	1 235	104	271	209 494	
Pelhřimov	41 882	14 821	59 456	1 006	99	285	119 380	
Třebíč	37 473	13 258	134 973	2 010	786	246	359 527	
Žďár nad Sázavou	57 773	19 164	92 055	2 694	269	398	130 587	

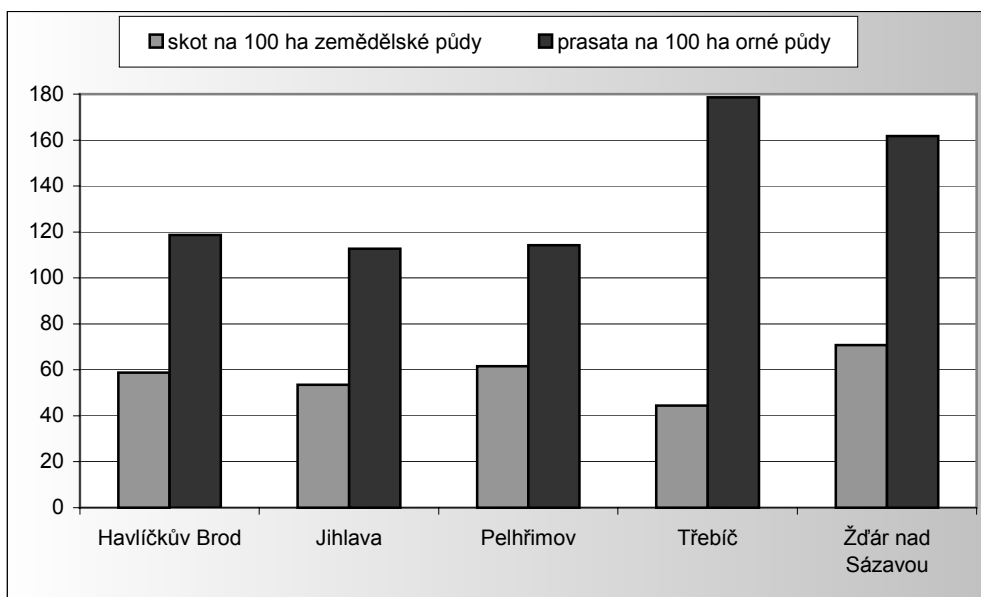
Graf 23 Počet hospodářských zvířat na 100 ha obhospodařované půdy v okresech kraje Vysočina k 30. 9. 2007

Graf ukazuje, že nejvyšší **intenzita chovu skotu** je v okrese Žďár nad Sázavou, u **chovu prasat** v okrese Třebíč, ve kterém je však výrazně podprůměrná intenzita chovu skotu. Nejnižší intenzitou chovu prasat se vyznačují okresy Jihlava a Pelhřimov. Ve srovnání se strukturálním šetřením roku 2005 se intenzita chovu skotu v kraji i jednotlivých okresech prakticky nezměnila, u intenzity chovu prasat došlo na Vysočině k jejímu mírnému zvýšení, v třebíčském okrese k velmi výraznému zvýšení. Výrazně nadprůměrnou intenzitou chovu drůbeže se vyznačují okresy Jihlava a zejména Třebíč, nejnižší je na Havlíčkovsku.

Při porovnání výše uvedených dat ze strukturálního šetření a následujících dat z běžných statistických šetření s roční periodicitou je třeba vzít v úvahu rozdílný termín zjišťování (FSS k 30. září a ostatní k 1. dubnu, resp. 1. březnu).

Graf 24 Počet hospodářských zvířat na 100 ha obhospodařované půdy v kraji Vysočina v letech 2000 až 2008

Intenzita chovu skotu v kraji Vysočina se po roce 2000 vyznačovala stabilní úrovní, po mírném poklesu na počátku tohoto období následovalo obdobně nevýrazné zvýšení. Intenzita chovu prasat naproti tomu až do roku 2006 rostla, v posledních dvou letech však následoval velmi výrazný pokles.

Tab. 3.1.15 Stavy hospodářských zvířat v kraji Vysočina v letech 2002 až 2009^{*)}

kusy

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Skot celkem	226 513	223 566	220 010	218 625	216 474	215 601	213 770	210 635
z toho krávy	86 062	87 412	85 633	86 364	84 882	83 153	83 518	82 904
Prasata celkem	399 361	404 492	409 204	391 482	387 100	414 796	367 876	324 725
z toho prasnice	33 219	33 578	32 978	30 245	30 372	32 155	27 678	23 438
Ovce a berani	5 822	6 530	6 560	7 655	7 642	8 101	10 735	10 854
Drůbež	1 333 588	1 511 277	1 292 430	1 231 383	1 029 533	1 065 614	1 101 564	984 949
z toho slepice	192 539	143 821	152 212	137 720	129 312	122 067	106 922	135 164

^{*)} do roku 2003 k 1. 3., od roku 2004 k 1. 4.

Ve srovnání s rokem 2002 byly v roce 2009 na Vysočině stavy skotu nižší o 7,0 %, když v průběhu celého tohoto období nepřetržitě klesaly. Pokles stavů krav byl za stejné období o 3,3 procentního bodu mírnější a v některých letech se dočasně zastavil. Stavy prasat se v kraji Vysočina od roku 2002 snížily téměř o pětinu a stavy prasnic dokonce bezmála o tři desetiny. Nejvýraznější byl u prasat i prasnic úbytek v posledních dvou letech. Početní stavy se po roce 2002 zvyšovaly jediné u ovcí a beranů, jejichž počet vzrostl o 86,4 %. Naproti tomu početní stavy drůbeže se na Vysočině snížily o více než čtvrtinu a slepic téměř o třetinu. U slepic však v posledním roce došlo k výraznému meziročnímu nárůstu. U drůbeže a slepic je však třeba vzít v úvahu, že s ohledem na krátký chovný cyklus a výkyvy v poptávce po drůbežím masu a vejcích se jejich početní stavy mohou velmi výrazně změnit i v průběhu jediného roku.

Živočišnou výrobu v kraji Vysočina je od roku 2001 možno charakterizovat poklesem produkce hovězího i vepřového masa a nárůstem výroby mléka, o něž se zasloužilo setrvalé a výrazné zvyšování dojivosti (celkově o jednu pětinu). Nerovnoměrný byl vývoj snášky vajec, která se na počátku téměř zdvojnásobila a i v následujících letech velmi kolísala. Podobný byl i vývoj průměrné snášky na jednu nosnici.

Nejnižší úhyn telat v kraji můžeme pozorovat v roce 2007 (9,1 % z počtu narozených), nejvyšší roku 2003. U selat byl úhyn nejnižší v roce 2004, nejvyšší v letech 2001 a 2005. Celkově se u úhynu telat i selat na Vysočině projevuje mírně sestupná tendence.

Tab. 3.1.16 Živočišná výroba v kraji Vysočina v letech 2001 až 2008

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Výroba masa v jatečné hmotnosti (t)								
hovězí vč. telecího	13 501	13 974	13 186	13 429	11 630	10 214	9 683	10 586
vepřové	54 248	52 258	50 170	42 627	32 531	37 429	40 942	41 605
Výroba mléka (tis. litrů)	412 057	430 276	420 778	437 101	456 136	452 043	450 274	457 032
Průměrná roční dojivost 1 krávy (litry)	5 796	5 843	5 936	6 257	6 446	6 548	6 706	6 951
Snáška vajec								
celkem (tis. kusů)	21 133	40 556	35 925	39 068	34 567	27 067	29 700	25 184
na 1 slepici (ks)	222	231	225	233	222	232	224	236
Úhyn z počtu narozených (%)								
telata	.	10,4	11,1	11,3	9,8	10,1	9,1	9,6
selata	9,4	8,6	9,0	8,3	9,4	8,9	9,0	9,3

Strukturální šetření v zemědělství zjišťovalo též počty **zemědělských strojů a zařízení** ve vlastnictví zpravodajských jednotek (včetně finančního leasingu).

V porovnání s rokem 2005 měli zemědělci v roce 2007 celostátně o 3,7 % traktorů méně, více ubývaly starší stroje s nižším výkonem, zatímco počet nejvýkonnějších traktorů (100 kW a více) se zvýšil o 7,6 %. V kraji Vysočina byl oproti roku 2005 úbytek traktorů o 0,4 procentního bodu mírnější, o něco pomaleji v porovnání s průměrem České republiky ubývaly nejméně výkonné stroje. Nadprůměrný přírůstek můžeme pozorovat u počtu nejvýkonnějších traktorů. Nižší úbytek ve srovnání s celou Českou republikou byl na Vysočině zaznamenán i u sklízecích mlátiček a sklízeců brambor. V porovnání s krajem Vysočina je pouze ve dvou krajích evidován vyšší podíl traktorů starších než 10 let. Obdobně je tomu u sklízecích mlátiček.

Tab. 3.1.17 Zemědělské stroje ve vlastnictví podniků v krajích ČR k 30. 9. 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Traktory celkem	z toho starší než 10 let (%)	Sklízecí mlátičky	z toho starší než 10 let (%)	Samojízdné sklízecí řezačky	z toho starší než 10 let (%)	Výměra orné půdy (ha) na 1 traktor	Plocha obilovin (ha) na 1 sklízecí mlátičku
Česká republika	83 813	84,3	10 442	78,1	1 998	79,1	30,6	147,9
v tom kraje:								
Hl. město Praha	593	64,9	89	65,2	5	80,0	30,8	113,0
Středočeský	12 138	82,1	1 831	72,8	280	76,8	39,6	162,0
Jihočeský	9 995	85,5	1 253	80,9	203	71,9	26,1	126,2
Plzeňský	6 948	86,9	830	81,1	192	85,4	29,8	151,1
Karlovarský	1 158	85,0	93	92,5	40	92,5	35,1	245,3
Ústecký	4 443	86,7	618	81,7	105	89,5	33,8	163,4
Liberecký	2 615	86,1	261	85,4	93	88,2	14,4	85,3
Královéhradecký	6 139	83,1	637	74,9	150	77,3	27,7	145,4
Pardubický	5 735	85,9	627	70,2	162	69,1	30,9	152,7
Vysočina	10 354	86,4	1 555	84,8	284	77,1	28,2	101,3
Jihomoravský	10 081	83,1	1 087	77,7	152	86,8	32,3	206,1
Olomoucký	4 950	84,3	662	79,6	141	83,7	36,4	163,6
Zlínský	3 854	82,4	321	72,0	80	66,3	25,0	180,0
Moravskoslezský	4 809	81,9	578	74,0	111	82,0	27,1	124,9

Až na úroveň okresů byly ze strukturálního šetření publikovány pouze počty hlavních zemědělských strojů. Nejpodrobněji byly zjišťovány údaje o traktorech. Z celkového počtu 10 354 traktorů v kraji jich čtvrtinu vlastní zemědělci z okresu Žďár nad Sázavou, v němž je také ve srovnání s ostatními okresy vyšší podíl nejvýkonnějších traktorů. Výrazně se snížil celkový počet traktorů na Třebíčsku, ve většině okresů však jejich počet mírně vzrostl. Ve všech okresech přibýlo nejvýkonnějších traktorů, nejvíce na Žďársku (více než o pětinu).

Tab. 3.1.18 Stroje a zařízení ve vlastnictví podniků v okresech kraje Vysočina k 30. 9. 2007

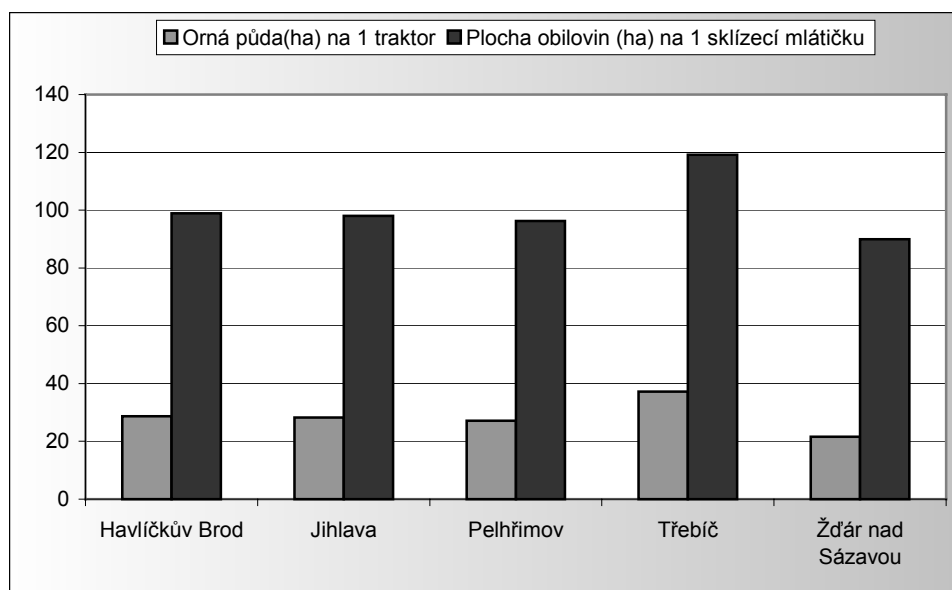
Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Traktory kolové a pásové						Sklízecí mlátičky	Sklízeče brambor	Orná půda (ha) na 1 traktor	Plocha obilovin (ha) na 1 sklízecí mlátičku
	celkem	v tom s výkonem (%)								
		do 20 kW	21 - 39 kW	40 - 59 kW	60 - 99 kW	100 kW a více				
Kraj Vysočina	10 354	3,5	13,0	40,0	29,5	14,0	1 555	1 030	28,2	101,3
v tom okresy:										
Havlíčkův Brod	1 961	3,5	13,0	40,0	29,5	14,0	283	238	28,7	98,9
Jihlava	1 802	3,8	14,5	43,3	25,8	12,6	281	114	28,3	98,1
Pelhřimov	1 921	2,5	10,3	35,1	35,8	16,4	261	279	27,1	96,2
Třebíč	2 030	4,0	12,1	38,7	32,0	13,2	383	80	37,2	119,2
Žďár nad Sázavou	2 640	3,2	9,3	41,9	28,5	17,1	347	320	21,6	90,0

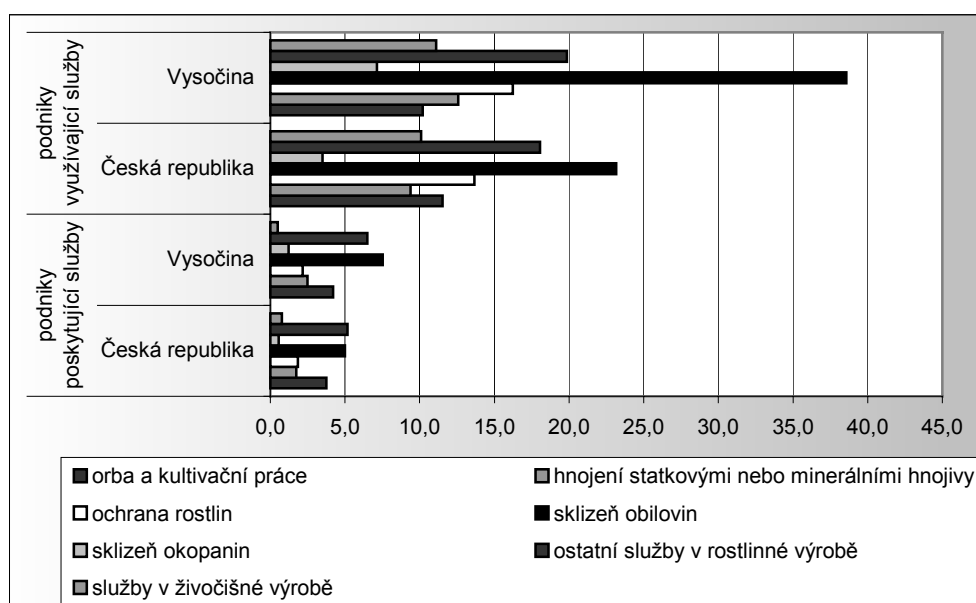
Z poměření výměry obhospodařované orné půdy a počtu traktorů vyplývá, že největší výměra na jeden traktor připadá v okrese Třebíč, v okrese Žďár nad Sázavou je tato plocha téměř o polovinu menší. Obdobně je tomu i u sklízecích mlátiček, i tentokrát připadá největší plocha obilovin na jednu mlátičku na Třebíčsku. V trebičském okrese se na Vysočině jako v jediném ve srovnání s rokem 2005 zvýšila plocha orné půdy a obilovin, připadající na jeden traktor a jednu sklízecí mlátičku.

Z doplňujících informací, které byly součástí strukturálního šetření v zemědělství 2007, lze uvést podíl podniků, které **poskytují či využívají jednotlivé druhy zemědělských služeb**. Častěji podniky využívají zemědělské služby, než je poskytují, přitom v kraji je podíl poskytovatelů u všech druhů služeb s výjimkou služeb v živočišné výrobě nad celostátním průměrem.

Graf 25 Zemědělské stroje v okresech kraje Vysočina k 30.9.2007

Graf 26 Zemědělské podniky poskytující a využívající zemědělské služby v kraji Vysočina a v ČR v %

Z poskytovaných služeb jsou nejčastější sklizeň obilovin, ostatní služby v rostlinné výrobě a orba a kultivační práce. Nejméně se vyskytují podniky nabízející služby v živočišné výrobě. Též podíl podniků, které využívají zemědělské služby, je s výjimkou orby a kultivačních prací nad celorepublikovým průměrem. Nejvíce podniků na Vysočině využívá služby jiné organizace při sklizni obilovin (38,6 %), pětina podniků v kraji využívá ostatní služby v rostlinné výrobě.

Produkce zemědělského odvětví ve finančním vyjádření navazuje v regionálním členění na metodiku souhrnného zemědělského účtu. Jde o hodnotové vyjádření finální produkce, která opouští zemědělské odvětví (částka v základních cenách, kterou výrobce obdrží od kupujícího plus dotace mínus daně na výrobek). Časová řada je k dispozici od roku 2003, přičemž za poslední rok jsou publikovány předběžné údaje a definitivní data jsou k dispozici až v následujícím roce. Pro meziroční srovnání se používají stále ceny roku 2000, pro porovnání struktury běžné ceny daného roku⁹.

⁹ Podrobnější metodické vysvětlivky jsou součástí publikace 2128-08 Souhrnný zemědělský účet v jednotlivých krajích - definitivní výsledky za rok 2006 a semidefinitivní výsledky roku 2007, vydané ČSÚ v listopadu 2008

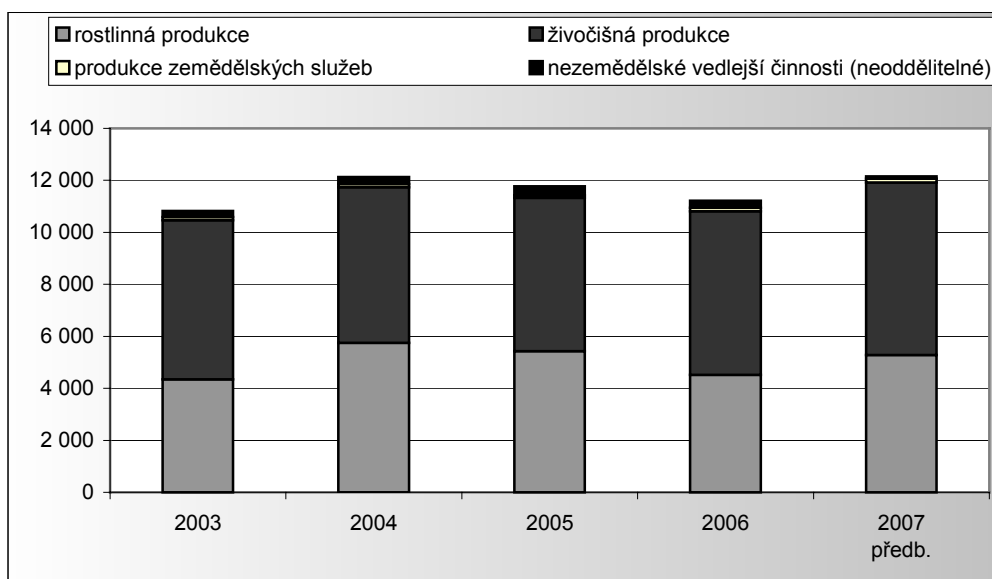
Celková produkce zemědělského odvětví v kraji Vysočina se meziročně výrazně měnila především v závislosti na výsledcích rostlinné výroby. Ve sledovaném období byla nejvyšší produkce vypočtena v roce 2007. Nejnižší produkce, zaznamenaná roku 2003, byla více než o pětinu nižší. Celková produkce v roce 2007 byla ovlivněna jak příznivým výsledkem rostlinné produkce, tak rostoucí živočišnou produkcí v letech 2006 a 2007. Trendy v objemu zemědělských služeb a nezemědělských vedlejších činností nejsou ve sledovaném období jednoznačné a ani objem jejich produkce není na Vysočině takový, aby mohl celkový vývoj produkce zemědělského odvětví výrazněji ovlivnit.

Tab. 3.1.19 Produkce zemědělského odvětví v kraji Vysočina v letech 2003 až 2007

v mil. Kč ve stálých cenách roku 2000

	2003	2004	2005	2006	2007 předb.	Index 2007/2003
Produkce zemědělského odvětví celkem	10 818,6	12 127,4	11 765,4	11 222,1	12 151,3	112,3
v tom:						
rostlinná produkce	4 349,9	5 753,7	5 428,9	4 516,3	5 283,9	121,5
živočišná produkce	6 114,6	5 982,1	5 897,4	6 296,2	6 640,5	108,6
produkce zemědělských služeb	125,0	126,0	98,6	134,2	146,1	116,9
nezemědělské vedlejší činnosti (neoddělitelné)	229,2	265,7	340,5	275,4	80,8	35,2

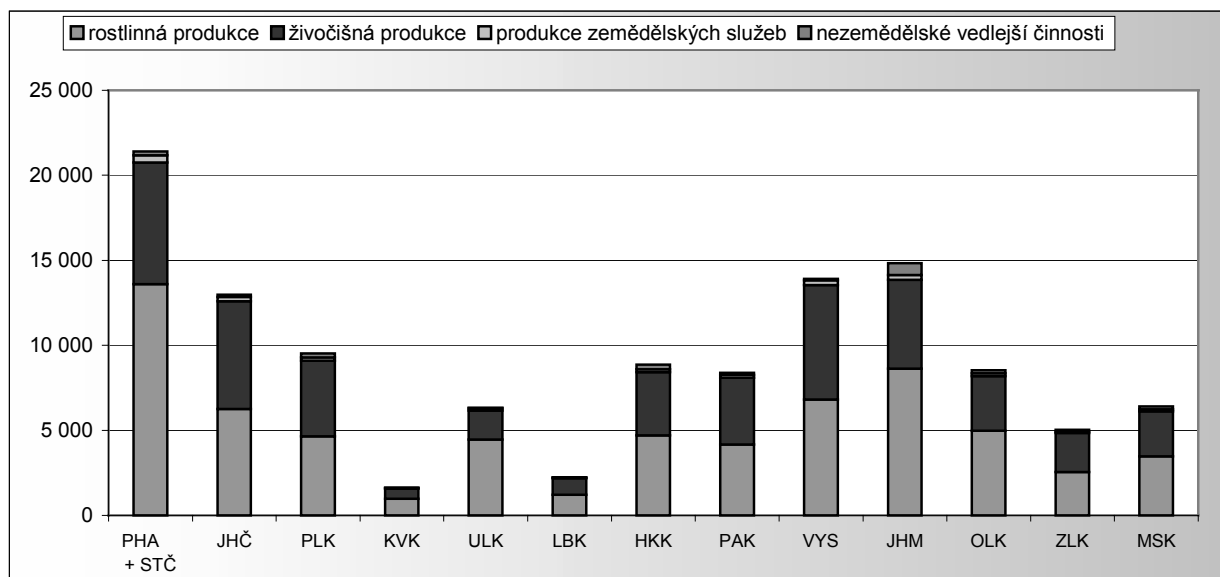
Graf 27 Produkce zemědělského odvětví v kraji Vysočina v letech 2003 až 2007 (předběžný údaj) v mil. Kč

Kraj Vysočina se objemem produkce zemědělského odvětví řadí spolu se Středočeským, Jihomoravským a Jihočeským krajem k nadprůměrným krajům. Na celkové produkci České republiky se v roce 2007 podílel 11,6 %, z toho na rostlinné produkci 10,2 % a živočišné produkci 13,8 %.

Ve srovnání s celorepublikovou strukturou byla v roce 2007 na Vysočině nadprůměrně zastoupena živočišná produkce, naopak podíl rostlinné produkce zaostával za celostátním průměrem o 6,5 procentního bodu.

Graf 28 Produkce zemědělského odvětví v krajích ČR v roce 2007 (semidefinitivní údaj) v mil. Kč

Tab. 3.1.20 Produkce zemědělského odvětví v kraji Vysočina za rok 2007

v cenách daného roku, předběžný údaj

	Kraj Vysočina		ČR		Podíl kraje na ČR (%)	Odchylka od průměru ČR (proc. body)
	v mil. Kč	v %	v mil. Kč	v %		
Produkce zemědělského odvětví celkem	13 921,8	100,0	120 076,7	100,0	11,6	0,0
v tom:						
rostlinná produkce	6 805,1	48,9	66 460,8	55,3	10,2	-6,5
živočišná produkce	6 747,7	48,5	48 985,3	40,8	13,8	7,7
produkce zemědělských služeb	270,6	1,9	2 327,0	1,9	11,6	0,0
nezemědělské vedlejší činnosti (neoddělitelné)	98,4	0,7	2 303,6	1,9	4,3	-1,2

Rostlinná produkce byla na Vysočině v roce 2007 o 21,5 % vyšší než v roce 2003, avšak za produkci z roku 2004 zůstala o 8,2 %. Nejvíce se na tomto propadu podílely obiloviny, především ječmen a v nepatrně menší míře i pšenice.

Tab. 3.1.21 Rostlinná produkce kraje Vysočina v letech 2003 až 2007

v mil. Kč ve stálých cenách 2000

	2003	2004	2005	2006	2007 předb.	Index 2007/2003
Rostlinná produkce celkem	4 349,9	5 753,7	5 428,9	4 516,3	5 283,9	121,5
v tom:						
obiloviny (včetně osiva)	1 813,7	2 467,7	2 068,9	1 636,4	2 035,1	112,2
z toho:						
pšenice a špalda	751,9	1 241,2	1 027,1	768,2	1 033,7	137,5
žito a ozimé směsky	96,7	163,9	106,9	24,3	90,1	93,2
ječmen	776,2	835,8	747,4	693,4	688,8	88,7
oves a letní směsky	80,3	75,8	47,3	48,6	51,5	64,2
kukuřice na zrno	64,5	78,6	83,2	78,2	127,6	197,9
technické plodiny	543,8	939,6	804,2	768,5	925,4	170,2
z toho:						
olejninny (včetně osiva)	354,5	776,0	644,9	662,1	777,0	219,2
luskoviny (včetně osiva)	34,0	48,9	49,1	45,0	38,8	114,2
cukrová řepa	18,0	10,0	9,4	10,5	11,3	62,9
krmné plodiny	828,8	1 066,5	1 085,7	1 052,8	1 003,1	121,0
zelenina a zahradnické výr.	39,7	33,3	62,4	41,7	78,4	197,3
brambory (včetně sadby)	1 106,2	1 226,7	1 385,4	1 002,5	1 232,8	111,4
ovoce	9,6	9,1	7,0	5,3	4,7	49,4
ostatní rostlinné výrobky	7,9	10,7	15,2	9,1	4,2	53,0

Podíl obilovin na rostlinné produkci kraje byl v roce 2007 o 5,3 procentního bodu nižší než za celou Českou republiku, v jejich struktuře byly hlavně na úkor pšenice nadprůměrně zastoupeny ječmen, žito a oves. Nižší než celorepublikový byl na Vysočině v důsledku zanedbatelného zastoupení cukrové řepy i podíl technických plodin. Naopak nadprůměrný byl podíl krmných plodin a především brambor (o 16,5 bodu), tradiční plodiny našeho kraje.

Tab. 3.1.22 Rostlinná produkce kraje Vysočina za rok 2007

v cenách daného roku, předběžný údaj

	Kraj Vysočina		ČR		Podíl kraje na ČR (%)	Odchylna od průměru ČR (proc. body)
	v mil. Kč	v %	v mil. Kč	v %		
Rostlinná produkce celkem	6 805,1	100,0	66 460,8	100,0	10,2	0,0
v tom:						
obiloviny (včetně osiva)	2 774,3	40,8	30 612,2	46,1	9,1	-5,3
z toho:						
pšenice a špalda	1 372,6	20,2	16 824,8	25,3	8,2	-5,1
žito a ozimé směsky	139,7	2,1	741,6	1,1	18,8	0,9
ječmen	969,9	14,3	8 076,6	12,2	12,0	2,1
oves a letní směsky	73,9	1,1	569,8	0,9	13,0	0,2
kukuřice na zrno	161,4	2,4	3 717,0	5,6	4,3	-3,2
technické plodiny	1 189,0	17,5	14 517,9	21,8	8,2	-4,4
z toho:						
olejninny (včetně osiva)	1 033,0	15,2	10 157,5	15,3	10,2	-0,1
luskoviny (včetně osiva)	45,6	0,7	323,3	0,5	14,1	0,2
cukrová řepa	10,0	0,1	2 466,1	3,7	0,4	-3,6
krmné plodiny	1 158,5	17,0	8 784,7	13,2	13,2	3,8
zelenina a zahradnické výr.	99,3	1,5	4 619,8	7,0	2,2	-5,5
brambory (včetně sadby)	1 573,8	23,1	4 429,2	6,7	35,5	16,5
ovoce	5,4	0,1	1 605,8	2,4	0,3	-2,3
víno	0,3	0,0	1 310,7	2,0	0,0	-2,0
ostatní rostlinné výrobky	4,5	0,1	580,5	0,9	0,8	-0,8

Ve srovnání se strukturou rostlinné produkce v roce 2003 se snížil podíl kraje na celostátní produkci obilovin o 0,6 procentního bodu, krmných plodin o 2,6 bodu a brambor o 2,2 bodu. Naopak vzrostl podíl Vysočiny na celorepublikové produkci technických plodin o 3,0 bodu, a to jak vlivem produkce olejnin, tak i luskovin.

Živočišná produkce se v kraji Vysočina po poklesu v letech 2004 a 2005 v posledních dvou letech sledovaného období zvyšovala. Další vývoj bude ovšem záviset na další poptávce po masu a ostatních živočišných produktech.

Hodnota prodaných hospodářských zvířat byla v roce 2007 ve srovnání s rokem 2003 více než o 7 % vyšší a dosáhla vůbec nejvyšší hodnoty za sledované období. Ovlivnila ji především produkce skotu, která se oproti roku 2003 zvýšila více než o pětinu, u prasat byl přírůstek mnohem menší. U produkce drůbeže došlo k poklesu více než o pětinu.

Tab. 3.1.23 Živočišná produkce kraje Vysočina v letech 2003 až 2007

v mil. Kč ve stálých cenách 2000

	2003	2004	2005	2006	2007 předb.	Index 2007/2003
Živočišná produkce celkem	6 114,6	5 982,1	5 897,4	6 296,2	6 640,5	108,6
v tom:						
zvířata	3 071,6	2 748,6	2 511,0	2 936,0	3 292,2	107,2
z toho:						
skot	770,6	756,9	814,8	911,3	935,7	121,4
prasata	1 959,9	1 697,0	1 329,8	1 809,0	2 084,9	106,4
drůbež	314,8	267,0	346,5	199,0	249,6	79,3
živočišné výrobky	3 042,9	3 233,5	3 386,4	3 360,2	3 348,3	110,0
z toho: mléko	2 999,8	3 192,5	3 331,0	3 331,6	3 318,0	110,6

Hlavní složku prodeje živočišných výrobků tvoří mléko. Růst jeho prodeje o více než desetinu byl hlavní příčinou zvýšení produkce živočišných výrobků v letech 2003 až 2007. Vůbec nejvyšší produkce byla zaznamenána v roce 2005, pokles v následujících dvou letech však byl nepatrný.

Údaje za rok 2007 potvrzují specializaci Vysočiny na chov skotu a produkci mléka. Produkce prodaného skotu byla ve srovnání s celorepublikovým průměrem o 2,3 bodu vyšší, prodej mléka byl vyšší dokonce o 7,2 bodu. Za celostátní úrovní však výrazně zaostává prodej drůbeže a zejména prasat.

Data o produkci zemědělského odvětví v hodnotovém vyjádření za rok 2008 budou k dispozici až ve 4. čtvrtletí 2009.¹⁰

Tab. 3.1.24 Živočišná produkce kraje Vysočina za rok 2007

v cenách daného roku, předběžný údaj

	Kraj Vysočina		ČR		Podíl kraje na ČR (%)	Odchylka od průměru ČR (proc. body)
	v mil. Kč	v %	v mil. Kč	v %		
Živočišná produkce celkem	6 747,7	100,0	48 985,3	100,0	13,8	0,0
v tom:						
zvířata	3 177,9	47,1	25 715,1	52,5	12,4	-5,4
z toho:						
skot	1 227,1	18,2	7 808,6	15,9	15,7	2,2
prasata	1 673,6	24,8	11 367,7	23,2	14,7	1,6
drůbež	253,0	3,7	6 348,7	13,0	4,0	-9,2
Živočišné výrobky	3 569,8	52,9	23 270,2	47,5	15,3	5,4
z toho: mléko	3 544,2	52,5	21 122,5	43,1	16,8	9,4

¹⁰ Data nevyjdou v samostatné tištěné publikaci, ale budou 30. listopadu 2009 zveřejněna na internetových stránkách ČSÚ v dokumentu w-2128-09 **Souhrnný zemědělský účet v jednotlivých krajích - definitivní výsledky za rok 2007 a semidefinitivní výsledky roku 2008.**

3.2. Lesnictví

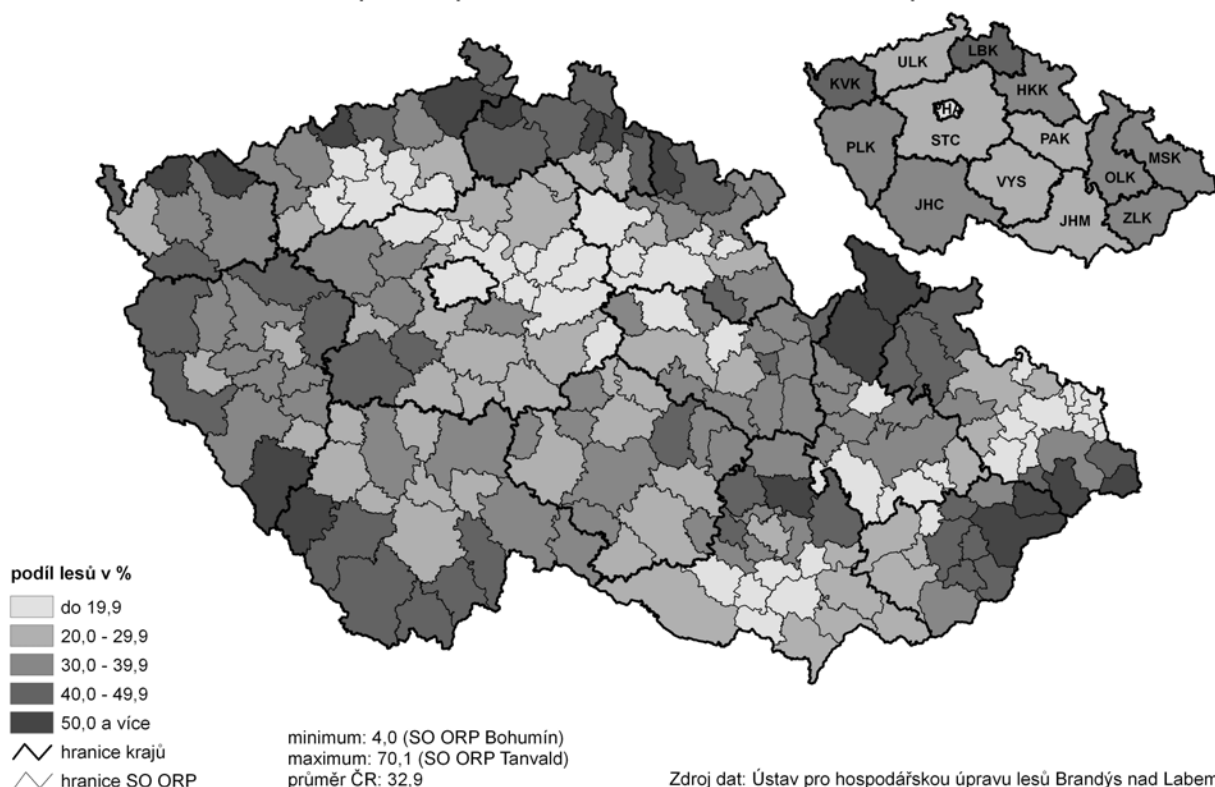
Lesnictví patří společně se zemědělstvím do primárního sektoru, vyznačuje se však na rozdíl od něj především dlouhodobostí svého hospodaření. Všechny vlivy, ať už jsou dílem přírody či člověka, se v něm zpravidla projevují s větším či menším zpožděním a jejich dopad je dlouhodobý. Tím hůře se odstraňují následky chybných zásahů či opatření. Přitom význam lesa jako nenahraditelného krajinnotvorného prvku i zdroje přírodní obnovitelné suroviny je nezastupitelný a stále stoupá.

Pahorkatiny a vrchoviny v kraji Vysočina jsou relativně příznivé pro jehličnaté dřeviny, zejména smrk, listnaté dřeviny jsou výrazněji zastoupeny kolem vodních toků a v níže položených a teplejších správních obvodech obcí s rozšířenou působností, zvláště na Náměštsku a Třebíčsku. Tyto dva správní obvody se také vyznačují výjimečně vysokým podílem borovice, která v nich tvoří zhruba čtvrtinu lesů.

I lesy na Vysočině jsou v některých lokalitách, zejména na návětrných svazích, poškozeny dálkovým přenosem škodlivin v ovzduší. Platí to zvláště pro smrkové monokultury, které se v těchto polohách vyskytují a u nichž se pak projevuje zvýšená náchylnost k některým druhům kalamit, zejména větrným. Přesto se však na Vysočině projevuje ve srovnání s celou Českou republikou obecně nižší úroveň defoliace¹¹, v roce 2006 dosahoval v kraji Vysočina index defoliace hodnoty 1,79 ve srovnání s 2,30 za celou Českou republiku.

Průměrná **lesnatost** (podíl lesů¹² na celkové výměře území) činila ke konci roku 2007 v kraji Vysočina 29,8 % a byla tak o 3,1 procentního bodu nižší než v celé České republice. Ve srovnání s rokem 2000 se snížila o 0,3 procentního bodu. Mimo hlavní město je nižší podíl lesů pouze ve čtyřech krajích (Středočeském, Ústeckém, Pardubickém a Jihomoravském).

Podíl lesů na celkové ploše správních obvodů ORP v České republice v roce 2007

¹¹ Defoliace je definována jako relativní ztráta asimilačního aparátu v koruně stromu v porovnání se zdravým stromem, rostoucím ve stejných porostních a stanovištních podmínkách. Sleduje se na 306 monitorovacích plochách, které jsou podle lesnatosti rozmístěny rovnoměrně po území ČR. Defoliace (odlistění) se vyjadřuje v procentech ztráty jehličí (listí). Index defoliace se vyjadřuje jako podíl stromů šedesátiletých a starších ve 3. a 4. stupni odlistění, tedy stromy silně odlistěné (60,0 – 99,9 %) a odumřelé (100,0 % ztráta jehličí/listí).

¹² Výměra lesů i jednotlivých dřevin je uváděna v porostní ploše, tj. ploše využívané přímo k lesní produkci, skutečně zalesněné nebo jen dočasně odlesněné s úmyslem opětovné obnovy lesního porostu.

Tab. 3.2.1 Lesy v krajích České republiky podle dřevin

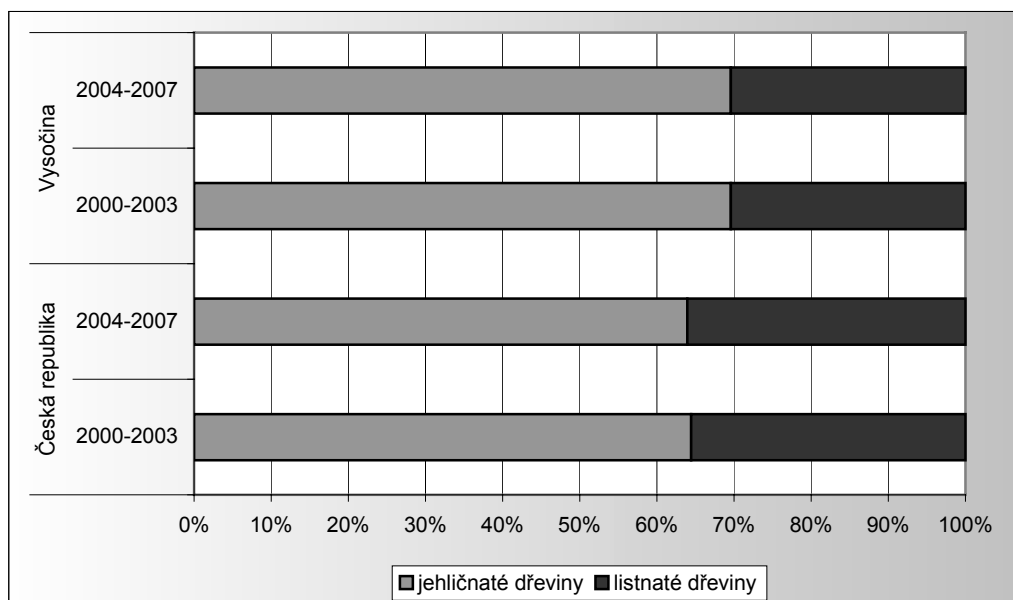
Zdroj: Ústav pro hospodářské úpravy lesa

v ha

	Lesy celkem		v tom:						z jehličnatých smrk		z listnatých buk	
			jehličnaté celkem		listnaté celkem		holina					
	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007
ČR celkem	2 582 836	2 595 182	1 975 065	1 941 582	576 808	627 548	30 963	26 052	1 397 012	1 369 695	154 791	178 067
v tom kraje:												
Hl. město Praha	4 641	4 704	1 726	1 611	2 857	3 062	58	30	533	409	38	57
Středočeský	297 099	300 078	217 295	213 668	77 020	83 145	2 784	3 265	116 688	113 995	9 865	11 885
Jihočeský	367 041	370 798	321 051	320 042	41 773	47 039	4 217	3 717	206 572	207 467	13 790	16 027
Plzeňský	292 264	293 996	257 131	252 980	32 403	38 817	2 730	2 200	171 038	167 189	8 538	10 980
Karlovarský	138 716	139 619	116 606	116 302	20 010	22 179	2 099	1 139	97 828	97 567	3 740	4 426
Ústecký	155 209	156 642	90 575	88 556	62 044	65 447	2 590	2 639	59 244	57 437	11 319	13 022
Liberecký	135 364	135 329	109 103	106 592	24 147	27 622	2 115	1 115	70 928	69 175	8 123	10 437
Královéhradecký	143 958	144 306	111 645	110 474	29 868	32 617	2 445	1 215	88 200	86 584	4 135	5 715
Pardubický	130 080	130 527	106 087	105 104	22 104	23 844	1 889	1 579	75 430	74 596	6 161	6 796
Vysočina	208 703	202 655	187 273	179 891	18 951	20 649	2 478	2 115	153 807	149 036	4 871	5 906
Jihomoravský	191 286	196 852	98 111	97 608	90 990	97 371	2 185	1 873	53 656	52 439	14 055	16 298
Olomoucký	175 733	178 946	126 419	126 242	47 099	50 959	2 215	1 745	107 612	107 093	20 651	22 621
Zlínský	154 320	154 421	90 027	87 549	62 861	65 252	1 432	1 620	69 635	68 185	30 083	32 191
Moravskoslezský	188 423	186 308	142 016	134 963	44 682	49 545	1 726	1 800	125 842	118 521	19 423	21 708

Při pohledu na druhové složení lesů na území kraje Vysočina vidíme, že zde jednoznačně převládají **jehličnaté dřeviny**, které v roce 2007 představovaly 88,8 % výměry lesů v kraji, což je nejvyšší podíl ze všech krajů, nacházející se 14,0 bodů nad celorepublikovou úroveň.

Naopak podíl **listnatých dřevin** je na Vysočině nejnižší ze všech krajů České republiky, v roce 2007 představovaly pouze 10,2 % výměry lesů. Ve srovnání s Českou republikou to bylo o 14,0 procentních bodů méně.

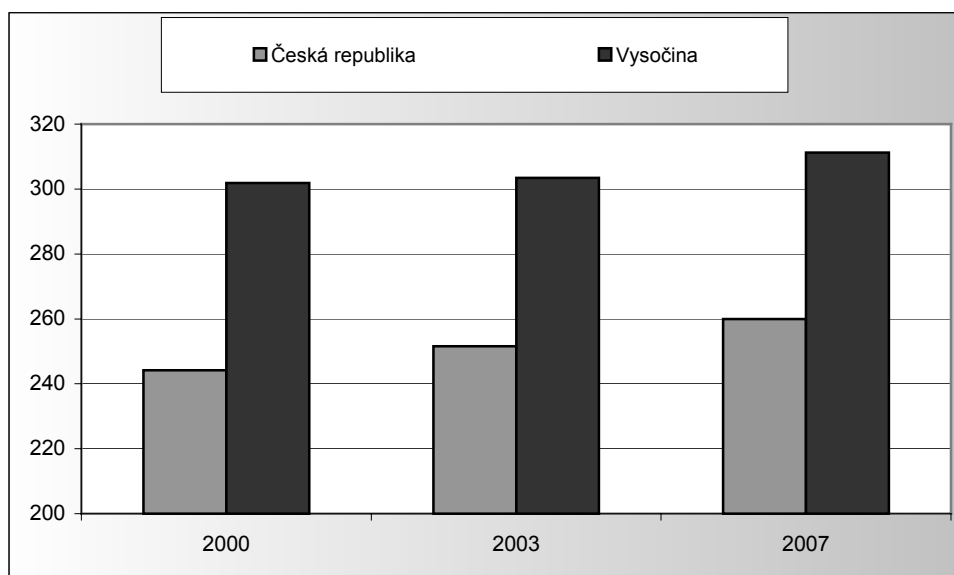
Graf 29 Podíl jehličnatých a listnatých dřevin na zalesňované ploše v kraji Vysočina a České republice v letech 2000 až 2007

Mezi roky 2000 a 2007 se podíl jehličnatých dřevin v kraji Vysočina snížil o 0,9 procentního bodu a podíl listnatých dřevin vzrostl o 1,1 bodu. Ve srovnání s celou Českou republikou byl pokles jehličnanů pomalejší (za ČR činil 1,7 bodu), naopak podíl listnatých dřevin rostl na Vysočině o málo rychleji než na celorepublikové úrovni (v celé ČR jejich podíl stoupl o 0,9 bodu).

Dominantní jehličnatou dřevinou v kraji Vysočina je **smrk**, který v roce 2007 zaujímal 82,8 % celkové plochy jehličnatých dřevin v kraji (o 12,3 bodu více než v celé České republice) a mezi regiony České republiky se tak řadil na čtvrté místo. Ve srovnání s rokem 2000 se podíl smrku zvýšil o 0,7 procentního bodu. Druhou

nejvýznamnější jehličnatou dřevinou v kraji je **borovice**, která v roce 2007 představovala 12,6 % plochy jehličnatých dřevin.

Graf 30 Průměrná zásoba dřeva v kraji Vysočina a v České republice v m³ b.k. na 1 ha

Z listnatých dřevin je v kraji nejvýznamnější **buk**, který se v roce 2007 na celkové ploše listnáčů podílel 28,6 % (o 2,9 bodu více než v roce 2000). Druhou nejvýznamnější listnatou dřevinou na Vysočině je **dub**, který převládá mezi listnáči v níže položených oblastech kraje a jehož podíl v roce 2007 činil 20,0 %.

Tab. 3.2.2 Lesy v okresech kraje Vysočina podle dřevin

Zdroj: Ústav pro hospodářské úpravy lesa

v ha

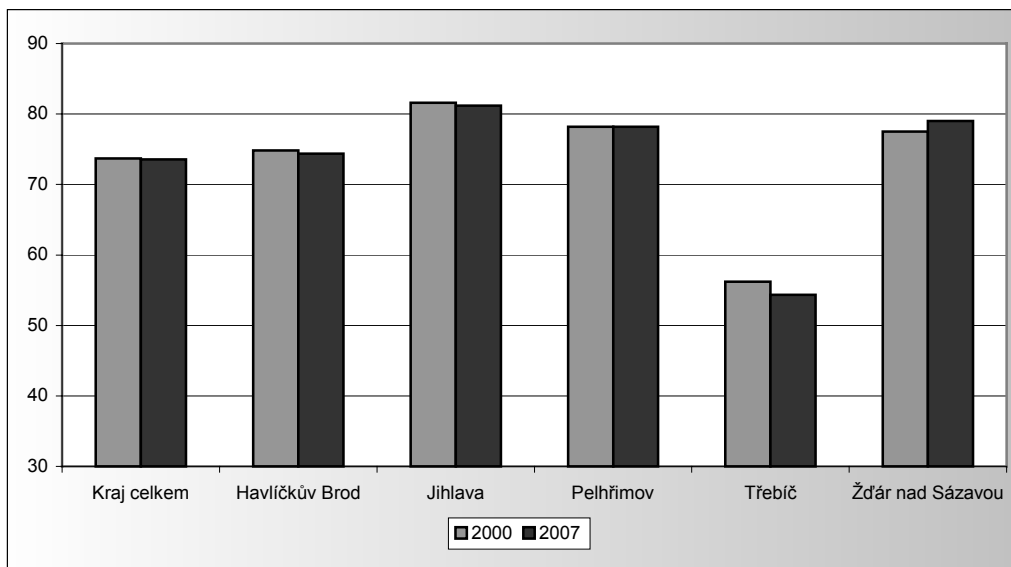
	Lesy celkem		v tom:						z jehličnatých smrk		z listnatých buk	
			jehličnaté celkem		listnaté celkem		holina		2000	2007	2000	2007
	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007
Kraj celkem	208 703	202 655	187 273	179 891	18 951	20 649	2 478	2 115	153 807	149 036	4 871	5 906
v tom okresy:												
Havlíčkův Brod	35 384	35 444	31 306	31 112	3 764	4 019	313	314	26 477	26 355	1 030	1 215
Jihlava	36 435	36 402	33 468	33 118	2 603	2 921	364	363	29 724	29 558	1 054	1 231
Pelhřimov	38 309	37 964	35 327	34 906	2 592	2 695	390	363	29 953	29 687	816	886
Třebíč	41 161	40 239	34 373	32 720	6 115	6 923	673	595	23 143	21 867	748	949
Žďár nad Sázavou	57 415	52 606	52 799	48 034	3 878	4 091	738	480	44 511	41 569	1 222	1 625

Průměrná lesnatost je v pěti okresech kraje Vysočina poměrně značně odlišná. Nejvyšší je v okrese Žďár nad Sázavou, kde se v roce 2007 lesy na celkové výměře okresu podílely 33,3 %, nejnižší v okrese Třebíč (v roce 2007 činil podíl lesů 27,5 %). Za žďárský okres se řadí Jihlavsko s podílem lesů 30,4 % a dále následují okresy Pelhřimov (29,4 % lesů) a Havlíčkův Brod (28,0%). Ve srovnání s rokem 2000 se lesnatost snížila v okresech Jihlava, Pelhřimov a Žďár nad Sázavou, v němž byl pokles nejvyšší (o 1,0 procentní bod). Nezměněný zůstal podíl lesů v okrese Havlíčkův Brod a o 0,4 bodu vzrostl na Třebíčsku.

Ve všech okresech kraje Vysočina převládají jehličnaté dřeviny, jejich podíl na celkové výměře lesů se ale poměrně značně liší. Ve třech okresech (Jihlava, Pelhřimov, Žďár nad Sázavou) přesahuje devadesát procent, z nich nejvyšší byl na Pelhřimovsku, kde podíl jehličnanů v roce 2007 činil 91,9 %. Nejméně jsou jehličnany zastoupeny v lesích třebíčského okresu, kde v roce 2007 tvořily pouze 81,3 % všech dřevin. Ve srovnání s rokem 2000 zastoupení jehličnatých dřevin pokleslo ve všech okresech Vysočiny, nejvýrazněji na Třebíčsku (o 2,2 procentního bodu).

Podíl listnatých dřevin v okresech Jihlava, Pelhřimov a Žďár nad Sázavou v roce 2007 nepřesáhl osm procent, na Havlíčkovobrodsku činil v tomto roce 11,3 % a v třebíčském okrese 17,2 %. V tomto okrese také došlo ve srovnání s rokem 2000 k největšímu přírůstku listnáčů (o 2,3 bodu).

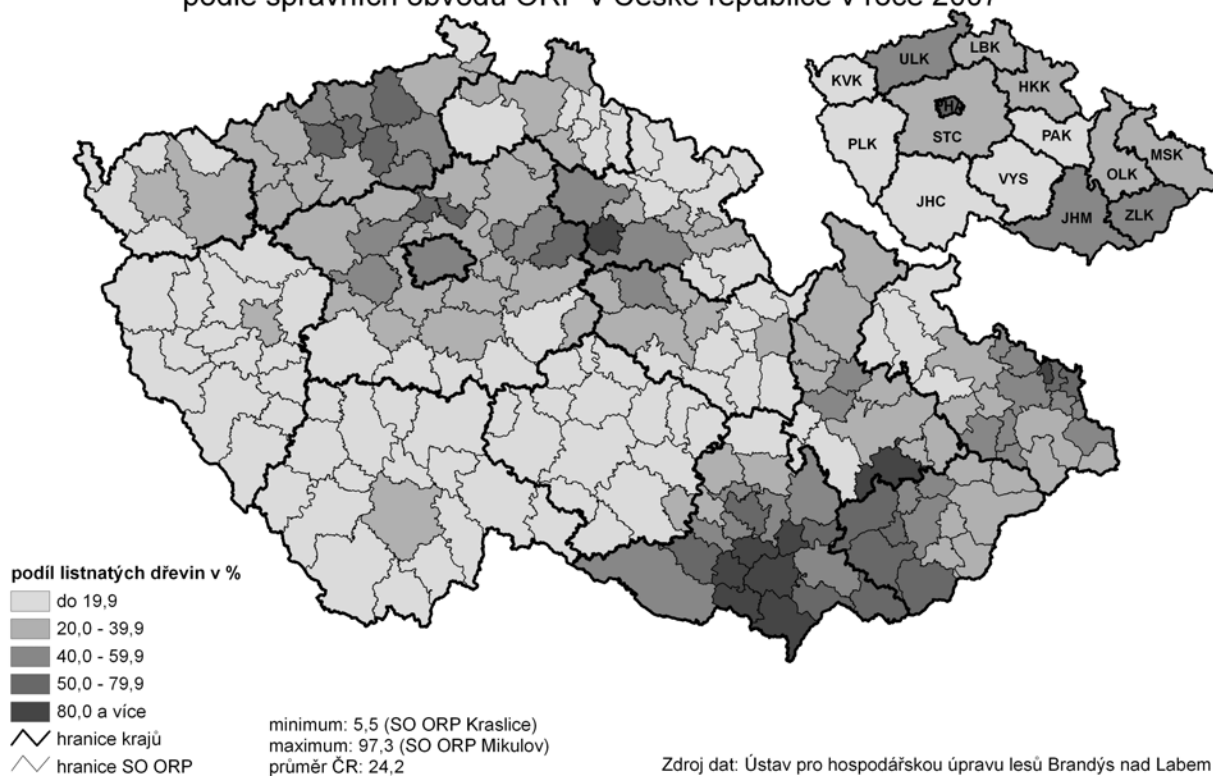
Graf 31 Podíl smrku na celkové výměře lesa v okresech kraje Vysočina v %

Nejrozšířenější jehličnatou dřevinou ve všech okresech kraje Vysočina je smrk, jehož podíl na celkové ploše jehličnatých dřevin se v roce 2007 pohyboval mezi 66,8 % v okrese Třebíč a 89,2 % v jihlavském okrese. Ve srovnání s rokem 2000 se podíl smrku zvýšil ve všech okresech kraje vyjma Třebíčska.

Z listnatých dřevin je ve většině okresů Vysočiny nejvýznamnější buk, který se v roce 2007 na celkové ploše listnáčů podílel s výjimkou okresu Třebíč nejméně třiceti procenty. Nejvyšší byl jeho podíl v okrese Jihlava (42,1 %). Oproti roku 2000 se podíl buku nejvíce zvýšil v okrese Žďár nad Sázavou (o 8,2 bodu). V třebíčském okrese je zdaleka nejrozšířenější listnatou dřevinou dub (46,8 % v roce 2007).

Podíl listnatých dřevin na celkové ploše lesů podle správních obvodů ORP v České republice v roce 2007

Tab. 3.2.3 Lesy ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností kraje Vysočina podle dřevin

Zdroj: Ústav pro hospodářské úpravy lesa

v ha

	Lesy celkem		v tom:						z jehličnatých smrk		z listnatých buk	
			jehličnaté celkem		listnaté celkem		holina		2003	2007	2003	2007
	2003	2007	2003	2007	2003	2007	2003	2007	2003	2007	2003	2007
Kraj celkem	207 178	202 655	184 944	179 891	19 847	20 649	2 387	2 115	151 811	149 036	5 124	5 906
v tom SO ORP:												
Bystřice nad Pernštejnem	13 470	11 520	11 485	9 828	1 758	1 565	226	127	9 228	8 358	615	711
Havlíčkův Brod	15 173	15 184	13 512	13 435	1 498	1 586	162	163	11 406	11 312	370	426
Humpolec	6 965	7 010	6 405	6 327	485	608	75	75	5 065	5 003	194	261
Chotěboř	9 549	9 564	8 105	8 117	1 372	1 378	72	68	7 064	7 072	321	327
Jihlava	28 232	28 242	25 935	25 759	2 017	2 197	280	286	23 221	23 117	901	1 004
Moravské Budějovice	9 861	10 012	8 323	8 173	1 290	1 684	249	155	6 441	6 294	207	285
Náměšť nad Oslavou	7 220	6 868	4 876	4 680	2 240	2 088	104	101	2 666	2 595	195	182
Nové Město na Moravě	10 230	10 406	9 658	9 691	479	646	93	69	9 094	9 081	175	294
Pacov	7 076	7 075	6 620	6 622	400	399	56	55	5 691	5 693	132	132
Pelhřimov	23 886	23 879	21 969	21 957	1 683	1 689	234	233	19 017	18 991	492	494
Světlá nad Sázavou	10 251	10 304	9 306	9 205	867	1 020	78	79	7 703	7 694	331	454
Telč	8 961	8 986	8 184	8 066	695	835	82	85	7 086	7 055	236	308
Třebíč	22 060	22 022	18 797	18 712	2 946	2 994	316	316	12 182	12 095	363	396
Velké Meziříčí	15 741	13 106	14 354	11 977	1 153	947	233	183	10 287	9 120	196	200
Žďár nad Sázavou	18 505	18 477	17 414	17 342	964	1 014	127	120	15 660	15 556	395	431

Z jednotlivých správních obvodů obcí s rozšířenou působností kraje Vysočina jsou nejvíce **odlesněné** správní obvody Havlíčkův Brod, na jehož celkové výměře se lesy v roce 2007 podílely pouze 24,0 %, a Moravské Budějovice, kde podíl lesů činil 24,2 %. Ve všech ostatních správních obvodech zabírají lesy alespoň čtvrtinu plochy – nejvíce ve správním obvodu Žďár nad Sázavou (39,8 % v roce 2007). Ve srovnání s rokem 2000 se lesnatost snížila pouze ve třech správních obvodech postižených převodem části obcí k Jihomoravskému kraji – Bystřice nad Pernštejnem, Náměšť nad Oslavou a Velké Meziříčí. Nejvýraznější byl tento pokles na Velkomeziříčsku (o 1,2 procentního bodu).

Jediným správním obvodem, v němž podíl jehličnatých dřevin na celkové ploše lesů nedosahuje alespoň osmi desetin, je Náměšťsko, kde podíl jehličnanů v roce 2007 dosahoval pouze 68,1 %, i když ve srovnání s rokem 2000 vzrostl o 0,6 bodu. Nejvyšší byl roku 2007 podíl jehličnatých dřevin ve správním obvodu Žďár nad Sázavou (93,9 %) a Pacov (93,6 %). Nejvýrazněji se mezi roky 2000 a 2007 podíl jehličnanů snížil na Moravskobudějovicku (o 2,8 procentního bodu).

Pouze v šesti z patnácti správních obvodů obcí s rozšířenou působností kraje Vysočina překročil v roce 2007 podíl listnatých dřevin desetinu celkové plochy lesů. Nejvyšší byl tento podíl na Náměšťsku (30,4 %, o 0,6 bodu méně než v roce 2000), na druhé místo se zařadil správní obvod Moravské Budějovice (16,8 %), v němž došlo oproti roku 2000 k nejvyššímu zvýšení podílu listnáčů (o 3,7 bodu).

Nejdůležitější dřevinou ve všech správních obvodech Vysočiny je smrk, nejvyšší je jeho podíl na Novoměstsku (v roce 2007 zaujímal 93,7 % plochy všech jehličnatých dřevin). V dalších dvanácti správních obvodech představoval nejméně tři čtvrtiny jehličnanů, nižší byl jeho podíl pouze na Třebíčsku (64,6 %) a Náměšťsku (55,5 %), tedy obvodech s velmi významným zastoupením borovice.

Z listnatých dřevin hraje ve většině správních obvodů nejvýznamnější roli buk – zejména to platí o obvodech Jihlava, kde v roce 2007 bukové porosty představovaly 45,7 % listnatých lesů, Nové Město na Moravě (45,6 %) či Bystřice nad Pernštejnem (45,4 %). Naopak ve správních obvodech Třebíč a zejména Náměšť nad Oslavou je nejvýznamnější listnatou dřevinou dub a buk v nich hraje spíše okrajovou roli.

Tab. 3.2.4 Lesy v krajích České republiky podle kategorií a subkategorií

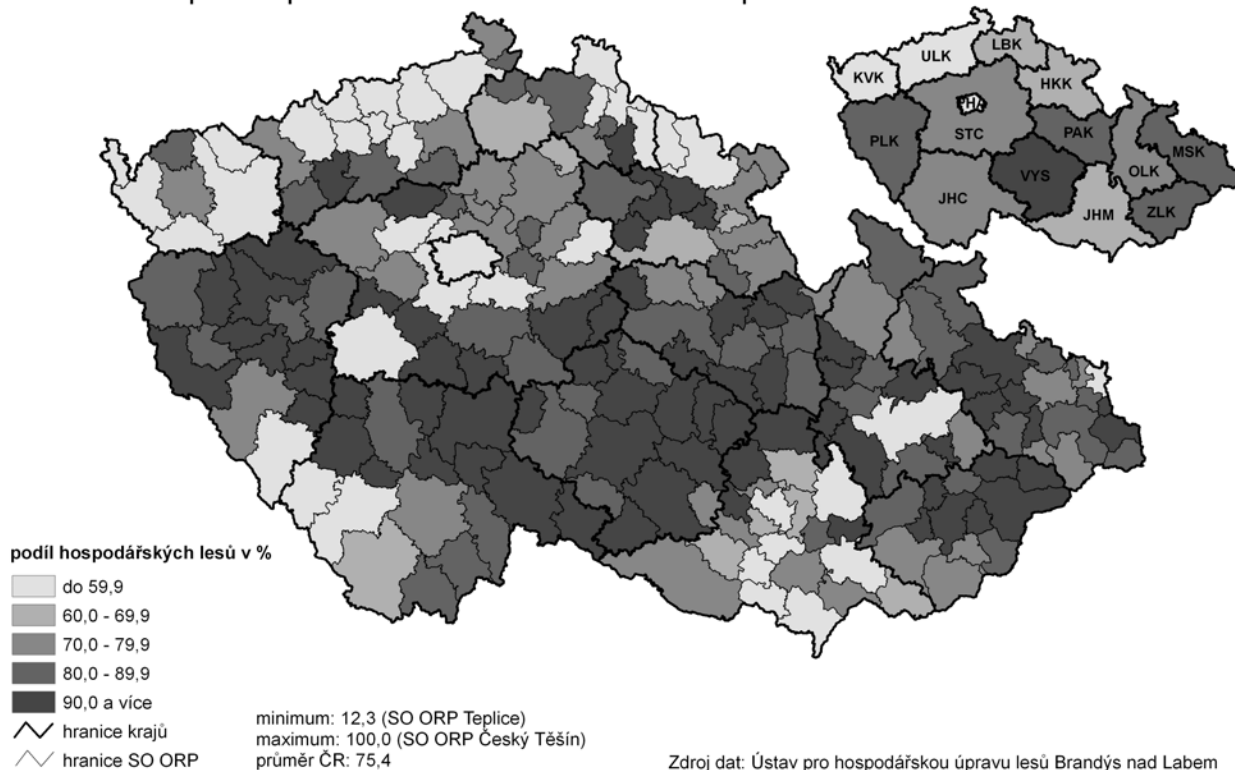
Zdroj: Ústav pro hospodářské úpravy lesa

v ha

	Lesy celkem		v tom:						z lesa ochranného mimořádně nepříznivá stanoviště		z lesa zvláštního určení území nár. parků a nár. přírodních rezervací	
			les hospodářský		les ochranný		les zvláštního určení					
	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007
ČR celkem	2 582 836	2 595 182	1 981 885	1 957 301	89 422	70 545	511 529	567 336	67 224	49 586	99 118	97 491
v tom kraje:												
Hl. město Praha	4 641	4 704	91	69	92	402	4 458	4 233	92	402	-	-
Středočeský	297 099	300 078	195 083	217 981	9 544	8 673	92 471	73 424	9 544	8 673	8 796	3 639
Jihočeský	367 041	370 798	280 087	292 652	8 245	5 666	78 708	72 481	8 122	5 528	28 147	26 987
Plzeňský	292 264	293 996	235 860	239 667	16 980	3 827	39 423	50 503	11 151	3 547	24 241	29 835
Karlovarský	138 716	139 619	86 626	73 397	6 500	4 224	45 590	61 998	6 141	3 226	326	131
Ústecký	155 209	156 642	113 365	85 563	12 438	9 093	29 406	61 986	11 888	8 543	468	6 372
Liberecký	135 364	135 329	93 220	85 335	5 691	11 523	36 454	38 471	3 744	5 837	7 014	7 852
Královéhradecký	143 958	144 306	101 585	97 160	13 751	12 182	28 621	34 964	6 812	5 457	15 432	12 962
Pardubický	130 080	130 527	115 590	115 827	2 298	2 144	12 191	12 556	1 540	1 597	734	871
Vysočina	208 703	202 655	193 059	187 761	1 835	1 260	13 809	13 634	1 835	1 260	2 889	774
Jihomoravský	191 286	196 852	131 165	130 743	3 405	3 845	56 716	62 264	3 405	3 845	7 851	6 015
Olomoucký	175 733	178 946	137 842	136 329	5 930	5 527	31 961	37 090	2 011	1 255	1 255	1 052
Zlínský	154 320	154 421	136 231	136 799	316	101	17 773	17 521	316	101	479	253
Moravskoslezský	188 423	186 308	162 080	158 020	2 397	2 079	23 946	26 210	624	313	1 484	747

V kraji Vysočina zcela jednoznačně převládá les **hospodářský**. V roce 2007 se na celkové ploše lesů v kraji podílel 92,7 %, což bylo o 17,3 procentního bodu nad celorepublikovou úrovní. Oproti roku 2000 se na Vysočině podíl hospodářského lesa zvýšil o 0,2 bodu, trend byl tedy opačný než v celé České republice (pokles o 1,3 bodu).

Podíl hospodářských lesů na celkové ploše lesů podle správních obvodů ORP v České republice v roce 2007

Lesy **ochranné**¹³ zaujímaly v roce 2007 na Vysočině pouze 0,6 % plochy lesů a ve srovnání s rokem 2000 se jejich podíl snížil o 0,3 bodu. Ze čtrnácti krajů České republiky se tak Vysočina zařadila na předposlední místo – jen ve Zlínském kraji byl podíl ochranných lesů nižší. Oproti celorepublikové úrovni byl v kraji Vysočina podíl ochranných lesů v roce 2000 nižší o 2,6 bodu a roku 2007 o 2,1 bodu.

Lesy **zvláštního určení**¹⁴ roku 2007 v kraji Vysočina zaujímaly 6,7 % plochy lesů (o 0,1 bodu více než v roce 2000). Ve srovnání s celou Českou republikou byl jejich podíl v roce 2000 nižší o 13,2 procentního bodu a roku 2007 o 15,2 bodu. Jak v roce 2000, tak v roce 2007 se touto hodnotou Vysočina zařadila na poslední místo mezi kraji České republiky.

Z lesů ochranných se na Vysočině vyskytují pouze lesy na mimořádně nepříznivých stanovištích – obdobná situace je ještě v hlavním městě Praze, Středočeském, Jihomoravském a Zlínském kraji.

Z lesů zvláštního určení v kraji Vysočině převládají lesy významné pro zachování biodiverzity (v roce 2007 tvořily 45,4 % plochy lesů zvláštního určení) a 1. zóny chráněných krajinných oblastí, přírodní rezervace a přírodní památky (19,1 % lesů zvláštního určení). Z těchto lesů se v roce 2007 v kraji nevyskytovala pouze ochranná pásma zdrojů léčivých a minerálních vod a lázeňské lesy.

Jediným okresem kraje Vysočina, v němž podíl hospodářského lesa na celkové ploše lesa činí méně než devět desetin, je Pelhřimovsko, kde v roce 2007 hospodářského lesa činil 88,1 % (o 0,5 procentního bodu více než v roce 2000). Ze zbývajících okresů byl nejvyšší na Jihlavsku (95,2 %, o 0,4 bodu více než roku 2000).

Tab. 3.2.5 Lesy v okresech kraje Vysočina podle kategorií a subkategorií

Zdroj: Ústav pro hospodářské úpravy lesa

	Lesy celkem		v tom:						z lesa ochranného mimořádně nepříznivá stanoviště		z lesa zvláštního určení území nár. parků a nár. přírodních rezervací	
			les hospodářský		les ochranný		les zvláštního určení		2000	2007	2000	2007
	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007
Kraj celkem	208 703	202 655	193 059	187 761	1 835	1 260	13 809	13 634	1 835	1 260	2 889	774
v tom okresy:												
Havlíčkův Brod	35 384	35 444	33 208	33 408	74	32	2 102	2 004	74	32	907	687
Jihlava	36 435	36 402	34 523	34 660	1	-	1 911	1 743	1	-	277	46
Pelhřimov	38 309	37 964	33 575	33 440	43	25	4 692	4 498	43	25	-	-
Třebíč	41 161	40 239	37 646	36 972	714	690	2 800	2 577	714	690	1 557	-
Žďár nad Sázavou	57 415	52 606	54 108	49 280	1 003	513	2 304	2 813	1 003	513	148	41

Ochranné lesy mají relativně nejvyšší podíl v okrese Třebíč (v roce 2007 činil 1,7 %) a dále na Žďársku (1,0 %), v jihlavském okrese se nevyskytují vůbec a okresech Havlíčkův Brod a Pelhřimov je jejich výměra nepatrná.

Pelhřimovský okres je na Vysočině jediný, v němž podíl lesů zvláštního určení na celkové ploše lesa překračuje jednu desetinu (v roce 2000 to bylo 12,2 %, roku 2007 pak 11,8 %). Naopak nejnižší byl v roce 2007 jejich podíl na Jihlavsku (4,8 %).

¹³ Do lesů ochranných patří lesy na mimořádně nepříznivých stanovištích, vysokohorské lesy a lesy v klečovém lesním vegetačním stupni.

¹⁴ Mezi lesy zvláštního určení patří pásma ochrany vodních zdrojů I. stupně, ochranná pásma zdrojů léčivých a minerálních vod, území národních parků a národních přírodních rezervací, 1. zóny CHKO, přírodní rezervace a přírodní památky, lázeňské lesy, příměstské a rekreační lesy, lesy sloužící lesnickému výzkumu a výuce, lesy se zvýšenou ochrannou funkcí, lesy významné pro uchování biodiverzity, uznané obory a samostatné bažantnice a lesy zatížené jiným veřejným zájmem.

Tab. 3.2.6 Lesy ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností kraje Vysočina podle kategorií a subkategorií

Zdroj: Ústav pro hospodářské úpravy lesa

v ha

	Lesy celkem		v tom:						z lesa ochranného mimořádně nepříznivá stanoviště		z lesa zvláštního určení území nár. parků a nár. přírodních rezervací	
			les hospodářský		les ochranný		les zvláštního určení		2003	2007	2003	2007
	2003	2007	2003	2007	2003	2007	2003	2007	2003	2007	2003	2007
Kraj celkem	207 178	202 655	191 201	187 761	1 795	1 260	14 182	13 634	1 795	1 260	1 353	774
v tom SO ORP:												
Bystřice nad Pernštejnem	13 470	11 520	12 306	10 675	541	285	624	560	541	285	2	-
Havlíčkův Brod	15 173	15 184	14 735	14 778	1	1	437	405	1	1	46	46
Humpolec	6 965	7 010	6 011	6 118	17	7	936	885	17	7	-	-
Chotěboř	9 549	9 564	8 551	8 565	18	18	980	980	18	18	641	641
Jihlava	28 232	28 242	27 341	27 544	1	-	890	699	1	-	46	46
Moravské Budějovice	9 861	10 012	9 588	9 701	36	32	237	279	36	32	28	-
Náměšť nad Oslavou	7 220	6 868	4 942	4 866	424	366	1 853	1 636	424	366	-	-
Nové Město na Moravě	10 230	10 406	9 714	9 847	1	4	515	556	1	4	98	-
Pacov	7 076	7 075	6 798	6 797	-	-	278	278	-	-	-	-
Pelhřimov	23 886	23 879	20 533	20 525	19	19	3 335	3 335	19	19	-	-
Světlá nad Sázavou	10 251	10 304	9 512	9 672	54	13	685	619	54	13	220	-
Telč	8 961	8 986	7 801	7 883	-	-	1 160	1 103	-	-	231	-
Třebíč	22 060	22 022	21 112	21 128	291	291	657	603	291	291	-	-
Velké Meziříčí	15 741	13 106	15 137	12 595	170	4	434	508	170	4	-	-
Žďár nad Sázavou	18 505	18 477	17 122	17 066	221	221	1 162	1 190	221	221	41	41

Ve všech správních obvodech obcí s rozšířenou působností kraje Vysočina převládá les hospodářský. Jediným správním obvodem, v němž se na celkové ploše lesů podílel méně než třemi čtvrtinami, bylo Náměšťsko. V roce 2007 jeho podíl činil 70,8 % (o 2,4 procentního bodu více než v roce 2000 a 21,9 bodu méně než v kraji celkem). Tomu odpovídá skutečnost, že ve správní obvod Náměšť nad Oslavou měl z celého kraje nejvyšší podíl lesů ochranných (5,3 % v roce 2007) i lesů zvláštního určení (23,8 %). V prvním případě to bylo o 4,7 a v druhém o 17,1 bodu nad úroveň kraje. V případě lesů zvláštního určení jde na Náměšťsku z velké většiny o první zóny CHKO, přírodní rezervace a přírodní památky, u lesů ochranných výhradně o mimořádně nepříznivá stanoviště.

Z ostatních správních obvodů obcí s rozšířenou působností se zvláště vysokým podílem hospodářského lesa vyznačovaly správní obvody Havlíčkův Brod, Jihlava, Moravské Budějovice, Pacov, Třebíč a Velké Meziříčí (v roce 2007 o 3,2 až 4,8 bodů nad krajskou hodnotou).

Ochranné lesy se v roce 2007 vůbec nevyskytovaly v šesti správních obvodech a v dalších čtyřech jejich podíl na celkové ploše lesů nepřesahoval jedno procento.

Lesy zvláštního určení se vyskytují ve všech správních obvodech obcí s rozšířenou působností. Mimo již uvedeného obvodu Náměšť nad Oslavou byl v roce 2007 jejich podíl na celkové ploše lesů nejvyšší na Pelhřimovsku (14,0 %), Humpolecku (12,6 %) a Telečsku (12,3 %). Naopak nejnižší byl ve správních obvodech Jihlava (2,5 %), Havlíčkův Brod, Třebíč (shodně 2,7 %) a Moravské Budějovice (2,8 %).

4. Mezikrajské srovnání městského a venkovského prostoru

Pro účely porovnání venkova a jeho vyčíslitelných charakteristik na úrovni celé České republiky bylo nutné zvolit dostatečně jednoduché vymezení jednotné pro všechny kraje. Toto společné vymezení se liší od vymezení zvoleného pro daný kraj v kapitole 2, které by mělo lépe odpovídat místním podmínkám. Jednotné vymezení venkova využitě v této kapitole pro porovnání krajů bylo stanoveno následovně:

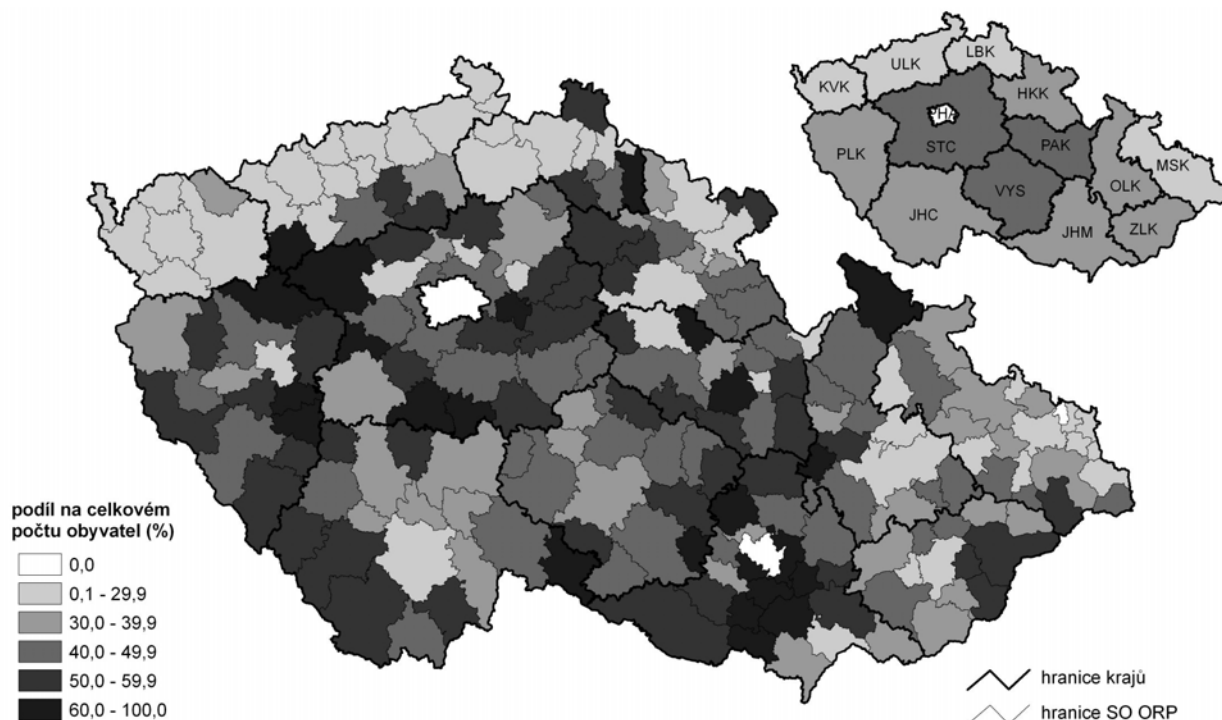
Venkovským prostorem jsou všechny obce s velikostí do 2 000 obyvatel a dále obce s velikostí do 3 000 obyvatel, které mají hustotu zalidnění menší než 150 obyvatel/km², pokud nejsou sídlem alespoň správního obvodu obce s rozšířenou působností.

Hraniční počty obyvatel byly vzhledem k četným výkyvům spočteny jako průměrný počet obyvatel k 31. 12. z let 2003 až 2007; hustota zalidnění, která je stabilnější, byla vypočtena k 31. 12. 2007¹⁵. Postup sestavování tohoto vymezení a jeho zdůvodnění je uvedeno v kapitole 1.5.

Základní charakteristiky venkovského prostoru podle jednotného vymezení k 31. 12. 2008

	Počet obcí	Podíl z úhrnu kraje (%)				Počet obcí	Podíl z úhrnu kraje (%)		
		obce	počet obyvatel	výměra			obce	počet obyvatel	výměra
Česká republika	5 734	91,8	29,8	78,8	Liberecký	189	87,9	27,5	74,8
v tom kraje:					Královéhradecký	414	92,4	35,7	80,3
Hl. m. Praha	-	-	-	-	Pardubický	423	93,8	40,6	82,2
Středočeský	1 069	93,3	45,2	85,0	Vysočina	677	96,2	44,2	82,2
Jihočeský	587	94,2	39,5	84,1	Jihomoravský	612	90,9	34,1	75,6
Plzeňský	467	93,2	36,4	85,0	Olomoucký	365	91,7	39,8	80,4
Karlovarský	111	84,1	24,6	72,0	Zlínský	269	88,5	37,0	72,3
Ústecký	311	87,9	22,0	75,0	Moravskoslezský	240	80,3	17,7	64,5

Podíl obyvatel venkovského prostoru ve správních obvodech ORP k 31. 12. 2008

¹⁵ Postupně došlo u několika obcí k nárůstu počtu obyvatel a změně hustoty zalidnění. K 31. 12. 2008 na základě bilance obyvatelstva a územní struktury by dalších 15 obcí splňovalo podmínky pro začlenění z prostoru venkovského do městského. Jde především o obce s rychlou suburbanizační tendencí v zázemí největších měst (Prahy, Brna, Plzně).

V následující části jsou na základě dostupných dat popsány charakteristiky venkovského prostoru v mezikrajském srovnání z oblasti území, sídelní struktury a dostupnosti, demografie, ekonomiky, trhu práce, bydlení, bytové výstavby, občanské a technické vybavenosti.

4.1. Území, sídelní struktura, dostupnost

Charakter území a sídelní struktura městského a venkovského prostoru (a také rozdíly mezi nimi) jsou do značné míry dány samotnými kritérii, pomocí nichž byly oba tyto prostory vymezeny. Počty obcí a prostorové rozmístění obyvatel jsou v této kapitole základními informačními zdroji. Pro podrobnější popis území jsou dále využity údaje o půdním fondu, které ČSÚ přebírá od Českého úřadu zeměměřického a katastrálního, a kapitola je doplněna i o mezikrajské srovnání časové dostupnosti sídel správních obvodů obcí s rozšířenou působností a krajských měst (byla stanovena pomocí mapového serveru na základě optimalizovaného nastavení jízdy automobilem).

Územní strukturu České republiky tvořilo k 31. 12. 2008 celkově 6 249 obcí. Na základě zvolené varianty více než 90 % obcí připadalo do venkovského prostoru a zabíralo přes tři čtvrtiny z rozlohy celého státu (79 %). V tomto prostoru žilo ovšem pouze 30 % z celkové populace. Mezi regiony s největším podílem obcí venkovského typu na celkovém počtu v kraji patří Vysočina, Jihočeský a Pardubický kraj. Naopak nejvyšší podíl obcí městského charakteru je typický pro Moravskoslezský kraj.

Tab. 4.1.1 Základní územní a sídelní charakteristiky k 31. 12. 2008

	Počet obyvatel		Rozloha (km ²)		Počet obcí		Počet částí obcí		Počet obcí se statutem města	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	3 116 771	7 350 771	62 172	16 693	5 734	515	12 014	3 030	168	424
ČR bez Hl. m. Prahy	3 116 771	6 117 560	62 172	16 197	5 734	514	12 014	2 918	168	423
v tom kraje:										
Středočeský	556 560	674 131	9 364	1 651	1 069	77	2 401	390	17	64
Jihočeský	251 465	384 863	8 456	1 600	587	36	1 701	279	19	34
Plzeňský	207 574	362 053	6 429	1 132	467	34	1 310	228	27	28
Karlovarský	75 851	232 552	2 386	928	111	21	344	174	17	20
Ústecký	183 915	651 976	4 003	1 332	311	43	877	270	20	38
Liberecký	120 105	317 220	2 365	798	189	26	572	189	13	26
Královéhradecký	197 836	356 684	3 820	939	414	34	860	214	15	33
Pardubický	209 350	305 835	3 715	804	423	28	804	187	10	26
Vysočina	227 651	287 760	5 588	1 207	677	27	1 157	245	9	25
Jihomoravský	390 624	756 522	5 440	1 755	612	61	698	204	6	43
Olomoucký	255 601	386 536	4 237	1 030	365	33	610	157	8	22
Zlínský	218 816	372 596	2 866	1 098	269	35	321	117	4	26
Moravskoslezský	221 423	1 028 832	3 503	1 924	240	59	359	264	3	38

dokončení

	Průměr na 1 obec								Hustota zalidnění (osoby/km ²)	
	počet obyvatel		rozloha (km ²)		počet částí obcí		počet katastrálních území		V	M
	V	M	V	M	V	M	V	M		
ČR celkem	543,6	14 273,3	10,8	32,4	2,1	5,9	1,8	5,1	50,1	440,3
ČR bez Hl. m. Prahy	543,6	11 901,9	10,8	31,5	2,1	5,7	1,8	4,9	50,1	377,7
v tom kraje:										
Středočeský	520,6	8 754,9	8,8	21,4	2,2	5,1	1,7	3,5	59,4	408,4
Jihočeský	428,4	10 690,6	14,4	44,5	2,9	7,8	2,4	6,2	29,7	240,5
Plzeňský	444,5	10 648,6	13,8	33,3	2,8	6,7	2,6	5,4	32,3	319,9
Karlovarský	683,3	11 073,9	21,5	44,2	3,1	8,3	3,5	8,0	31,8	250,6
Ústecký	591,4	15 162,2	12,9	31,0	2,8	6,3	2,6	6,0	45,9	489,5
Liberecký	635,5	12 200,8	12,5	30,7	3,0	7,3	2,0	5,3	50,8	397,6
Královéhradecký	477,9	10 490,7	9,2	27,6	2,1	6,3	1,9	5,4	51,8	379,9
Pardubický	494,9	10 922,7	8,8	28,7	1,9	6,7	1,5	5,2	56,4	380,6
Vysočina	336,3	10 657,8	8,3	44,7	1,7	9,1	1,5	8,0	40,7	238,3
Jihomoravský	638,3	12 402,0	8,9	28,8	1,1	3,3	1,1	3,2	71,8	431,0
Olomoucký	700,3	11 713,2	11,6	31,2	1,7	4,8	1,6	4,9	60,3	375,4
Zlínský	813,4	10 645,6	10,7	31,4	1,2	3,3	1,2	3,3	76,3	339,5
Moravskoslezský	922,6	17 437,8	14,6	32,6	1,5	4,5	1,5	4,3	63,2	534,8

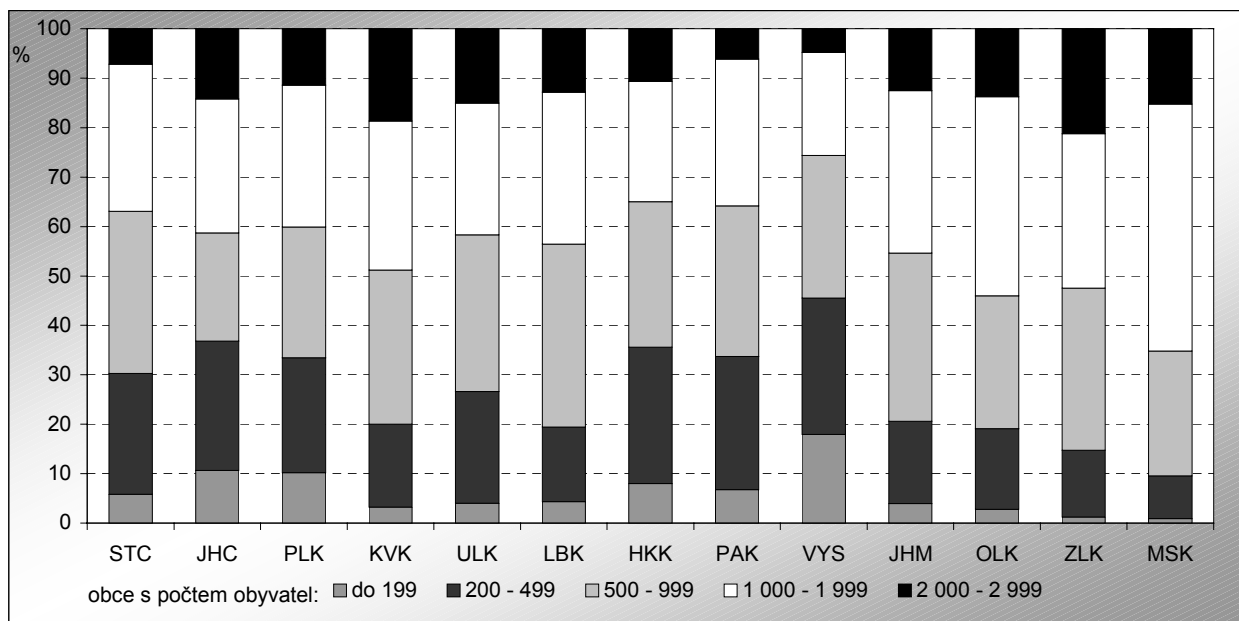
Venkovská obec je průměrně 11 km² velká, má 550 obyvatel a hustota zalidnění je devětkrát menší než hustota zalidnění ve městech. Z administrativního hlediska se venkovské obce v průměru člení na 2 části¹⁶, avšak například u nadprůměrně velkých obcí v Karlovarském kraji připadají na jednu obec až 3 části. V Jihomoravském kraji se venkovské obce na více částí téměř nečlení. Naproti tomu města mají celostátně v průměru trojnásobný počet částí i katastrálních území.

Tab. 4.1.2 Obce venkovského prostoru podle počtu obyvatel k 31. 12. 2008

	Počet obcí venkovského prostoru celkem	v tom s počtem obyvatel					z toho se statutem města
		do 199	200 - 499	500 - 999	1 000 - 1 999	2 000 a více	
ČR celkem	5 734	1 562	1 991	1 330	699	152	168
ČR bez Hl. m. Prahy	5 734	1 562	1 991	1 330	699	152	168
v tom kraje:							
Středočeský	1 069	261	410	260	121	17	17
Jihočeský	587	239	204	80	49	15	19
Píseňský	467	184	153	77	43	10	27
Karlovarský	111	17	38	35	15	6	17
Ústecký	311	55	124	84	36	12	20
Liberecký	189	37	57	63	26	6	13
Královéhradecký	414	117	166	86	36	9	15
Pardubický	423	109	176	88	45	5	10
Vysočina	677	342	204	93	34	4	9
Jihomoravský	612	119	193	184	95	21	6
Olomoucký	365	49	125	103	74	14	8
Zlínský	269	19	84	99	48	19	4
Moravskoslezský	240	14	57	78	77	14	3

Nejčastěji jsou ve venkovském prostoru zastoupeny obce s méně než 500 obyvateli (62 % obcí). Malá sídla do 200 obyvatel jsou typická především pro kraj Vysočina, ve většině ostatních krajů jsou nejpočetnější obce s 200 až 499 obyvateli. To neplatí pro venkovský prostor na východní Moravě (Moravskoslezský a Zlínský kraj), kde je výskyt malých obcí minimální a nejpočetnější skupinou jsou obce s 500 až 999 obyvateli. Kraj Vysočina má ze všech krajů druhý nejvyšší počet venkovských obcí a na celkovém počtu obcí venkovského prostoru v České republice se podílí 11,8 %. Nejpočetnější skupinou obcí na Vysočině jsou obce do 199 obyvatel.

Graf 32 Obyvatelstvo venkovského prostoru podle velikostních skupin obcí k 31. 12. 2008

¹⁶ Podle zákona 128/2000 Sb., o obcích, je část obce evidenční jednotka vytvářená budovami s čísly popisnými a čísly evidenčními přidělenými v jedné číselné řadě, která leží v jednom souvislém území.

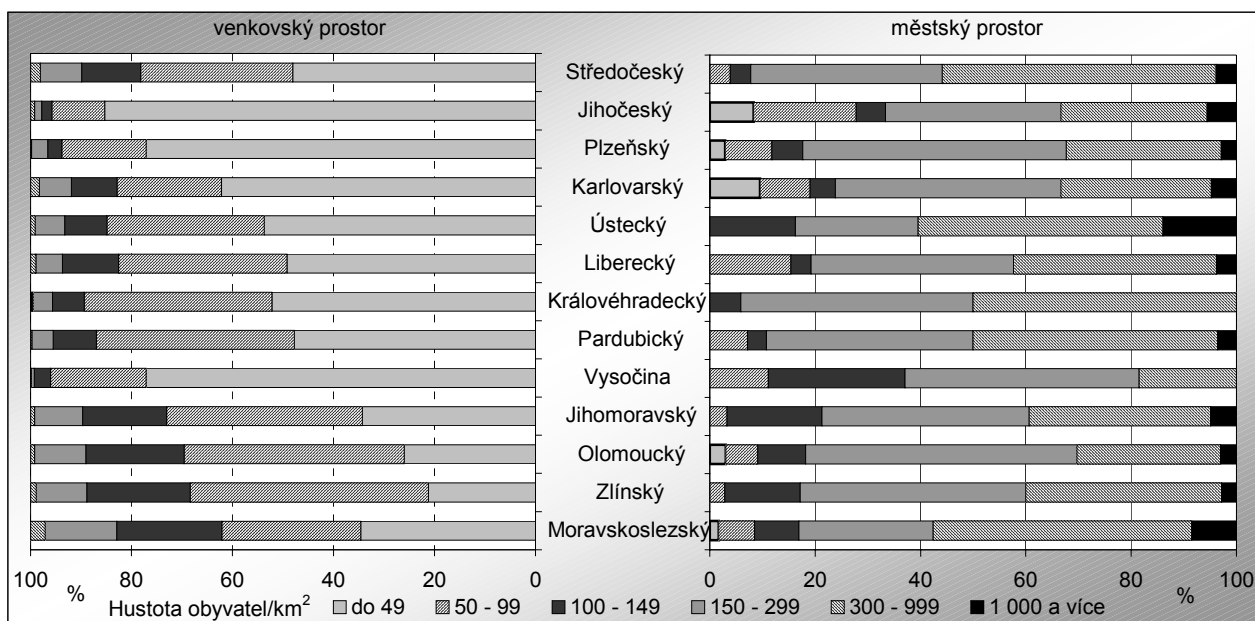
Podíváme-li se na venkovské obyvatelstvo prostřednictvím velikosti obcí, v nichž žije, zjistíme, že mezi kraji existují poměrně velké rozdíly. Například podíl velkých obcí na celkovém počtu obyvatel venkova byl ve Zlínském a Karlovarském kraji okolo 20 %, zatímco na Vysočině a v Pardubickém kraji pouze 5 – 6 %.

Tab. 4.1.3 Obce podle hustoty zalidnění k 31. 12. 2008

	Počet obcí celkem	v tom s hustotou zalidnění (osoby/km ²)											
		do 49		50 - 99		100 - 149		150 - 299		300 - 999		1 000 a více	
		V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	6 249	3 089	8	1 681	33	569	50	339	195	55	203	1	26
ČR bez Hl. m. Prahy	6 248	3 089	8	1 681	33	569	50	339	195	55	203	1	25
v tom kraje:													
Středočeský	1 146	514	-	322	3	125	3	87	28	21	40	-	3
Jihočeský	623	501	3	61	7	12	2	8	12	5	10	-	2
Plzeňský	501	360	1	78	3	13	2	15	17	1	10	-	1
Karlovarský	132	69	2	23	2	10	1	7	9	2	6	-	1
Ústecký	354	167	-	97	-	26	7	18	10	3	20	-	6
Liberecký	215	93	-	63	4	21	1	10	10	2	10	-	1
Královéhradecký	448	216	-	154	-	26	2	16	15	1	17	1	-
Pardubický	451	202	-	166	2	36	1	18	11	1	13	-	1
Vysočina	704	522	-	128	3	22	7	4	12	1	5	-	-
Jihomoravský	673	210	-	237	2	102	11	58	24	5	21	-	3
Olomoucký	398	95	1	159	2	71	3	37	17	3	9	-	1
Zlínský	304	57	-	127	1	55	5	27	15	3	13	-	1
Moravskoslezský	299	83	1	66	4	50	5	34	15	7	29	-	5

Hustota zalidnění, která byla využita jako jedno z kritérií varianty pro vymezení venkovského prostoru pro mezikrajské srovnání, je ve venkovském prostoru nejnižší v jižních a západních Čechách, nejvyšší na jižní Moravě. U více než poloviny venkovských obcí ČR byla hustota zalidnění k 31. 12. 2008 velmi nízká, a to do 49 obyvatel na km². Nejčastěji je tomu v Jihočeském kraji (85 % z celkového počtu venkovských obcí regionu), v Plzeňském kraji a v kraji Vysočina (77 %). Naopak městský prostor se vyznačuje hustotou zalidnění vyšší než 150 obyvatel/km². V Ústeckém kraji dokonce u 14 % obcí městského prostoru přesahuje tento ukazatel hranici 1 000 obyvatel/km². Obdobně tomu je i v dalším průmyslovém regionu – v Moravskoslezském kraji (8,5 %).

Graf 33 Struktura obcí podle kategorie hustoty zalidnění k 31. 12. 2008

Tab. 4.1.4 Struktura půdního fondu a koeficient ekologické stability k 31. 12. 2008

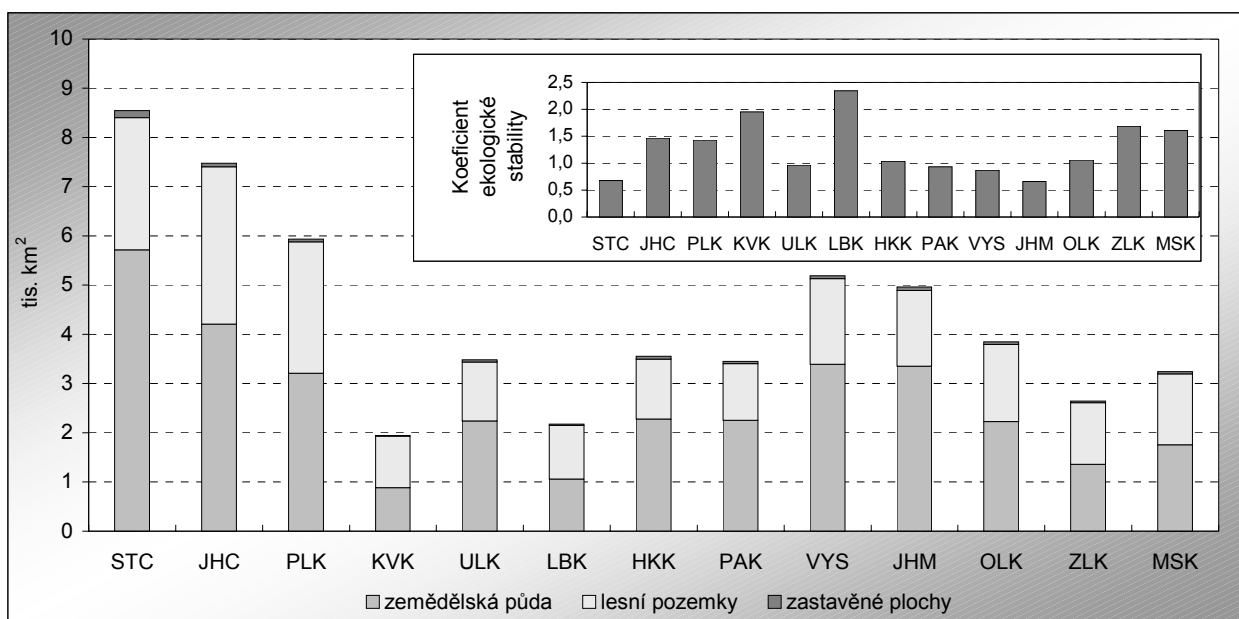
Zdroj: Český úřad zeměměřický a katastrální, výpočty ČSÚ

	Rozloha celkem (km ²)		z toho druh pozemku (%)						Koeficient ekologické stability ¹⁾	
			zemědělská půda		lesní pozemky		zastavěné plochy			
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	62 172	16 693	54,6	50,9	35,0	28,6	1,2	3,5	1,09	0,90
ČR bez Hl. m. Prahy	62 172	16 197	54,6	51,2	35,0	29,1	1,2	3,3	1,09	0,93
v tom kraje:										
Středočeský	9 364	1 651	61,1	56,4	28,6	22,5	1,5	4,1	0,68	0,59
Jihočeský	8 456	1 600	49,8	44,9	37,7	36,0	0,8	2,2	1,47	1,40
Plzeňský	6 429	1 132	49,9	53,4	41,5	28,9	1,0	3,0	1,43	0,85
Karlovarský	2 386	928	37,1	38,4	43,7	42,2	0,6	1,8	1,96	2,02
Ústecký	4 003	1 332	56,0	39,2	29,8	30,6	1,2	3,5	0,96	1,02
Liberecký	2 365	798	44,6	43,4	46,3	38,6	1,1	3,3	2,35	1,89
Královéhradecký	3 820	939	59,7	53,9	31,7	28,0	1,5	3,9	1,04	1,00
Pardubický	3 715	804	60,6	59,4	31,0	22,7	1,2	3,5	0,93	0,73
Vysočina	5 588	1 207	60,7	59,9	31,1	27,1	1,0	2,2	0,87	0,74
Jihomoravský	5 440	1 755	61,6	53,5	28,2	27,4	1,4	3,8	0,66	0,72
Olomoucký	4 237	1 030	52,6	56,3	36,9	26,1	1,1	3,3	1,06	0,72
Zlínský	2 866	1 098	47,4	53,6	43,6	29,6	1,3	3,2	1,68	0,91
Moravskoslezský	3 503	1 924	50,0	52,4	41,2	25,3	1,2	4,0	1,61	0,91

¹⁾ poměr tzv. stabilních (lesy, trvalé travní porosty, sady, zahrady, vinice, chmelnice a vodní plochy) a nestabilních (orná půda, zastavěné a ostatní plochy) krajinnotvorných prvků v daném území

Úvaha, že ve venkovském prostoru se pro zemědělskou činnost využívá vyšší podíl celkové rozlohy území než v prostoru městském, se potvrdila jen částečně. V pěti krajích (Zlínském, Olomouckém, Plzeňském, Moravskoslezském a Karlovarském) byl **podíl zemědělské půdy** vyšší v městském než ve venkovském prostoru. Největší podíl zemědělské půdy na celkové rozloze venkovského prostoru má Jihomoravský a Středočeský kraj. Tyto kraje mají zároveň na svém území nízký podíl lesní půdy a tomu též odpovídají velmi nízké hodnoty koeficientu ekologické stability. To potvrzuje zemědělský charakter těchto dvou regionů. Venkovské oblasti se vyznačují celkově větším podílem lesních ploch než městský prostor. Rozdíl větší než 10 procentních bodů je patrný v Plzeňském kraji a na střední a východní Moravě. Naproti tomu větším podílem lesních ploch v městském prostoru disponuje Ústecký kraj.

Graf 34 Vybrané druhy pozemků a koeficient ekologické stability ve venkovském prostoru v roce 2008

Podíl **zastavěných ploch** je na venkově třikrát nižší než ve městech. Postupující suburbanizace v zázemí velkých měst vede k tomu, že nejvyšší podíl zastavěných ploch byl v roce 2008 ve Středočeském kraji (tedy v zázemí Prahy), v Královéhradeckém a Jihomoravském kraji. Naproti tomu nejnižší podíl zastavěných ploch byl ve venkovském prostoru Karlovarského a Jihočeského kraje. Je třeba vzít v úvahu, že změny

v administrativním zdroji dat, ve kterém jsou evidovány druhy pozemků, probíhají s určitým zpožděním, a proto je reálný podíl zastavěných ploch v městském i venkovském prostoru poněkud vyšší.

Koeficient ekologické stability je výrazně nadprůměrný v Karlovarském a Libereckém kraji, a to nejen ve venkovském, ale i v městském prostoru. Podstatně vyšší koeficient ekologické stability byl ve venkovském prostoru v porovnání s městským prostorem zjištěn v Plzeňském, Zlínském a Moravskoslezském kraji. Naproti tomu v Ústeckém a Jihomoravském kraji lze krajinu považovat za méně stabilní na venkově než ve městech.

Tab. 4.1.5 Časová dostupnost sídla správního obvodu obce s rozšířenou působností a sídla kraje v roce 2008

Zdroj: www.mapy.cz

	Podíl obyvatel v obcích s časovou dostupností sídla správního obvodu ORP (%)						Podíl obyvatel v obcích s časovou dostupností krajského města (%)					
	do 14 minut		15 - 29 minut		30 a více minut		do 29 minut		30 - 59 minut		60 a více minut	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	43,9	74,2	46,0	23,7	10,0	2,1	21,1	56,5	48,4	30,1	30,5	13,4
ČR bez Hl. m. Prahy	43,9	89,2	46,0	8,4	10,0	2,5	21,1	47,7	48,4	36,2	30,5	16,0
v tom kraje:												
Středočeský	40,3	76,0	44,4	14,5	15,4	9,5	16,5	14,4	55,7	64,7	27,8	20,9
Jihočeský	38,2	88,7	50,0	8,9	11,8	2,4	18,1	38,4	33,8	33,8	48,1	27,8
Plzeňský	39,5	90,3	45,3	6,3	15,2	3,4	27,4	66,9	45,7	22,5	26,9	10,6
Karlovarský	35,3	79,0	47,7	18,0	17,0	3,0	40,6	58,0	45,8	36,2	13,6	5,8
Ústecký	52,0	95,1	41,9	3,0	6,1	2,0	21,2	45,5	42,3	24,1	36,5	30,4
Liberecký	54,8	86,4	34,9	12,3	10,4	1,3	23,7	61,4	47,8	33,3	28,5	5,2
Královéhradecký	46,6	84,7	47,2	12,6	6,2	2,7	20,5	36,9	46,8	49,6	32,7	13,5
Pardubický	52,6	93,2	39,8	4,1	7,6	2,8	26,3	48,1	23,7	15,4	49,9	36,6
Vysočina	38,2	83,2	51,2	14,4	10,6	2,4	15,9	35,3	40,7	41,3	43,5	23,4
Jihomoravský	41,5	91,8	49,8	7,8	8,7	0,4	18,8	60,2	57,4	25,5	23,9	14,3
Olomoucký	39,2	90,5	53,0	6,7	7,7	2,8	28,4	61,3	50,9	32,2	20,8	6,5
Zlínský	49,7	90,1	43,5	9,0	6,9	1,0	20,1	37,1	60,2	55,8	19,7	7,1
Moravskoslezský	53,6	96,2	42,7	3,8	3,7	0,0	19,6	57,9	57,4	34,3	23,0	7,8

Indikátory **časové dostupnosti obcí do sídel správních úřadů** je nutno brát s patřičným nadhledem, neboť se jedná o údaje pořízené pomocí mapového serveru při nastavení průměrné rychlosti automobilu po jednotlivých komunikacích a bez zohlednění použití jiných dopravních prostředků a vytíženosti komunikací během dne. U obcí, které jsou samotné sídlem správních oblastí, byl stanoven čas s ohledem na jejich velikost.

Převážná část obyvatelstva venkovského prostoru žije v obcích, ze kterých je sídlo příslušného správního obvodu ORP dostupné individuální dopravou do 29 minut. Poměrně velké mezikrajské rozdíly byly zjištěny u dostupnosti do 14 minut. Zatímco v Libereckém kraji se do sídla SO ORP za tuto dobu dostane 55 % obyvatel venkovských obcí, v Karlovarském kraji pouze 35 % obyvatel. Část obcí tvořící městský prostor je přímo sídly SO ORP, proto 89 % obyvatel městského prostoru má na správní úřad relativně blízko (do 14 minut).

Časová dostupnost sídla kraje je ovlivněna především velikostí kraje, polohou krajského města, následně hustotou a kvalitou silniční sítě. S rostoucí velikostí kraje se zvětšuje diference v časové dostupnosti krajského města. Nejvíce obyvatel venkovského prostoru žije v pásmu s dojezdem na krajský úřad mezi půl hodinou až hodinou jízdy. Výjimku tvoří Pardubický kraj, který se sice řadí k těm menším, ale excentrická poloha krajského města vede k tomu, že polovina obyvatel venkovských obcí cestuje do krajského města déle než hodinu. Středočeský kraj je v rámci tohoto indikátoru ovlivněn skutečností, že krajský úřad díky absenci krajského města sídlí v Praze 5. Doba automobilem po samotném hlavním městě je poměrně časově náročná. Zvážíme-li fakt, že se jedná o největší kraj, nelze se divit nízkému zastoupení v časové dostupnosti krajského úřadu do 29 minut. Podobně je tomu i u dalších velkých krajů se sídlem v centrální části regionu (Jihomoravský, Jihočeský a Vysočina).

4.2. Obyvatelstvo

Zdroje dat použité v této kapitole umožňují velmi rozsáhlé hodnocení rozdílů populačního vývoje ve venkovském a městském prostoru. S ohledem na rozsah materiálu se pokusíme vystihnout jen ty nejvýznamnější aspekty demografického vývoje v obou sledovaných prostorech.

K 31. 12. 2008 žilo v obcích zařazených do venkovského prostoru 29,8 % z celkového počtu obyvatel České republiky a zbylých 70,2 % žilo v obcích městského prostoru. Mezi kraji však existují výrazné rozdíly. Například ve Středočeském kraji jsou podíly městského a venkovského obyvatelstva téměř vyrovnány, naproti tomu v Moravskoslezském kraji dosahoval podíl venkovského obyvatelstva pouze 17,7 %. Vysočina patří ke krajům s nejvyšším podílem venkovského obyvatelstva. V obcích venkovského prostoru zde k 31. prosinci 2008 žilo 44,2 % a v obcích městského prostoru zbývajících 55,8 % obyvatel. Vyšší podíl venkovského obyvatelstva byl zaznamenán jen ve Středočeském kraji (45,2 %).

Významným faktorem odlišujícím strukturu obyvatel venkovského od městského prostoru je podstatně vyšší **zastoupení dětí do 14 let** na celkové populaci. Nejméně zřetelně je tato odlišnost patrná v Ústeckém kraji, kde k 31. 12. 2008 tvořily děti ve venkovských obcích 15,3 % a v městských obcích 15,1 % obyvatelstva. Naopak nejvýrazněji převažovaly děti mezi obyvatelstvem venkova v krajích Pardubickém (převaha o 1,7 p. b.), Jihomoravském (1,6 p. b.), Karlovarském a Olomouckém (1,5 p. b.). Venkovské obce mají zpravidla nižší podíl osob starších 65 let na celkovém počtu obyvatel, výjimku tvořil pouze kraj Vysočina. Tato situace může být zapříčiněna mimo jiné i umístěním zařízení sociálních služeb pro seniory častěji ve městech. Z pohledu ekonomiky je pak nejdůležitější věkovou skupinou obyvatelstvo ve věku 15 až 64 let. Ve většině krajů, s výjimkou Ústeckého, Karlovarského a Královéhradeckého kraje, žil ve venkovském prostoru větší podíl těchto osob než v městském prostoru. Nicméně rozdíl mezi městy a venkovem nebyl v této věkové skupině výrazný (nejmenší byl v Pardubickém kraji – 0,1 p. b., největší na Vysočině – 2,1 p. b.).

Tab. 4.2.1 Obyvatelstvo podle věku k 31. 12. 2008

	Obyvatelstvo celkem		v tom ve věkové skupině (%)						Průměrný věk (roky)	
			0 - 14 let		15 - 64 let		65 a více let			
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	3 116 771	7 350 771	15,1	13,7	70,5	71,2	14,4	15,1	39,9	40,7
ČR bez Hl. m. Prahy	3 116 771	6 117 560	15,1	14,0	70,5	71,0	14,4	14,9	39,9	40,5
v tom kraje:										
Středočeský	556 560	674 131	15,4	14,5	70,5	71,1	14,1	14,4	39,8	40,1
Jihočeský	251 465	384 863	15,0	13,9	70,5	71,1	14,5	15,0	40,2	40,6
Plzeňský	207 574	362 053	14,4	13,5	70,8	71,0	14,7	15,5	40,5	41,0
Karlovarský	75 851	232 552	15,7	14,2	72,3	71,6	11,9	14,2	38,7	40,2
Ústecký	183 915	651 976	15,3	15,1	71,9	71,4	12,8	13,4	39,6	39,6
Liberecký	120 105	317 220	15,3	14,5	71,0	71,5	13,7	14,0	39,8	40,0
Královéhradecký	197 836	356 684	15,1	13,8	70,4	69,9	14,6	16,3	40,1	41,3
Pardubický	209 350	305 835	15,6	13,9	70,3	70,4	14,1	15,8	39,6	40,9
Vysočina	227 651	287 760	15,1	14,1	69,1	71,2	15,8	14,7	40,3	40,2
Jihomoravský	390 624	756 522	14,9	13,3	70,4	70,7	14,7	16,0	40,0	41,2
Olomoucký	255 601	386 536	15,0	13,5	70,3	71,0	14,7	15,4	40,0	40,9
Zlínský	218 816	372 596	14,8	13,5	70,2	70,8	15,0	15,7	40,1	41,0
Moravskoslezský	221 423	1 028 832	15,0	14,1	71,0	71,3	13,9	14,6	39,7	40,3

Z rozdílné věkové struktury obyvatelstva vyplývá, že **průměrný věk** obyvatel ve venkovských obcích je zpravidla nižší než průměrný věk obyvatel městského prostoru. Výjimkou je pouze kraj Vysočina a také Ústecký kraj, kde byl průměrný věk na venkově a ve městě téměř stejný. Úroveň průměrného věku obyvatel kraje Vysočina se k 31. prosinci 2008 ve venkovském prostoru pohybovala pod průměrem a v městském prostoru nad průměrem České republiky. Na venkově činila 39,6 a v městském prostoru 40,9 roku.

Významným faktorem, ovlivňujícím budoucí populační vývoj, ale i budoucí sociální a ekonomickou situaci regionu, je mimo jiné vývoj **porodnosti**. Nejlépe lze hodnotit rozdíly v intenzitě porodnosti mezi městským a venkovským prostorem krajů pomocí obecné míry plodnosti, která je definována jako poměr počtu všech živě narozených dětí na 1 000 žen v reprodukčním věku. Ta dosáhla ve venkovském prostoru celé České republiky hodnoty 41,1 ‰, zatímco ve městech se pohybovala okolo 40,0 ‰. K tomuto jevu, tj. větší plodnosti na venkově, dochází ve většině krajů, výjimkou jsou pouze Ústecký, Jihomoravský a Moravskoslezský kraj.

Z venkovských obcí byla nejnižší plodnost v Moravskoslezském kraji (38,7 ‰), naopak nejvyšší v kraji Karlovarském (43,3 ‰). V kraji Vysočina se sledovaný ukazatel ve venkovských obcích rovnal hodnotě 40,9 % a v městských obcích 39,0 %. Obě výsledné hodnoty ukazovaly ve srovnání s celorepublikovým

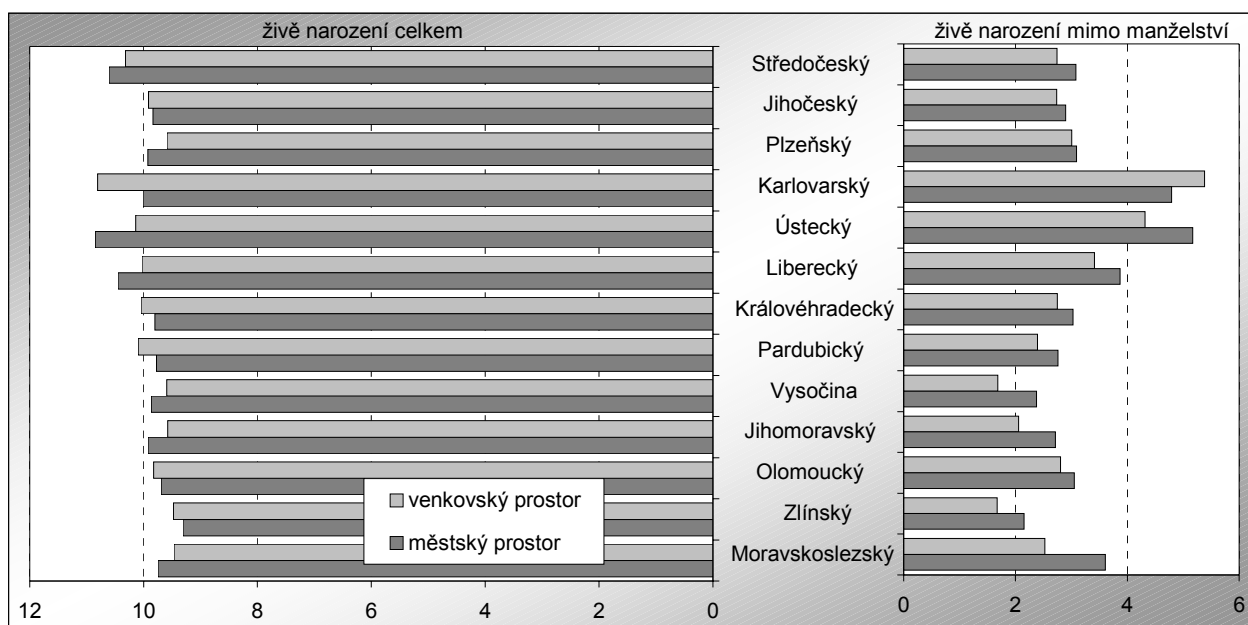
průměrem na poměrně nízkou úroveň porodnosti v našem kraji. Ve venkovském prostoru se Vysočina umístila 6. nejnižším místě.

Tab. 4.2.2 Porodnost a potratovost v letech 2001 až 2008 (roční průměr)

	Živě narození na 1 000 obyvatel		Živě narození na 1 000 žen ve věku 15 - 49 let		Podíl živě narozených mimo manželství (%)		Potraty na 1 000 obyvatel		Umělá přerušení těhotenství na 1 000 obyvatel	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	9,9	10,0	41,1	40,0	27,0	32,4	3,3	4,4	2,2	3,0
ČR bez Hl. m. Prahy	9,9	10,0	41,1	40,1	27,0	33,3	3,3	4,5	2,2	2,9
v tom kraje:										
Středočeský	10,3	10,6	42,9	42,4	26,6	29,0	3,6	4,5	2,4	3,1
Jihočeský	9,9	9,8	41,5	39,0	27,6	29,5	3,2	4,4	2,1	2,9
Plzeňský	9,6	9,9	40,4	40,1	31,3	31,1	4,1	5,1	2,6	3,3
Karlovarský	10,8	10,0	43,3	39,6	49,8	47,9	5,0	5,6	3,5	3,9
Ústecký	10,1	10,8	42,9	43,3	42,6	47,6	4,4	6,0	2,9	4,1
Liberecký	10,0	10,4	42,1	41,6	34,1	37,0	3,9	5,3	2,5	3,5
Královéhradecký	10,0	9,8	42,1	40,5	27,4	30,9	3,4	4,6	2,4	3,2
Pardubický	10,1	9,8	42,2	39,6	23,7	28,3	2,8	3,8	1,7	2,2
Vysočina	9,6	9,9	40,9	39,0	17,6	24,1	2,8	4,0	1,7	2,5
Jihomoravský	9,6	9,9	39,5	39,9	21,5	27,4	3,0	3,8	1,9	2,5
Olomoucký	9,8	9,7	40,5	38,5	28,6	31,5	3,1	3,9	1,9	2,5
Zlínský	9,5	9,3	39,0	37,1	17,7	23,1	2,8	3,6	1,6	2,2
Moravskoslezský	9,5	9,7	38,7	39,0	26,7	37,0	3,0	4,1	1,9	2,7

Zajímavou charakteristikou porodnosti a především populačního chování obyvatelstva je **podíl živě narozených dětí mimo manželství** na celkovém počtu živě narozených. Republikový podíl dětí narozených mimo manželství činil ve venkovském prostoru 27,0 % a v městském 32,4 %. Vyšší podíl v obcích městského prostoru byl ve všech krajích České republiky s výjimkou dvou (Plzeňského a Karlovarského). Nejnižší hodnota ve venkovských obcích byla zaznamenána v kraji Vysočina (17,6 %) a ve Zlínském kraji (17,7 %), naopak nejvyšší v Karlovarském kraji (49,8 %), ve kterém byla dosažena vyšší hodnota u venkovských obcí než v obcích městského prostoru. V kraji Vysočina dosáhl v letech 2001 až 2008 podíl dětí narozených mimo manželství ve venkovském prostoru pouze 17,6 %, což byla vůbec nejnižší hodnota ze všech krajů České republiky. Výrazně podprůměrná byla i hodnota tohoto ukazatele za městský prostor (24,1 %).

Graf 35 Živě narození a z toho mimo manželství na 1 000 obyvatel v letech 2001 až 2008

Počet **potratů** i umělých přerušení těhotenství na 1 000 obyvatel byl ve venkovském prostoru o čtvrtinu nižší než v prostoru městském. Tato skutečnost byla zjištěna ve všech krajích s tím, že v moravských krajích je potratovost dlouhodobě nižší než v krajích na západě a severu republiky.

Tab. 4.2.3 Úmrtnost v letech 2001 až 2008 (roční průměr)

	Zemřelí na 1 000 obyvatel		Standardizovaná míra úmrtnosti (‰)		Příčiny úmrtí (%)					
	V	M	V	M	novotvary		nemoci oběhové soustavy		vnější příčiny	
					V	M	V	M	V	M
ČR celkem	10,9	10,2	10,7	10,2	25,4	27,2	53,0	50,7	6,2	6,1
ČR bez Hl. m. Prahy	10,9	10,1	10,7	10,4	25,4	27,1	53,0	50,8	6,2	6,2
v tom kraje:										
Středočeský	11,4	10,4	10,9	10,6	25,9	27,4	52,4	50,6	6,1	6,0
Jihočeský	11,0	9,5	10,7	9,9	26,6	29,3	50,6	47,2	6,5	6,4
Plzeňský	11,2	10,4	10,8	10,3	27,3	29,7	50,5	48,0	5,5	5,6
Karlovarský	9,8	9,9	12,1	11,0	28,3	29,1	45,2	45,6	7,1	6,5
Ústecký	11,4	10,7	12,5	12,1	26,8	27,7	51,1	50,2	6,4	6,4
Liberecký	10,9	9,8	11,1	10,4	25,7	28,5	52,7	49,2	6,5	6,6
Královéhradecký	10,7	10,3	10,1	9,6	24,7	26,1	54,8	52,4	5,9	6,1
Pardubický	10,3	10,1	10,3	10,0	25,0	25,9	52,2	51,5	6,2	6,3
Vysočina	10,9	9,1	9,9	9,6	24,4	27,5	57,5	53,5	5,4	5,9
Jihomoravský	10,8	10,2	10,4	9,6	24,2	26,2	56,0	53,2	6,0	5,9
Olomoucký	10,6	9,9	10,6	9,8	25,4	27,0	52,4	50,4	6,7	6,6
Zlínský	11,0	9,8	10,9	9,7	22,4	24,3	54,6	54,4	7,2	6,7
Moravskoslezský	10,2	10,4	10,8	11,2	25,1	26,0	52,3	50,9	5,9	5,9

Úroveň **úmrtnosti** je jedním z nejčastěji využívaných indikátorů životní úrovně obyvatelstva a kvality života. Rozdíl mezi městským a venkovským prostorem v úmrtnostních poměrech nejlépe vystihuje standardizovaná míra úmrtnosti, která srovnává zemřelé na 1 000 obyvatel s vyloučením vlivů rozdílné věkové struktury. Tento ukazatel dosáhl v České republice hodnoty 10,7 ‰ ve venkovském prostoru a 10,2 ‰ v městském prostoru. Ve všech krajích, s výjimkou Moravskoslezského kraje, byla vyšší úmrtnost v obcích venkovského prostoru. V kraji Vysočina je úmrtnost hluboko pod republikovým průměrem, ve venkovském i městském prostoru je nejnižší ze všech krajů.

Obecně více osob umírá na novotvary v městském prostoru a na nemoci oběhové soustavy ve venkovském prostoru. Podíl zemřelých na vnější příčiny byl ve většině krajů podobný, jak v obcích venkovského, tak i městského prostoru. Výraznější rozdíly jsou patrné pouze v krajích Karlovarském, Zlínském a na Vysočině, ve kterých docházelo k odchylce mezi městským a venkovským prostorem od -0,5 do 0,6 p. b.

Pro venkovský prostor České republiky byl v letech 2001 až 2008 charakteristický úbytek obyvatelstva přirozenou měnou (tzn., že počet zemřelých převyšoval počty narozených) a současně výrazný přírůstek migrací, což následně vedlo k vysokým celkovým přírůstkům obyvatel.

Průměrný roční **přirozený úbytek obyvatel** ve sledovaném období dosáhl v přepočtu na 1 000 obyvatel v celé České republice hodnoty -1,0 ‰ ve venkovském prostoru a -0,3 ‰ v městském prostoru. K přirozenému úbytku obyvatel docházelo ve venkovském prostoru všech krajů s výjimkou Karlovarského kraje. V městském prostoru již vývoj tak jednoznačný nebyl a kraje ČR se dělí téměř rovnoměrně na ty, kde byl přirozený přírůstek kladný (Středočeský, Jihočeský, Karlovarský, Ústecký, Liberecký kraj a Vysočina) a kde nastal přirozený úbytek obyvatel. V kraji Vysočina tento ukazatel dosáhl ve venkovském prostoru hodnoty -1,3 ‰ a v obcích zařazených do městského prostoru 0,8 ‰. Přirozený přírůstek v městském prostoru tak na rozdíl od venkovského prostoru vykazoval ve srovnání s celorepublikovou úrovní příznivější hodnotu.

Obecně lze říci, že se přirozená měna obyvatel v městském prostoru od venkova liší mnohem méně, než **migrační přírůstek**. V souhrnu let 2001 až 2008 dosáhl průměrný roční přírůstek stěhováním na 1 000 obyvatel za Českou republiku ve venkovském prostoru hodnoty 8,7 ‰ a 1,2 ‰ v městském prostoru. Venkovské oblasti všech krajů měly migrační saldo kladné a tento přírůstek tak byl určující pro přírůstek celkový. Relativně nejvíce obyvatel získal díky migraci venkovský prostor Středočeského kraje (18,0 na 1 000 obyvatel), nejméně pak Vysočina (3,5 ‰). Zjednodušeně lze říci, že se lidé stěhují z měst a městský prostor tak dlouhodobě kvůli migraci obyvatele ztrácí. Výjimkou byly pouze kraje Středočeský a Plzeňský, v jejichž městských obcích došlo k nárůstu počtu obyvatel migrací. Hodnotou průměrného ročního přírůstku stěhováním ve venkovském prostoru 3,5 ‰ se Vysočina zařadila na poslední místo mezi kraji České republiky. Podprůměrný byl tento ukazatel i za městský prostor (-1,1 ‰).

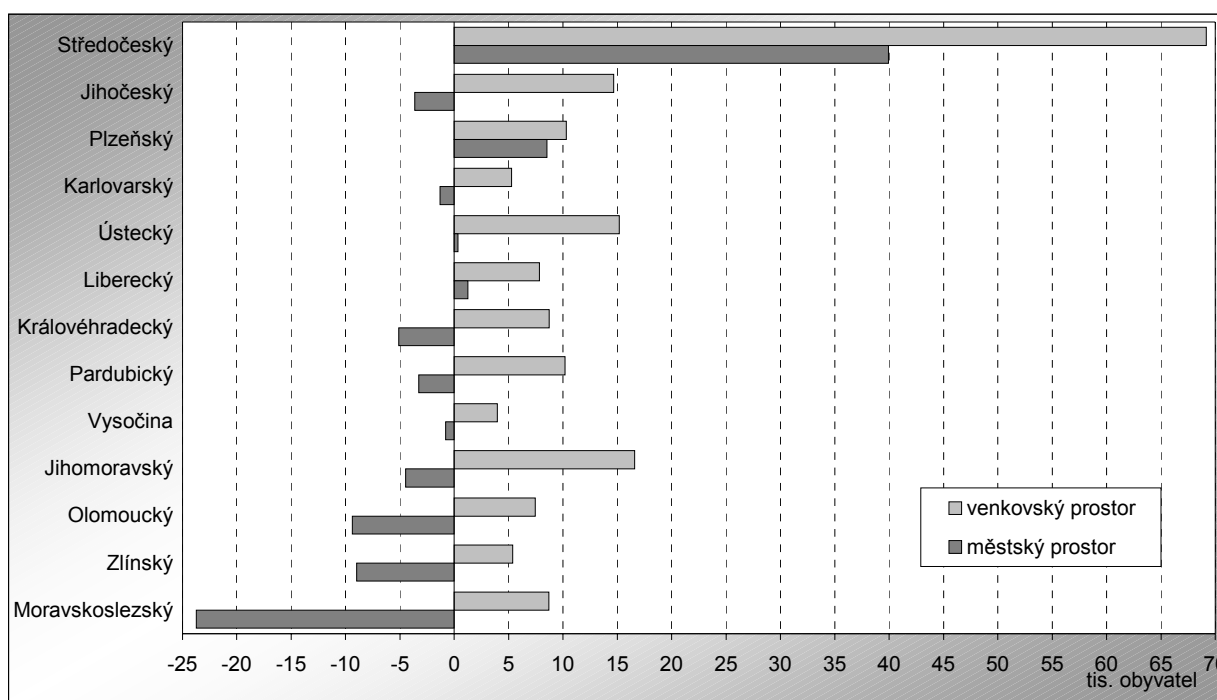
Tab. 4.2.4 Pohyb obyvatelstva v letech 2001 až 2008 (roční průměr)

na 1 000 obyvatel

	Přirozený přírůstek		Přírůstek stěhováním		Celkový přírůstek		Sňatky		Rozvody	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	-1,0	-0,3	8,7	1,2	7,7	0,9	4,7	5,3	2,3	3,4
ČR bez Hl. m. Prahy	-1,0	-0,1	8,7	-0,1	7,7	-0,2	4,7	5,2	2,3	3,5
v tom kraje:										
Středočeský	-1,1	0,2	18,0	7,5	17,0	7,7	4,9	5,4	2,7	3,6
Jihočeský	-1,1	0,3	8,7	-1,5	7,6	-1,2	4,8	5,2	2,2	3,4
Plzeňský	-1,7	-0,4	8,1	3,5	6,4	3,0	4,7	5,4	2,5	3,4
Karlovarský	1,0	0,1	8,0	-0,8	9,0	-0,7	5,2	5,5	3,1	4,0
Ústecký	-1,3	0,1	12,2	-0,1	10,9	0,1	5,2	5,4	2,8	4,0
Liberecký	-0,9	0,7	9,3	-0,2	8,5	0,5	4,9	5,6	2,2	3,9
Královéhradecký	-0,7	-0,5	6,4	-1,3	5,7	-1,8	4,8	5,1	2,6	3,4
Pardubický	-0,2	-0,3	6,5	-1,0	6,3	-1,3	4,7	5,1	2,1	3,1
Vysočina	-1,3	0,8	3,5	-1,1	2,2	-0,3	4,6	4,9	1,7	2,9
Jihomoravský	-1,2	-0,3	6,7	-0,4	5,5	-0,8	4,6	5,3	2,1	3,2
Olomoucký	-0,8	-0,2	4,5	-2,8	3,7	-3,0	4,5	5,0	2,3	3,4
Zlínský	-1,5	-0,4	4,6	-2,5	3,1	-3,0	4,4	4,8	1,9	3,0
Moravskoslezský	-0,8	-0,6	5,8	-2,2	5,0	-2,9	4,4	4,9	2,1	3,5

Jak již bylo řečeno výše, celkový přírůstek obyvatelstva byl (hlavně ve venkovském prostoru) determinován migračním přírůstkem. V přepočtu na 1 000 obyvatel dosahoval celkový přírůstek v letech 2001 až 2008 ve venkovských obcích celé ČR 7,5 ‰ a v městských obcích 1,0 ‰ (po vyloučení Hl. m. Prahy došlo v městském prostoru k celkovému úbytku obyvatel). Ve všech krajích počet obyvatel venkovského prostoru rostl a v přepočtu na 1 000 obyvatel tento nárůst výrazně převyšoval přírůstek v městském prostoru. Celkový přírůstek v kraji Vysočina dosáhl ve venkovských obcích hodnoty 1,9 ‰, čímž se Vysočina dostala na poslední příčku mezi kraji České republiky. V městských obcích činil celkový úbytek obyvatel -0,2 ‰.

Graf 36 Celkový přírůstek (úbytek) počtu obyvatel (rozdíl stavů k 31. 12. 2008 a k 1. 1. 2001)

S ohledem na částečně přetrvávající odlišný životní styl, rozdílnou dopravní dostupnost škol a hlavně nabídku pracovních pozic je zřejmé, že zůstává odlišná i **vzdělanostní struktura obyvatel** venkovských a městských obcí. Výsledky Sčítání lidu, domů a bytů 2001 umožňují tyto rozdíly analyzovat. Ve venkovských oblastech převažovaly k 1. 3. 2001 osoby se základním vzděláním a vyučením bez maturity. V městském prostoru žilo naopak více obyvatel s vyšším vzděláním (úplné střední s maturitou, vyšší odborné, nástavbové a vysokoškolské vzdělání).

Tab. 4.2.5 Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle vzdělání k 1. 3. 2001

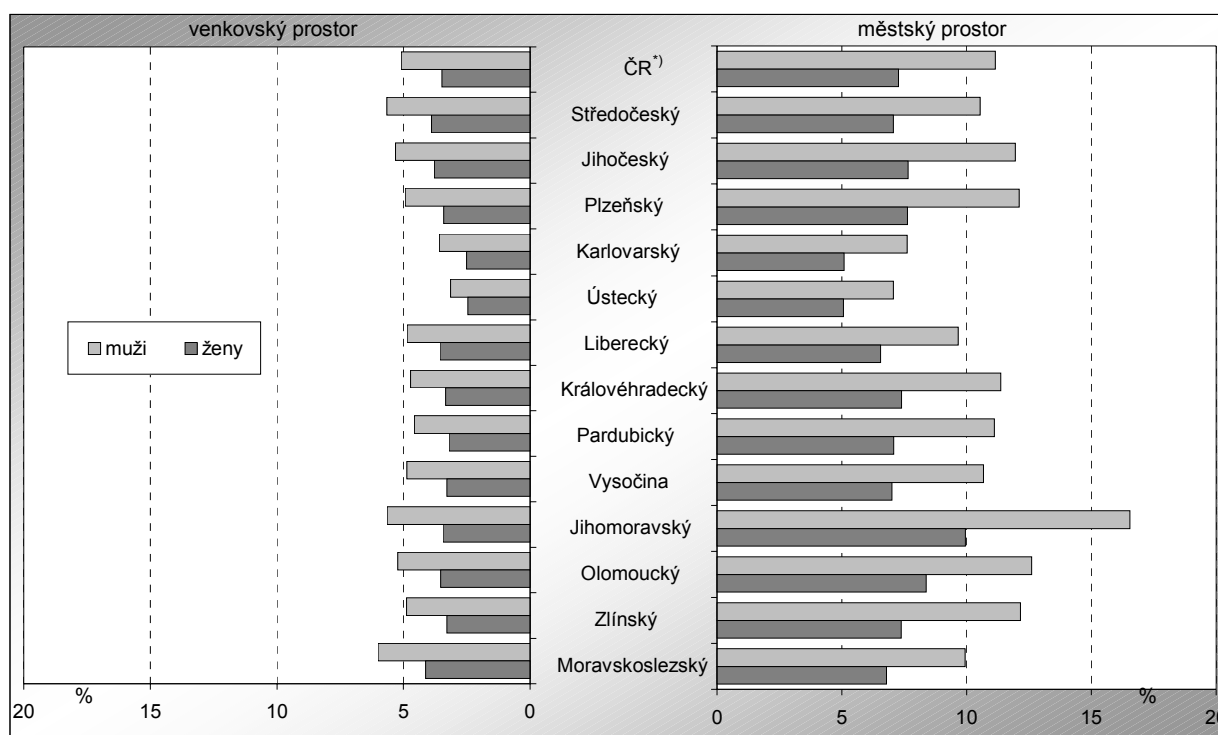
Zdroj: SLDB 2001

v %

	Nejvyšší dokončené vzdělání									
	základní, neukončené a bez vzdělání		vyučení a střední odborné bez maturity		úplné střední s maturitou		vyšší odborné a nástavbové		vysokoškolské	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	28,9	21,3	43,6	35,8	20,0	26,9	2,3	3,9	4,3	10,7
ČR bez Hl. m. Prahy	28,9	22,7	43,6	37,1	20,0	26,1	2,3	3,7	4,3	9,1
v tom kraje:										
Středočeský	26,7	21,2	44,0	37,6	20,9	27,1	2,5	4,0	4,8	8,7
Jihočeský	29,7	20,4	42,7	36,3	19,9	28,3	2,2	4,0	4,5	9,7
Plzeňský	28,6	20,5	43,6	37,1	20,3	27,6	2,0	3,7	4,2	9,8
Karlovarský	35,6	26,7	41,1	37,6	16,7	24,5	1,9	3,4	3,0	6,3
Ústecký	32,3	27,1	43,8	38,1	17,3	23,6	2,0	3,1	2,8	6,0
Liberecký	28,4	22,9	43,7	38,8	19,8	25,2	2,4	3,4	4,2	8,0
Královéhradecký	27,3	20,7	44,2	37,4	20,9	27,4	2,6	4,1	4,0	9,3
Pardubický	27,5	20,4	45,4	37,9	19,9	27,5	2,5	4,2	3,9	9,0
Vysočina	28,8	21,1	44,0	37,9	20,1	27,4	2,3	3,9	4,1	8,8
Jihomoravský	29,5	20,8	43,5	34,0	19,5	27,1	2,2	4,0	4,5	13,1
Olomoucký	28,9	21,3	43,4	36,4	20,3	27,3	2,1	3,5	4,4	10,4
Zlínský	30,5	22,3	43,2	36,8	19,5	26,7	2,2	3,7	4,1	9,7
Moravskoslezský	28,5	25,2	42,2	38,0	21,0	23,9	2,4	3,2	5,1	8,3

Vzdělanostní struktura obyvatel kraje Vysočina se výrazně nelišila od struktury ostatních krajů a s výjimkou zastoupení vysokoškoláků v městském prostoru se příliš neodchylovala od průměru České republiky.

Graf 37 Obyvatelstvo ve věku 15 a více let s vysokoškolským vzděláním podle pohlaví k 1. 3. 2001

¹⁾ Česká republika bez Hlavního města Prahy

Největšího podílu dosahovali vysokoškolsky vzdělaní obyvatelé ve venkovských obcích v Moravskoslezském (5,1 %) a Středočeském kraji (4,8 %). V obcích zařazených do městského prostoru byl nejvyšší podíl vysokoškoláků (kromě Hlavního města Prahy) v Jihomoravském (13,1 %) a Olomouckém kraji (10,4 %).

4.3. Ekonomika

Na rozdíl od demografické oblasti, hodnocené v předchozí kapitole, jsou zdroje dat charakterizující hospodářství na úrovni jednotlivých obcí velmi omezené. Většina ukazatelů hospodářské statistiky, které ČSÚ nabízí na úrovni celé České republiky (či jednotlivých krajů), je založena na výběrových šetřeních, což neumožňuje získat a publikovat podrobné údaje za menší územní celky¹⁷. Tím jsou možnosti hodnocení hospodářského vývoje a rozdílů mezi venkovským a městským prostorem relativně limitované.

Hlavními zdroji dat na úrovni obcí je v ekonomické oblasti Registr ekonomických subjektů (RES) a Sčítání lidu, domů a bytů z roku 2001, jehož výsledky však již nemusí po 8 letech dynamických změn v prostředí tržního hospodářství zcela přesně odpovídat aktuální situaci. Pro účely této analýzy proto byly tradiční zdroje dat ČSÚ doplněny o externí zdroje, jako například údaje o hospodaření obcí (MF ČR). Hospodářský vývoj každého regionu je úzce spjat také se situací na trhu práce, tomu je však věnována následující kapitola 4.4. Trh práce.

Jak již bylo výše zmíněno, podrobné údaje o zemědělství jsou založené na výběrových šetřeních a jsou dostupné nejvýše do úrovně okresů (viz kapitola 3.1.). Proto není možné se této bezpochyby důležité součásti ekonomického života venkovských oblastí věnovat v územním vymezení, které bylo vybráno pro tuto kapitolu (tzn. vymezení založené na údajích o obcích).

Tab. 4.3.1 Vybrané ekonomické ukazatele

Zdroj: Český statistický úřad; Ministerstvo financí ČR

	Ekonomické subjekty ¹⁾ na 1 000 obyvatel		Statistické jednotky typu podnik ^{1, 2)} na 1 000 obyvatel		Intenzita podnikatelské aktivity ³⁾ (%)		Celkové příjmy obecních rozpočtů na 1 obyvatele ⁴⁾ (Kč)	
	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	209	259	112	136	13,7	14,7	16 554	29 782
ČR bez Hl. m. Prahy	209	234	112	121	13,7	13,6	16 554	24 882
v tom kraje:								
Středočeský	231	244	128	130	15,9	14,8	17 262	22 959
Jihočeský	227	247	124	132	14,5	14,6	18 648	25 421
Plzeňský	217	253	113	132	13,1	13,8	20 279	29 345
Karlovarský	239	269	115	127	13,6	14,2	18 847	22 410
Ústecký	207	211	101	101	13,0	11,9	18 458	21 001
Liberecký	241	270	124	128	15,1	15,4	16 052	24 029
Královéhradecký	223	242	122	135	14,4	15,1	15 254	22 569
Pardubický	192	227	104	121	12,5	13,8	15 291	23 265
Vysočina	182	209	104	117	12,3	13,0	15 492	25 889
Jihomoravský	196	265	105	142	13,0	15,1	15 382	29 895
Olomoucký	188	225	95	116	12,4	13,3	15 011	24 368
Zlínský	203	242	110	129	14,4	14,8	15 024	23 692
Moravskoslezský	184	194	97	97	11,9	11,0	15 653	25 598

¹⁾ k 31. 12. 2008

²⁾ aktivní ekonomické subjekty dle statistických zjišťování a administrativních zdrojů

³⁾ podíl OSVČ a zaměstnavatelů na ekonomicky aktivních celkem k 1. 3. 2001 (Zdroj: SLDB 2001)

⁴⁾ v roce 2008

Je všeobecně přijímaným faktem, že jsou města centry ekonomického života regionů. O tom svědčí například počet obsazených pracovních míst podle výsledků sčítání lidu 2001, kdy venkovský prostor tvořil zhruba jen pětinu celkového počtu pracovních míst (podrobněji viz kapitola 4.4.). Aktuálnější údaje v této územní podrobnosti nejsou ze zjišťování ČSÚ k dispozici. Nepřímo můžeme využít údaje o počtech zaměstnanců v členění podle obce místa výkonu práce uvedeného v pracovní smlouvě, které každoročně zjišťuje ministerstvo financí jako jeden z podkladů pro stanovení podílu jednotlivých obcí na celostátním výnosu daně z přidané hodnoty a daní z příjmů (např. vyhláška 276/2009 Sb. Ministerstva financí ČR).

Tyto údaje za rok 2008 také potvrzují ekonomickou převahu měst nad venkovem, stejně jako to, že ve všech krajích s výjimkou Moravskoslezského kraje byla míra nezaměstnanosti ve venkovských oblastech vyšší než v městských. Proto soukromé podnikání pro venkovské oblasti nabývá o to většího významu. Intenzita **podnikatelské aktivity** je ve městě a na venkově velmi podobná, a pokud neuvažujeme Hlavní město Prahu, pak je na venkově dokonce i mírně vyšší (dle dat v roce 2001). Malé rozdíly mezi městským a venkovským prostorem v tomto ohledu potvrzují také údaje o počtech ekonomických subjektů, jejichž

¹⁷ Jedinou výjimku tvoří Praha, která je zároveň nejen obcí, ale také krajem a regionem soudržnosti.

velkou většinu tvoří právě fyzické osoby a drobní podnikatelé, a těch je (v relaci na obyvatele) ve městech a na venkově relativně stejný počet.

V každém kraji je však situace odlišná a stejně tak různě probíhají i hospodářské změny. Například v krajích s absencí jednoho velkého ekonomického centra či nízkou četností ekonomických subjektů ve městech je rozdíl mezi městem a venkovem v počtu ekonomických subjektů na obyvatele poměrně malý. Jedná se například o Ústecký, Moravskoslezský nebo Středočeský kraj. V těchto regionech je rovněž relativně nízký rozdíl mezi městem a venkovem v počtech zaměstnanců (na obyvatele) a vyšší intenzita podnikatelské aktivity na venkově než ve městech. Naopak na východě republiky, tj. ve zbyvajících moravských regionech a Pardubickém kraji, jsou rozdíly mezi městem a venkovem poměrně veliké¹⁸.

Pokud porovnáme všechny venkovské oblasti mezi sebou, pak lze říci, že podnikatelsky aktivnější jsou obyvatelé venkovských obcí Středočeského, Jihočeského, Libereckého, Královéhradeckého a Zlínského kraje. Naopak spíše méně aktivními jsou v této souvislosti venkovské oblasti v Ústeckém kraji a na Moravě (jedná se o regiony s nejvyšší nezaměstnaností). Nejvíce zaměstnanců je zaměstnáno na území venkovských obcí Středočeského kraje, a to jak absolutně (jedná se o nejlidnatější venkovský prostor všech krajů), tak spolu s Karlovarským a Moravskoslezským krajem i relativně v přepočtu na obyvatele.

Tab. 4.3.2 Ekonomické změny v letech 2001 až 2008

	Růst celkového počtu ekonomických subjektů (%)		Počet nově vzniklých ekonomických subjektů na 1 zaniklý subjekt		Růst počtu ekonomických subjektů			
					ve zpracovatelském průmyslu napojeném na primární sektor ¹⁾ (%)		v terciárním sektoru (%)	
	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	28,7	20,1	2,4	2,5	16,1	15,7	31,6	20,1
ČR bez Hl. m. Prahy	28,7	18,9	2,4	2,3	16,1	12,3	31,6	18,2
v tom kraje:								
Středočeský	37,3	24,4	2,6	2,5	24,9	17,2	42,3	25,2
Jihočeský	27,2	15,8	2,3	2,2	11,6	8,1	28,0	14,6
Plzeňský	27,4	23,5	2,4	2,8	13,3	11,4	31,5	23,8
Karlovarský	26,7	21,4	2,7	2,6	7,4	5,6	27,5	23,2
Ústecký	26,6	18,4	2,3	2,3	9,9	12,2	27,0	16,3
Liberecký	28,0	18,7	2,4	2,6	17,6	14,6	31,6	19,9
Královéhradecký	27,9	16,3	2,5	2,2	17,9	7,0	28,7	15,4
Pardubický	32,9	19,8	2,5	2,3	27,4	23,4	30,7	17,3
Vysočina	25,6	20,1	2,3	2,4	13,7	9,5	27,6	19,4
Jihomoravský	27,7	22,2	2,4	2,5	17,6	18,5	30,6	22,4
Olomoucký	19,9	12,4	2,2	2,0	8,2	4,0	22,9	12,5
Zlínský	21,9	13,6	2,0	2,1	6,9	6,0	29,1	13,3
Moravskoslezský	30,6	16,2	2,4	2,2	22,4	14,4	32,4	13,0

¹⁾ OKEČ 15 až 22 (potravinářství, tabákový, textilní a kožedělný průmysl, výroba obuvi, zpracování dřeva (kromě nábytku), korčářská a košíkářská výroba, papírenský průmysl a tisk)

Výrazně aktivnější, pokud jde o zakládání nových ekonomických subjektů, byli v letech 2001 až 2008 obyvatelé venkovských oblastí (a to především českých regionů) než obyvatelé měst. Z nich zcela výsadní postavení měl Středočeský kraj, kde se každý rok zvýšil počet ekonomických subjektů o více než 4 %. Naopak nejpomaleji rostl počet registrovaných subjektů v Olomouckém kraji (přesto však stále výrazně rychleji než v městském prostoru kraje).

¹⁸ Při těchto porovnáních však nesmíme zapomínat na to, že v Jihomoravském kraji je součástí městského prostoru také město Brno, což výrazně zvyšuje odlišnost tohoto prostoru oproti venkovským obcím.

Tab. 4.3.3 Odvětvová struktura ekonomiky¹⁾ k 31. 12. 2008

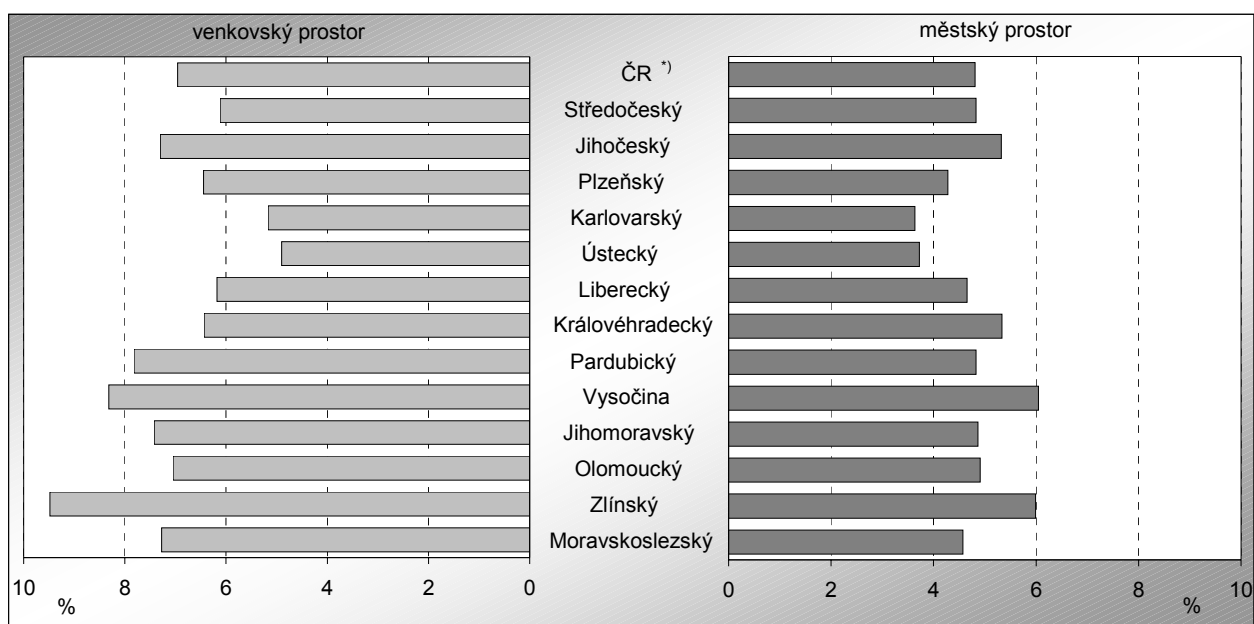
	Počet statistických jednotek typu podnik celkem		z toho sektor ¹⁾ (%)						Zpracovatelský průmysl napojený na primární sektor ²⁾ na 1 000 obyvatel	
			primární		sekundární		terciární			
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	348 534	997 055	12,5	2,4	33,1	24,2	54,1	73,0	7,8	6,3
ČR bez Hl. m. Prahy	348 534	740 857	12,5	3,0	33,1	26,5	54,1	70,1	7,8	5,8
v tom kraje:										
Středočeský	71 105	87 912	9,0	2,5	31,6	26,7	59,0	70,4	7,8	6,3
Jihočeský	31 104	50 876	16,8	4,3	30,8	26,4	52,0	68,9	9,0	7,0
Plzeňský	23 430	47 614	15,2	3,0	28,9	24,8	55,5	71,7	7,3	5,6
Karlovarský	8 692	29 582	9,5	2,5	27,3	22,1	62,6	74,6	5,9	4,6
Ústecký	18 574	65 826	12,3	2,5	30,5	26,4	56,5	70,5	4,9	3,8
Liberecký	14 835	40 636	11,4	2,4	33,7	31,5	54,7	65,8	7,6	6,0
Královéhradecký	24 113	48 043	13,5	3,6	31,7	28,4	54,4	67,6	7,8	7,2
Pardubický	21 791	37 075	13,1	3,0	34,9	28,3	51,7	68,3	8,1	5,9
Vysočina	23 787	33 694	17,9	5,0	33,7	28,2	48,1	66,5	8,7	7,1
Jihomoravský	41 180	107 382	11,6	2,6	37,3	24,9	50,7	72,1	7,8	6,9
Olomoucký	24 407	44 680	12,0	2,9	34,5	26,1	53,2	70,7	6,7	5,7
Zlínský	24 075	48 165	11,3	3,5	40,2	28,9	48,1	67,1	10,4	7,7
Moravskoslezský	21 441	99 372	12,4	2,7	31,4	25,3	55,7	71,6	7,0	4,4

¹⁾ dle kraje sídla statistické jednotky typu podnik

¹⁾ u 0,4 % subjektů v ČR nelze určit sektor podle OKEČ

²⁾ OKEČ 15 až 22 (potravinářství, tabákový, textilní a kožedělný průmysl, výroba obuvi, zpracování dřeva (kromě nábytku), korkařská a košíkářská výroba, papírenský průmysl a tisk)

Pokud jde o **odvětvovou strukturu ekonomiky**, pak se potvrzuje, že v tradičně zemědělsky vnímaných venkovských oblastech Vysočiny, Jihočeského či Plzeňského kraje, je podíl primárního sektoru relativně vysoký. Na druhou stranu je překvapivé, že odvětvová struktura v moravských venkovských regionech je výrazně vychýlena směrem k sektoru průmyslu a primární sektor zde zaujímá v porovnání se zbytkem ČR spíše nižší podíl z celkového počtu ekonomických subjektů. Nicméně relativně velký podíl v těchto regionech připadá na zpracovatelský průmysl napojený na primární sektor.

Graf 38 Podíl zpracovatelského průmyslu napojeného na primární sektor na celkovém počtu ekonomických subjektů k 31. 12. 2008

¹⁾ Česká republika bez Hlavního města Prahy

Vzhledem k tomu, že většinu ekonomických subjektů tvoří fyzické osoby bez zaměstnanců, jsou rozdíly v této kategorii mezi městem a venkovem a mezi kraji navzájem určující i pro již výše zmíněný celkový počet ekonomických subjektů. Pokud jde o **drobné a malé podniky** (do 50 zaměstnanců), které jsou tolik důležité pro flexibilní poptávku na regionálním trhu práce, jsou již rozdíly mezi městem a venkovem mnohem větší

(ve prospěch městského prostoru). A stejně jako v případě odvětvové struktury, i zde se ukazuje, že mezi venkovem na západě a na východě ČR existují výrazné rozdíly. Ve venkovských oblastech na západě sídlí drobných a malých podniků relativně více než na východě (s výjimkou Plzeňského kraje) a podobně je tomu i u obchodních společností. Vysočina se řadí mezi kraje s podprůměrným počtem fyzických osob ve venkovském i městském prostoru, totéž platí i počtech drobných a malých podniků ve venkovském prostoru. Naopak zastoupení středních podniků je nadprůměrné na venkově i v městském prostoru.

Tab. 4.3.4 Ekonomické subjekty^{*)} podle počtu zaměstnanců k 31. 12. 2008

na 1 000 obyvatel

	Bez zaměstnanců (vč. neuvedeno)		Mikropodniky (1 - 9 zaměstnanců)		Malé podniky (10 - 49 zaměstnanců)		Střední podniky (50 - 249 zaměstnanců)		Velké podniky (250 a více zaměstnanců)	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	92,7	105,5	15,0	23,4	3,4	5,1	0,6	1,4	0,1	0,3
ČR bez Hl. m. Prahy	92,7	94,3	15,0	20,7	3,4	4,6	0,6	1,3	0,1	0,2
v tom kraje:										
Středočeský	106,4	104,9	17,2	19,8	3,5	4,3	0,6	1,2	0,1	0,2
Jihočeský	103,8	103,6	15,6	22,3	3,5	4,7	0,7	1,3	0,0	0,3
Plzeňský	95,6	104,0	13,5	21,0	3,0	4,8	0,6	1,4	0,1	0,3
Karlovarský	93,8	102,5	15,6	19,4	4,2	4,0	1,0	1,1	0,1	0,2
Ústecký	81,3	78,5	15,6	17,6	3,5	3,6	0,6	1,0	0,1	0,2
Liberecký	102,8	102,1	16,3	20,4	3,7	4,2	0,7	1,2	0,0	0,2
Královéhradecký	102,1	106,7	15,7	21,6	3,3	4,8	0,6	1,3	0,1	0,2
Pardubický	86,6	93,7	13,6	20,7	3,2	5,0	0,7	1,5	0,1	0,2
Vysočina	87,3	91,3	13,5	19,3	3,0	4,6	0,7	1,6	0,0	0,3
Jihomoravský	86,7	107,7	14,6	26,4	3,5	6,0	0,6	1,5	0,0	0,3
Olomoucký	78,3	88,2	13,5	20,9	3,1	4,9	0,6	1,3	0,0	0,2
Zlínský	91,8	98,8	14,2	23,2	3,5	5,4	0,6	1,6	0,0	0,3
Moravskoslezský	77,9	73,6	14,9	18,0	3,5	3,8	0,5	1,0	0,1	0,2

^{*)} dle kraje sídla statistické jednotky typu podnik

Zajímavým poznatkem je relativně vysoký počet subjektů neziskového sektoru ve venkovských oblastech v porovnání s městskými obcemi. Více je těchto subjektů samozřejmě ve městech, nicméně v přepočtu na obyvatele je jejich četnost na venkově větší (a to hlavně díky největší skupině těchto subjektů: sdružením a jejich organizačním složkám). V Ústeckém kraji je takto měřená občanská participace relativně nízká, jak ve městech, tak na venkově.

Tab. 4.3.5 Ekonomické subjekty^{*)} podle právní formy k 31. 12. 2008

na 1 000 obyvatel

	Soukromí podnikatelé ¹⁾		Samostatně hospodařící rolníci a zemědělští podnikatelé		Obchodní společnosti		Neziskový sektor ²⁾		Zahraniční osoby	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	81,4	94,1	9,0	2,0	9,9	27,3	5,0	4,0	2,2	4,7
ČR bez Hl. m. Prahy	81,4	88,5	9,0	2,2	9,9	19,7	5,0	4,0	2,2	3,7
v tom kraje:										
Středočeský	94,3	98,0	7,5	2,0	14,0	18,5	4,5	4,0	3,1	4,8
Jihočeský	85,8	97,5	12,4	3,1	11,0	20,1	7,1	5,1	2,2	3,1
Plzeňský	77,8	92,3	9,2	2,1	8,9	22,0	7,0	4,8	4,9	6,9
Karlovarský	79,5	88,3	5,3	1,7	12,1	19,4	3,9	3,7	10,5	11,3
Ústecký	71,3	73,6	9,1	1,7	9,8	15,0	3,5	2,8	3,5	5,6
Liberecký	91,9	96,8	9,1	1,8	11,4	19,0	5,1	3,8	2,2	4,1
Královéhradecký	87,0	100,2	11,5	3,2	10,3	19,3	6,4	5,1	1,7	3,1
Pardubický	75,9	91,3	8,9	2,4	8,0	18,1	5,0	4,4	1,5	2,0
Vysočina	71,8	86,9	11,9	3,5	6,9	15,4	6,3	5,1	1,3	2,3
Jihomoravský	77,6	95,5	8,8	2,5	10,0	32,5	3,9	4,0	1,2	3,8
Olomoucký	72,6	86,8	6,9	2,1	6,6	17,4	4,7	4,4	0,9	1,6
Zlínský	84,5	95,2	8,6	3,1	8,4	22,6	4,4	4,0	0,8	1,5
Moravskoslezský	74,1	72,8	7,7	1,5	8,0	15,1	3,5	2,9	0,8	1,7

^{*)} dle kraje sídla statistické jednotky typu podnik

¹⁾ soukromí podnikatelé podnikající dle živnostenského nebo jiného zákona

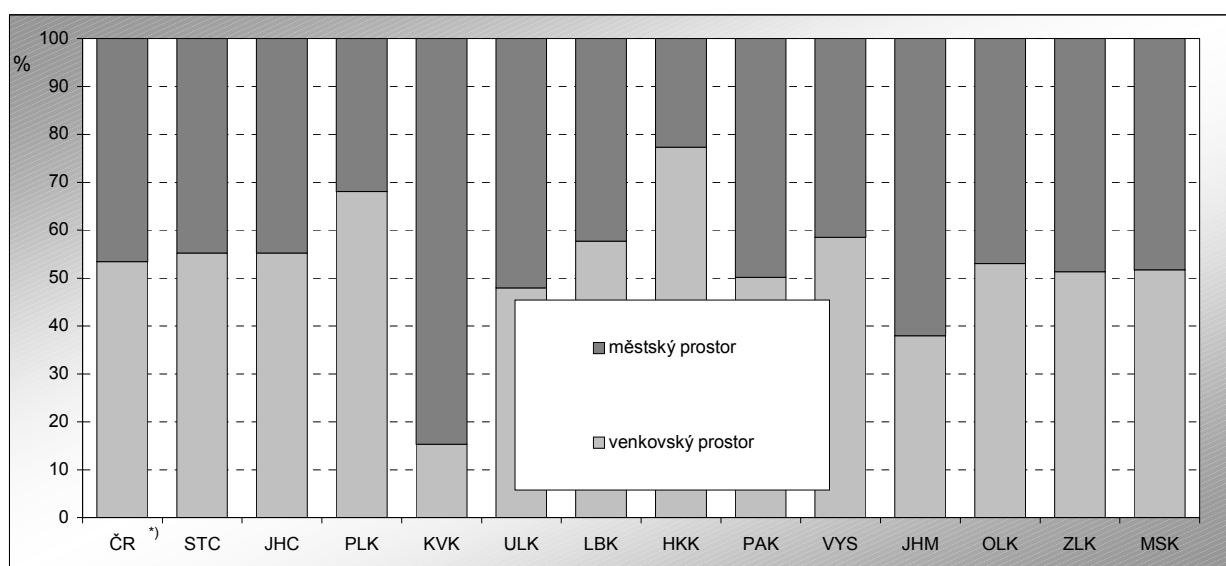
²⁾ nadace, nadační fondy, obecně prospěšné společnosti, sdružení, organizační jednotky sdružení a církevní organizace

Tab. 4.3.6 Kapacita hromadných ubytovacích zařízení v roce 2008

	Počet lůžek na 1 km ²								Místa pro stany a karavany na 1 km ²	
	v hromadných ubytovacích zařízeních celkem		v hotelech a penzionech		v kempch, chatových osadách a turistických ubytovnách		v ostatních ubytovacích zařízeních ¹⁾			
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	3,3	15,7	1,5	10,1	0,9	1,8	1,0	3,8	0,5	1,1
ČR bez Hl. m. Prahy	3,3	11,0	1,5	6,2	0,9	1,8	1,0	3,1	0,5	1,1
v tom kraje:										
Středočeský	1,8	8,2	0,6	5,9	0,6	1,0	0,6	1,4	0,6	0,7
Jihočeský	3,4	14,4	1,2	6,2	1,2	2,0	1,0	6,1	1,2	2,5
Plzeňský	2,8	7,5	1,2	4,4	0,8	1,5	0,8	1,7	0,4	1,1
Karlovarský	1,9	26,9	1,0	18,3	0,3	1,1	0,5	7,4	0,2	1,0
Ústecký	2,4	7,7	1,0	4,2	0,9	1,6	0,5	1,9	0,5	0,6
Liberecký	10,3	22,3	5,9	11,3	1,5	7,0	2,9	4,0	0,7	1,5
Královéhradecký	9,1	10,9	5,0	5,3	1,7	2,8	2,5	2,8	0,8	2,4
Pardubický	2,6	12,2	1,0	5,0	1,0	1,7	0,7	5,5	0,3	0,8
Vysočina	2,0	6,5	0,7	3,1	0,5	1,2	0,7	2,2	0,4	0,5
Jihomoravský	2,2	11,4	0,9	7,3	0,9	1,6	0,5	2,4	0,6	1,1
Olomoucký	2,6	9,4	0,9	4,5	0,9	1,7	0,8	3,2	0,1	0,5
Zlínský	3,8	9,3	1,6	5,9	0,9	1,4	1,3	2,0	0,2	0,5
Moravskoslezský	4,0	6,7	1,8	3,7	0,9	0,9	1,3	2,1	0,2	0,7

¹⁾ léčebné lázně, rekreační a školící zařízení podniků (odborových svazů), ubytování apartmánového typu a jiná ubytovací zařízení, která vyčleňují lůžkovou kapacitu pro cestovní ruch (např. domovy mládeže, vysokoškolské koleje, podnikové ubytovny apod.).

Kapacity ubytovacích zařízení v sobě do značné míry odrážejí turistickou atraktivitu regionu. Díky tomu lze počet lůžek využít i jako určité měřítko turistické oblíbenosti jednotlivých regionů. Na druhou stranu turistická atraktivita území často významně ovlivňuje ubytovací kapacity nejen na území dané obce, ale i obcí okolních. Hotely a penziony, které tvoří největší část lůžkových kapacit ubytovacích zařízení, se koncentrují ve městech a vzhledem k tomu, že se jedná o menší území, je zde hustota lůžek mnohem vyšší než na venkově. I uvnitř městského a venkovského prostoru v rámci kraje však existují velké rozdíly. Pokud se podíváme na celkové počty lůžek ve městech a venkově, zjistíme, že ve většině krajů jsou podíly obou prostorů velmi vyrovnané (tj. okolo 50 %). Pouze v Královéhradeckém a Plzeňském kraji je velmi výrazný podíl venkovského prostoru a naopak v Karlovarském a Jihomoravském kraji významně převládá městský prostor. Vysočina se řadí ke krajům se spíše nižším podílem lůžek ve venkovském prostoru.

Graf 39 Podíl městského a venkovského prostoru na lůžkových kapacitách hromadných ubytovacích zařízení daného kraje v roce 2008

¹⁾ Česká republika bez Hlavního města Prahy

Tab. 4.3.7 Veřejné rozpočty¹⁾ v letech 2003 až 2008 (roční průměr)

Zdroj: Ministerstvo financí ČR

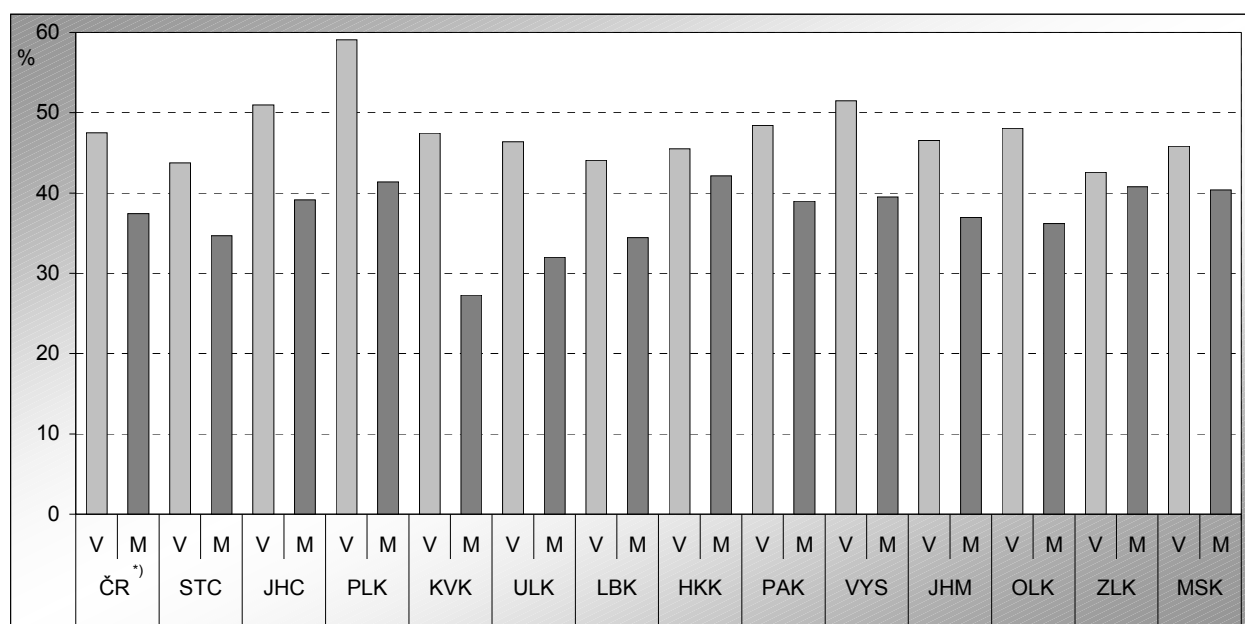
	Daňové příjmy na 1 obyvatele (Kč)		Podíl na výdajích celkem (%)				Saldo příjmů a výdajů na 1 obyvatele (Kč)		Podíl salda příjmů a výdajů na příjmech celkem (%)	
			běžné výdaje		kapitálové výdaje					
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	7 944	14 579	63,4	71,1	36,6	28,9	394,6	197,0	2,5	0,7
ČR bez Hl. m. Prahy	7 944	11 139	63,4	72,9	36,6	27,1	394,6	129,6	2,5	0,6
v tom kraje:										
Středočeský	8 293	9 967	60,1	71,9	39,9	28,1	514,2	166,3	3,1	0,7
Jihočeský	8 168	10 223	64,4	71,9	35,6	28,1	-41,2	313,2	-0,2	1,3
Plzeňský	8 224	13 913	64,2	69,1	35,8	30,9	413,5	387,2	2,4	1,5
Karlovarský	8 592	10 147	69,2	74,4	30,8	25,6	649,2	410,8	3,7	1,9
Ústecký	8 440	10 040	68,5	79,9	31,5	20,1	770,7	434,4	4,2	2,0
Liberecký	8 080	10 209	70,3	71,6	29,7	28,4	278,0	132,5	1,7	0,6
Královéhradecký	7 801	9 660	66,2	75,6	33,8	24,4	272,0	282,2	1,9	1,4
Pardubický	7 778	9 774	62,2	73,9	37,8	26,1	580,0	207,5	3,9	1,0
Vysočina	7 410	9 839	61,5	73,6	38,5	26,4	29,7	597,0	0,2	2,6
Jihomoravský	7 900	14 241	59,5	68,4	40,5	31,6	440,3	-243,0	2,9	-0,9
Olomoucký	7 702	10 655	64,8	71,4	35,2	28,6	448,8	26,3	3,0	0,1
Zlínský	7 358	9 825	61,9	73,2	38,1	26,8	301,6	-0,9	2,1	0,0
Moravskoslezský	7 686	12 131	65,8	74,5	34,2	25,5	515,6	-152,2	3,6	-0,6

¹⁾ obecní rozpočty (tzn. bez rozpočtů krajů a dobrovolných svazků obcí)

Příjmy (a tím i výdaje) obecních rozpočtů jsou velmi výrazně ovlivněny pravidly pro rozpočtové určení daní a také celkovými daňovými příjmy státního rozpočtu. Rozdíly mezi jednotlivými venkovskými a městskými oblastmi tak jsou dány především velikostí strukturou obcí v regionu. Například na západě České republiky jsou daňové příjmy přepočtené na obyvatele vyšší, než ve venkovských oblastech na východě, kde je obecní struktura více rozdrobená. V Ústeckém, Karlovarském a Středočeském kraji jsou rozdíly mezi příjmy venkovských a městských rozpočtů menší, než například v Jihomoravském, Plzeňském nebo Moravskoslezském kraji, kde příjmy velkých krajských měst výrazně zvyšují průměr celého městského prostoru. Výrazný růst daňových příjmů obecních rozpočtů v posledních letech byl vyvolán jednak změnou pravidel rozpočtového určení daní (navíc směrem ke zvýšení podílu menších obcí - proto rostly příjmy venkovských obcí rychleji než měst) a také celkovým ekonomickým růstem, díky kterému se zvýšily celkové daňové příjmy státního rozpočtu, z nichž obce získávají příslušný podíl.

Graf 40 Nárůst daňových příjmů obecních rozpočtů na 1 obyvatele mezi roky 2003 a 2008

Zdroj: Ministerstvo financí ČR, výpočty ČSÚ

¹⁾ Česká republika bez Hlavního města Prahy

4.4. Trh práce

Zaměstnanost a nezaměstnanost patří k důležitým pravidelně sledovaným ekonomickým jevům, které výrazně ovlivňují nejen sociální oblasti života společnosti, ale také ekonomický stav a perspektivu rozvoje každého regionu.

Při podrobnějším hodnocení této oblasti z pohledu rozdílů mezi venkovským a městským prostorem jsme museli vycházet ze skutečnosti, že do úrovně obcí jsou k dispozici pouze údaje ze sčítání lidu, domů a bytů, tedy z roku 2001. Při hodnocení nezaměstnanosti jsme pak vycházeli z dat o registrované nezaměstnanosti, která přebíráme každoročně z Ministerstva práce a sociálních věcí.

V úvodní tabulce této subkapitoly jsou shrnuty základní ukazatele, které jsou z oblasti trhu práce v členění na venkovský a městský prostor k dispozici. V dalším textu se jejich hodnocením budeme zabývat podrobněji.

Tab. 4.4.1 Vybrané ukazatele z oblasti trhu práce

Zdroje: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, SLDB 2001

	Ekonomická aktivita podle SLDB 2001				Nezaměstnanost k 31. 12. 2008				Změna míry nezaměstnanosti ³⁾ k 31.12. (2008 - 2000) (procentní body)	
	míra ekonomické aktivity (%)		pracovní místa na 1 000 zaměstnaných osob ¹⁾		míra nezaměstnanosti ²⁾ (%)		počet uchazečů o zaměstnání na 1 volné místo		V	M
	V	M	V	M	V	M	V	M		
ČR celkem	59,5	62,0	636,7	1 131,8	7,15	6,08	6,7	3,2	-1,53	-2,19
ČR bez Hl. m. Prahy	59,5	61,8	636,7	1 112,7	7,15	6,79	6,7	4,5	-1,53	-2,49
v tom kraje:										
Středočeský	60,4	63,2	619,8	1 065,5	5,48	4,86	3,2	2,5	-1,05	-1,28
Jihočeský	59,5	62,7	682,6	1 145,8	5,84	4,73	6,0	3,4	-0,41	-0,25
Plzeňský	60,2	62,3	643,5	1 156,8	6,80	5,01	4,5	1,6	0,50	-1,22
Karlovarský	63,6	64,2	976,1	967,8	9,16	7,59	9,8	5,7	0,17	0,16
Ústecký	60,9	63,1	719,6	1 017,0	11,02	10,08	13,3	9,6	-4,70	-4,95
Liberecký	61,7	63,8	680,9	1 066,0	8,06	6,61	11,9	6,3	1,43	1,05
Královéhradecký	59,4	61,1	684,8	1 145,0	5,67	4,73	6,1	2,9	-0,43	-0,82
Pardubický	59,2	61,3	613,1	1 191,1	7,49	5,71	6,7	3,7	-0,98	-1,23
Vysočina	57,4	61,7	655,5	1 168,9	7,12	6,46	9,6	6,3	-0,18	-0,74
Jihomoravský	58,4	60,7	550,7	1 200,1	7,87	6,89	6,4	4,8	-1,95	-1,96
Olomoucký	59,2	61,7	585,5	1 204,2	7,56	6,35	18,5	6,2	-4,65	-4,78
Zlínský	58,3	61,2	542,4	1 205,2	7,18	5,89	9,9	3,5	-1,05	-1,43
Moravskoslezský	58,8	60,2	670,9	1 029,3	7,84	8,78	9,6	6,2	-4,53	-6,09

¹⁾ bydlících na příslušném území

²⁾ v současně platné metodice (podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání na ekonomicky aktivním obyvatelstvu SLDB 2001)

³⁾ v metodice roku 2001 (podíl uchazečů o zaměstnání celkem na ekonomicky aktivním obyvatelstvu SLDB 2001)

Jedním ze základních pohledů na problematiku trhu práce je velikost disponibilní pracovní síly, tedy počet ekonomicky aktivních obyvatel a míra ekonomické aktivity obyvatelstva. Ekonomicky aktivní obyvatelstvo jsou podle metodiky sčítání lidu všechny osoby patnáctileté a starší, které splňují požadavky na zařazení mezi zaměstnané (podle postavení v zaměstnání členěné na zaměstnance, zaměstnavatele a osoby samostatně činné). Jsou zde rovněž zahrnuti pracující důchodci, pracující studenti a učni, osoby na řádné mateřské dovolené a nezaměstnaní. Míra ekonomické aktivity přitom vyjadřuje podíl počtu ekonomicky aktivních na počtu osob starších 15 let.

K 1. 3. 2001 činila republiková **míra ekonomické aktivity** 61,3 % (v ČR bez Hl. města Prahy 61,1 %). Ve všech krajích zaznamenáváme vždy nižší míru ekonomické aktivity ve venkovském prostoru oproti městskému.

Míra ekonomické aktivity ve venkovském prostoru se na úrovni celé ČR pohybovala od 57,4 % v kraji Vysočina až po 63,6 % v Karlovarském kraji. V městském prostoru na úrovni celé ČR dosahovala míra ekonomické aktivity 62,0 %, po vyloučení vlivu Hl. města Prahy pak 61,8 %.

Míra ekonomické aktivity ve venkovském prostoru kraje Vysočina (57,4 % k 1. březnu 2001) byla o 2,1 procentního bodu pod celorepublikovým průměrem, zatímco v městském prostoru tato míra za celorepublikovou hodnotou zaostávala pouze o 0,3 bodu.

Při bližším pohledu je samozřejmě **rozdílná míra ekonomické aktivity mužů a žen**. Ve venkovském prostoru hodnota tohoto ukazatele představovala při sčítání lidu 2001 u mužů 68,7 % a u žen 50,5 %. V tomto rozdílu se projevuje jednak období péče o děti a jednak dřívější odchod žen do důchodu. Pokud

srovnáváme tyto rozdíly v rámci jednotlivých krajů, lze říci, že jsou ve všech krajích z pohledu venkovského i městského prostoru obdobné. Souvisí to zřejmě s tím, že na celém území republiky platí stejná pravidla jak pro péči o děti, tak pro ukončování ekonomické aktivity mužů i žen.

Zajímavější je srovnání rozdílů mezi venkovským a městským prostorem samostatně v kategorii mužů a v kategorii žen. Z celostátního srovnání mírně vybočuje Karlovarský kraj, kde byla v roce 2001 míra ekonomické aktivity mužů ve venkovském prostoru nejvyšší v celé republice a dokonce vyšší než v městském prostoru tohoto kraje. Pokud jde o ženy, pak jejich ekonomická aktivita byla ve venkovském prostoru nižší než v městském prostoru především v kraji Vysočina (což byl zároveň kraj s nejnižší ekonomickou aktivitou žen) a také v Jihočeském kraji.

Tab. 4.4.2 Míra ekonomické aktivity obyvatelstva podle pohlaví a věku k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

v %

	Míra ekonomické aktivity									
	muži		ženy		celkem ve věku					
					15 - 24 let		25 - 54 let		55 - 64 let	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	68,7	69,9	50,5	54,8	50,8	47,5	88,5	89,6	30,4	39,8
ČR bez Hl. m. Prahy	68,7	69,7	50,5	54,6	50,8	47,8	88,5	89,6	30,4	36,6
v tom kraje:										
Středočeský	69,5	71,2	51,5	55,8	52,7	50,2	88,9	90,1	36,3	41,8
Jihočeský	69,1	70,5	50,1	55,4	50,7	46,4	88,7	90,3	32,2	39,1
Plzeňský	69,4	70,0	51,2	55,1	52,8	49,3	89,5	90,4	32,4	39,1
Karlovarský	72,5	72,3	54,7	56,8	54,9	51,9	87,9	89,7	33,3	40,2
Ústecký	69,2	70,8	52,5	55,9	54,5	51,2	87,5	89,3	30,0	35,0
Liberecký	70,6	71,6	53,0	56,6	52,4	49,0	88,6	89,4	37,3	43,1
Královéhradecký	68,5	69,2	50,7	53,7	50,2	46,9	88,0	89,3	33,4	40,7
Pardubický	68,4	69,3	50,3	53,9	50,3	47,1	88,6	90,2	29,2	36,3
Vysočina	66,9	69,7	48,0	54,3	48,4	45,2	88,7	90,6	27,4	34,1
Jihomoravský	68,2	68,9	49,0	53,3	50,0	45,9	88,2	89,4	26,8	39,1
Olomoucký	68,3	69,6	50,5	54,5	49,5	46,4	88,8	90,7	27,3	36,0
Zlínský	67,7	69,5	49,2	53,6	49,1	45,7	88,1	90,0	26,6	35,7
Moravskoslezský	67,4	67,7	50,4	53,2	48,5	46,7	88,0	88,4	24,2	27,9

Z pohledu tří vybraných **věkových kategorií** vidíme, že míra ekonomické aktivity byla v roce 2001 ve všech krajích vyšší ve venkovském prostoru než v městském v nejmladší věkové kategorii (15 – 24 let), naopak jednoznačně nižší byla ve věkové skupině 55 – 64 let (v Jihomoravském kraji představoval tento rozdíl dokonce 12,3 procentního bodu).

Pokud hodnotíme samotný venkovský prostor v mezikrajském srovnání, zaznamenáváme v nejmladší věkové skupině nejnižší míru ekonomické aktivity v kraji Vysočina (48,4 %) a naopak nejvyšší v Karlovarském kraji (54,9 %). Naproti tomu v nejstarší věkové skupině bylo dosaženo nejnižší míry ekonomické aktivity v Moravskoslezském kraji (24,2 %) a nejvyšší v Libereckém kraji (37,3 %). Ve střední věkové skupině byly rozdíly v ekonomické aktivitě obyvatelstva města a venkova i mezi jednotlivými kraji mnohem menší.

Pokud se na míru ekonomické aktivity podíváme **bez ohledu na hranice krajů** (viz příslušný kartogram), vidíme, že vyšší podíl ekonomicky aktivních z celkového počtu obyvatel patnáctiletých a starších je zřejmý především v okolí Hl. města Prahy a dalších velkých měst, kde se koncentruje větší množství pracovních příležitostí, ale také v příhraničních oblastech (zejména na Šumavě). Naproti tomu zřetelně nižší je míra ekonomické aktivity ve vnitrozemí, především v obcích kraje Vysočina. Podrobněji jsou vnitrokrajské rozdíly v ekonomické aktivitě rozebrány v kapitole 2.

Další charakteristikou trhu práce je **struktura podle odvětví činnosti zaměstnaných osob** s bydlištěm (trvalým nebo dlouhodobým) na příslušném území. V této struktuře se samozřejmě nepromítají důsledky dojížděky za prací. Také tuto strukturu můžeme vyhodnocovat v územní podrobnosti až do úrovně obcí pouze na základě výsledků sčítání lidu 2001. Zde je nutno ještě podotknout, že určitá část zaměstnaných obor činnosti neuvedla (nebo nedokázala obor svého zaměstnání zařadit do příslušné skupiny Odvětvové klasifikace ekonomických činností – OKEČ); celkově se jedná o 3 – 6 % zaměstnaných. Pro účely této analýzy jsme zpracovali odvětvovou strukturu činnosti pouze za ty osoby, které na tuto otázku odpověděly.

Tab. 4.4.3 Zaměstnané osoby podle sektoru ekonomické činnosti k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

	Zaměstnané osoby celkem		z toho s uvedeným sektorem ekonom. činnosti		v tom sektor ekonomické činnosti (%)					
	V	M	V	M	primární		sekundární		terciární	
					V	M	V	M	V	M
ČR celkem	1 319 033	3 447 430	1 264 618	3 299 275	11,5	2,1	46,0	38,2	42,5	59,7
ČR bez Hl. m. Prahy	1 319 033	2 846 399	1 264 618	2 733 191	11,5	2,3	46,0	41,6	42,5	56,1
v tom kraje:										
Středočeský	229 768	314 250	217 108	295 850	9,7	2,0	40,8	39,3	49,5	58,7
Jihočeský	109 546	190 691	106 079	184 791	16,2	3,5	43,4	40,9	40,4	55,6
Plzeňský	92 744	172 811	88 939	165 528	14,3	2,7	45,8	40,8	39,9	56,5
Karlovarský	32 706	112 185	30 837	107 264	8,1	1,7	47,9	40,0	44,0	58,3
Ústecký	72 464	287 968	68 448	272 771	9,6	1,8	42,7	40,8	47,7	57,4
Liberecký	53 324	156 127	50 704	148 716	7,4	1,4	53,3	48,7	39,2	49,9
Královéhradecký	87 654	174 360	83 424	166 730	11,8	2,5	46,7	42,9	41,5	54,7
Pardubický	89 325	146 086	86 230	141 664	13,1	2,5	47,6	42,5	39,3	55,0
Vysočina	98 595	137 247	95 194	132 882	18,5	4,4	47,2	46,1	34,3	49,5
Jihomoravský	162 905	353 421	157 444	342 438	11,0	2,5	47,0	36,5	42,0	61,0
Olomoucký	106 927	180 861	103 096	174 615	11,4	2,9	46,7	40,2	41,8	56,9
Zlínský	93 344	178 996	90 131	173 545	7,3	2,5	53,0	46,7	39,7	50,8
Moravskoslezský	89 731	441 396	87 001	426 380	9,0	1,6	46,1	42,4	44,8	55,9

Z celkového počtu zaměstnaných osob v České republice bydlí ve venkovském prostoru necelá třetina, ovšem v jednotlivých krajích je situace rozdílná. Nejvyšší podíl byl zaznamenán ve Středočeském kraji (42,2 %), což zřejmě souvisí se značným objemem dojížděky Středočechů za zaměstnáním do Hl. města Prahy. Vysoký podíl zaměstnaných bydlících na venkově měl ovšem rovněž kraj Vysočina (41,8 %). Naopak nejmenší podíl zaměstnaných osob bydlících na venkově vykazoval Moravskoslezský kraj, což je zřejmě dáno strukturou obcí v tomto kraji.

Z hlediska odvětvové struktury a struktury pracovních příležitostí na venkově se jeví jako nejdůležitější **primární sektor**, tedy zemědělství, lesnictví a rybolov. V České republice se v roce 2001 podíleli zaměstnaní v primárním sektoru na celkové zaměstnanosti 4,7 % (5,4 % v ČR bez Hlavního města Prahy). Ve venkovském prostoru dosahoval tento podíl 11,5 %. V jednotlivých krajích se podíl pohyboval ve venkovském prostoru od 7,3 % ve Zlínském kraji až po 18,5 % v kraji Vysočina.

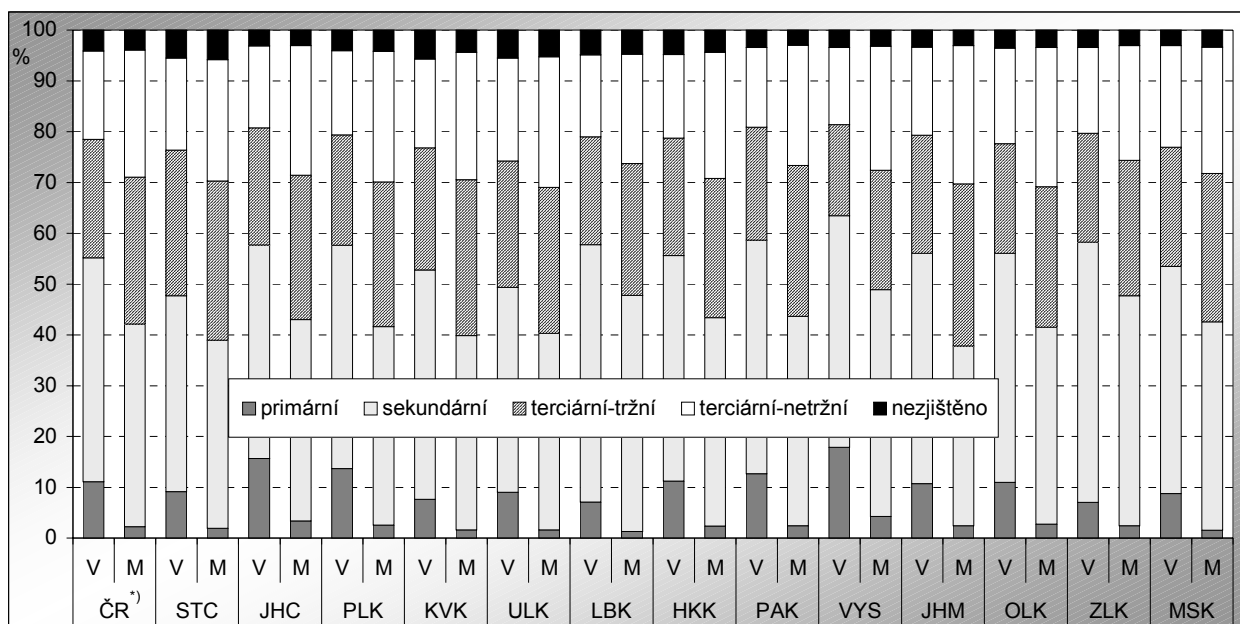
Podíl zaměstnaných v zemědělství, lesnictví a rybolovu v městském prostředí celé České republiky dosahoval 2,1 % (po vyloučení Hl. města Prahy 2,3 %). V jednotlivých krajích se pak pohyboval od 1,4 % v Libereckém kraji po 4,4 % v kraji Vysočina. Z toho je patrné, že jednak část obyvatelstva měst vyjíždí za prací na venkov, ale projevuje se zde také skutečnost, že součástí městských prostorů jsou i venkovské příměstské oblasti, které poskytují pracovní příležitosti v primárním sektoru.

Ve venkovském prostoru samozřejmě žijí také obyvatelé **zaměstnaní v sekundárním nebo terciárním sektoru**. Podíly obyvatel zaměstnaných v sekundárním sektoru (v průmyslu a stavebnictví) jsou ve všech krajích vyšší ve venkovském prostoru než v prostoru městském. Nejvýraznější byl v roce 2001 tento rozdíl v Jihomoravském kraji, kde dosahoval 10,5 procentního bodu. Naopak nejmenší rozdíl vykazoval kraj Vysočina (1,5 procentního bodu ve prospěch venkovského prostoru).

Úplně opačná je situace v terciární sféře, tedy v nevýrobní sféře. Tady se projevuje ve všech krajích jednoznačná převaha zaměstnaných bydlících v městském prostoru. Nejvýraznější rozdíl byl v roce 2001 opět v Jihomoravském kraji (téměř 20 procentních bodů), ale i v kraji s nejmenším rozdílem (Středočeský kraj) to představovalo více než 9 procentních bodů.

V kraji Vysočina je také podíl obyvatel zaměstnaných v sekundární sféře mírně vyšší ve venkovském prostoru než v prostoru městském (o 1,1 procentního bodu), výraznější rozdíl se však projevuje v terciární sféře (více než 15 procentních bodů ve prospěch městského prostoru). V kapitole 2 je odvětvová struktura zaměstnaných bydlících ve venkovském i v městském prostoru Vysočiny zobrazena podrobněji.

Graf 41 Zaměstnané osoby podle sektoru ekonomické činnosti k 1. 3. 2001

^{*)} Česká republika bez Hlavního města Prahy

Dalším indikátorem, kterým jsme se v oblasti trhu práce zabývali, byl počet pracovních příležitostí ve venkovském a městském prostoru. Jde samozřejmě o zjednodušenou podobu výpočtu, kdy za pracovní příležitosti považujeme obsazená pracovní místa a nezabýváme se počtem volných pracovních míst (údaj není v této míře územní podrobnosti dostatečně spolehlivý).

Počet pracovních míst je zjišťován při sčítání lidu na základě informace o trvalém bydlišti a místě pracoviště občana. K počtu obyvatel, kteří na příslušném území trvale (cizinci také dlouhodobě) bydlí a zároveň v něm pracují, se připočítávají ti, kteří bydlí mimo toto území, ale pracují v něm a naopak odečítají se na území bydlící, kteří za prací vyjíždějí mimo jeho hranice. Pro zajištění srovnatelnosti různě velkých území obvodů jsme údaje přepočítali na 1 000 zaměstnaných bydlících v příslušném území. Hodnoty přes 1 000 tedy znamenají, že v území je přebytek pracovních příležitostí nad počtem zaměstnaných bydlících (saldo dojížděky za prací je v tomto případě kladné).

Kromě Hlavního města Prahy jsou všechny ostatní kraje České republiky typické záporným saldem dojížděky za prací a tedy nižším počtem obsazených pracovních míst ve srovnání s počtem zaměstnaných osob bydlících v daném kraji. Minimální hodnotu sledovaného ukazatele (877 v roce 2001) nacházíme ve Středočeském kraji, ze kterého směřuje velmi silný dojížděkový proud právě do hlavního města. Naopak relativně vysoké hodnoty ukazatele blíží se 1 000 charakterizují Jihomoravský a Královéhradecký kraj. Venkovský prostor se ve všech krajích kromě Karlovarského vyznačuje vždy nižším počtem pracovních míst na 1 000 zaměstnaných ve srovnání s městským prostorem a zároveň hodnotami menšími než 1 000 (tedy záporným saldem dojížděky za prací).

Počet pracovních míst na 1 000 zaměstnaných bydlících ve venkovském prostoru na úrovni celé ČR dosahoval 637 osob. V mezikrajském srovnání se hodnoty sledovaného ukazatele nacházely v rozpětí od 542 ve Zlínském kraji po 976 v Karlovarském kraji. V městském prostoru na celorepublikové úrovni počet pracovních míst na tisíc zaměstnaných dosahoval 1 132 osob, po vyloučení Hl. města Prahy se tato hodnota snižuje na 1 113 osob.

Kromě toho je potřebné si uvědomit, že ve venkovském prostoru je pouze 21 % z celkového počtu obsazených pracovních míst v celé republice bez Hl. města Prahy, ovšem bydlí zde třetina zaměstnaných osob. Tento poměr je v jednotlivých krajích různý a je nutno jej řešit dojížděkou do zaměstnání z venkovských do městských obcí.

V kraji Vysočina připadalo k 1. březnu 2001 ve venkovském prostoru na tisíc zaměstnaných 656 obsazených pracovních míst a v městském prostoru 1 169 pracovních míst. Údaj za venkovský prostor se tak řadí zhruba do středu a hodnota za městský prostor do horní poloviny mezikrajského srovnání.

Obdobně jako jsme počítali odvětvovou strukturu zaměstnaných (bydlících na příslušném území) můžeme počítat i **odvětvovou strukturu obsazených pracovních míst**. Podrobné údaje jsou uvedeny v následující tabulce. Vyplývá z ní jednoznačná převaha pracovních míst v primární sféře ve venkovském prostoru a naopak v terciární sféře v prostoru městském. V sekundární sféře není situace jednoznačná, především

v Karlovarském kraji převažují pracovní místa ve venkovském prostoru (větší podíl o více než 20 procentních bodů), ale tato převaha byla zaznamenána ještě v dalších 4 krajích.

Tab. 4.4.4 Obsazená pracovní místa podle sektoru ekonomické činnosti k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

	Pracovní místa celkem		z toho s uvedeným sektorem ekonomické činnosti		v tom sektor ekonomické činnosti (%)					
					primární		sekundární		terciární	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	839 818	3 901 859	799 157	3 742 330	17,6	1,9	43,7	39,7	38,7	58,4
ČR bez Hl. m. Prahy	839 818	3 167 135	799 157	3 046 716	17,6	2,3	43,7	43,6	38,7	54,2
v tom kraje:										
Středočeský	142 403	334 840	133 072	316 053	15,5	2,1	39,9	44,9	44,6	53,0
Jihočeský	74 776	218 487	72 100	212 023	23,1	3,3	41,7	42,1	35,2	54,6
Plzeňský	59 685	199 900	56 745	191 933	21,1	2,6	40,6	43,3	38,3	54,1
Karlovarský	31 923	108 570	30 183	103 734	8,2	1,8	58,3	37,4	33,5	60,9
Ústecký	52 147	292 871	48 888	277 555	13,5	1,7	42,6	41,5	43,9	56,9
Liberecký	36 308	166 427	34 254	158 645	10,5	1,4	51,1	49,5	38,4	49,1
Královéhradecký	60 029	199 634	56 811	191 240	17,4	2,2	42,3	44,8	40,3	53,0
Pardubický	54 766	174 005	52 426	168 965	20,9	2,2	44,2	45,7	34,8	52,0
Vysočina	64 625	160 430	62 196	155 469	27,2	4,2	44,7	48,3	28,2	47,5
Jihomoravský	89 718	424 137	86 053	411 573	18,9	2,3	42,1	38,9	39,0	58,8
Olomoucký	62 601	217 788	59 906	210 793	18,8	2,6	41,0	42,6	40,2	54,8
Zlínský	50 634	215 731	48 381	209 465	12,2	2,4	47,8	50,1	39,9	47,5
Moravskoslezský	60 203	454 315	58 142	439 268	12,7	1,7	48,6	42,8	38,6	55,6

V oblasti ekonomické aktivity obyvatelstva a zejména pak u dojížděky za prací je třeba vzít v úvahu její další změny po sčítání lidu, které proběhlo již před 8 lety. Na změny v intenzitě a směru dojížděky působí řada vlivů: rozvoj nebo naopak utlumení některých oborů v jednotlivých regionech, vývoj poptávky a nabídky pracovních míst v závislosti na stupni vzdělání, rozvoj bytové výstavby a s ní související stěhování obyvatelstva i změny dopravní obslužnosti území. Na konci roku 2008 se v počtu obsazených pracovních míst začal projevovat hospodářský pokles, který vedl k rušení některých provozoven. Aktualizace těchto dat však bude k dispozici až na základě výsledků příštího sčítání lidu, domů a bytů, které proběhne koncem března roku 2011.

K nejvýznamnějším problémům hospodářství České republiky patří v posledních letech **vývoj nezaměstnanosti**. K analýze nezaměstnanosti v podrobném územním detailu jsou využívány údaje o registrované nezaměstnanosti, tedy na základě evidence nezaměstnaných na jednotlivých úřadech práce. Míra nezaměstnanosti ve venkovském a městském prostoru (a pro srovnatelnost v níže uvedených tabulkách i za kraj) je počítána jako podíl aktuálního počtu registrovaných uchazečů o zaměstnání a počtu ekonomicky aktivních obyvatel podle sčítání lidu 2001. Od poloviny roku 2004 vychází oficiální výpočet nezaměstnanosti z počtu tzv. dosažitelných uchazečů, kteří mohou bezprostředně nastoupit do zaměstnání při nabídce vhodného pracovního místa (za dosažitelné se nepovažují uchazeči v pracovní neschopnosti, v rekvalifikaci, na mateřské dovolené, vykonávající krátkodobé zaměstnání, ve vazbě nebo ve výkonu trestu).

V posledních letech byl zaznamenáván **pokles počtu uchazečů o zaměstnání** a tedy i míry nezaměstnanosti. Ke konci roku 2008 činila (počítáno na ekonomicky aktivní ze SLDB 2001) za celou Českou republiku 6,38 % (v ČR bez Hl. města Prahy 6,92 %). Ve všech krajích kromě Moravskoslezského je vždy vyšší míra nezaměstnanosti ve venkovském prostoru oproti městskému. Méně příznivá situace na trhu práce na venkově souvisí nejen s omezenou nabídkou volných pracovních míst, ale často i se zhoršenou dopravní obslužností či nižší flexibilitou a vzdělaností obyvatel. Největší převaha míry nezaměstnanosti ve venkovském oproti městskému prostoru je typická pro Karlovarský kraj, naopak nejmenší rozdíly nacházíme v tomto ohledu ve Středočeském kraji (vliv Hl. města Prahy) a v kraji Vysočina. Specifické postavení Moravskoslezského kraje je dáno vysokou nezaměstnaností ve významných městských centrech související s restrukturalizací průmyslové výroby (především těžebního a těžkého průmyslu).

Míra nezaměstnanosti ve venkovském prostoru dosahovala k 31. 12. 2008 na úrovni celé ČR 7,15 %. Z jednotlivých krajů byla nejvyšší ve venkovském prostoru Ústeckého kraje (11,02 %) a naopak nejnižší v kraji Středočeském (5,48 %). Podrobnější údaje jsou uvedeny v tabulce 4.4.1.

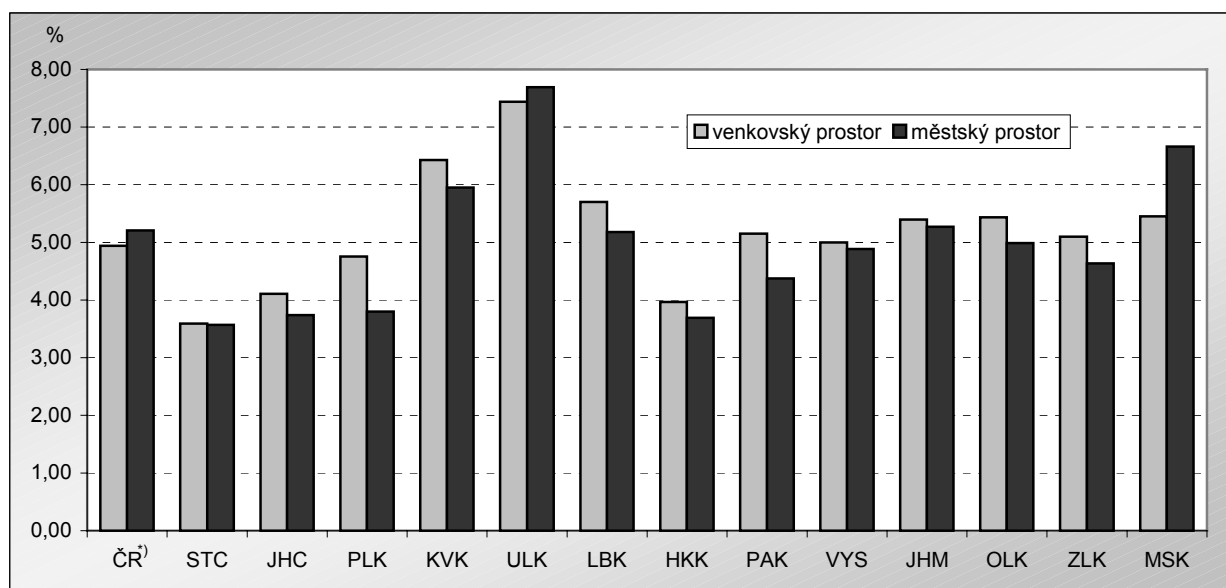
Posuzování míry nezaměstnanosti z pohledu krajů se však jeví jako příliš hrubé hledisko. Proto jsme zpracovali kartogram v členění podle obcí (je zařazen v mapové příloze). Z kartogramu je patrná vyšší míra nezaměstnanosti ve venkovském prostoru v severozápadních Čechách, v jižní části Jihomoravského kraje

(při hranici s Rakouskem), na severní Moravě; oblasti s vyšší mírou nezaměstnanosti však můžeme najít i uvnitř území většiny krajů (tzv. vnitřní periferie).

Míra nezaměstnanosti v kraji Vysočina (6,7 % ke konci roku 2008) patří mezi kraje České republiky k těm vyšším. Ve venkovském prostoru (7,1 %) je přitom situace nepříznivější než v prostoru městském (6,5 %). Zvláště těžce je vysokou nezaměstnaností postižen třebečský okres. Podrobněji se nezaměstnanosti na území kraje věnujeme v kapitole 2.

V regionech, kde od posledního sčítání došlo k relativně větším změnám počtu obyvatel, však může být hodnota tohoto ukazatele částečně zkreslená. Pro eliminaci této skutečnosti a za účelem rozšíření pohledu na problematiku nezaměstnanosti jsme proto využili poměru aktuálního počtu uchazečů o zaměstnání k aktuálnímu počtu obyvatel ve věku předpokládané ekonomické aktivity. Uvedený výpočet je proveden s vědomím, že mezi obyvatelstvem ve věku 15 – 64 let je zahrnuto i určité procento ekonomicky neaktivních osob (např. studenti, osoby na rodičovské dovolené, důchodci apod.).

Graf 42 Podíl uchazečů o zaměstnání na obyvatelstvu ve věku 15 - 64 let k 31. 12. 2008

¹⁾ Česká republika bez Hlavního města Prahy

Na úrovni krajů se výše uvedený způsob výpočtu nezaměstnanosti příliš neprojevil. Absolutní hodnota je samozřejmě nižší (vlivem větší hodnoty jmenovatele zlomku). Ve venkovském prostoru se však mírně mění pořadí krajů podle výše míry nezaměstnanosti, největší rozdíl byl zaznamenán v Moravskoslezském kraji, kde by došlo k posunu v pořadí z 12. na 9. místo. Kraje s nejnižší nezaměstnaností zůstávají stejné, naopak nejvyšší hodnota byla rovněž zaznamenána v Ústeckém kraji. V městském prostoru je situace diferencovanější. Nejvyšší hodnota připadá opět na Ústecký kraj, mění se však pořadí krajů s nejnižší nezaměstnaností – Jihočeský kraj se z 1. místa dostává na 3., přičemž nejnižší hodnota je zaznamenána ve Středočeském kraji. K největšímu posunu by došlo v Moravskoslezském kraji (z 12. na 9. místo) a v kraji Vysočina (z 5. na 7. pořadí). Výraznější rozdíly mezi výsledky obou metod výpočtu se zřejmě projeví uvnitř jednotlivých krajů, kde byly změny v počtu a struktuře obyvatelstva od roku 2001 na úrovni jednotlivých obcí relativně větší.

Zpracování dat o registrovaných uchazečích o zaměstnání umožňuje ještě některé **podrobnější pohledy na strukturu nezaměstnaných**. Míra nezaměstnanosti v členění podle pohlaví se liší jak v absolutní hodnotě, tak v porovnání městského a venkovského prostoru. Jak ve venkovském, tak v městském prostoru je z dlouhodobého hlediska míra nezaměstnanosti žen vyšší než míra nezaměstnanosti mužů. Konkrétně k 31. 12. 2008 dosahoval rozdíl mezi mírou nezaměstnanosti žen a mužů ve venkovském prostoru v České republice 2,78 procentního bodu a v městském prostoru 1,29 procentního bodu. V jednotlivých krajích je situace obdobná, rozdíly mezi nezaměstnaností žen a mužů se pohybují mezi 2,17 a 3,95 procentního bodu ve venkovském prostoru a mezi 0,66 a 2,72 procentního bodu v prostoru městském.

Z pohledu jednotlivých krajů pak můžeme zmínit, že míra nezaměstnanosti přesahující 10 % byla zaznamenána ve venkovském i městském prostoru Ústeckého kraje a ve venkovském prostoru Karlovarského kraje, a to vždy v kategorii žen.

I na Vysočině je vztah míry nezaměstnanosti žen a mužů obdobný jako v jiných krajích. Nejvyšší hodnotu vykazuje míra nezaměstnanosti žen ve venkovském prostoru (9,03 %), která se tak řadí zhruba do středu mezikrajského srovnání, naopak nejnižší je míra nezaměstnanosti mužů v městském prostoru (5,73 %), která je mírně pod celorepublikovou úrovní.

Tab. 4.4.5 Míra nezaměstnanosti a vybrané skupiny uchazečů o zaměstnání k 31. 12. 2008

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

v %

	Míra nezaměstnanosti				Podíly vybraných skupin uchazečů o zaměstnání na uchaz. celkem					
	muži		ženy		dosažitelní		ženy		osoby se zdravotním postižením	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	5,95	5,48	8,74	6,78	95,5	95,0	52,9	51,8	19,1	16,6
ČR bez HI. m. Prahy	5,95	6,09	8,74	7,61	95,5	95,1	52,9	51,8	19,1	17,0
v tom kraje:										
Středočeský	4,43	4,37	6,84	5,44	95,9	95,8	54,4	51,6	17,3	14,9
Jihočeský	4,73	4,21	7,35	5,35	94,3	94,0	53,8	52,3	19,3	17,6
Plzeňský	5,42	4,36	8,63	5,76	96,9	95,4	54,7	53,2	17,7	16,6
Karlovarský	7,89	7,29	10,86	7,94	96,1	96,0	51,0	48,2	12,6	12,2
Ústecký	9,32	8,83	13,28	11,55	95,9	96,0	52,2	53,0	18,9	16,2
Liberecký	6,92	5,99	9,55	7,32	95,2	94,4	51,7	51,6	17,4	15,4
Královéhradecký	4,72	4,34	6,89	5,19	95,9	95,4	53,1	50,7	17,5	15,8
Pardubický	6,46	5,23	8,85	6,27	96,2	96,0	51,1	50,7	21,2	20,0
Vysočina	5,73	5,92	9,03	7,12	95,8	95,4	53,8	50,4	19,1	17,0
Jihomoravský	6,48	6,03	9,73	7,89	96,0	95,4	53,1	52,9	20,5	18,0
Olomoucký	6,39	5,74	9,09	7,05	94,4	94,8	52,6	51,9	18,3	16,2
Zlínský	5,98	5,23	8,78	6,68	94,3	94,4	52,9	52,4	22,9	20,4
Moravskoslezský	6,87	7,95	9,11	9,75	94,2	94,3	51,1	51,4	21,3	18,0

Z uvedené tabulky je patrné, že rozdíly v podílu dosažitelných uchazečů jsou ve venkovském i městském prostoru mezi kraji minimální a není potřebné je dále rozebírat. Jsou zřejmě dány legislativními pravidly, která určují okruh uchazečů nezapočítávaných do tohoto údaje.

Podíl žen mezi uchazeči o zaměstnání se projevuje v již výše hodnocené míře nezaměstnanosti. V jednotlivých krajích se ve venkovském prostoru pohybuje od 51,0 % v Karlovarském kraji do 54,7 % v kraji Plzeňském. V městském prostoru je situace obdobná s tou výjimkou, že v Karlovarském kraji jako v jediném je nezaměstnaných žen méně než mužů. Naproti tomu nejvyšší podíl byl zaznamenán opět v Plzeňském kraji (53,2 %).

Pokud jde o osoby se zdravotním postižením, jejich podíl z celkového počtu uchazečů o zaměstnání byl k 31. 12. 2008 ve venkovském prostoru v celorepublikovém průměru vyšší než v prostoru městském zhruba o 2 procentní body. Obdobný poměr byl zaznamenán i v jednotlivých krajích s tím, že největší rozdíl byl zjištěn v kraji Moravskoslezském (3,3 procentního bodu) a naopak nejmenší v kraji Karlovarském (0,4 procentního bodu). Celkově se podíly nezaměstnaných osob se zdravotním postižením z celkového počtu nezaměstnaných pohybují ve venkovském prostoru od 12,6 % (Karlovarský kraj) do 22,9 % (Zlínský kraj). V městském prostoru je situace obdobná.

Podíly nezaměstnaných v uvedených třech kategoriích v kraji Vysočina se nijak zásadně neodlišují od stavu v ostatních krajích. Oproti celorepublikovému průměru je o něco vyšší podíl dosažitelných uchazečů ve venkovském i městském prostoru. Obdobně je tomu u žen na venkově, naopak podíl žen v městském prostoru je ve srovnání s úrovní České republiky o něco nižší. Podíl osob se zdravotním postižením odpovídá celorepublikové hodnotě.

Dále jsme se věnovali struktuře uchazečů o zaměstnání podle věku. Podíl uchazečů ve věku do 25 let je v celorepublikovém průměru prakticky shodný ve venkovském i v městském prostoru. Při pohledu na jednotlivé kraje již zjišťujeme rozdíly, ale nejsou příliš výrazné. Největší rozdíl mezi venkovem a městem byl z tohoto pohledu zaznamenán v Jihočeském kraji (1,9 procentního bodu ve prospěch městského prostoru).

Ve skupině nezaměstnaných ve věku 50 a více let jsou již rozdíly mezi městským a venkovským prostorem výraznější. V republikovém průměru je podíl nezaměstnaných bydlících na venkově téměř o 2 procentní body vyšší. V jednotlivých krajích se pak rozdíly pohybují od 4,9 procentního bodu (Ústecký kraj) až po 0,3 procentního bodu (Karlovarský kraj); zde je ovšem podíl nezaměstnaných ve věku 50 a více let bydlících na venkově nižší než v městském prostoru.

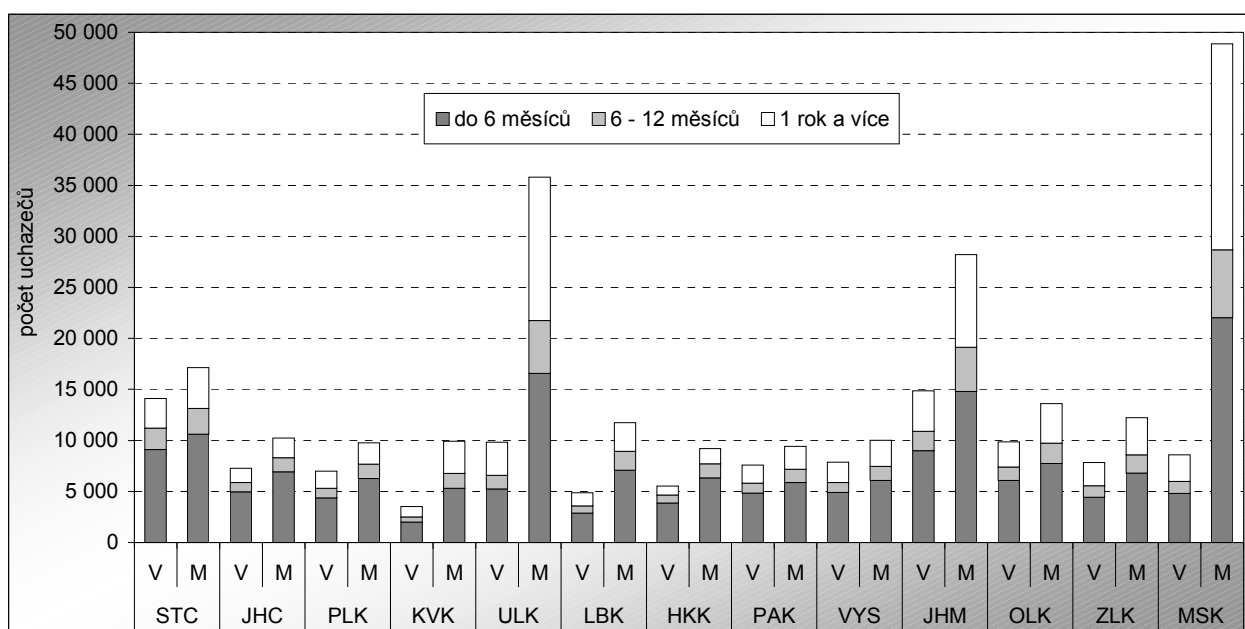
Tab. 4.4.6 Vybrané skupiny uchazečů o zaměstnání k 31. 12. 2008

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

	Podíl vybraných skupin uchazečů o zam. na uchaz. celkem (%)								Průměrná délka evidence uchazečů o zaměstnání (dny)	
	osoby ve věku				podle délky evidence na ÚP					
	do 25 let		50 a více let		do 6 měsíců		1 rok a více		V	M
	V	M	V	M	V	M	V	M		
ČR celkem	17,3	17,2	30,5	28,7	61,2	55,1	25,3	30,4	452	579
ČR bez Hl. m. Prahy	17,3	17,5	30,5	28,6	61,2	54,1	25,3	31,4	452	603
v tom kraje:										
Středočeský	17,7	18,7	30,4	27,9	64,6	61,9	20,6	23,2	361	430
Jihočeský	17,2	19,1	29,9	27,1	68,3	67,7	19,5	18,7	333	323
Plzeňský	18,3	18,5	30,4	27,5	62,7	64,1	24,1	21,4	435	399
Karlovarský	20,4	20,0	27,6	27,9	56,8	53,4	29,4	31,7	548	576
Ústecký	18,1	18,0	31,2	26,4	53,4	46,3	33,3	39,3	610	773
Liberecký	18,0	18,9	30,8	27,8	58,7	60,3	26,2	23,9	466	420
Královéhradecký	18,6	19,5	30,9	28,6	70,2	68,7	16,1	16,4	300	305
Pardubický	17,0	18,7	30,5	29,2	64,0	62,4	23,5	23,7	430	443
Vysočina	16,8	18,2	27,6	26,5	62,3	60,9	25,5	25,4	453	485
Jihomoravský	17,0	16,5	30,5	27,7	60,5	52,5	26,5	32,2	446	563
Olomoucký	15,9	16,7	30,9	30,7	61,8	56,8	25,1	28,5	450	539
Zlínský	16,1	17,1	30,5	29,1	56,8	55,6	29,2	29,7	507	520
Moravskoslezský	15,9	15,2	33,8	31,5	56,2	45,1	30,0	41,3	572	861

Důležitým ukazatelem kvality trhu práce je také **doba, po kterou je uchazeč evidován na úřadu práce**. Pokud délka evidence přesahuje 1 rok, hovoříme o tzv. dlouhodobé nezaměstnanosti, která bývá spojena s různými problémy v sociální oblasti. V celorepublikovém průměru byla k 31. 12. 2008 ve venkovském prostoru zhruba čtvrtina nezaměstnaných v této pozici dlouhodobě, zatímco v městském prostoru jich bylo více než 30 %. Ve venkovském prostoru byl nejnižší podíl dlouhodobě nezaměstnaných v Královéhradeckém kraji (16,1 %), naopak nejvyšší v kraji Ústeckém (33,3 %). Srovnání dlouhodobě nezaměstnanosti ve venkovském a městském prostoru poskytuje v krajích různé výsledky. Ve dvou třetinách krajů je vyšší podíl dlouhodobě nezaměstnaných v městském prostoru, naopak je tomu v kraji Plzeňském, Libereckém, Jihočeském a na Vysočině. Podrobnější pohled poskytuje následující graf.

Graf 43 Uchazeči o zaměstnání podle délky evidence na úřadech práce k 31. 12. 2008

Souhrnným ukazatelem „rychlosti“ návratu osob, které ztratily zaměstnání, do pracovního procesu je **průměrná délka evidence uchazeče o zaměstnání**. Ta v celorepublikovém průměru dosahuje ve venkovském prostoru 452 dnů a v městském prostoru 579 dnů. Mezi kraji vidíme v tomto ukazateli značné rozdíly, a to jak ve venkovském prostoru, tak i v prostoru městském. V zásadě lze konstatovat, že průměrná doba evidence je ve většině krajů delší v městském prostoru než ve venkovském, výjimku tvoří kraje Liberecký, Plzeňský a Jihočeský. V některých krajích je rozdíl poměrně značný; v Moravskoslezském kraji představuje téměř 300 dnů, v Ústeckém 163 dnů a v Jihomoravském 117 dnů.

V absolutní hodnotě se ve venkovském prostoru pohybuje celková průměrná doba evidence uchazeče o zaměstnání od 300 dnů v Královéhradeckém kraji do 610 dnů v kraji Ústeckém, v městském prostoru pak od 305 dnů opět v Královéhradeckém kraji do 861 dnů v Moravskoslezském kraji. To je ovšem poměrně extrémní hodnota, vyvolaná velkými změnami ve struktuře hospodářství kraje. Na druhém místě je z tohoto pohledu městský prostor v Ústeckém kraji, kde průměrná doba evidence uchazeče dosahuje 773 dnů.

Situace v kraji Vysočina je poněkud lepší. Doba evidence uchazeče o zaměstnání je ve venkovském prostoru prakticky shodná s celorepublikovým průměrem, v městském prostoru je však podstatně kratší.

Neméně důležitým ukazatelem kvality a absorpční schopnosti trhu práce je počet uchazečů na 1 volné pracovní místo (viz tabulka 4.4.1). Zřejmě je logické, že ve všech krajích je hodnota tohoto ukazatele vyšší ve venkovském prostoru než v městském, i když rozdíly mezi krají jsou poměrně značné. Nejvýraznější je tento rozdíl v Olomouckém kraji, kde ve venkovském prostoru bylo 18,5 uchazeče na 1 volné místo (nejvíce mezi krají ČR), zatímco v městském prostoru to bylo 6,2 uchazeče. V ostatních krajích jsou rozdíly podstatně nižší. Ještě je potřebné zmínit, že nejnižší hodnota tohoto ukazatele byla zaznamenána v městském prostoru Plzeňského kraje (1,6 uchazeče na 1 volné pracovní místo), ve venkovském prostoru pak ve Středočeském kraji (3,2 uchazeče). V tomto kraji se však nejvíce projevuje rozpor mezi tím, kde uchazeči bydlí a tím, kde nacházejí své pracovní uplatnění.

V kraji Vysočina ke konci roku 2008 připadalo na jedno volné pracovní místo ve venkovském prostoru 9,6 uchazeče a v prostoru městském 6,3 uchazeče. V obou případech jde o výrazně nadprůměrné hodnoty.

Pro **hodnocení vývoje trhu práce** v období 2000 až 2008 je k dispozici v potřebném územním detailu a v metodicky srovnatelné časové řadě pouze celkový počet uchazečů o zaměstnání, z něhož můžeme pomocí počtu ekonomicky aktivních obyvatel (zjištěného při sčítání lidu 2001) vypočítat míru registrované nezaměstnanosti. Srovnání takto vypočtené míry nezaměstnanosti k 31. 12. 2000 a k 31. 12. 2008 je uvedeno v tabulce 4.4.1.

Z této tabulky je patrné, že mezi koncovými roky hodnoceného období došlo ke snížení míry nezaměstnanosti, a to jak ve venkovském, tak v městském prostoru, přičemž toto snižování bylo ve všech krajích (kromě Jihočeského kraje) rychlejší v městském prostoru než v prostoru venkovském. Pokud se podíváme pouze na venkovský prostor, nedošlo ke snížení ve všech krajích; v Libereckém, Karlovarském a Plzeňském kraji se míra nezaměstnanosti dokonce zvýšila. K výraznějšímu snížení míry nezaměstnanosti došlo v krajích s vyššími počty nezaměstnaných, tedy v krajích Ústeckém, Olomouckém a Moravskoslezském, kde se pokles pohyboval mezi 4 – 5 procentními body.

Velmi podobný byl vývoj v městském prostoru. Také zde došlo ve 2 krajích (Liberecký a Karlovarský) ke zvýšení míry nezaměstnanosti. Naproti tomu největší pokles byl zaznamenán ve stejných krajích jako ve venkovském prostoru, největší pak v Moravskoslezském kraji (6,1 procentního bodu).

Na Vysočině byl sice zaznamenán pokles míry nezaměstnanosti jak ve venkovském, tak i v městském prostoru, ve srovnání s celorepublikovým průměrem však byl podstatně nižší.

4.5. Bydlení, bytová výstavba

Pro zjištění rozdílů mezi venkovským a městským prostorem v oblasti bydlení byly využity především výsledky sčítání lidu, domů a bytů v letech 1991 a 2001, které umožňují porovnat nejen rozsah a strukturu domovního a bytového fondu, ale i kvalitativní ukazatele jako je např. technické vybavení bytu či jeho velikost. Aktuálnější informace o nové bytové výstavbě poskytuje agregace dat o jednotlivých dokončených budovách a bytech.

Pokud je při srovnávání vyloučeno Hlavní město Praha, pak na ostatním území ČR byla z celkového počtu 1 548,5 tis. trvale obydlených domů v roce 2001 více než polovina (50,9 %) ve venkovském prostoru. V přepočtu na 1 000 obyvatel bylo nejvíce trvale obydlených domů ve venkovských obcích Středočeského a Jihomoravského kraje, naopak nejméně v obcích kraje Karlovarského.

V období po roce 2001 v bytové výstavbě převažovala výstavba rodinných domů, a to jak na venkově, tak ve městech. V přepočtu na 1 000 obyvatel se průměrně ročně dokončilo ve venkovském prostoru většiny krajů více bytů než ve městech, výjimku představoval pouze Jihomoravský kraj a Vysočina.

Tab. 4.5.1 Vybrané charakteristiky domovního a bytového fondu

	Dokončené byty 2001 - 2008 (roční průměr)				Domovní a bytový fond podle SLDB 2001					
	na 1 000 obyvatel		průměrná obytná plocha dokončeného bytu (m ²)		průměrná obytná plocha trvale obydleného bytu (m ²)		byty v rodinných domech z celk. počtu trvale obydlených bytů (%)		průměrné stáří trvale obydlených domů (roky)	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	3,6	2,9	80,9	65,7	58,9	46,2	83,9	27,9	47,3	46,6
ČR bez Hl. m. Prahy	3,6	2,5	80,9	67,1	58,9	46,9	83,9	31,1	47,3	46,2
v tom kraje:										
Středočeský	5,7	4,5	88,2	72,7	60,6	49,4	86,2	39,6	49,3	47,8
Jihočeský	3,9	2,7	80,1	66,1	57,9	47,6	78,6	31,6	48,3	44,1
Plzeňský	3,9	3,4	71,0	65,1	57,9	46,4	79,7	28,9	50,0	46,9
Karlovarský	2,7	1,8	84,2	66,5	53,5	43,5	55,6	17,2	56,8	53,8
Ústecký	2,2	1,0	76,6	72,8	57,2	44,0	74,6	19,6	58,9	53,7
Liberecký	3,2	2,4	76,3	61,2	56,7	47,1	74,4	30,5	54,9	54,3
Královéhradecký	3,2	2,5	75,6	64,1	56,7	48,5	79,6	37,2	48,7	48,0
Pardubický	3,4	2,8	74,8	64,6	58,1	48,2	87,2	36,7	44,9	44,5
Vysočina	2,9	3,0	81,8	64,0	59,1	48,8	88,7	39,4	44,1	40,9
Jihomoravský	3,3	3,6	84,2	63,0	61,9	47,6	91,7	33,2	43,5	45,0
Olomoucký	2,8	2,1	74,1	65,0	58,3	47,0	84,8	29,7	46,1	47,2
Zlínský	2,8	2,3	79,0	71,0	59,3	48,6	92,1	41,3	40,4	41,7
Moravskoslezský	3,1	1,3	78,2	71,0	60,0	45,2	85,3	27,3	42,9	41,6

Domovní fond České republiky značně ovlivnila bytová výstavba v poválečném období. Ve městech zaznamenala velký rozmach výstavba bytových sídlišť, od konce padesátých let až v podstatě do roku 1989 především panelových. Značná část panelové výstavby byla směřována do regionů orientovaných na „těžký průmysl“ na severozápadě republiky a na severní Moravě. Na venkově se v tomto období rozvíjela především svépomocná výstavba rodinných domů, ale při naplňování tehdejší představy přiblížení venkova městům se i na venkově stavěly bytové domy včetně panelových. Republikovou úroveň 1,3 % panelových domů z celkového počtu trvale obydlených domů na venkově vysoce převyšuje Karlovarský kraj s podílem 5,8 %. V ostatních krajích je rozpětí od 0,6 % ve Zlínském kraji po 2,3 % v Plzeňském kraji.

Hodnotíme-li domovní fond na základě výsledků SLDB 2001, pak mladší domovní fond na venkově než ve městech je na jihovýchodě republiky, tedy v Jihomoravském, Olomouckém a Zlínském kraji. Naopak výrazně starší je v krajích Karlovarském, Ústeckém a Libereckém. Vysočina patří ke krajům s relativně mladším domovním fondem.

V domovní zástavbě převažují ve venkovském prostoru rodinné domy. S výjimkou Karlovarského kraje převyšuje podíl rodinných domů ve všech krajích 90 %. Zastoupení rodinných domů na venkově je nejvyšší na jihovýchodě republiky, na severozápadě je nejnižší – ke Karlovarskému kraji se přidává i Liberecký a Ústecký kraj.

Vysoký podíl rodinných domů ve struktuře venkovské zástavby vede k tomu, že počet trvale obydlených domů na 1 000 obyvatel je ve venkovském prostoru vždy vyšší než v městském. Největší rozdíly jsou v Ústeckém, Jihomoravském a Plzeňském kraji. Ve srovnání s rokem 1991 zůstal v roce 2001 počet trvale obydlených domů na 1 000 obyvatel ve venkovském prostoru na stejné úrovni v Jihočeském a Pardubickém kraji, k poklesu došlo v 6 krajích, zatímco v městském prostoru došlo ve všech krajích k nárůstu.

V kraji Vysočina je relativní počet trvale obydlených domů ve venkovském prostoru průměrný, v městském prostoru nadprůměrný. Podíl rodinných domů na celkovém počtu trvale obydlených domů je ve venkovském i městském prostoru třetí nejvyšší.

Tab. 4.5.2 Domovní fond v letech 1991 a 2001

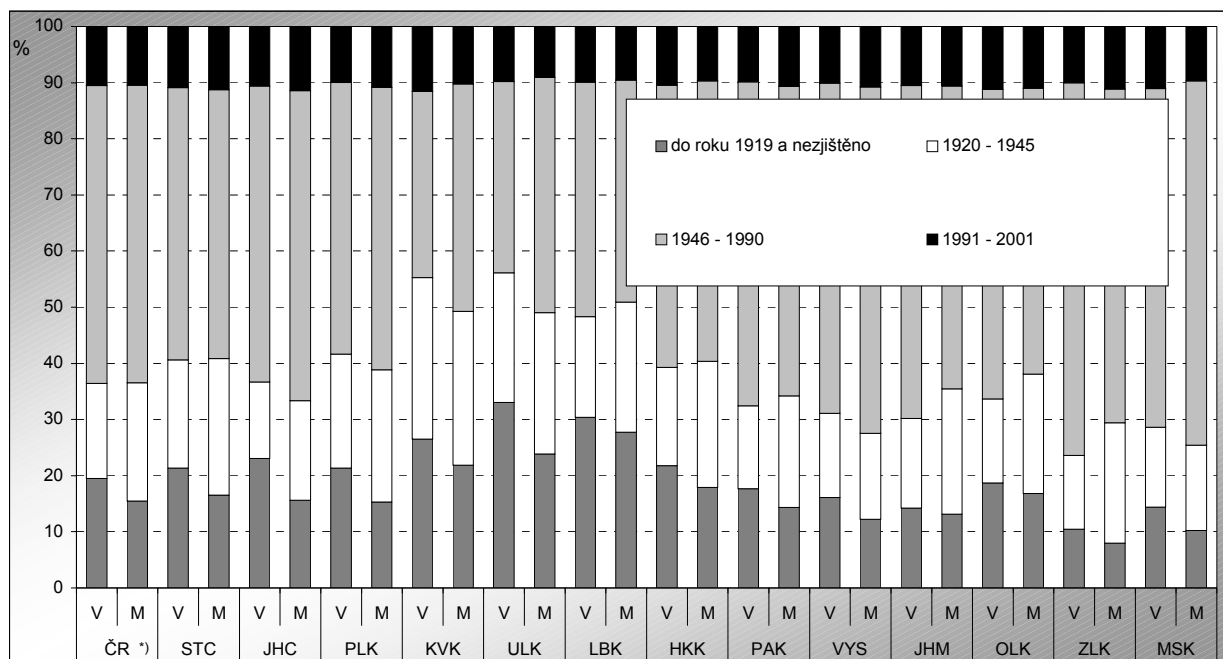
Zdroj: SLDB 1991, 2001

	Trvale obydlené domy na 1 000 obyvatel				z hodnoty 2001		Neobydlené domy na 1 000 obyvatel			
	rok 2001		rozdíl 2001 - 1991		rodinné domy (%)		rok 2001		rozdíl 2001 - 1991	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	268,1	115,6	-0,4	5,1	95,1	78,0	82,6	13,1	19,0	2,6
ČR bez Hl. m. Prahy	268,1	124,3	-0,4	4,9	95,1	79,8	82,6	14,7	19,0	2,6
v tom kraje:										
Středočeský	291,6	153,3	-1,4	4,3	95,4	85,3	107,8	23,6	23,2	4,5
Jihočeský	265,6	125,2	0,0	3,5	94,2	80,0	121,4	19,7	39,5	4,8
Plzeňský	266,4	121,5	-2,0	5,8	94,0	76,9	96,6	16,1	30,0	3,8
Karlovarský	202,9	91,2	2,2	6,0	86,0	61,5	35,2	7,3	2,5	1,6
Ústecký	263,6	93,2	-0,5	5,2	92,0	68,4	81,9	8,4	8,1	0,4
Liberecký	247,7	121,9	-4,8	4,9	91,5	76,7	115,6	17,5	26,5	2,5
Královéhradecký	263,0	143,6	-3,5	5,4	93,3	81,3	105,2	19,9	20,2	3,8
Pardubický	268,3	139,9	0,0	3,3	95,9	82,0	84,3	17,0	17,5	2,8
Vysočina	269,9	143,0	0,9	4,1	96,6	83,7	86,4	19,5	26,3	4,1
Jihomoravský	282,6	133,4	1,3	4,8	97,4	82,7	59,2	14,1	13,5	2,3
Olomoucký	259,8	118,1	1,0	5,0	95,3	78,5	47,8	11,7	6,0	2,2
Zlínský	267,8	150,4	-0,7	4,6	97,7	87,3	57,9	16,9	10,5	2,4
Moravskoslezský	242,0	104,7	3,0	4,9	95,6	77,9	48,4	8,5	12,5	1,4

Výrazně rozdílná situace mezi městem a venkovem je v počtu a především ve využití **neobydlených domů**. Vysoké zastoupení domů využívaných k rekreaci, tzv. druhého bydlení na venkově, vede k tomu, že počet neobydlených domů na 1 000 obyvatel na venkově výrazně převyšuje hodnoty ve městech. Tento jev je zvláště patrný v malých obcích a lokalitách, které spadají do známých rekreačních oblastí. Největší rozdíly v počtu neobydlených domů na 1 000 obyvatel mezi městem a venkovem jsou právě v krajích, kde je využití domů pro rekreační účely nejvyšší, tedy v Jihočeském a Libereckém kraji.

Využití neobydlených domů k rekreaci ve venkovském prostoru kraje Vysočina je ve vztahu k počtu obyvatel jedno z nejvyšších v České republice.

Graf 44 Podíl trvale obydlených domů podle období výstavby v roce 2001

¹⁾ Česká republika bez Hlavního města Prahy

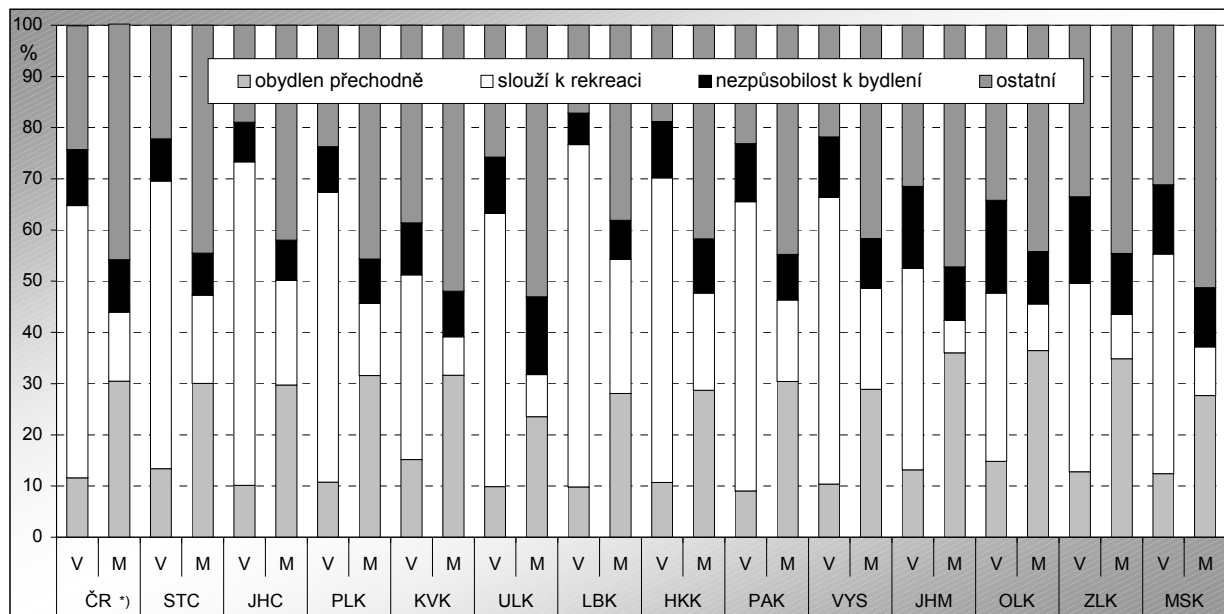
Tab. 4.5.3 Bytový fond v letech 1991 a 2001

Zdroj: SLDB 1991, 2001

	Trvale obydlené byty na 1 000 obyvatel				Neobydlené byty na 1 000 obyvatel				Byty sloužící k rekreaci z celkového počtu bytů v roce 2001 (%)	
	rok 2001		rozdíl 2001 - 1991		rok 2001		rozdíl 2001 - 1991			
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	343,6	386,5	8,6	17,1	93,9	36,1	23,9	13,3	11,4	0,9
ČR bez Hl. m. Prahy	343,6	379,1	8,6	17,4	93,9	34,1	23,9	10,2	11,4	1,1
v tom kraje:										
Středočeský	356,6	376,8	3,9	13,8	119,4	42,5	28,0	14,9	14,1	1,7
Jihočeský	356,3	378,2	12,3	17,2	137,4	41,3	46,4	14,0	17,6	2,0
Píseňský	358,8	391,1	10,7	18,7	110,9	38,5	36,2	12,2	13,4	1,3
Karlovarský	349,9	390,2	7,3	19,3	46,5	26,9	-1,0	7,5	4,2	0,5
Ústecký	362,7	400,2	6,1	20,1	95,2	31,4	8,8	-1,2	11,1	0,6
Liberecký	358,8	384,8	5,7	15,1	135,0	38,8	35,8	11,4	18,3	2,4
Královéhradecký	357,9	378,5	4,7	16,5	119,1	40,5	26,9	13,9	14,9	1,8
Pardubický	341,6	371,8	7,8	19,8	95,7	35,8	22,4	13,1	12,4	1,4
Vysočina	334,0	355,9	12,8	16,8	97,1	36,2	32,0	13,4	12,6	1,8
Jihomoravský	322,9	376,6	8,8	14,1	63,9	34,7	16,4	14,1	6,5	0,5
Olomoucký	337,4	374,9	9,2	18,4	58,9	31,8	11,9	11,6	4,9	0,7
Zlínský	316,2	359,9	11,9	18,0	63,6	33,7	14,4	13,4	6,2	0,7
Moravskoslezský	330,3	378,7	11,2	19,3	60,4	24,0	18,4	4,8	6,6	0,6

Pokud jde o **bytový fond**, je situace podle základních ukazatelů ve městech a na venkově odlišná od ukazatelů domovního fondu. Ve všech krajích připadá na 1 000 obyvatel na venkově méně trvale obydlených bytů než ve městech. To souvisí nejen s tím, že jsou ve venkovských obcích více zastoupeny byty v rodinných domech, které jsou obvykle větší než byty v domech bytových, ale i s větším průměrným počtem členů v nich žijících domácností. V období 1991 až 2000 došlo na venkově k menšímu nárůstu počtu bytů na 1 000 obyvatel než ve městech. K 1. 3. 2001 tak na republikové úrovni (bez Hl. m. Prahy) na 1 000 obyvatel připadalo na venkově o 35,6 bytů méně než ve městech, na úrovni krajů byly největší rozdíly zjištěny v Jihomoravském, Moravskoslezském a Zlínském kraji.

Graf 45 Neobydlené byty podle důvodu neobydlenosti v roce 2001

*) Česká republika bez Hlavního města Prahy

Podle SLDB 2001 tvoří byty v domech z let 1946 až 1990 rozhodující podíl bytového fondu jak ve městech, tak i na venkově, ale na venkově jsou tyto podíly díky rozsáhlé výstavbě panelových sídlišť ve městech o pětinu menší. Ve všech krajích jsou na venkově oproti městům výrazně vyšší podíly bytů v domech postavených do roku 1919, a stejně tak je tomu i ve většině krajů v případě zástavby z let 1920 až 1945.

V důsledku relativně omezené výstavby bytových domů ve druhé polovině 90. let byl podíl nejnovějších bytů (tj. bytů postavených po roce 1990) na venkově vyšší než ve městech. Výjimkou je pouze Pardubický kraj.

Tab. 4.5.4 Trvale obydlené byty podle období výstavby domu k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

v %

	Trvale obydlené byty v domech s obdobím výstavby (rekonstrukce) domu									
	do roku 1919		1920 - 1945		1946 - 1980		1981 - 1990		1991 - 2001	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	16,3	9,0	15,0	14,6	43,1	50,9	14,2	17,2	10,2	7,5
ČR bez Hl. m. Prahy	16,3	8,2	15,0	12,4	43,1	53,8	14,2	17,3	10,2	7,6
v tom kraje:										
Středočeský	17,9	7,9	17,4	13,7	39,2	53,1	13,6	15,4	10,3	8,8
Jihočeský	17,6	7,7	11,4	9,4	44,5	52,3	14,8	20,9	10,3	8,9
Plzeňský	16,7	8,5	17,0	13,9	40,4	55,1	14,7	13,9	10,1	7,7
Karlovarský	19,5	12,4	20,7	13,2	39,5	53,3	9,3	14,2	9,4	6,2
Ústecký	28,2	9,7	20,6	11,0	30,0	51,1	10,0	21,8	9,0	5,4
Liberecký	24,5	15,7	15,8	14,0	34,6	39,2	13,1	22,5	10,3	7,6
Královéhradecký	18,0	11,3	15,6	16,0	40,8	47,8	13,8	15,7	10,4	8,2
Pardubický	14,7	7,2	13,2	12,4	46,3	53,4	15,0	16,3	9,7	10,1
Vysočina	13,2	6,8	13,2	9,0	46,5	54,5	15,9	19,5	10,0	9,6
Jihomoravský	12,3	8,6	14,7	17,2	46,1	48,9	15,5	16,7	10,6	7,6
Olomoucký	16,1	8,9	13,6	13,3	44,5	52,7	14,0	16,6	11,0	8,0
Zlínský	8,7	3,8	11,9	11,8	53,1	58,9	15,5	16,1	10,1	9,0
Moravskoslezský	11,4	4,5	12,3	8,3	50,6	64,8	14,8	15,8	10,2	6,0

Byty ve venkovských obcích byly v roce 2001 v průměru o čtvrtinu větší (měřeno plochou bytu) než ve městech, avšak vzhledem k vyššímu průměrnému počtu v nich žijících osob byla průměrná obytná plocha na osobu na venkově větší pouze o 13 %. Kvalitativní ukazatele bydlení, jako jsou průměrná celková a obytná plocha a počet místností, jsou nejpříznivější ve venkovském prostoru na jihu a východě Moravy. Pokud však jde o průměrnou obytnou plochu na osobu, jsou tyto kraje podprůměrné (právě z důvodu častějšího soužití více rodin v jedné domácnosti). Naopak ve venkovském prostoru Středočeského kraje, v němž je průměrná obytná plocha bytů druhá nejvyšší po již zmiňovaném Jihomoravském kraji, je relativně vysoká i obytná plocha na osobu. Ve venkovském prostoru kraje Vysočina připadá na jeden byt nadprůměrný počet osob a průměrná obytná plocha na jednu osobu je mírně podprůměrná.

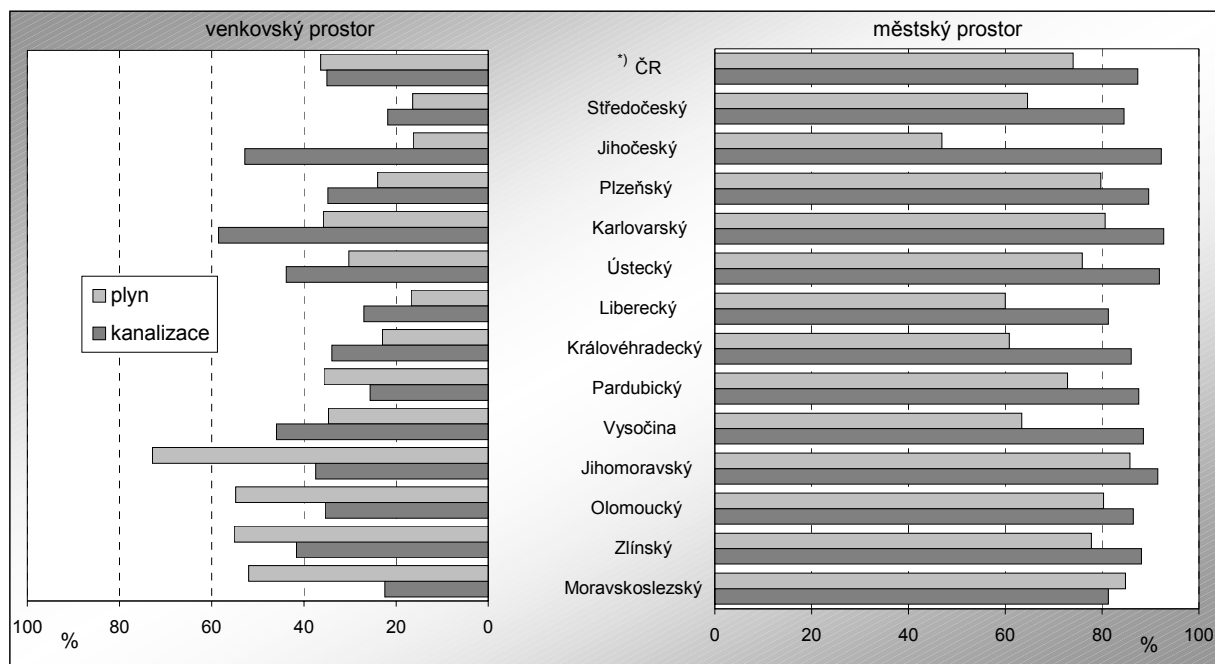
Tab. 4.5.5 Vybrané charakteristiky úrovně bydlení k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

	Průměrné hodnoty na 1 byt								Obytná plocha na osobu (m ²)	
	počet osob		celková plocha (m ²)		obytná plocha (m ²)		počet obytných místností 8 m ² a více			
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	2,87	2,55	90,8	71,2	58,9	46,2	3,10	2,58	20,3	17,9
ČR bez Hl. m. Prahy	2,87	2,60	90,8	72,1	58,9	46,9	3,10	2,63	20,3	17,9
v tom kraje:										
Středočeský	2,77	2,62	91,4	75,1	60,6	49,4	3,12	2,73	21,6	18,6
Jihočeský	2,78	2,62	88,0	73,1	57,9	47,6	3,00	2,66	20,5	18,0
Plzeňský	2,75	2,52	87,9	71,1	57,9	46,4	3,02	2,56	20,8	18,2
Karlovarský	2,79	2,52	82,1	67,4	53,5	43,5	2,84	2,42	18,9	17,1
Ústecký	2,69	2,45	86,9	67,4	57,2	44,0	2,94	2,51	20,8	17,8
Liberecký	2,74	2,57	87,4	72,4	56,7	47,1	2,94	2,62	20,4	18,2
Královéhradecký	2,76	2,61	87,2	74,1	56,7	48,5	2,97	2,65	20,3	18,4
Pardubický	2,91	2,65	90,9	74,3	58,1	48,2	3,04	2,67	19,8	18,0
Vysočina	2,97	2,78	91,9	75,8	59,1	48,8	3,10	2,73	19,7	17,4
Jihomoravský	3,08	2,63	96,7	74,4	61,9	47,6	3,33	2,65	20,0	18,0
Olomoucký	2,92	2,63	91,6	72,6	58,3	47,0	3,08	2,63	19,8	17,8
Zlínský	3,12	2,75	93,2	75,9	59,3	48,6	3,24	2,78	18,9	17,6
Moravskoslezský	3,00	2,60	92,1	69,2	60,0	45,2	3,24	2,60	19,9	17,3

Největší rozdíly v průměrné obytné ploše bytu na venkově a ve městech byly zjištěny v Moravskoslezském a Jihomoravském kraji, kde se blížily 15 m². V Královéhradeckém kraji byl rozdíl téměř o polovinu nižší, v kraji Vysočina byl rozdíl nižší zhruba o jednu třetinu. Rozdíl mezi maximální a minimální průměrnou obytnou plochou bytu ve venkovském prostoru jednotlivých krajů byl 8,4 m² (od 53,5 m² v Karlovarském kraji po 61,9 m² v Jihomoravském kraji).

Graf 46 Podíl trvale obydlených domů se zavedeným plynem a připojením na veřejnou kanalizaci v roce 2001

¹⁾ Česká republika bez Hlavního města Prahy

Technická vybavenost bytů na venkově je nižší než ve městech. Zatímco ve městech bylo v roce 2001 na plyn napojeno okolo 74 % bytů a na kanalizaci 87 % bytů, na venkově byly podíly výrazně nižší (36, resp. 35 %). Míra plynofikace venkovských bytů byla nejvyšší na východě republiky, napojení na kanalizaci zde však bylo pouze průměrné. Pokud se podíváme na rozdíly mezi městským a venkovským prostorem uvnitř jednotlivých krajů, pak největší nalezneme ve Středočeském kraji.

Tab. 4.5.6 Dokončené byty v letech 2001 až 2008

	Dokončené byty				Podíl dokončených bytů (%)					
	celkem		úhm 2005 - 2008 / úhm 2001 - 2004 (%)		v nových rodinných domech		v nových bytových domech		v nástavbách, přístavbách a vestavbách	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	86 307	168 219	124,1	130,6	68,3	30,6	8,9	44,8	12,0	13,1
ČR bez Hl. m. Prahy	86 307	123 220	124,1	122,3	68,3	36,8	8,9	35,2	12,0	13,9
v tom kraje:										
Středočeský	23 222	23 133	166,5	158,2	78,9	41,9	8,4	35,3	7,5	10,7
Jihočeský	7 581	8 451	132,0	105,9	69,6	39,2	9,8	32,4	9,3	15,3
Plzeňský	6 300	9 602	94,6	136,7	51,7	33,5	15,2	39,8	12,4	10,9
Karlovarský	1 605	3 394	117,2	160,7	70,0	33,0	6,9	41,6	6,9	9,2
Ústecký	3 007	5 245	144,3	93,3	65,5	47,4	4,1	20,0	7,1	10,3
Liberecký	2 952	6 069	121,5	103,8	60,0	35,0	12,5	46,9	10,4	6,0
Královéhradecký	4 988	7 050	113,3	110,8	60,8	33,3	15,2	36,3	12,4	13,4
Pardubický	5 581	6 719	131,0	106,4	64,4	33,8	14,4	43,1	12,1	11,3
Vysočina	5 184	7 001	113,3	113,6	68,9	35,7	5,0	35,9	14,5	14,5
Jihomoravský	10 046	21 878	115,8	145,8	69,6	25,3	8,2	44,8	13,6	17,9
Olomoucký	5 632	6 720	97,7	93,5	60,6	32,2	6,5	39,6	18,0	17,8
Zlínský	4 797	7 048	80,1	110,3	64,3	42,1	2,3	28,6	20,7	13,7
Moravskoslezský	5 412	10 910	105,6	90,6	65,2	51,4	5,3	8,1	19,5	20,6

Pokud jde o výstavbu **bytů v letech 2001 až 2008**, byla přibližně jedna třetina z celkového počtu 254,5 tisíc dokončených bytů postavena na venkově, z toho dvě třetiny v nových rodinných domech. Za osmileté období bylo ve venkovském prostoru dokončeno celostátně na 1 000 obyvatel o 8,6 bytů více než v městském prostoru. Mezi jednotlivými kraji byly zjištěny značné rozdíly: intenzita bytové výstavby

ve venkovských obcích ve Středočeském kraji byla 2,7krát vyšší než ve venkovských obcích Ústeckého kraje. Průměrná obytná plocha dokončeného bytu byla na venkově o 13,8 m² větší ve srovnání s městským prostorem, a to přesto, že ve většině krajů byla průměrná obytná plocha bytů v nově postavených rodinných a bytových domech (bez nástaveb a přístaveb) na venkově nižší než ve městech.

4.6. Občanská a technická vybavenost

Základním zdrojem dat na úrovni obcí v občanské a technické vybavenosti je soubor hodnot ukazatelů databáze městské a obecní statistiky (MOS). Pro účely této publikace byla též použita externí data z oblasti územně plánovací dokumentace (ÚPD). Vzhledem k tomu, že se databáze MOS naplňuje v oblasti občanské vybavenosti zejména z externích administrativních zdrojů a aktualizace některých dat neprobíhá každoročně, jsou v jednotlivých oblastech zachyceny poslední dostupné údaje z let 2006 a 2007. Pro oblast vybavenosti bylo zvoleno porovnání pouze venkovského prostoru, neboť v městském prostoru je zastoupení technické i občanské vybavenosti téměř 100 %.

Tab. 4.6.1 Občanská vybavenost obcí venkovského prostoru v roce 2000 a 2006 (2007)

	Podíl obcí se školou				Podíl dětí ve věku 6 - 14 let v obcích bez základní školy		Podíl obcí s veřejnou knihovnou ²⁾		Podíl obcí s poštou ³⁾	
	mateřskou		základní ¹⁾		2000	2006	2000	2006	2000	2006
	2000/01	2006/07	2000/01	2006/07						
ČR bez HI. m. Prahy	49,3	47,8	37,6	36,5	28,4	31,7	82,2	76,2	39,3	38,9
z toho kraje:										
Středočeský	40,8	40,6	31,1	29,2	38,3	43,0	80,6	61,9	35,0	33,1
Jihočeský	37,0	33,9	26,6	24,9	35,0	39,0	76,1	73,4	32,2	31,7
Plzeňský	36,0	34,3	27,8	27,2	33,7	37,2	79,7	74,1	35,3	34,7
Karlovarský	59,5	53,2	45,0	40,5	25,1	30,1	86,5	84,7	60,4	60,4
Ústecký	53,7	50,8	35,4	31,8	32,4	40,2	76,5	72,7	47,3	46,9
Liberecký	58,2	57,7	51,3	52,4	18,7	20,1	84,7	85,7	53,4	53,4
Královéhradecký	48,6	47,6	38,9	37,2	29,1	32,4	80,7	78,0	47,1	47,1
Pardubický	48,2	46,6	36,9	36,4	29,9	31,8	80,1	76,8	36,4	35,5
Vysočina	35,3	33,8	28,5	27,5	32,9	36,7	73,6	68,2	27,5	27,5
Jihomoravský	63,9	60,5	45,8	45,6	26,4	27,5	92,8	90,8	42,0	41,2
Olomoucký	68,8	67,4	52,1	51,8	19,2	21,0	92,9	92,9	42,2	45,2
Zlínský	71,7	71,4	53,2	53,9	21,2	22,0	97,4	98,9	39,4	38,7
Moravskoslezský	77,1	78,3	66,3	65,4	15,1	16,1	83,3	86,3	65,0	67,5

v %

dokončení

	Podíl obcí s ordinací ⁴⁾ (%)						Podíl obcí se zařízením lékařské péče ⁴⁾ (%)		Počet bytů v domech s pečovatelskou službou na 1 000 obyv. 65+	
	praktického lékaře pro dospělé		praktického lékaře pro děti a dorost		stomatologa		2000	2007	2000	2007
	2000	2007	2000	2007	2000	2007				
ČR bez HI. m. Prahy	24,0	23,9	18,9	17,5	15,4	13,9	5,7	7,1	7,7	15,6
v tom kraje:										
Středočeský	23,3	22,1	16,6	15,3	12,7	11,2	4,3	4,9	7,8	7,1
Jihočeský	22,3	22,5	22,7	18,7	13,6	12,4	6,3	7,7	11,6	21,9
Plzeňský	21,6	21,2	16,9	14,3	13,1	12,0	5,8	7,7	5,3	23,3
Karlovarský	35,1	37,8	16,2	14,4	21,6	15,3	9,0	9,0	10,8	15,1
Ústecký	29,6	29,6	16,4	15,8	16,1	14,5	5,8	8,4	9,4	18,0
Liberecký	29,1	27,5	16,4	17,5	19,0	15,3	6,9	6,9	22,1	33,7
Královéhradecký	20,8	21,0	11,6	10,6	17,6	15,2	5,1	7,0	4,7	11,3
Pardubický	16,1	15,8	12,8	13,0	13,2	12,3	5,7	7,3	5,6	23,1
Vysočina	13,7	15,5	13,6	13,9	10,8	9,7	3,4	3,8	5,4	10,4
Jihomoravský	21,9	22,2	23,7	20,3	14,4	12,9	5,9	8,3	3,9	9,9
Olomoucký	34,2	33,4	21,9	23,8	23,3	21,9	6,6	9,0	9,1	19,4
Zlínský	36,4	37,2	42,4	34,6	20,8	20,1	10,0	11,9	10,5	16,3
Moravskoslezský	43,8	41,7	25,8	28,3	28,3	25,4	7,9	9,2	4,8	18,2

¹⁾ 1. - 5. nebo 1. - 9. ročník

²⁾ včetně poboček

³⁾ včetně poštovních středisek, poštoven a podacích pošt

⁴⁾ včetně detašovaných pracovišť

K porovnání aktuálních dat s údaji roku 2000 je třeba přistupovat obezřetně, protože údaje nejsou získávány z klasických statistických zjišťování.

Na úroveň **občanské vybavenosti** obcí venkovského prostoru působí řada faktorů: zřizování, vybavení a provoz jednotlivých zařízení do jisté míry závisí na dostupných finančních prostředcích obcí a zřizovatelů zařízení, na celkové finanční situaci v regionu, hustotě zalidnění a nepřímo i na počtu obyvatel venkovských obcí a jejich věkové struktuře (např. počet dětí a žáků v oblasti školství).

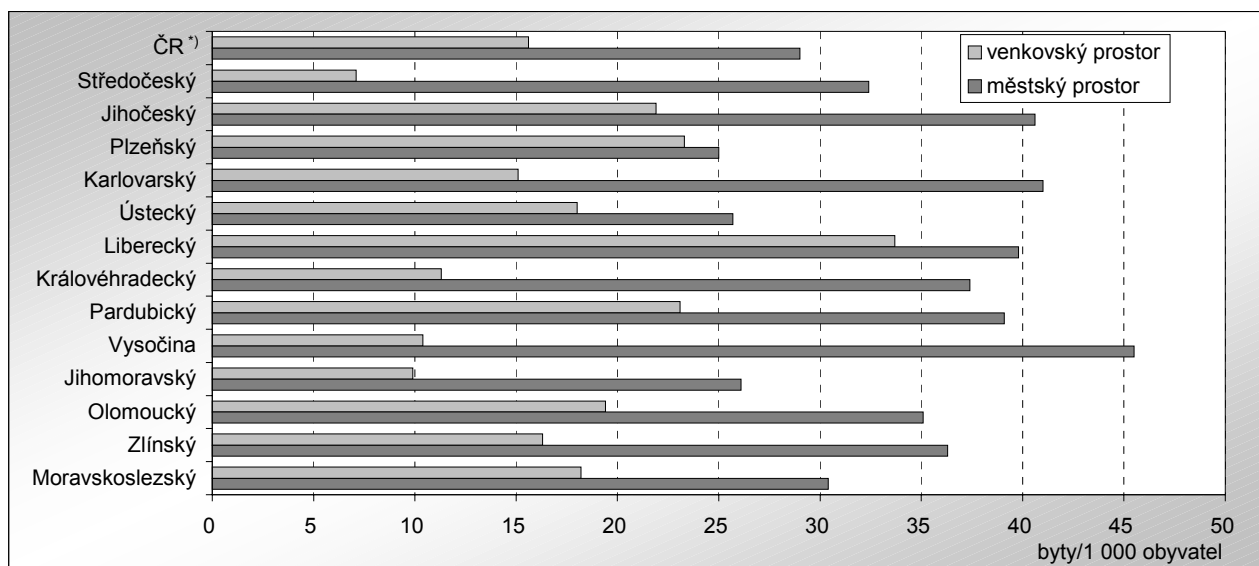
Nejrozšířenějším **školským zařízením** jsou ve venkovských obcích mateřské školy, které mají k dispozici obyvatelé téměř poloviny obcí. Ve více než třetině obcí je základní škola. Nejvyšší podíl obcí venkovského prostoru s mateřskou i základní školou mají kraje Moravskoslezský a Zlínský. Pro tyto kraje na východě Moravy je charakteristická specifická sídelní struktura s nadprůměrně velkými obcemi. Naopak nejnižší podíl obcí se školskými zařízeními mají kraje Jihočeský, Plzeňský a Vysočina, které mají rozdrobenou sídelní strukturu. Z retrospektivního pohledu je zřejmé, že téměř ve všech krajích ČR (s výjimkou Moravskoslezského) došlo proti roku 2000 k poklesu podílu obcí se zařízeními předškolní výchovy, a to zejména v důsledku rušení a slučování mateřských škol v jednotlivých obcích venkovského prostoru. Nejvyšší pokles podílu obcí s předškolními zařízeními zaznamenal kraj Karlovarský. Mírně se snížil i podíl venkovských obcí vybavených základní školou; větší úbytek byl zjištěn v Karlovarském a Ústeckém kraji. Pouze ve dvou krajích (Libereckém a Zlínském) se podíl obcí se základní školou zvýšil. Důsledkem redukce základních škol je zvýšení podílu dětí ve věku 6 – 14 let, které žijí v obcích, ve kterých není zřízena základní škola. Další příčinou je i probíhající suburbanizace, kdy intenzivní bytová výstavba, a tím i růst počtu dětí, nastává v obcích v zázemí velkých měst. Těmto původně malým obcím často chybí základní občanská vybavenost a jejich obyvatelé využívají příslušná zařízení v blízkém městě. Zvláště patrné je to ve Středočeském kraji, kde v obcích bez základní školy žije 43 % dětí venkovského prostoru, zatímco celorepublikový průměr činí necelých 32 %.

Nejrozšířenějším a často jediným kulturním zařízením jsou ve venkovských obcích **veřejné knihovny**, případně jejich pobočky. K dispozici je mají obyvatelé více než třetí část venkovských obcí. Největší podíl obcí s touto službou má Zlínský kraj, naopak nejmenší kraj Středočeský. Vývojově se rozsah těchto služeb od roku 2000 mírně snižoval. Výrazný úbytek byl zaznamenán pouze ve Středočeském kraji.

Základní **zdravotní péče** je poskytována v ordinacích praktických lékařů, které jsou zřizovány v závislosti na koncentraci obyvatel (potenciálních pacientů). Tato zdravotnická zařízení jsou provozována ve většině případů privátními lékaři. Nejvyšší podíl obcí s dostupným zdravotnickým zařízením mají moravské kraje, a to Moravskoslezský, Zlínský a Olomoucký. Naopak nejnižší podíl má kraj Vysočina, kde převažují typicky malá sídla do 200 obyvatel (50,5 % z celkového počtu obcí ve venkovském prostoru kraje). Zatímco v krajích Jihočeském, Karlovarském, Královéhradeckém, Vysočině, Jihomoravském a Zlínském podíl obcí s ordinacemi lékařů pro dospělé od roku 2000 vzrostl, ve stejných krajích (kromě Vysočiny) poklesl podíl obcí s ordinací dětského lékaře. Podíl venkovských obcí s ordinací stomatologa se po roce 2000 v souladu s všeobecným trendem snižoval, především vlivem celkového úbytku zubních lékařů. Naproti tomu se ve všech krajích zvýšil podíl obcí se zařízením lékařské péče.

Vybavenost **byty v domech s pečovatelskou službou** na 1 000 obyvatel ve věku 65 a více let je celostátně ve venkovském prostoru poloviční oproti prostoru městskému, avšak po roce 2000 se výrazně zvyšovala vybavenost i na venkově (zejména v Plzeňském a Pardubickém kraji).

Graf 47 Byty v domech s pečovatelskou službou na 1 000 obyvatel ve věku 65 a více let v roce 2007

¹⁾ Česká republika bez Hlavního města Prahy

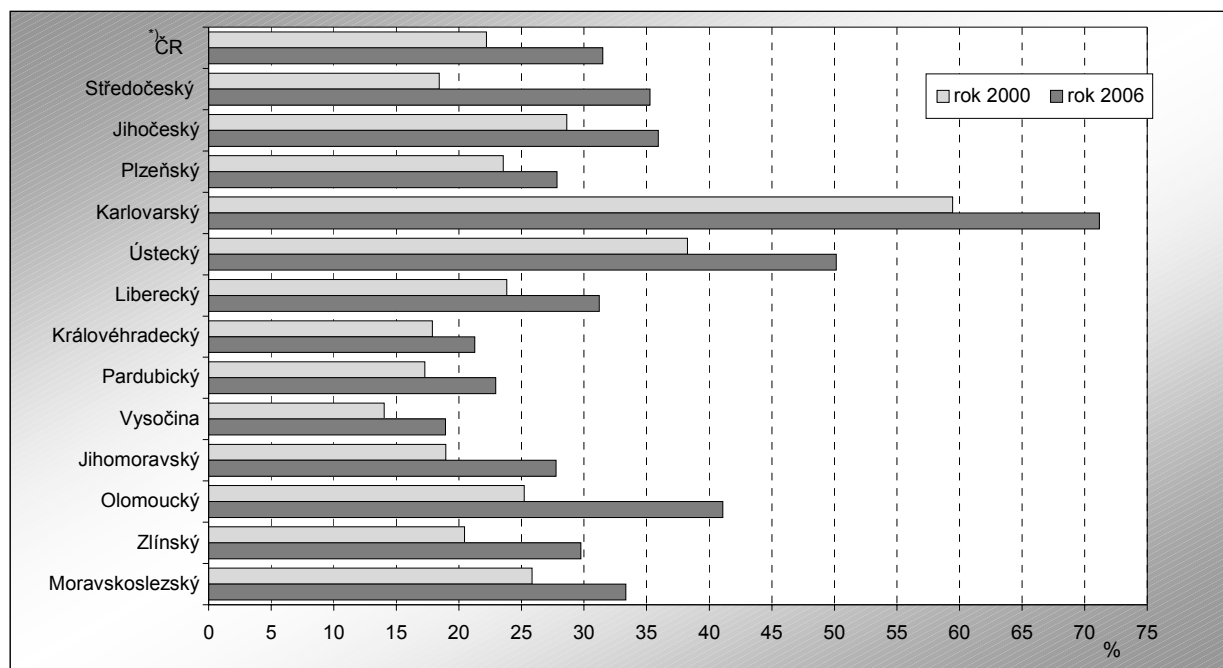
V souladu s racionalizací poštovních služeb došlo ve většině krajů ČR k mírnému poklesu podílu venkovských obcí s **poštovním úřadem** či poštovnou. Pouze v krajích Karlovarském, Libereckém, Královéhradeckém a na Vysočině zůstal tento podíl nezměněn. Naproti tomu v kraji Olomouckém a Moravskoslezském podíl obcí s poštou vzrostl. Nyní jsou poštovní služby poskytovány v 39 % venkovských obcí. Zatímco v Moravskoslezském kraji je pošta ve dvou třetinách obcí, v kraji Jihočeském a na Vysočině má poštu méně než třetina obcí.

Zásadní vliv na služby poskytované v rámci občanské vybavenosti má i dostupnost jednotlivých obcí venkovského prostoru, případně jejich částí. Postupné omezování veřejné dopravy, rušení linek a snižování počtu spojů, financování dopravy z peněz obecních rozpočtů, to vše jsou faktory, které výrazně limitují rozsah a rozvoj poskytovaných služeb.

Tab. 4.6.2 Technická vybavenost obcí venkovského prostoru v roce 2000 a 2006 (2007)

	Podíl obcí připojených na veřejný vodovod		Podíl obcí připojených na kanalizační síť s ČOV		Podíl obcí připojených na rozvod plynu		Podíl obcí s železniční zastávkou		Podíl obcí se schválenou územně plánovací dokumentací	
	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2007
ČR bez Hl. m. Prahy	79,2	84,3	22,2	31,5	42,5	61,1	22,6	23,0	27,9	57,9
z toho kraje:										
Středočeský	59,9	71,9	18,4	35,3	14,3	39,1	23,7	24,3	26,3	51,8
Jihočeský	79,9	80,2	28,6	35,9	21,3	33,6	22,8	22,3	21,6	56,2
Plzeňský	68,7	68,7	23,6	27,8	23,6	47,8	22,1	23,6	23,6	48,4
Karlovarský	95,5	95,5	59,5	71,2	48,6	58,6	32,4	43,2	31,5	82,9
Ústecký	96,1	96,8	38,3	50,2	41,5	57,2	46,6	43,1	32,8	61,7
Liberecký	94,2	95,2	23,8	31,2	27,5	38,6	35,4	37,0	27,0	49,2
Královéhradecký	78,5	84,8	17,9	21,3	38,6	57,5	23,2	23,7	24,2	61,4
Pardubický	89,4	92,4	17,3	22,9	52,7	77,3	19,6	21,0	23,9	69,3
Vysočina	79,3	85,5	14,0	18,9	41,9	69,7	13,3	13,4	12,4	30,6
Jihomoravský	84,8	90,8	19,0	27,8	81,9	92,8	14,9	13,9	32,0	56,4
Olomoucký	83,0	89,9	25,2	41,1	71,5	86,6	21,9	22,5	26,0	76,7
Zlínský	87,0	92,2	20,4	29,7	79,2	92,2	19,7	19,3	71,0	91,4
Moravskoslezský	95,8	97,1	25,8	33,3	71,7	75,0	27,5	27,5	52,5	87,1

Graf 48 Podíl obcí ve venkovském prostoru s kanalizací napojenou na čistírnu odpadních vod v roce 2000 a 2006

¹⁾ Česká republika bez Hlavního města Prahy

Úroveň **technické vybavenosti** doznala ve svém vývoji od roku 2000 výrazných změn zejména v souvislosti s budováním čistíren odpadních vod a rozvodů plynu.

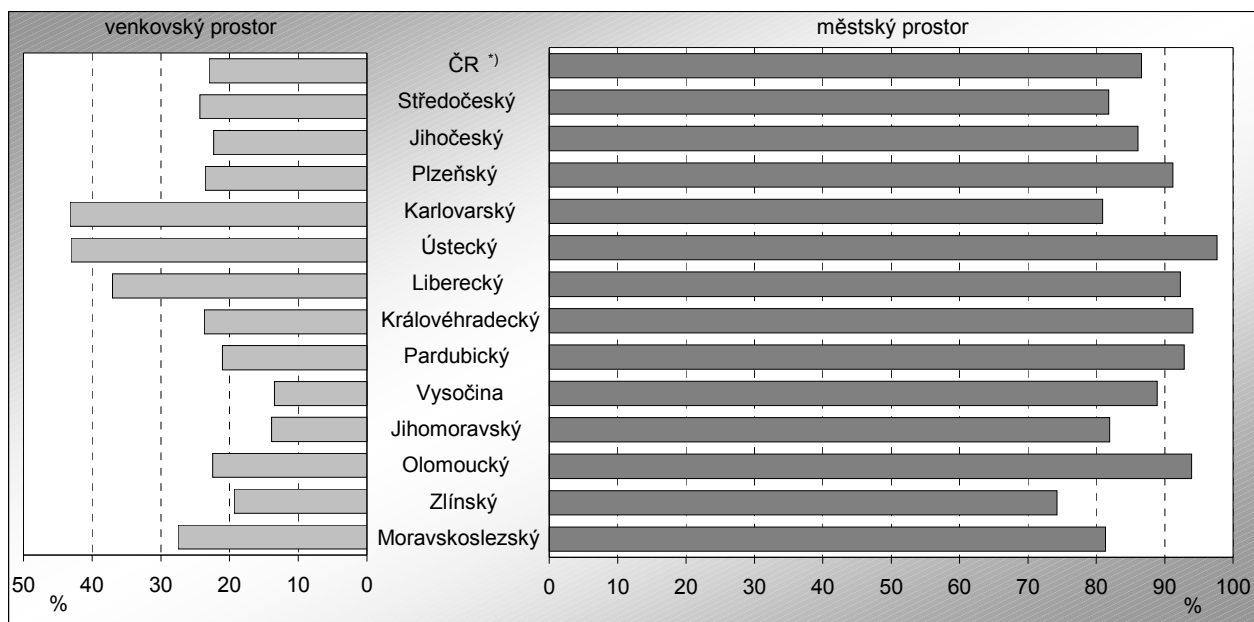
Veřejný vodovod je zřízen téměř v 85 % venkovských obcí; za republikovým průměrem zaostává především Plzeňský a Středočeský kraj. Naproti tomu v Moravskoslezském kraji má veřejný vodovod 97 % obcí.

O více než jednu třetinu stoupl podíl obcí s **napojením na kanalizační síť s čistírnou odpadních vod (ČOV)**. V roce 2006 mělo tuto vybavenost 32 % venkovských obcí, nejvyššího podílu obcí s kanalizací napojenou na ČOV dosáhl kraj Karlovarský, naopak nejvíce zaostává kraj Vysočina, Královéhradecký a Pardubický kraj.

K výraznému rozšíření **plynofikace** venkovských obcí po roce 2000 přispěla dotační politika státu, orientovaná na zkvalitňování životního prostředí. Podíl venkovských obcí připojených na rozvod plynu se od roku 2000 zvýšil téměř o polovinu, přitom ve Středočeském kraji se jejich podíl téměř ztrojnásobil a v Plzeňském kraji se více než zdvojnásobil. Pomalu postupovala plynofikace venkova v Jihočeském kraji, kde je napojena pouze třetina obcí. Naproti tomu v Jihomoravském kraji je podíl plynofikovaných obcí (93 %) vyšší než podíl obcí s veřejným vodovodem (91 %).

Dopravní obslužnost obcí veřejnou dopravou závisí mimo jiné na výskytu zastávky veřejné dopravy. Autobusová doprava je zajišťována do většiny obcí a nejsou patrné územní rozdíly. Železniční zastávky jsou pouze v necelé čtvrtině venkovských obcí a čtyřech pětinach měst. Nejvyšší podíl obcí se železniční zastávkou je v Karlovarském a Ústeckém kraji (43 %), pouze třetinový podíl má Vysočina a Jihomoravský kraj.

Graf 49 Podíl obcí se železniční zastávkou v roce 2006

¹⁾ Česká republika bez Hlavního města Prahy

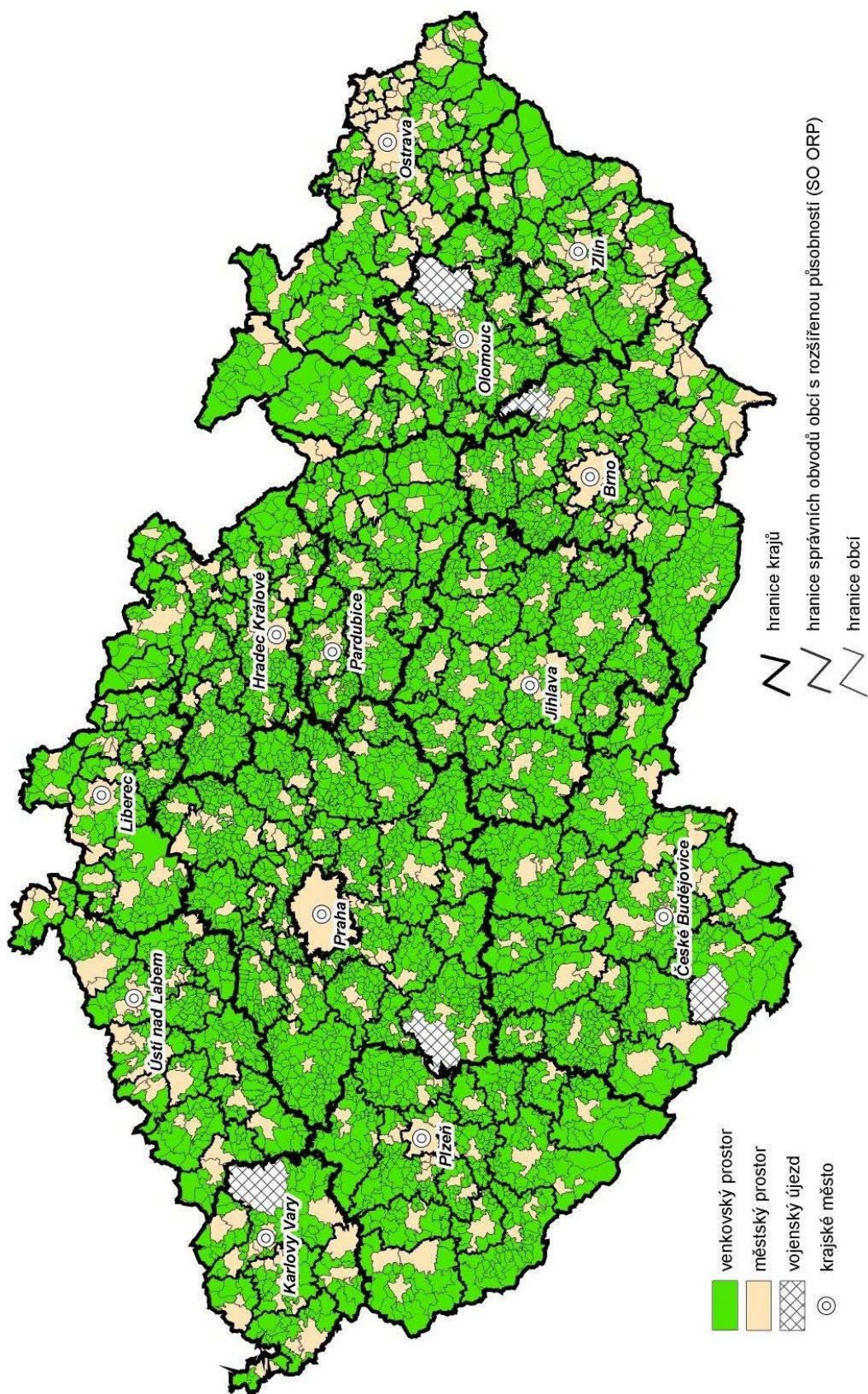
Pro rozvoj venkovského prostoru je jednou z podmínek i schválený územní plán, jehož významným nástrojem je **územně plánovací dokumentace** (ÚPD). V této oblasti byl zaznamenán v jednotlivých krajích značný nárůst. Nejvíce se podíl venkovských obcí se schválenou územně plánovací dokumentací za období od roku 2000 zvýšil v Karlovarském kraji a nejméně v kraji Vysočina.

Základním legislativním dokumentem pro rozvoj venkovského prostoru je Národní strategický plán rozvoje venkova ČR na období 2007 až 2013. V praxi je realizován prostřednictvím Programu rozvoje venkova, který se člení na čtyři hlavní osy, z nichž zejména III. osa směřuje do oblasti technické infrastruktury a občanské vybavenosti. Vyčleněné prostředky k tomuto účelu by mohly mimo jiné zlepšit kvalitu života ve venkovských obcích s ohledem na potřeby jejich obyvatel.

K podpoře rozvoje infrastruktury a služeb slouží v jednotlivých krajích regionální operační programy, zaměřené na rozvoj regionu, z nichž lze poskytovat finanční prostředky za předpokladu splnění předepsaných podmínek. K lepšímu využití získaných finančních prostředků slouží i společné projekty. Za tímto účelem jsou zřizována dobrovolná sdružení obcí či vytvářeny mikroregiony, které se často v daném území zaměřují na zlepšení technické infrastruktury.

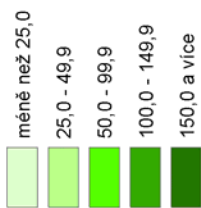
Vymezení venkovského a městského prostoru v České republice

Venkovským prostorem jsou obce s velikostí do 2 000 obyvatel a obce s velikostí do 3 000 obyvatel, které mají hustotu zalidnění menší než 150 obyvatel/km²

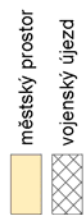

Hustota zalidnění v obcích venkovského prostoru k 31. 12. 2008

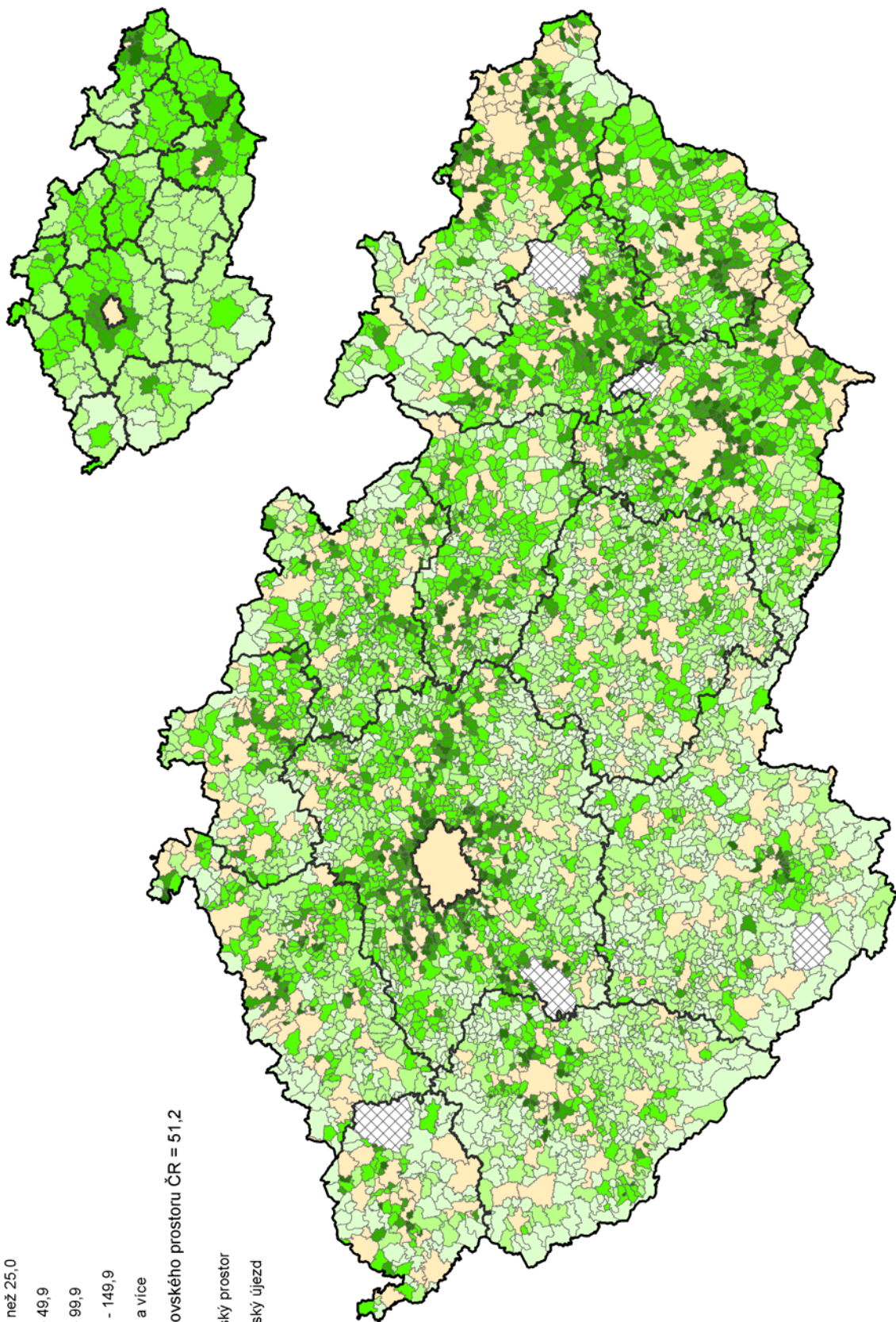
počet obyvatel na 1 km²

průměr venkovského prostoru ČR = 51,2

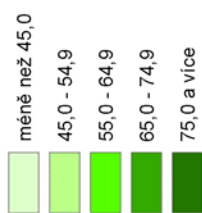

Hustota zalidnění ve venkovském prostoru SO ORP

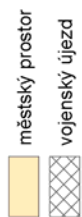

Podíl zemědělské půdy na katastrálním území obcí venkovského prostoru k 31. 12. 2008

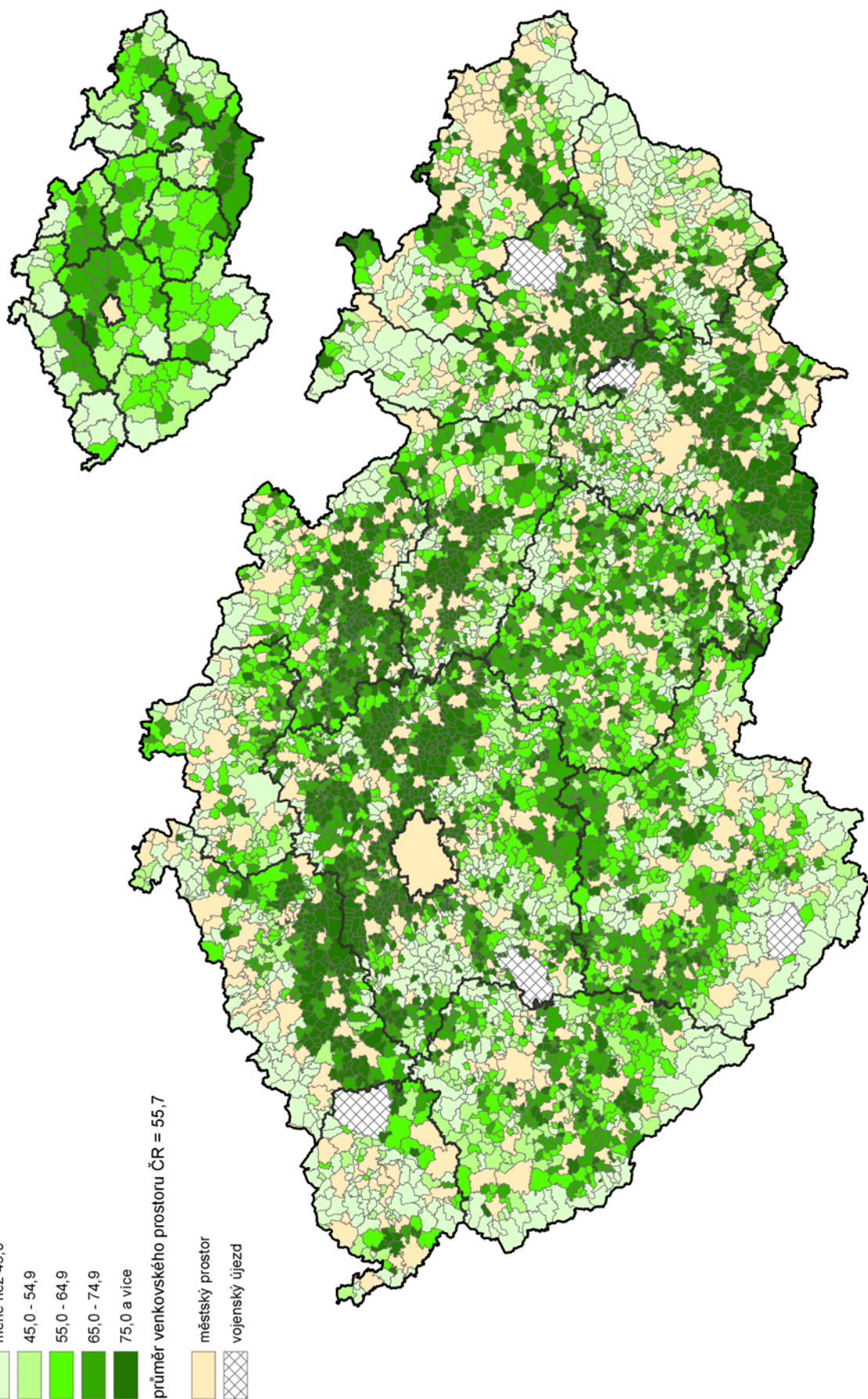
podíl zemědělské půdy v %

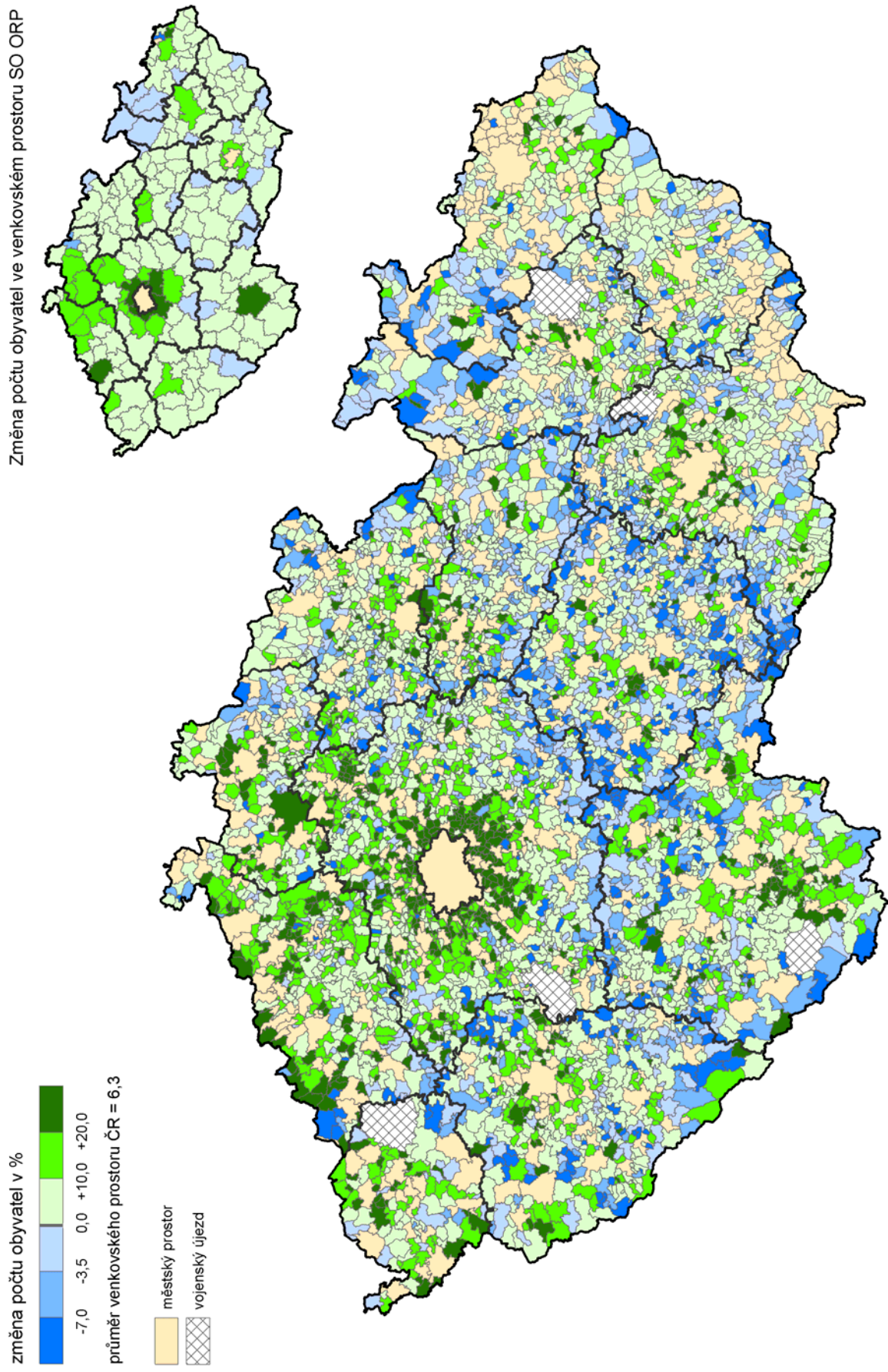
průměr venkovského prostoru ČR = 55,7

Podíl zemědělské půdy na katastrálním území venkovského prostoru SO ORP

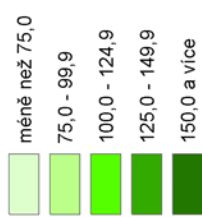
Změna počtu obyvatel v obcích venkovského prostoru mezi roky 2000 a 2008

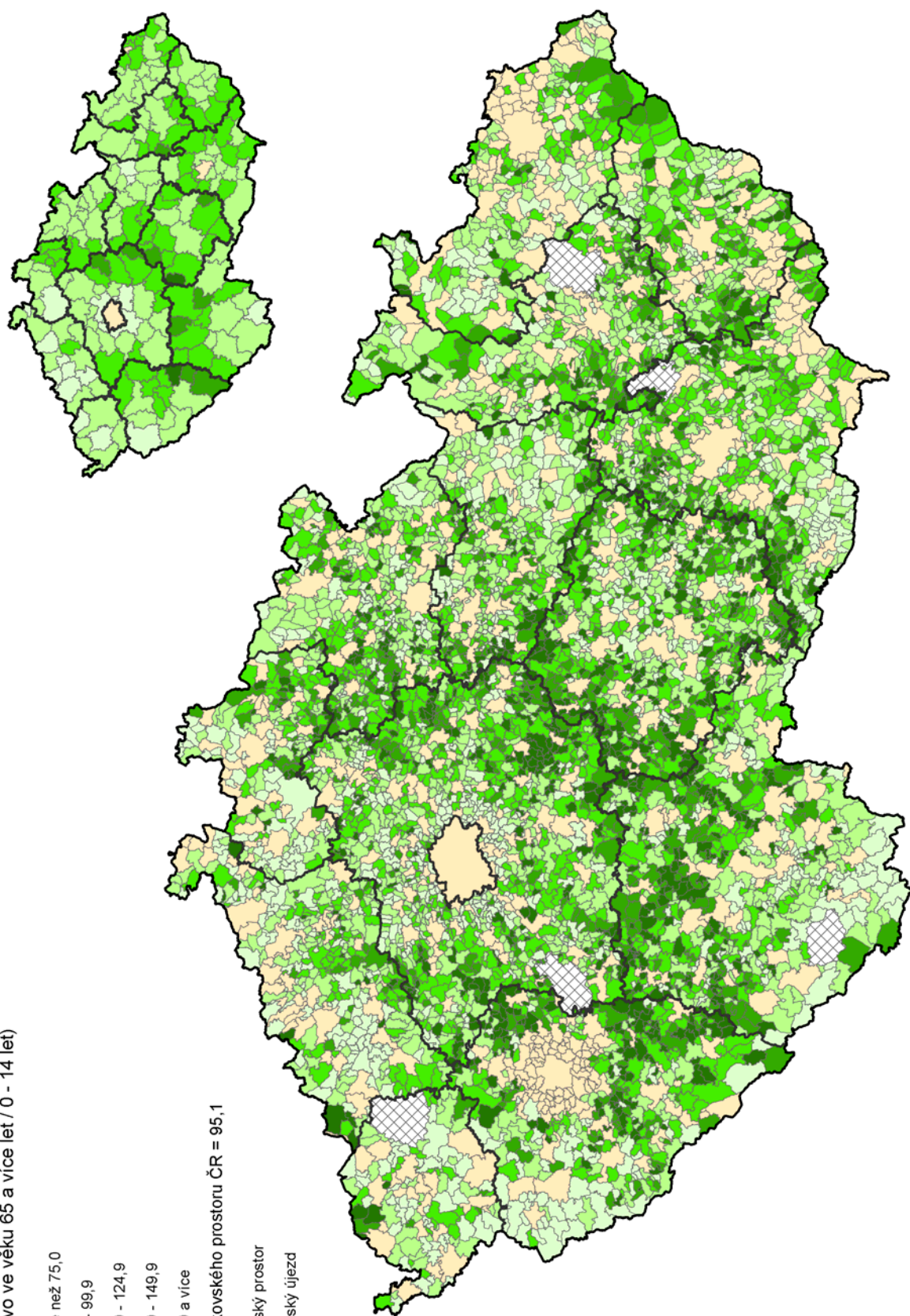
Index stáří v obcích venkovského prostoru k 31. 12. 2008

index stáří v %
(obyvatelstvo ve věku 65 a více let / 0 - 14 let)

Index stáří ve venkovském prostoru SO ORP

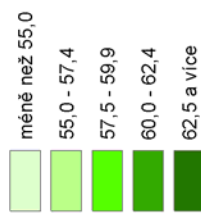
průměr venkovského prostoru ČR = 95,1

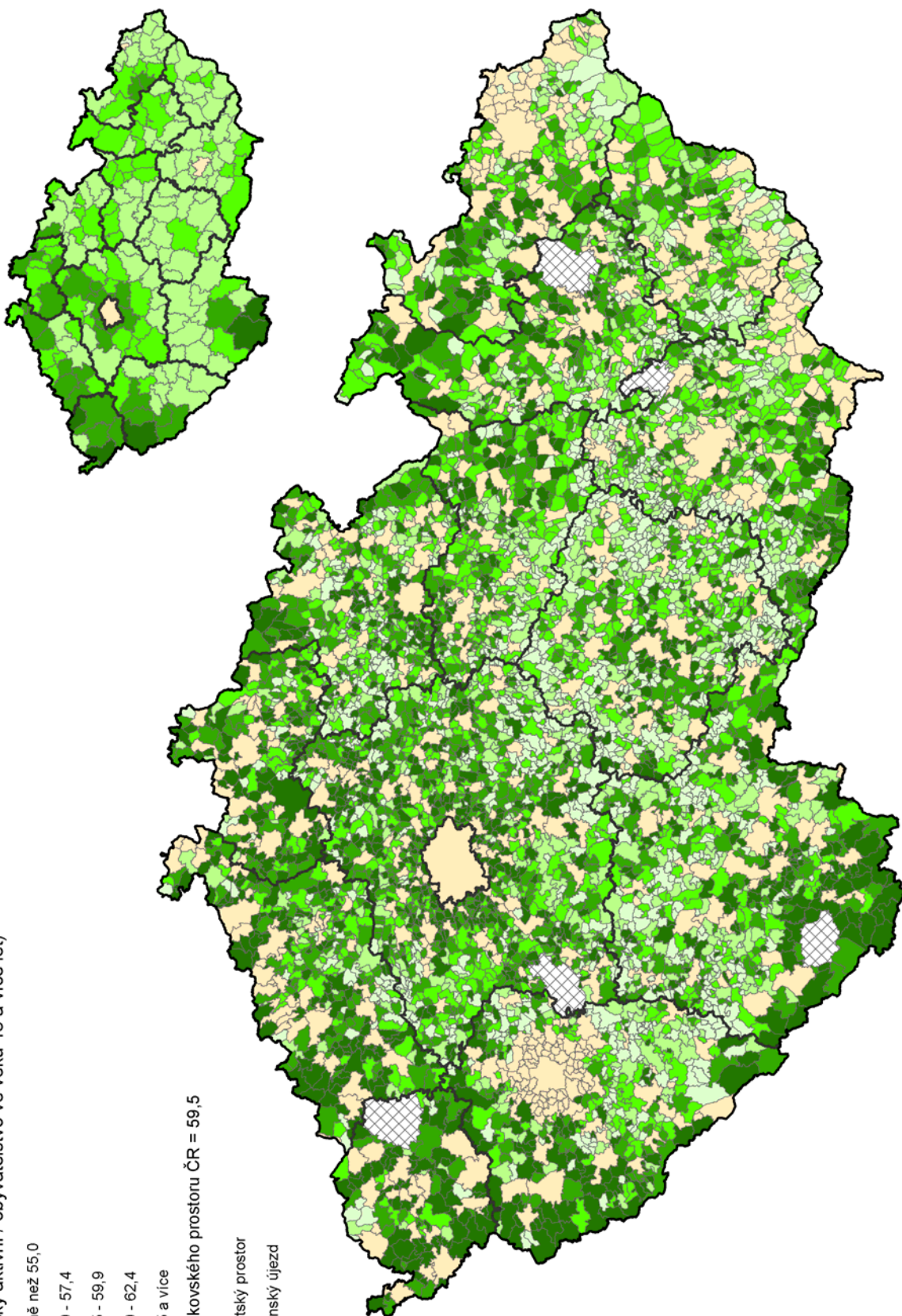
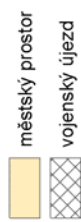
Míra ekonomické aktivity obyvatel obcí venkovského prostoru k 1. 3. 2001 (SLDB)

Míra ekonomické aktivity obyvatel ve venkovském prostoru SO ORP

míra ekonomické aktivity v %
(ekonomicky aktivní / obyvatelstvo ve věku 15 a více let)

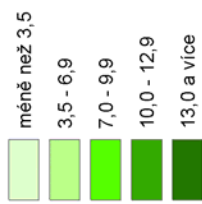

průměr venkovského prostoru ČR = 59,5

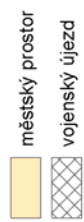

Míra nezaměstnanosti v obcích venkovského prostoru k 31. 12. 2008

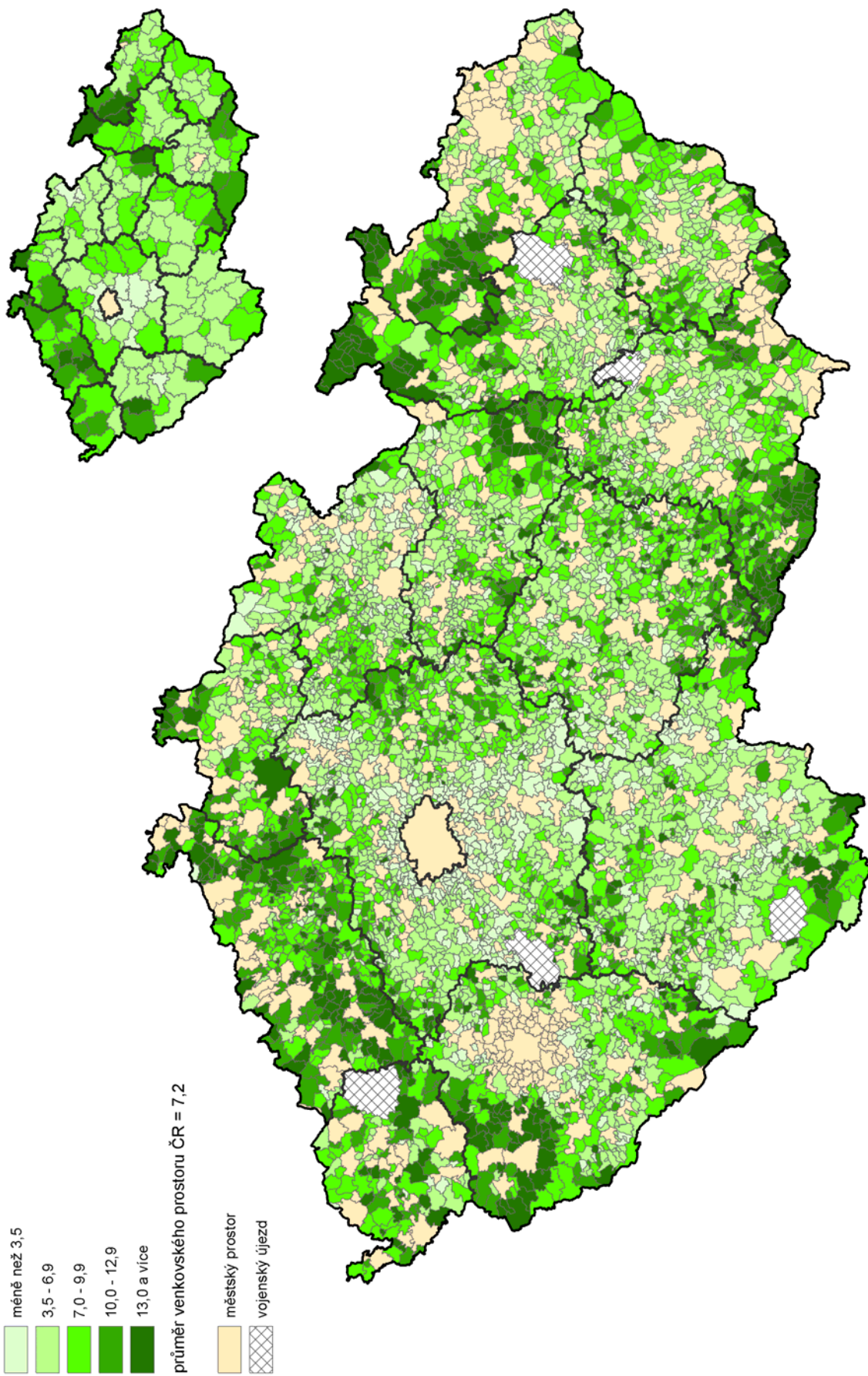
míra nezaměstnanosti v %

průměr venkovského prostoru ČR = 7,2

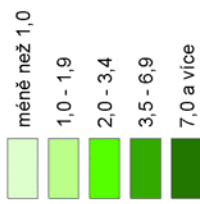
Míra nezaměstnanosti ve venkovském prostoru SO ORP

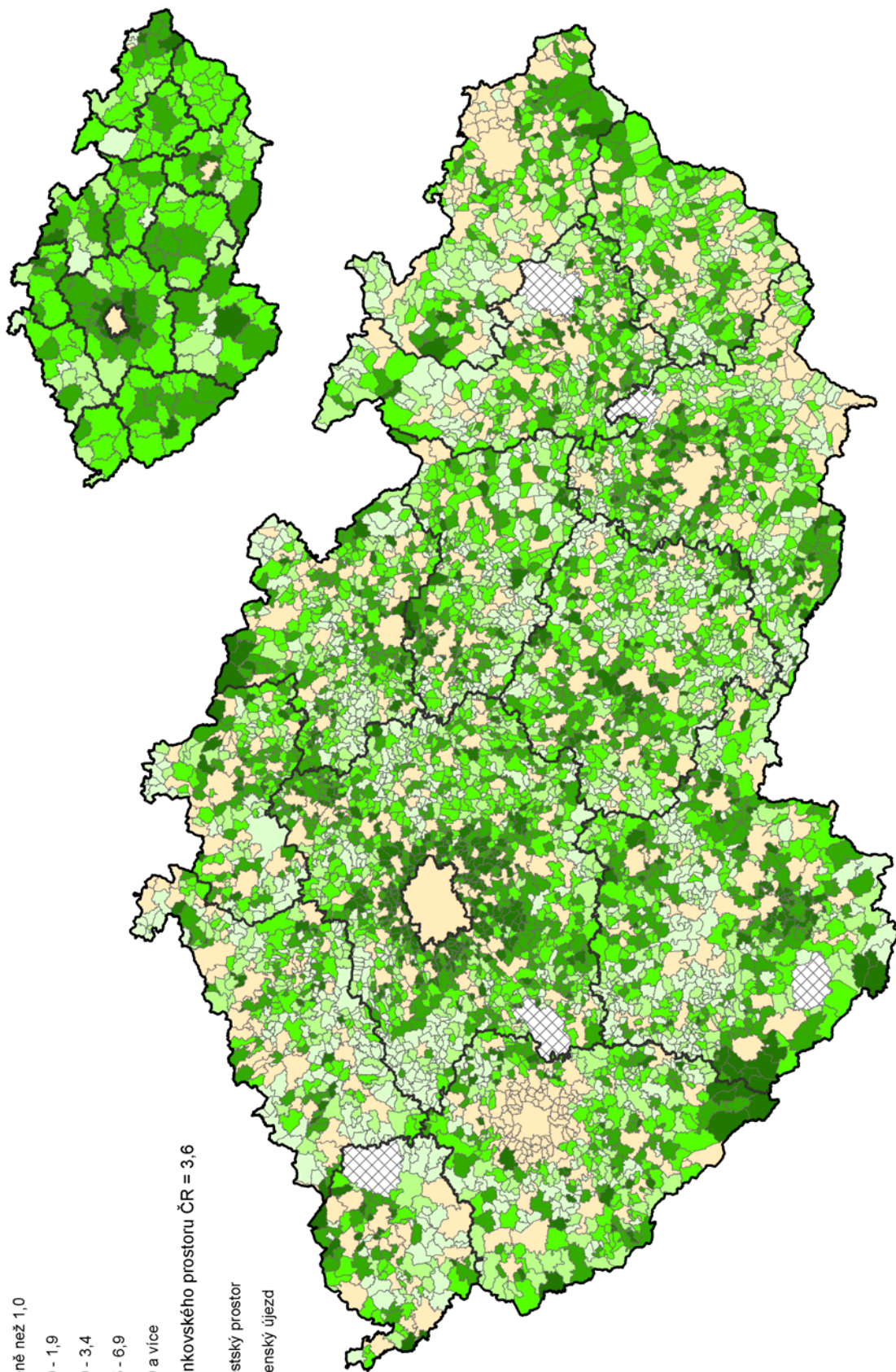
Dokončené byty v obcích venkovského prostoru v letech 2001 až 2008

Dokončené byty ve venkovském prostoru SO ORP

dokončené byty na 1 000 obyvatel
(roční průměr)

průměr venkovského prostoru ČR = 3,6

ZÁVĚR

Venkovský prostor v kraji Vysočina má významné postavení, zaujímá podstatnou část rozlohy kraje, na jeho území se nachází drtivá většina obcí a žije v něm velká část obyvatelstva.

Mezi venkovským a městským prostorem se projevují rozdíly v demografické oblasti, zejména v potratovosti, podílu dětí narozených mimo manželství, v úmrtnosti a migraci. Přetrvává i rozdílná vzdělanostní struktura obyvatel, odlišnosti nacházíme v ekonomické oblasti, především v zaměstnanosti obyvatelstva i ve výši nezaměstnanosti, která je na venkově vyšší.

Rozdíly mezi venkovským prostorem jednotlivých územních celků jsou ovlivněny především rozdílnou velikostní strukturou obcí v dané oblasti, rozdíly související s geografickou polohou příslušného území se dají vysledovat jen v některých případech, např. u stárí domovního fondu či plynofikace obcí.

Primární sektor hraje v kraji Vysočina mimořádně významnou úlohu, která se odráží jak v jeho podílu na HDP kraje, tak na zaměstnanosti. V zemědělství na Vysočině stále hrají důležitou roli družstva, význam podniků fyzických osob je relativně nižší. Pro kraj je typický nadprůměrný podíl orné půdy i rozvinutý chov skotu a s ním související vysoké zastoupení pícnin na orné půdě. Tradiční plodinou zůstávají brambory, na jejichž celorepublikové výměře se Vysočina podílí více než třetinou.

Vnitrozemská poloha kraje Vysočina a jeho specifické geografické a klimatické podmínky se odrážejí v relativně nižším podílu lesní půdy a ve výjimečně vysokém zastoupení smrku ve skladbě lesa. Jen v jihovýchodní části kraje je podíl listnatých dřevin výraznější. Díky zvýšenému důrazu na listnaté stromy v nové výsadbě se sice skladba dřevin i na Vysočině postupně mění, jde však o proces velmi dlouhodobý.

K porovnání rozdílů mezi venkovským a městským prostorem jsou třeba data sahající až do úrovně obcí. Proto je v tomto směru výběr dosti omezený a statistika může využít především údaje z demografické a organizační statistiky, dále data ze sčítání lidu, domů a bytů, údaje o bytové výstavbě a data z městské a obecní statistiky. K dispozici jsou též některé údaje z externích zdrojů, především data o nezaměstnanosti, přibíraná od Ministerstva práce a sociálních věcí.

Příloha 1 Seznam ukazatelů ČSÚ k problematice venkova s daty dostupnými do úrovně obcí

Název ukazatele		Zdroj	Měřicí jednotka
4.1 Území, sídelní struktura, dostupnost			
4.1.1	Struktura pozemků podle druhu	ČÚZK	ha
4.1.2	Počet částí obcí	ČSÚ	počet
4.1.3	Počet ZSJ	ČSÚ	počet
4.1.4	Počet katastrů	ČSÚ	počet
4.1.5	Statut obce	ČSÚ	počet
4.1.6	Vzdálenost obcí od sídla kraje	mapy.cz	km
4.1.7	Časová dostupnost sídla kraje z obce	mapy.cz	min
4.1.8	Vzdálenost obcí od okresního města	mapy.cz	km
4.1.9	Časová dostupnost okresního města z obce	mapy.cz	min
4.1.10	Vzdálenost obcí od sídla SO ORP	mapy.cz	km
4.1.11	Časová dostupnost sídla SO ORP z obce	mapy.cz	min
4.2 Obyvatelstvo			
4.2.1	Počet obyvatel k 31. 12. podle pohlaví	ČSÚ	počet
4.2.2	Střední stav obyvatel podle pohlaví	ČSÚ	počet
4.2.3	Počet obyvatel k 1. 1. podle pohlaví (po promítnutí SLDB 2001)	ČSÚ	počet
4.2.4	Živě narození	ČSÚ	počet
4.2.5	Živě narození v manželství	ČSÚ	počet
4.2.6	Zemřelí podle pohlaví	ČSÚ	počet
4.2.7	Zemřelí podle příčin úmrtí a pohlaví	ČSÚ	počet
4.2.8	Potraty celkem	ČSÚ	počet
4.2.9	Umělá přerušení těhotenství (ÚPT)	ČSÚ	počet
4.2.10	Počet sňatků	ČSÚ	počet
4.2.11	Počet rozvodů	ČSÚ	počet
4.2.12	Saldo stěhování podle pohlaví	ČSÚ	počet
4.2.13	Saldo stěhování zahraniční podle pohlaví	ČSÚ	počet
4.2.14	Průměrný věk podle pohlaví	ČSÚ	roky
4.2.15	Počet obyvatel podle jednoletých věkových skupin a pohlaví	ČSÚ	počet
4.2.16	Počet obyvatel podle pohlaví (údaje k 3. 3. 1991 a 1. 3. 2001)	ČSÚ (SLDB)	počet
4.2.17	Počet obyvatel podle věkové skupiny a pohlaví	ČSÚ (SLDB)	počet
4.2.18	Rodinný stav obyvatel podle pohlaví	ČSÚ (SLDB)	počet
4.2.19	Vzdělanostní struktura obyvatel podle pohlaví	ČSÚ (SLDB)	počet
4.2.20	Náboženské vyznání podle pohlaví	ČSÚ (SLDB)	počet
4.2.21	Narození v obci současného bydliště podle pohlaví	ČSÚ (SLDB)	počet
4.3 Ekonomika			
4.3.1	Statistické jednotky typu podnik - celkem	ČSÚ (RES)	počet
4.3.2	Struktura podle odvětví	ČSÚ (RES)	počet
4.3.3	Struktura podle kategorie počtu zaměstnanců	ČSÚ (RES)	počet
4.3.4	Struktura podle vybrané právní formy	ČSÚ (RES)	počet
4.3.5	Ekonomické subjekty k 31. 12. zaregistrované v RES - celkem	ČSÚ (RES)	počet
4.3.6	Struktura podle odvětví	ČSÚ (RES)	počet
4.3.7	Struktura podle kategorie počtu zaměstnanců	ČSÚ (RES)	počet
4.3.8	Struktura podle vybrané právní formy	ČSÚ (RES)	počet
4.3.9	Ekonomické subjekty vzniklé v daném roce	ČSÚ (RES)	počet
4.3.10	Ekonomické subjekty zaniklé v daném roce	ČSÚ (RES)	počet
4.3.11	Vybrané ukazatele cestovního ruchu	ČSÚ	počet
4.4 Trh práce			
4.4.1	Nezaměstnanost - soubor ukazatelů	MPSV	počet
4.4.2	Ekonomicky aktivní celkem podle pohlaví a odvětví (údaje k 1. 3. 2001)	ČSÚ (SLDB)	počet
4.4.3	Ekonomicky neaktivní celkem podle pohlaví a odvětví	ČSÚ (SLDB)	počet
4.4.4	Zaměstnaní celkem podle odvětví	ČSÚ (SLDB)	počet
4.4.5	Dojíždějící a vyjíždějící zaměstnaní podle pohlaví, věku, vzdělání, délky trvání cesty do zaměstnání	ČSÚ (SLDB)	počet
4.4.6	Počet pracovních míst celkem, podle odvětví a pohlaví	ČSÚ (SLDB)	počet

Příloha 1 Seznam ukazatelů ČSÚ k problematice venkova s daty dostupnými do úrovně obcí

dokončení

Název ukazatele		Zdroj	Měřicí jednotka
4.5 Bydlení, bytová výstavba			
4.5.1	Trvale obydlené domy celkem, v rodinných a bytových domech (údaje k 3. 3. 1991 a 1. 3. 2001)	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.2	Neobydlené domy celkem, v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.3	Trvale obydlené domy podle období výstavby v letech 1919 až 2001	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.4	Průměrně stáří domu celkem, v rodinných domech, bytových domech	ČSÚ (SLDB)	roky
4.5.5	Neobydlené byty v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.6	Obydlené byty přechodně v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.7	Byty sloužící k rekreaci v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.8	Byty nezpůsobilé k bydlení v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.9	Trvale obydlené byty celkem, v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.10	Osoby bydlící v trvale obydlených bytech v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.11	Byty podle způsobu vytápění	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.12	Počet trvale obydlených bytů podle pokojů celkem, v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.13	Celková plocha bytu v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	m ²
4.5.14	Průměr celkové plochy celkem, v rodinných a bytových domech na byt	ČSÚ (SLDB)	m ²
4.5.15	Obytná plocha bytu v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	m ²
4.5.16	Průměr obytné plochy celkem, v rodinných a bytových domech na byt	ČSÚ (SLDB)	m ²
4.5.17	Byty se zavedeným plynem celkem, v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.18	Byty s připojením na veřejnou kanalizační síť v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.19	Počet obytl. místností 8 m ² a více celkem, v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.20	Byty v domech podle období výstavby v letech 1919 až 2001	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.21	Dokončené byty celkem, v rodinných a bytových domech	ČSÚ	počet
4.5.22	Obytná plocha dokončených bytů v rodinných a bytových domech	ČSÚ	m ²
4.5.23	Užitková plocha dokončených bytů v rodinných a bytových domech	ČSÚ	m ²
4.5.24	Hodnota dokončených bytů v rodinných a bytových domech	ČSÚ	tis. Kč
4.6 Vybavenost			
4.6.1	Mateřské školy - výskyt zařízení v obci, zapsané děti, počet tříd	ÚIV (ČSÚ)	
4.6.2	Základní škola 1. až 5. - výskyt zařízení v obci, počet žáků a tříd	ÚIV (ČSÚ)	
4.6.3	Základní škola 1. až 9. - výskyt zařízení v obci, počet žáků a tříd	ÚIV (ČSÚ)	
4.6.4	Samostatná ordinace praktického lékaře - pro dospělé, děti a dorost - výskyt zařízení v obci, počet	ÚZIS (ČSÚ)	
4.6.5	Samostatná ordinace praktického lékaře - gynekologa - výskyt zařízení v obci, počet	ÚZIS (ČSÚ)	
4.6.6	Samostatná ordinace stomatologa - výskyt zařízení v obci, počet	ÚZIS (ČSÚ)	
4.6.7	Zařízení lékařské péče - výskyt zařízení v obci, počet	ÚZIS (ČSÚ)	
4.6.8	Domy s pečovatelskou službou - výskyt zařízení v obci	Obce a KÚ	
4.6.9	Byty v domech s pečovatelskou službou	Obce a KÚ	počet
4.6.10	Knihovny včetně poboček - výskyt zařízení v obci, počet	MK	
4.6.11	Sportovní hřiště - výskyt zařízení v obci, počet	ČSTV	
4.6.12	Tělocvičny včetně školních - výskyt zařízení v obci, počet	ČSTV	
4.6.13	Připojení na veřejný vodovod	KÚ	
4.6.14	Připojení na kanalizační síť s ČOV	KÚ	
4.6.15	Plynofikace obce	Plynárenská společnost	
4.6.16	Pošta - výskyt v obci	Česká pošta	
4.6.17	Železniční stanice (zastávka) - výskyt v obci	ČD a další provozovatelé	

Příloha 2 Přehled obcí v kraji Vysočina se zařazením do městského a venkovského prostoru

(obce jsou řazeny v jednotlivých krajích podle abecedy)

Název obce / města	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra (ha) k 31.12.2008	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zaldnění (osoby/km ²)	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
							varianta kapitoly:	
							2. krajská	3. ČR
Arneštovice	PE	Pel	Pel	542	85	15,7	V	V
Arnolec	JI	Jih	Pon	1 137	182	16,0	V	V
Babice	TR	MBu	MBu	957	195	20,4	V	V
Bácovice	PE	Pel	Pel	472	62	13,1	V	V
Bačice	TR	Trb	Hrt	533	192	36,0	V	V
Bačkov	HB	HBr	HBr	314	133	42,4	V	V
Bačkovice	TR	MBu	Jem	639	118	18,5	V	V
Baliny	ZR	VMe	VMe	489	126	25,8	V	V
Bartoušov	HB	HBr	HBr	592	171	28,9	V	V
Batelov	JI	Jih	Tst	4 268	2 354	55,2	V	V
Bělá	PE	Pel	Pel	331	48	14,5	V	V
Bělá	HB	Sve	LeS	407	208	51,2	V	V
Benetice	TR	Trb	Trb	491	199	40,5	V	V
Bezděkov	HB	Chb	Chb	535	254	47,5	V	V
Bílý Kámen	JI	Jih	Jih	513	219	42,7	V	V
Biskupice-Pulkov	TR	Trb	Hrt	1 185	279	23,6	V	V
Bitovčice	JI	Jih	Jih	659	430	65,3	V	V
Blatnice	TR	MBu	MBu	940	365	38,8	V	V
Blažkov	ZR	ByP	ByP	743	294	39,6	V	V
Blížkov	ZR	VMe	VMe	1 344	331	24,6	V	V
Bobrová	ZR	NMo	NMo	1 420	925	65,2	V	V
Bobrůvka	ZR	NMo	NMo	779	227	29,1	V	V
Bohdalec	ZR	ZdS	ZdS	828	294	35,5	V	V
Bohdalín	PE	Pel	KaL	773	208	26,9	V	V
Bohdalov	ZR	ZdS	ZdS	1 607	1 105	68,8	V	V
Bohuňov	ZR	ByP	ByP	444	233	52,5	V	V
Bohuslavice	JI	Tel	Tel	375	135	36,0	V	V
Bohušice	TR	MBu	MBu	526	115	21,9	V	V
Bochovice	TR	Trb	Trb	585	141	24,1	V	V
Bojiště	HB	Sve	LeS	727	236	32,5	V	V
Boňkov	HB	HBr	HBr	208	56	26,9	V	V
Borek	HB	Chb	Chb	660	129	19,6	V	V
Borovná	JI	Tel	Tel	520	84	16,2	V	V
Borovnice	ZR	NMo	NMo	907	185	20,4	V	V
Boršov	JI	Jih	Jih	257	138	53,6	V	V
Bory	ZR	VMe	VMe	1 647	799	48,5	V	V
Bořetice	PE	Pel	Pel	358	71	19,8	V	V
Bořetín	PE	Pel	KaL	481	108	22,5	V	V
Božejov	PE	Pel	Pel	932	687	73,7	V	V
Bransouze	TR	Trb	Trb	516	256	49,6	V	V
Bratřice	PE	Pac	Pac	1 035	170	16,4	V	V
Brtnice	JI	Jih	Jih	7 418	3 755	50,6	M	M
Brtnička	JI	Jih	Jih	310	111	35,8	V	V
Brzkov	JI	Jih	Pon	780	253	32,5	V	V
Břevnice	HB	HBr	HBr	336	106	31,5	V	V
Březejc	ZR	VMe	VMe	450	142	31,5	V	V
Břeží	ZR	VMe	VBi	627	172	27,4	V	V

Příloha 2 Přehled obcí v kraji Vysočina se zařazením do městského a venkovského prostoru

pokračování

Název obce / města	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra (ha) k 31.12.2008	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zaldnění (osoby/km ²)	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
							varianta kapitoly:	
							2. krajská	3. ČR
Břeží nad Oslavou	ZR	ZdS	ZdS	615	226	36,7	V	V
Březník	TR	Nam	Nam	1 357	627	46,2	V	V
Březské	ZR	VMe	VBi	679	224	33,0	V	V
Budeč	ZR	ZdS	ZdS	539	181	33,6	V	V
Budíkov	PE	Hum	Hum	664	281	42,3	V	V
Budišov	TR	Trb	Trb	1 330	1 200	90,2	V	V
Budkov	TR	MBu	Jem	1 729	368	21,3	V	V
Bukov	ZR	ByP	ByP	532	183	34,4	V	V
Buřenice	PE	Pac	Pac	1 367	202	14,8	V	V
Bystrá	PE	Hum	Hum	392	93	23,7	V	V
Bystřice nad Pernštejnem	ZR	ByP	ByP	5 307	8 783	165,5	M	M
Býšovec	ZR	ByP	ByP	581	137	23,6	V	V
Cejle	JI	Jih	Jih	1 268	426	33,6	V	V
Cerekvička-Rosice	JI	Jih	Jih	899	122	13,6	V	V
Cetoraz	PE	Pac	Pac	1 204	279	23,2	V	V
Cidlina	TR	MBu	MBu	876	104	11,9	V	V
Cikháj	ZR	ZdS	ZdS	2 135	111	5,2	V	V
Čachotín	HB	Chb	Chb	630	177	28,1	V	V
Čáslavice	TR	Trb	Trb	1 019	532	52,2	V	V
Čáslavsko	PE	Pac	Pac	957	106	11,1	V	V
Častohostice	TR	MBu	MBu	350	186	53,2	V	V
Častrov	PE	Pel	Poc	3 581	529	14,8	V	V
Čečkovice	HB	Chb	Chb	242	78	32,2	V	V
Čechočovice	TR	Trb	Trb	398	288	72,4	V	V
Čechtín	TR	Trb	Trb	633	297	46,9	V	V
Čejov	PE	Hum	Hum	799	449	56,2	V	V
Čelistná	PE	Pel	Pel	309	106	34,4	V	V
Černá	ZR	VMe	VMe	1 045	326	31,2	V	V
Černíč	JI	Tel	Tel	761	134	17,6	V	V
Černov	PE	Pel	Pel	261	105	40,2	V	V
Černovice	PE	Pel	KaL	3 653	1 834	50,2	V	V
Červená Lhota	TR	Trb	Trb	741	182	24,6	V	V
Červená Řečice	PE	Pel	Pel	2 646	978	37,0	V	V
Česká Bělá	HB	HBr	HBr	1 599	1 030	64,4	V	V
Číhalín	TR	Trb	Trb	634	189	29,8	V	V
Číhošť	HB	Sve	LeS	1 628	337	20,7	V	V
Číchov	TR	Trb	Trb	957	254	26,6	V	V
Číkov	TR	Nam	Nam	968	198	20,5	V	V
Číměř	TR	Trb	Trb	434	214	49,3	V	V
Čížkov	PE	Pel	Pel	303	128	42,3	V	V
Čížov	JI	Jih	Jih	709	184	26,0	V	V
Dalečín	ZR	ByP	ByP	1 630	670	41,1	V	V
Dalešice	TR	Trb	Hrt	1 138	582	51,2	V	V
Daňkovice	ZR	NMo	NMo	302	140	46,4	V	V
Dědice	TR	MBu	MBu	404	136	33,6	V	V
Dehtáře	PE	Pel	Pel	796	106	13,3	V	V
Dešov	TR	MBu	MBu	2 247	415	18,5	V	V

Příloha 2 Přehled obcí v kraji Vysočina se zařazením do městského a venkovského prostoru

pokračování

Název obce / města	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra (ha) k 31.12.2008	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zalidnění (osoby/km ²)	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
							varianta kapitoly:	
							2. krajská	3. ČR
Dlouhá Brtnice	JI	Jih	Jih	1 143	389	34,0	V	V
Dlouhá Ves	HB	HBr	Prs	1 077	388	36,0	V	V
Dlouhé	ZR	NMo	NMo	843	283	33,6	V	V
Dobrá Voda	PE	Pel	Pel	841	198	23,5	V	V
Dobrá Voda	ZR	VMe	VMe	829	331	39,9	V	V
Dobrá Voda u Pacova	PE	Pac	Pac	416	93	22,4	V	V
Dobronín	JI	Jih	Pon	1 373	1 909	139,0	V	V
Dobroutov	JI	Jih	Pon	1 013	256	25,3	V	V
Dolní Cerekev	JI	Jih	Jih	1 584	1 253	79,1	V	V
Dolní Heřmanice	ZR	VMe	VMe	1 414	527	37,3	V	V
Dolní Krupá	HB	HBr	HBr	791	385	48,7	V	V
Dolní Lažany	TR	MBu	MBu	544	160	29,4	V	V
Dolní Libochovná	ZR	VMe	VMe	409	150	36,7	V	V
Dolní Město	HB	Sve	Sve	1 880	894	47,5	V	V
Dolní Rožínka	ZR	ByP	ByP	447	678	151,7	V	V
Dolní Sokolovec	HB	Chb	Chb	284	95	33,4	V	V
Dolní Vilémovice	TR	Trb	Trb	990	396	40,0	V	V
Dolní Vilímeč	JI	Tel	Tel	546	101	18,5	V	V
Domamil	TR	MBu	MBu	1 096	296	27,0	V	V
Doupě	JI	Tel	Tel	513	103	20,1	V	V
Druhanov	HB	Sve	Sve	391	156	39,9	V	V
Dubovice	PE	Pel	Pel	304	64	21,1	V	V
Dudín	JI	Jih	Jih	836	164	19,6	V	V
Dukovany	TR	Trb	Hrt	2 032	777	38,2	V	V
Důl	PE	Pac	Pac	233	59	25,3	V	V
Dušejev	JI	Jih	Jih	487	407	83,5	V	V
Dvorce	JI	Jih	Jih	350	168	48,0	V	V
Dyjice	JI	Tel	Tel	1 493	137	9,2	V	V
Eš	PE	Pac	Pac	407	59	14,5	V	V
Fryšava pod Žákovou horou	ZR	NMo	NMo	1 254	346	27,6	V	V
Golčův Jeníkov	HB	HBr	GJe	2 749	2 659	96,7	V	V
Habry	HB	HBr	HBr	2 743	1 324	48,3	V	V
Hamry nad Sázavou	ZR	ZdS	ZdS	712	1 397	196,2	M	V
Hartvíkovice	TR	Nam	Nam	574	558	97,2	V	V
Havlíčková Borová	HB	HBr	Prs	2 278	929	40,8	V	V
Havlíčkův Brod	HB	HBr	HBr	6 494	24 668	379,9	M	M
Herálec	HB	HBr	HBr	2 864	1 091	38,1	V	V
Herálec	ZR	ZdS	ZdS	2 386	1 285	53,9	V	V
Heraltice	TR	Trb	Trb	702	362	51,6	V	V
Heřmanice	HB	Chb	Chb	455	66	14,5	V	V
Heřmanov	ZR	VMe	VBi	538	220	40,9	V	V
Hladov	JI	Jih	Jih	584	139	23,8	V	V
Hluboké	TR	Nam	Nam	428	214	50,0	V	V
Hněvkovice	HB	Sve	LeS	1 517	552	36,4	V	V
Hodice	JI	Jih	Tst	1 255	741	59,0	V	V
Hodíškov	ZR	ZdS	ZdS	514	148	28,8	V	V
Hodov	TR	Trb	Trb	1 021	290	28,4	V	V
Hojanovice	PE	Hum	Hum	289	88	30,4	V	V

Příloha 2 Přehled obcí v kraji Vysočina se zařazením do městského a venkovského prostoru

pokračování

Název obce / města	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra (ha) k 31.12.2008	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zaldnění (osoby/km ²)	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
							varianta kapitoly:	
							2. krajská	3. ČR
Hojkov	JI	Jih	Jih	643	157	24,4	V	V
Hojovice	PE	Pel	KaL	576	70	12,2	V	V
Horní Cerekev	PE	Pel	Pel	3 199	1 953	61,1	V	V
Horní Dubenky	JI	Jih	Tst	997	637	63,9	V	V
Horní Heřmanice	TR	Trb	Trb	494	136	27,5	V	V
Horní Krupá	HB	HBr	HBr	1 130	488	43,2	V	V
Horní Libochová	ZR	VMe	VMe	460	208	45,2	V	V
Horní Myslová	JI	Tel	Tel	364	80	22,0	V	V
Horní Paseka	HB	Sve	LeS	935	69	7,4	V	V
Horní Radslavice	ZR	VMe	VMe	467	91	19,5	V	V
Horní Rápotice	PE	Hum	Hum	399	145	36,4	V	V
Horní Rožínka	ZR	ByP	ByP	203	86	42,4	V	V
Horní Smrčné	TR	Trb	Trb	333	53	15,9	V	V
Horní Újezd	TR	Trb	Trb	716	252	35,2	V	V
Horní Ves	PE	Pel	Pel	924	319	34,5	V	V
Horní Vilémovice	TR	Trb	Trb	976	72	7,4	V	V
Hornice	TR	MBu	MBu	327	74	22,6	V	V
Hořepník	PE	Pel	Pel	1 363	644	47,2	V	V
Hořice	PE	Hum	Hum	685	184	26,9	V	V
Hostětice	JI	Tel	Tel	449	131	29,2	V	V
Hradec	HB	Sve	LeS	567	205	36,2	V	V
Hrotovice	TR	Trb	Hrt	2 123	1 790	84,3	V	V
Hroznaťín	TR	Trb	Trb	391	106	27,1	V	V
Hrutov	JI	Jih	Jih	256	81	31,7	V	V
Hubenov	JI	Jih	Jih	256	131	51,3	V	V
Humpolec	PE	Hum	Hum	5 149	11 161	216,8	M	M
Hurtova Lhota	HB	HBr	HBr	298	221	74,1	V	V
Hvězdoňovice	TR	Trb	Trb	260	86	33,1	V	V
Hybrálec	JI	Jih	Jih	1 050	404	38,5	V	V
Chlístov	TR	Trb	Trb	377	238	63,1	V	V
Chlum	TR	Trb	Trb	692	155	22,4	V	V
Chlumek	ZR	VMe	VMe	657	178	27,1	V	V
Chlumětín	ZR	ZdS	ZdS	665	194	29,2	V	V
Chlum-Korouhvice	ZR	ByP	ByP	402	44	11,0	V	V
Chotěboř	HB	Chb	Chb	5 406	9 906	183,3	M	M
Chotěbudice	TR	MBu	Jem	551	102	18,5	V	V
Chrtníč	HB	HBr	GJe	661	126	19,1	V	V
Chřenovice	HB	Sve	LeS	698	145	20,8	V	V
Chýstovice	PE	Pel	Pel	519	36	6,9	V	V
Chyšná	PE	Pel	Pel	283	102	36,0	V	V
Jabloňov	ZR	VMe	VMe	885	336	38,0	V	V
Jakubov u Moravských Budějovic	TR	MBu	MBu	988	624	63,2	V	V
Jamně	JI	Jih	Pon	1 118	503	45,0	V	V
Jámy	ZR	ZdS	ZdS	1 239	557	44,9	V	V
Jankov	PE	Pel	Pel	169	38	22,6	V	V
Jaroměřice nad Rokýtnou	TR	Trb	JnR	5 136	4 250	82,8	M	M
Jasenice	TR	Nam	Nam	591	211	35,7	V	V

Příloha 2 Přehled obcí v kraji Vysočina se zařazením do městského a venkovského prostoru

pokračování

Název obce / města	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra (ha) k 31.12.2008	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zaldnění (osoby/km ²)	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
							varianta kapitoly:	
							2. krajská	3. ČR
Javorek	ZR	NMo	NMo	390	106	27,2	V	V
Jedlá	HB	Sve	LeS	626	71	11,4	V	V
Jemnice	TR	MBu	Jem	3 243	4 444	137,0	M	M
Jersín	JI	Jih	Pon	597	188	31,5	V	V
Jeřišno	HB	Chb	Chb	1 018	306	30,1	V	V
Jezdovice	JI	Jih	Tst	557	259	46,5	V	V
Ježená	JI	Jih	Jih	447	124	27,8	V	V
Ježov	PE	Hum	Hum	302	66	21,8	V	V
Jihlava	JI	Jih	Jih	8 785	51 143	582,2	M	M
Jihlávka	JI	Jih	Tst	839	229	27,3	V	V
Jilem	HB	Chb	Chb	645	123	19,1	V	V
Jimramov	ZR	NMo	NMo	2 199	1 189	54,1	V	V
Jindřichovice	JI	Tel	Tel	377	87	23,1	V	V
Jinošov	TR	Nam	Nam	506	297	58,7	V	V
Jiratice	TR	MBu	Jem	306	82	26,8	V	V
Jiřice	PE	Hum	Hum	1 357	796	58,7	V	V
Jitkov	HB	Chb	Chb	456	199	43,6	V	V
Jívoví	ZR	VMe	VMe	767	305	39,8	V	V
Kadolec	ZR	VMe	VMe	608	164	27,0	V	V
Kadov	ZR	NMo	NMo	538	128	23,8	V	V
Kalhov	JI	Jih	Jih	486	118	24,3	V	V
Kaliště	PE	Hum	Hum	1 242	337	27,1	V	V
Kaliště	JI	Jih	Tst	879	153	17,4	V	V
Kámen	PE	Pac	Pac	807	267	33,1	V	V
Kámen	HB	HBr	HBr	1 156	367	31,8	V	V
Kamenice	JI	Jih	Jih	3 403	1 794	52,7	V	V
Kamenice nad Lipou	PE	Pel	KaL	3 153	4 111	130,4	M	M
Kamenná	JI	Jih	Pon	633	174	27,5	V	V
Kamenná	TR	Trb	Trb	611	217	35,5	V	V
Kamenná Lhota	HB	Sve	LeS	598	256	42,8	V	V
Karlovy	ZR	ZdS	ZdS	303	71	23,4	V	V
Kdousov	TR	MBu	Jem	225	108	48,1	V	V
Kejžlice	PE	Hum	Hum	1 127	326	28,9	V	V
Kladeruby nad Oslavou	TR	Nam	Nam	1 277	198	15,5	V	V
Klatovec	JI	Tel	Tel	659	59	9,0	V	V
Klokočov	HB	Chb	Chb	222	113	50,9	V	V
Klučov	TR	Trb	Trb	729	158	21,7	V	V
Kněževes	ZR	ZdS	ZdS	771	160	20,8	V	V
Kněžice	JI	Jih	Jih	2 239	1 423	63,6	V	V
Knínice	JI	Tel	Tel	1 066	180	16,9	V	V
Knyk	HB	HBr	HBr	650	373	57,4	V	V
Koberovice	PE	Hum	Hum	728	144	19,8	V	V
Kochánov	HB	HBr	HBr	305	138	45,2	V	V
Kojatice	TR	MBu	MBu	563	326	57,9	V	V
Kojatín	TR	Trb	Trb	448	76	17,0	V	V
Kojčice	PE	Pel	Pel	597	306	51,2	V	V
Kojetice	TR	Trb	Trb	465	451	97,0	V	V

Příloha 2 Přehled obcí v kraji Vysočina se zařazením do městského a venkovského prostoru
pokračování

Název obce / města	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra (ha) k 31.12.2008	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zalidnění (osoby/km ²)	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
							varianta kapitoly:	
							2. krajská	3. ČR
Kojetín	HB	HBr	HBr	800	156	19,5	V	V
Komárovice	TR	MBu	MBu	311	115	37,0	V	V
Komorovice	PE	Hum	Hum	306	177	57,9	V	V
Koněšín	TR	Trb	Trb	1 124	452	40,2	V	V
Koroužné	ZR	ByP	ByP	627	254	40,5	V	V
Kostelec	JI	Jih	Jih	892	898	100,7	V	V
Kostelní Myslová	JI	Tel	Tel	512	61	11,9	V	V
Kostníky	TR	MBu	Jem	1 300	199	15,3	V	V
Košetice	PE	Pel	Pel	1 292	742	57,4	V	V
Kotlasy	ZR	ZdS	ZdS	439	119	27,1	V	V
Kouty	HB	Sve	LeS	372	187	50,3	V	V
Kouty	TR	Trb	Trb	833	377	45,3	V	V
Kozlany	TR	Trb	Trb	312	137	43,9	V	V
Kozlov	HB	Sve	LeS	743	139	18,7	V	V
Kozlov	JI	Jih	Jih	891	452	50,7	V	V
Kozlov	ZR	VMe	VMe	407	210	51,6	V	V
Kožichovice	TR	Trb	Trb	1 065	386	36,3	V	V
Kožlí	HB	Sve	LeS	1 429	734	51,4	V	V
Kraborovice	HB	Chb	Chb	527	100	19,0	V	V
Krahulčí	JI	Tel	Tel	364	679	186,6	V	V
Krahulov	TR	Trb	Trb	488	232	47,5	V	V
Kralice nad Oslavou	TR	Nam	Nam	1 348	872	64,7	V	V
Kramolín	TR	Nam	Nam	496	111	22,4	V	V
Krasíkovice	PE	Pel	Pel	222	118	53,2	V	V
Krásná Hora	HB	HBr	HBr	2 222	527	23,7	V	V
Krásné	ZR	NMo	NMo	853	105	12,3	V	V
Krásněves	ZR	ZdS	ZdS	413	258	62,4	V	V
Krasonice	JI	Tel	Tel	1 181	200	16,9	V	V
Krátká Ves	HB	HBr	HBr	569	146	25,7	V	V
Krhov	TR	Trb	Hrt	662	197	29,8	V	V
Krokočín	TR	Nam	Nam	432	207	47,9	V	V
Krucemburk	HB	Chb	Chb	2 916	1 668	57,2	V	V
Křeč	PE	Pel	KaL	1 040	230	22,1	V	V
Křelovice	PE	Pel	Pel	1 536	342	22,3	V	V
Křešín	PE	Pel	Pel	1 109	146	13,2	V	V
Křídla	ZR	NMo	NMo	454	308	67,9	V	V
Křižánky	ZR	NMo	NMo	1 197	385	32,2	V	V
Křižanov	ZR	VMe	VMe	1 363	1 859	136,4	V	V
Křoví	ZR	VMe	VBi	704	529	75,1	V	V
Kuklík	ZR	NMo	NMo	784	167	21,3	V	V
Kundratice	ZR	VMe	VMe	419	186	44,4	V	V
Kunemil	HB	Sve	Sve	450	111	24,7	V	V
Kuroslepy	TR	Nam	Nam	855	171	20,0	V	V
Květinov	HB	HBr	HBr	708	232	32,8	V	V
Kyjov	HB	HBr	HBr	395	138	34,9	V	V
Kyjov	ZR	ZdS	ZdS	175	47	26,9	V	V
Kynice	HB	Sve	LeS	391	95	24,3	V	V

Příloha 2 Přehled obcí v kraji Vysočina se zařazením do městského a venkovského prostoru

pokračování

Název obce / města	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra (ha) k 31.12.2008	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zaldnění (osoby/km ²)	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
							varianta kapitoly:	
							2. krajská	3. ČR
Lány	HB	Chb	Chb	204	63	30,9	V	V
Lavičky	ZR	VMe	VMe	573	470	82,0	V	V
Láz	TR	MBu	MBu	467	282	60,3	V	V
Ledeč nad Sázavou	HB	Sve	LeS	2 224	5 760	259,0	M	M
Leskovice	PE	Pel	Pel	350	98	28,0	V	V
Lesná	PE	Pac	Pac	442	63	14,3	V	V
Lesná	TR	MBu	MBu	247	100	40,5	V	V
Lesní Jakubov	TR	Nam	Nam	319	82	25,7	V	V
Lesonice	TR	MBu	MBu	893	470	52,6	V	V
Lesůňky	TR	Trb	JnR	348	90	25,8	V	V
Leškovice	HB	HBr	HBr	425	78	18,4	V	V
Leština u Světlé	HB	Sve	Sve	1 819	614	33,8	V	V
Lhánice	TR	Nam	Nam	647	151	23,3	V	V
Lhota-Vlasenice	PE	Pel	KaL	705	91	12,9	V	V
Lhotice	TR	MBu	Jem	280	158	56,4	V	V
Lhotka	JI	Tel	Tel	224	83	37,0	V	V
Lhotka	ZR	ZdS	ZdS	639	157	24,6	V	V
Libice nad Doubravou	HB	Chb	Chb	2 194	856	39,0	V	V
Libkova Voda	PE	Pel	Pel	741	228	30,8	V	V
Lidmaň	PE	Pel	KaL	1 305	274	21,0	V	V
Lípa	HB	HBr	HBr	1 470	1 068	72,7	V	V
Lipnice nad Sázavou	HB	HBr	HBr	1 114	663	59,5	V	V
Lipník	TR	Trb	Trb	514	352	68,5	V	V
Lísek	ZR	ByP	ByP	1 672	368	22,0	V	V
Líšná	ZR	NMo	NMo	574	56	9,8	V	V
Litohoř	TR	MBu	MBu	751	575	76,6	V	V
Litohošť	PE	Pel	Pel	350	63	18,0	V	V
Litovany	TR	Trb	Hrt	665	140	21,1	V	V
Lomy	TR	MBu	Jem	878	135	15,4	V	V
Loukovice	TR	Trb	Trb	348	114	32,8	V	V
Lovčovice	TR	MBu	Jem	390	59	15,1	V	V
Lučice	HB	HBr	HBr	851	613	72,0	V	V
Luka nad Jihlavou	JI	Jih	Jih	1 569	2 659	169,4	M	M
Lukavec	PE	Pac	Pac	2 148	1 091	50,8	V	V
Lukov	TR	MBu	MBu	870	370	42,5	V	V
Malá Losenice	ZR	ZdS	ZdS	765	275	36,0	V	V
Malčín	HB	Sve	Sve	1 273	191	15,0	V	V
Maleč	HB	Chb	Chb	1 210	700	57,9	V	V
Malý Beranov	JI	Jih	Jih	100	561	558,9	V	V
Markvartice	JI	Tel	Tel	641	208	32,4	V	V
Markvartice	TR	Trb	Trb	320	246	76,8	V	V
Martinice	ZR	VMe	VMe	604	439	72,7	V	V
Martinice u Onšova	PE	Pel	Pel	469	48	10,2	V	V
Martínkov	TR	MBu	MBu	1 005	267	26,6	V	V
Mastník	TR	Trb	Trb	529	244	46,1	V	V
Matějov	ZR	ZdS	ZdS	982	218	22,2	V	V
Menhartice	TR	MBu	Jem	474	148	31,2	V	V

Příloha 2 Přehled obcí v kraji Vysočina se zařazením do městského a venkovského prostoru

pokračování

Název obce / města	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra (ha) k 31.12.2008	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zaldnění (osoby/km ²)	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
							varianta kapitoly:	
							2. krajská	3. ČR
Měřín	ZR	VMe	VMe	1 787	1 969	110,2	V	V
Měšín	JI	Jih	Jih	708	201	28,4	V	V
Mezilesí	PE	Pac	Pac	698	128	18,4	V	V
Meziříčko	ZR	VMe	VMe	885	181	20,5	V	V
Meziříčko	TR	MBu	MBu	498	98	19,7	V	V
Mezná	PE	Pel	Pel	824	121	14,7	V	V
Michalovice	HB	HBr	HBr	409	126	30,8	V	V
Mikulovice	TR	Trb	Trb	419	213	50,9	V	V
Milasín	ZR	ByP	ByP	218	53	24,3	V	V
Milešín	ZR	VMe	VBi	293	85	29,1	V	V
Milíčov	JI	Jih	Jih	653	125	19,1	V	V
Mirošov	JI	Jih	Jih	413	179	43,3	V	V
Mirošov	ZR	NMo	NMo	685	142	20,7	V	V
Mladé Bříště	PE	Hum	Hum	533	232	43,5	V	V
Mladoňovice	TR	MBu	Jem	1 001	390	39,0	V	V
Mnich	PE	Pel	KaL	1 968	385	19,6	V	V
Modlíkov	HB	HBr	Prs	509	158	31,0	V	V
Mohelno	TR	Nam	Nam	1 750	1 388	79,3	V	V
Moravec	ZR	VMe	VMe	551	568	103,1	V	V
Moravecké Pavlovice	ZR	ByP	ByP	482	49	10,2	V	V
Moraveč	PE	Pel	Pel	901	213	23,6	V	V
Moravské Budějovice	TR	MBu	MBu	3 714	7 853	211,5	M	M
Mrákotín	JI	Tel	Tel	1 828	928	50,8	V	V
Mysletice	JI	Tel	Tel	292	119	40,8	V	V
Mysletín	PE	Hum	Hum	414	113	27,3	V	V
Mysliboř	JI	Tel	Tel	737	218	29,6	V	V
Myslibořice	TR	Trb	JnR	1 123	716	63,8	V	V
Nadějov	JI	Jih	Pon	618	207	33,5	V	V
Naloučany	TR	Nam	Nam	542	164	30,3	V	V
Náměšť nad Oslavou	TR	Nam	Nam	1 862	5 099	273,8	M	M
Nárameč	TR	Trb	Trb	786	351	44,7	V	V
Nejepín	HB	Chb	Chb	379	59	15,6	V	V
Netín	ZR	VMe	VMe	779	314	40,3	V	V
Nevcehle	JI	Tel	Tel	783	231	29,5	V	V
Nimpšov	TR	MBu	MBu	98	64	65,2	V	V
Nížkov	ZR	ZdS	ZdS	1 832	927	50,6	V	V
Nová Buková	PE	Pel	Pel	516	93	18,0	V	V
Nová Cerekev	PE	Pel	Pel	3 519	1 083	30,8	V	V
Nová Říše	JI	Tel	Tel	785	875	111,5	V	V
Nová Ves	TR	Trb	Trb	435	199	45,7	V	V
Nová Ves	ZR	VMe	VBi	415	166	40,0	V	V
Nová Ves u Chotěboře	HB	Chb	Chb	1 242	591	47,6	V	V
Nová Ves u Leštiny	HB	HBr	GJe	513	106	20,7	V	V
Nová Ves u Nového Města na Moravě	ZR	NMo	NMo	633	613	96,8	V	V
Nová Ves u Světlé	HB	Sve	Sve	759	464	61,1	V	V
Nové Dvory	ZR	ZdS	ZdS	552	300	54,3	V	V
Nové Město na Moravě	ZR	NMo	NMo	6 113	10 708	175,2	M	M

Příloha 2 Přehled obcí v kraji Vysočina se zařazením do městského a venkovského prostoru

pokračování

Název obce / města	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra (ha) k 31.12.2008	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zaldnění (osoby/km ²)	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
							varianta kapitoly:	
							2. krajská	3. ČR
Nové Sady	ZR	VMe	VBi	365	186	50,9	V	V
Nové Syrovice	TR	MBu	MBu	2 162	983	45,5	V	V
Nové Veselí	ZR	ZdS	ZdS	951	1 248	131,2	V	V
Nový Jimramov	ZR	NMo	NMo	424	65	15,3	V	V
Nový Rychnov	PE	Pel	Pel	3 102	952	30,7	V	V
Nový Telečkov	TR	Trb	Trb	368	100	27,2	V	V
Nyklovice	ZR	ByP	ByP	333	169	50,7	V	V
Obrataň	PE	Pac	Pac	3 208	858	26,8	V	V
Obyčtov	ZR	ZdS	ZdS	776	388	50,0	V	V
Ocmanice	TR	Nam	Nam	706	326	46,2	V	V
Odunec	TR	Trb	Hrt	600	91	15,2	V	V
Okarec	TR	Nam	Nam	432	132	30,5	V	V
Okrouhlice	HB	HBr	HBr	1 858	1 240	66,7	V	V
Okrouhlička	HB	HBr	HBr	685	211	30,8	V	V
Okřešice	TR	Trb	Trb	582	176	30,3	V	V
Okříšky	TR	Trb	Trb	657	2 047	311,4	M	M
Olešenka	HB	HBr	Prs	685	180	26,3	V	V
Olešná	PE	Pel	Pel	1 274	539	42,3	V	V
Olešná	HB	HBr	HBr	677	307	45,4	V	V
Olišany	JI	Tel	Tel	730	61	8,4	V	V
Oliší	JI	Tel	Tel	361	56	15,5	V	V
Ondřejev	PE	Pel	Pel	456	137	30,0	V	V
Onšov	PE	Pel	Pel	999	246	24,6	V	V
Opatov	JI	Jih	Jih	675	192	28,4	V	V
Opatov	TR	Trb	Trb	1 901	755	39,7	V	V
Oponešice	TR	MBu	Jem	517	189	36,5	V	V
Ořechov	JI	Tel	Tel	290	72	24,9	V	V
Ořechov	ZR	VMe	VMe	534	327	61,3	V	V
Oslavice	ZR	VMe	VMe	637	638	100,1	V	V
Oslavička	ZR	VMe	VMe	419	92	21,9	V	V
Osová Bítýška	ZR	VMe	VBi	1 030	859	83,4	V	V
Osové	ZR	VMe	VMe	325	53	16,3	V	V
Ostašov	TR	Trb	Trb	213	127	59,5	V	V
Ostrov	HB	Sve	LeS	253	134	53,0	V	V
Ostrov nad Oslavou	ZR	ZdS	ZdS	933	940	100,7	V	V
Otín	JI	Jih	Jih	717	78	10,9	V	V
Otín	ZR	VMe	VMe	555	341	61,5	V	V
Oudoleň	HB	Chb	Chb	647	343	53,0	V	V
Ovesná Lhota	HB	Sve	Sve	560	193	34,5	V	V
Pacov	PE	Pac	Pac	3 585	5 078	141,6	M	M
Pálovice	TR	MBu	Jem	592	161	27,2	V	V
Panenská Rozsíčka	JI	Jih	Tst	441	149	33,8	V	V
Panské Dubenky	JI	Tel	Tel	341	132	38,7	V	V
Pavlínov	ZR	VMe	VMe	753	245	32,5	V	V
Pavlov	PE	Pel	Pel	174	130	74,6	V	V
Pavlov	HB	Sve	LeS	495	119	24,0	V	V
Pavlov	JI	Jih	Tst	1 335	413	30,9	V	V

Příloha 2 Přehled obcí v kraji Vysočina se zařazením do městského a venkovského prostoru

pokračování

Název obce / města	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra (ha) k 31.12.2008	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zaldnění (osoby/km ²)	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
							varianta kapitoly:	
							2. krajská	3. ČR
Pavlov	ZR	ZdS	ZdS	1 163	332	28,5	V	V
Pelhřimov	PE	Pel	Pel	9 527	16 741	175,7	M	M
Petráveč	ZR	VMe	VMe	368	171	46,4	V	V
Petrovice	TR	Trb	Trb	619	433	70,0	V	V
Petrůvky	TR	Trb	Trb	387	85	22,0	V	V
Pikárec	ZR	VMe	VMe	846	319	37,7	V	V
Písečné	ZR	ByP	ByP	658	202	30,7	V	V
Píšť	PE	Hum	Hum	566	72	12,7	V	V
Plandry	JI	Jih	Jih	183	178	97,5	V	V
Počátky	PE	Pel	Poc	3 084	2 676	86,8	V	V
Počátky	ZR	ZdS	ZdS	602	213	35,4	V	V
Poděšín	ZR	ZdS	ZdS	689	250	36,3	V	V
Podmoklany	HB	Chb	Chb	422	126	29,9	V	V
Podmoky	HB	HBr	GJe	970	93	9,6	V	V
Podolí	ZR	NMo	NMo	251	88	35,1	V	V
Pohled	HB	HBr	HBr	1 068	766	71,7	V	V
Pohled	HB	Sve	Sve	435	80	18,4	V	V
Pokojev	ZR	ZdS	ZdS	329	163	49,5	V	V
Pokojovice	TR	Trb	Trb	179	84	47,0	V	V
Polesí	PE	Pel	Poc	470	81	17,3	V	V
Police	TR	MBu	Jem	595	380	63,9	V	V
Polná	JI	Jih	Pon	3 776	5 236	138,7	M	M
Polnička	ZR	ZdS	ZdS	1 984	748	37,7	V	V
Popůvky	TR	Nam	Nam	574	86	15,0	V	V
Pošná	PE	Pac	Pac	1 331	232	17,4	V	V
Pozdatín	TR	Trb	Trb	572	179	31,3	V	V
Proseč	PE	Hum	Hum	383	65	17,0	V	V
Proseč pod Křemešníkem	PE	Pel	Pel	533	86	16,1	V	V
Prosetín	ZR	ByP	ByP	1 576	399	25,3	V	V
Prosička	HB	Sve	LeS	551	117	21,2	V	V
Přeckov	TR	Trb	Trb	461	78	16,9	V	V
Předín	TR	Trb	Trb	1 512	711	47,0	V	V
Přešovice	TR	Trb	Hrt	676	144	21,3	V	V
Přibyslav	HB	HBr	Prs	3 531	4 018	113,8	M	M
Přibyslavice	TR	Trb	Trb	614	778	126,7	V	V
Příseka	HB	Sve	Sve	321	364	113,5	V	V
Příštpo	TR	Trb	JnR	1 442	280	19,4	V	V
Pucov	TR	Nam	Nam	491	109	22,2	V	V
Puklice	JI	Jih	Jih	1 093	770	70,5	V	V
Putimov	PE	Pel	Pel	321	258	80,3	V	V
Pyšel	TR	Trb	Trb	1 177	450	38,2	V	V
Rácovice	TR	MBu	Jem	721	109	15,1	V	V
Račice	TR	Trb	Hrt	361	76	21,1	V	V
Račice	ZR	NMo	NMo	268	46	17,2	V	V
Račín	ZR	ZdS	ZdS	796	94	11,8	V	V
Radenice	ZR	VMe	VMe	674	148	22,0	V	V
Radešín	ZR	NMo	NMo	375	109	29,1	V	V

Příloha 2 Přehled obcí v kraji Vysočina se zařazením do městského a venkovského prostoru
pokračování

Název obce / města	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra (ha) k 31.12.2008	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zalidnění (osoby/km ²)	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
							varianta kapitoly:	
							2. krajská	3. ČR
Radešinská Svratka	ZR	NMo	NMo	699	597	85,4	V	V
Radkov	ZR	ByP	ByP	396	169	42,7	V	V
Radkov	JI	Tel	Tel	629	231	36,7	V	V
Radkovice u Budče	TR	MBu	MBu	531	154	29,0	V	V
Radkovice u Hrotovic	TR	Trb	Hrt	1 528	337	22,1	V	V
Radňoves	ZR	VMe	VBi	273	104	38,1	V	V
Radňovice	ZR	NMo	NMo	387	318	82,2	V	V
Radonín	TR	Trb	Trb	398	73	18,3	V	V
Radostín	HB	HBr	HBr	434	159	36,7	V	V
Radostín	ZR	ZdS	ZdS	1 068	149	14,0	V	V
Radostín nad Oslavou	ZR	ZdS	ZdS	1 548	903	58,3	V	V
Radošov	TR	Trb	Trb	640	169	26,4	V	V
Radotice	TR	MBu	Jem	482	135	28,0	V	V
Rančířov	JI	Jih	Jih	646	338	52,3	V	V
Rantířov	JI	Jih	Jih	274	463	169,0	V	V
Rapotice	TR	Nam	Nam	414	493	119,1	V	V
Rodinov	PE	Pel	KaL	608	211	34,7	V	V
Rodkov	ZR	ByP	ByP	321	98	30,5	V	V
Rohozná	JI	Jih	Jih	1 142	376	32,9	V	V
Rohy	TR	Trb	Trb	640	120	18,8	V	V
Rokytnice nad Rokytnou	TR	Trb	Trb	808	869	107,6	V	V
Rosička	ZR	ZdS	ZdS	270	45	16,7	V	V
Rouchovany	TR	Trb	Hrt	2 477	1 149	46,4	V	V
Rousměrov	ZR	VMe	VMe	543	118	21,7	V	V
Rovečné	ZR	ByP	ByP	1 174	641	54,6	V	V
Rovná	PE	Pel	Pel	431	63	14,6	V	V
Rozseč	JI	Tel	Tel	830	184	22,2	V	V
Rozseč	ZR	VMe	VBi	202	111	55,0	V	V
Rozsochatec	HB	HBr	HBr	924	517	56,0	V	V
Rozsochy	ZR	ByP	ByP	1 565	709	45,3	V	V
Rožná	ZR	ByP	ByP	1 287	762	59,2	V	V
Ruda	ZR	VMe	VMe	1 303	339	26,0	V	V
Rudíkov	TR	Trb	Trb	707	649	91,8	V	V
Rudolec	ZR	ZdS	ZdS	937	208	22,2	V	V
Rušínov	HB	Chb	Chb	757	163	21,5	V	V
Růžená	JI	Jih	Tst	550	317	57,7	V	V
Rybné	JI	Jih	Pon	548	102	18,6	V	V
Rybníček	HB	HBr	HBr	362	58	16,0	V	V
Rynárec	PE	Pel	Pel	598	601	100,6	V	V
Řásná	JI	Tel	Tel	1 352	203	15,0	V	V
Řečice	PE	Hum	Hum	775	137	17,7	V	V
Řečice	ZR	NMo	NMo	847	475	56,1	V	V
Řídelov	JI	Tel	Tel	653	84	12,9	V	V
Římov	TR	Trb	Trb	916	410	44,8	V	V
Salačova Lhota	PE	Pac	Pac	597	125	21,0	V	V
Samšín	PE	Pac	Pac	716	174	24,3	V	V
Sázava	ZR	ZdS	ZdS	756	603	79,8	V	V

Příloha 2 Přehled obcí v kraji Vysočina se zařazením do městského a venkovského prostoru
pokračování

Název obce / města	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra (ha) k 31.12.2008	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zaldnění (osoby/km ²)	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
							varianta kapitoly:	
							2. krajská	3. ČR
Sázavka	HB	Sve	Sve	1 101	300	27,2	V	V
Sazomín	ZR	ZdS	ZdS	529	220	41,6	V	V
Sedlatice	JI	Tel	Tel	341	60	17,6	V	V
Sedlec	TR	Nam	Nam	943	238	25,3	V	V
Sedlejev	JI	Tel	Tel	749	264	35,3	V	V
Sedletín	HB	Chb	Chb	727	287	39,5	V	V
Sedlice	PE	Hum	Hum	551	140	25,4	V	V
Sejřek	ZR	ByP	ByP	751	160	21,3	V	V
Senožaty	PE	Hum	Hum	1 818	695	38,2	V	V
Sirákov	ZR	ZdS	ZdS	699	251	35,9	V	V
Sklené	ZR	ZdS	ZdS	845	102	12,1	V	V
Sklené nad Oslavou	ZR	VMe	VMe	650	229	35,3	V	V
Skorkov	HB	HBr	HBr	620	78	12,6	V	V
Skorotice	ZR	ByP	ByP	709	138	19,5	V	V
Skryje	HB	HBr	GJe	417	184	44,1	V	V
Skřínáfov	ZR	VMe	VBi	899	137	15,3	V	V
Skuhrov	HB	HBr	HBr	499	246	49,3	V	V
Slavětice	TR	Trb	Hrt	949	241	25,4	V	V
Slavětín	HB	Chb	Chb	219	104	47,5	V	V
Slavičky	TR	Trb	Trb	905	221	24,4	V	V
Slavíkov	HB	Chb	Chb	1 274	335	26,3	V	V
Slavíkovice	TR	MBu	Jem	546	218	39,9	V	V
Slavnič	HB	HBr	HBr	214	47	22,0	V	V
Sloupno	HB	Chb	Chb	186	45	24,2	V	V
Služátky	HB	Sve	Sve	308	158	51,4	V	V
Smrčná	JI	Jih	Jih	1 237	322	26,0	V	V
Smrk	TR	Trb	Trb	680	242	35,6	V	V
Sněžné	ZR	NMo	NMo	2 345	738	31,5	V	V
Sobířov	HB	Chb	Chb	604	691	114,3	V	V
Spělkov	ZR	NMo	NMo	258	48	18,6	V	V
Stáj	JI	Jih	Pon	593	176	29,7	V	V
Stará Říše	JI	Tel	Tel	1 778	678	38,1	V	V
Staré Bříště	PE	Hum	Hum	531	42	7,9	V	V
Stařeč	TR	Trb	Trb	1 538	1 662	108,0	V	V
Stojčín	PE	Pel	Poc	387	117	30,2	V	V
Stonařov	JI	Jih	Jih	1 356	1 032	76,1	V	V
Strachoňovice	JI	Tel	Tel	434	87	20,1	V	V
Strachujov	ZR	ByP	ByP	289	149	51,5	V	V
Stránecká Zhoř	ZR	VMe	VMe	1 192	593	49,8	V	V
Strážek	ZR	ByP	ByP	2 300	908	39,5	V	V
Stropešín	TR	Trb	Hrt	690	112	16,2	V	V
Stříbrné Hory	HB	HBr	Prs	373	223	59,7	V	V
Střítež	PE	Pel	Pel	1 277	98	7,7	V	V
Střítež	ZR	ByP	ByP	583	97	16,6	V	V
Střítež	TR	Trb	Trb	758	498	65,7	V	V
Střítež	JI	Jih	Jih	746	351	47,0	V	V

Příloha 2 Přehled obcí v kraji Vysočina se zařazením do městského a venkovského prostoru

pokračování

Název obce / města	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra (ha) k 31.12.2008	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zaldnění (osoby/km ²)	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
							varianta kapitoly:	
							2. krajská	3. ČR
Střítež pod Křemešníkem	PE	Pel	Pel	375	49	13,1	V	V
Studenec	TR	Nam	Nam	1 262	535	42,4	V	V
Studnice	TR	Trb	Trb	390	152	39,0	V	V
Sudice	TR	Nam	Nam	613	340	55,5	V	V
Suchá	JI	Jih	Jih	1 149	266	23,2	V	V
Sulkovec	ZR	ByP	ByP	854	197	23,1	V	V
Svatoslav	TR	Trb	Trb	1 929	240	12,4	V	V
Svépravice	PE	Pel	Pel	515	116	22,5	V	V
Světlá nad Sázavou	HB	Sve	Sve	4 208	6 957	165,3	M	M
Světnov	ZR	ZdS	ZdS	1 100	425	38,7	V	V
Sviny	ZR	VMe	VMe	371	104	28,1	V	V
Svojkovice	JI	Tel	Tel	306	60	19,6	V	V
Svratka	ZR	ZdS	ZdS	1 451	1 475	101,7	V	V
Syrov	PE	Hum	Hum	469	55	11,7	V	V
Šebkovice	TR	Trb	JnR	1 073	467	43,5	V	V
Šimanov	JI	Jih	Jih	623	180	28,9	V	V
Škrdlovice	ZR	ZdS	ZdS	574	607	105,7	V	V
Šlapanov	HB	HBr	HBr	1 598	785	49,1	V	V
Štěměchy	TR	Trb	Trb	994	301	30,3	V	V
Štěpánov nad Svratkou	ZR	ByP	ByP	1 089	707	64,9	V	V
Štěpkov	TR	MBu	MBu	393	106	27,0	V	V
Štoky	HB	HBr	HBr	3 969	1 661	41,9	V	V
Švábov	JI	Jih	Tst	500	74	14,8	V	V
Tasov	ZR	VMe	VMe	1 372	602	43,9	V	V
Těchobuz	PE	Pac	Pac	722	116	16,1	V	V
Teič	JI	Tel	Tel	2 486	5 714	229,8	M	M
Těmice	PE	Pel	KaL	2 859	413	14,5	V	V
Tis	HB	HBr	HBr	1 410	361	25,6	V	V
Trnava	TR	Trb	Trb	1 237	600	48,5	V	V
Trpišovice	HB	Sve	Sve	699	157	22,5	V	V
Třebelovice	TR	MBu	Jem	1 140	449	39,4	V	V
Třebenice	TR	Trb	Hrt	1 167	446	38,2	V	V
Třebíč	TR	Trb	Trb	5 760	38 362	666,1	M	M
Třesov	TR	Nam	Nam	431	84	19,5	V	V
Třešť	JI	Jih	Tst	4 696	5 897	125,6	M	M
Třeštice	JI	Jih	Tst	702	116	16,5	V	V
Tři Studně	ZR	NMo	NMo	443	98	22,1	V	V
Ubušínek	ZR	ByP	ByP	277	93	33,5	V	V
Uhelná Příbram	HB	Chb	Chb	2 181	534	24,5	V	V
Úhořilka	HB	HBr	HBr	253	44	17,4	V	V
Uhřínov	ZR	VMe	VMe	622	272	43,7	V	V
Ujčov	ZR	ByP	ByP	1 199	495	41,3	V	V
Újezd	ZR	ZdS	ZdS	868	225	25,9	V	V
Unčín	ZR	ByP	ByP	383	199	52,0	V	V
Urbanov	JI	Tel	Tel	337	132	39,1	V	V
Úsobí	HB	HBr	HBr	1 298	708	54,6	V	V

Příloha 2 Přehled obcí v kraji Vysočina se zařazením do městského a venkovského prostoru

pokračování

Název obce / města	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra (ha) k 31.12.2008	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zaldnění (osoby/km ²)	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
							varianta kapitoly:	
							2. krajská	3. ČR
Střítež pod Křemešníkem	PE	Pel	Pel	375	49	13,1	V	V
Studenec	TR	Nam	Nam	1 262	535	42,4	V	V
Studnice	TR	Trb	Trb	390	152	39,0	V	V
Sudice	TR	Nam	Nam	613	340	55,5	V	V
Suchá	JI	Jih	Jih	1 149	266	23,2	V	V
Sulkovec	ZR	ByP	ByP	854	197	23,1	V	V
Svatoslav	TR	Trb	Trb	1 929	240	12,4	V	V
Svépravice	PE	Pel	Pel	515	116	22,5	V	V
Světlá nad Sázavou	HB	Sve	Sve	4 208	6 957	165,3	M	M
Světnov	ZR	ZdS	ZdS	1 100	425	38,7	V	V
Sviny	ZR	VMe	VMe	371	104	28,1	V	V
Svojkovice	JI	Tel	Tel	306	60	19,6	V	V
Svratka	ZR	ZdS	ZdS	1 451	1 475	101,7	V	V
Syrov	PE	Hum	Hum	469	55	11,7	V	V
Šebkovice	TR	Trb	JnR	1 073	467	43,5	V	V
Šimanov	JI	Jih	Jih	623	180	28,9	V	V
Škrdlovice	ZR	ZdS	ZdS	574	607	105,7	V	V
Šlapanov	HB	HBr	HBr	1 598	785	49,1	V	V
Štěměchy	TR	Trb	Trb	994	301	30,3	V	V
Štěpánov nad Svratkou	ZR	ByP	ByP	1 089	707	64,9	V	V
Štěpkov	TR	MBu	MBu	393	106	27,0	V	V
Štoky	HB	HBr	HBr	3 969	1 661	41,9	V	V
Švábov	JI	Jih	Tst	500	74	14,8	V	V
Tasov	ZR	VMe	VMe	1 372	602	43,9	V	V
Těchobuz	PE	Pac	Pac	722	116	16,1	V	V
Telč	JI	Tel	Tel	2 486	5 714	229,8	M	M
Těmice	PE	Pel	KaL	2 859	413	14,5	V	V
Tis	HB	HBr	HBr	1 410	361	25,6	V	V
Trnava	TR	Trb	Trb	1 237	600	48,5	V	V
Trpišovice	HB	Sve	Sve	699	157	22,5	V	V
Třebelovice	TR	MBu	Jem	1 140	449	39,4	V	V
Třebenice	TR	Trb	Hrt	1 167	446	38,2	V	V
Třebíč	TR	Trb	Trb	5 760	38 362	666,1	M	M
Třesov	TR	Nam	Nam	431	84	19,5	V	V
Třešť	JI	Jih	Tst	4 696	5 897	125,6	M	M
Třeštice	JI	Jih	Tst	702	116	16,5	V	V
Tři Studně	ZR	NMo	NMo	443	98	22,1	V	V
Ubušínek	ZR	ByP	ByP	277	93	33,5	V	V
Uhelná Příbram	HB	Chb	Chb	2 181	534	24,5	V	V
Úhořilka	HB	HBr	HBr	253	44	17,4	V	V
Uhřínov	ZR	VMe	VMe	622	272	43,7	V	V
Ujčov	ZR	ByP	ByP	1 199	495	41,3	V	V
Újezd	ZR	ZdS	ZdS	868	225	25,9	V	V
Unčín	ZR	ByP	ByP	383	199	52,0	V	V
Urbanov	JI	Tel	Tel	337	132	39,1	V	V
Úsobí	HB	HBr	HBr	1 298	708	54,6	V	V

Příloha 2 Přehled obcí v kraji Vysočina se zařazením do městského a venkovského prostoru
pokračování

Název obce / města	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra (ha) k 31.12.2008	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zaldnění (osoby/km ²)	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
							varianta kapitoly:	
							2. krajská	3. ČR
Ústí	JI	Jih	Jih	914	222	24,3	V	V
Ústrašín	PE	Pel	Pel	703	216	30,8	V	V
Útěchovice	PE	Pel	Pel	624	67	10,7	V	V
Útěchovice pod Stražištěm	PE	Pac	Pac	417	119	28,5	V	V
Útěchovičky	PE	Pel	Pel	406	70	17,3	V	V
Valdíkovo	TR	Trb	Trb	583	99	17,0	V	V
Valeč	TR	Trb	Hrt	1 071	678	63,3	V	V
Vanov	JI	Tel	Tel	427	90	21,1	V	V
Vanůvek	JI	Tel	Tel	256	28	11,0	V	V
Vápovice	JI	Tel	Tel	199	47	23,6	V	V
Vatín	ZR	ZdS	ZdS	486	329	67,8	V	V
Včelnička	PE	Pel	KaL	395	186	47,1	V	V
Věcov	ZR	NMo	NMo	1 854	677	36,5	V	V
Věchnov	ZR	ByP	ByP	681	335	49,2	V	V
Velká Bíteš	ZR	VMe	VBi	4 732	4 993	105,5	M	M
Velká Chyška	PE	Pac	Pac	814	282	34,7	V	V
Velká Losenice	ZR	ZdS	ZdS	1 490	1 129	75,8	V	V
Velké Janovice	ZR	ByP	ByP	346	128	37,0	V	V
Velké Meziříčí	ZR	VMe	VMe	4 065	11 837	291,2	M	M
Velké Tresné	ZR	ByP	ByP	277	118	42,5	V	V
Velký Beranov	JI	Jih	Jih	1 016	1 300	127,9	V	V
Velký Rybník	PE	Pel	Pel	628	162	25,8	V	V
Vepřikov	HB	Chb	Chb	1 140	353	31,0	V	V
Vepřová	ZR	ZdS	ZdS	1 043	426	40,8	V	V
Veselá	PE	Pel	Poc	869	226	26,0	V	V
Veselý Žďár	HB	HBr	HBr	870	538	61,8	V	V
Věstín	ZR	ByP	ByP	913	163	17,9	V	V
Větrný Jeníkov	JI	Jih	Jih	1 222	603	49,3	V	V
Věž	HB	HBr	HBr	1 444	823	57,0	V	V
Věžná	PE	Pac	Pac	540	130	24,1	V	V
Věžná	ZR	ByP	ByP	867	198	22,8	V	V
Věžnice	HB	Jih	Pon	1 387	402	29,0	V	V
Věžnice	JI	Jih	Pon	488	146	29,9	V	V
Věžnička	JI	Jih	Pon	452	124	27,5	V	V
Vícenice	TR	MBu	MBu	448	189	42,2	V	V
Vícenice u Náměště nad Oslavou	TR	Nam	Nam	595	383	64,3	V	V
Vídeň	ZR	VMe	VMe	784	404	51,6	V	V
Vidonín	ZR	VMe	VBi	325	171	52,5	V	V
Vílanec	JI	Jih	Jih	1 358	317	23,4	V	V
Vilémov	HB	Chb	Chb	2 455	983	40,0	V	V
Vilémovice	HB	Sve	LeS	385	210	54,6	V	V
Vír	ZR	ByP	ByP	532	732	137,7	V	V
Víska	HB	Chb	Chb	385	174	45,1	V	V
Vladislav	TR	Trb	Trb	1 850	1 189	64,3	V	V
Vlachovice	ZR	NMo	NMo	362	112	30,9	V	V

Příloha 2 Přehled obcí v kraji Vysočina se zařazením do městského a venkovského prostoru
pokračování

Název obce / města	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra (ha) k 31.12.2008	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zalidnění (osoby/km ²)	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
							varianta kapitoly:	
							2. krajská	3. ČR
Vlčatín	TR	Trb	Trb	478	149	31,2	V	V
Vlkanov	HB	Sve	Sve	272	49	18,0	V	V
Vlkov	ZR	VMe	VBi	570	266	46,7	V	V
Vojnův Městec	ZR	ZdS	ZdS	1 650	737	44,7	V	V
Vojslavice	PE	Hum	Hum	483	90	18,6	V	V
Vokov	PE	Pel	Pel	266	84	31,6	V	V
Volevčice	JI	Tel	Tel	332	45	13,6	V	V
Výčapy	TR	Trb	Trb	1 334	871	65,3	V	V
Vyklantice	PE	Pac	Pac	681	177	26,0	V	V
Vyskytná	PE	Pel	Pel	1 469	683	46,5	V	V
Vyskytná nad Jihlavou	JI	Jih	Jih	2 120	769	36,3	V	V
Vysoká	HB	HBr	HBr	806	171	21,2	V	V
Vysoká Lhota	PE	Pac	Pac	310	22	7,1	V	V
Vysoké	ZR	ZdS	ZdS	652	126	19,3	V	V
Vysoké Studnice	JI	Jih	Jih	665	377	56,7	V	V
Vystrčenovice	JI	Tel	Tel	326	102	31,3	V	V
Vystrkov	PE	Hum	Hum	225	234	104,2	V	V
Záblatí	ZR	VMe	VBi	415	168	40,5	V	V
Záborná	JI	Jih	Pon	646	212	32,8	V	V
Zadní Vydří	JI	Tel	Tel	384	55	14,3	V	V
Zadní Zhořec	ZR	VMe	VMe	414	142	34,3	V	V
Zahrádka	TR	Nam	Nam	718	131	18,3	V	V
Zachotín	PE	Pel	Pel	1 004	242	24,1	V	V
Zajíčkov	PE	Pel	Pel	454	220	48,5	V	V
Zárubice	TR	Trb	Hrt	552	120	21,8	V	V
Zašovice	TR	Trb	Trb	341	115	33,8	V	V
Zbilidy	JI	Jih	Jih	1 043	187	17,9	V	V
Zbinohy	JI	Jih	Jih	397	67	16,9	V	V
Zdeňkov	JI	Tel	Tel	400	72	18,0	V	V
Zhoř	JI	Jih	Pon	583	423	72,5	V	V
Zhořec	PE	Pac	Pac	583	128	22,0	V	V
Zlátenka	PE	Pac	Pac	238	53	22,3	V	V
Znětínek	ZR	ZdS	ZdS	430	206	47,9	V	V
Zubří	ZR	NMo	NMo	846	415	49,1	V	V
Zvěrkovice	TR	MBu	MBu	823	227	27,6	V	V
Zvěstovice	HB	HBr	GJe	301	65	21,6	V	V
Zvole	ZR	ByP	ByP	1 704	643	37,7	V	V
Zvolenovice	JI	Tel	Tel	407	78	19,2	V	V

dokončení

Název obce / města	Okres	SO ORP	SO POÚ	Výměra (ha) k 31.12.2008	Počet obyvatel k 31.12.2008	Hustota zalidnění (osoby/km ²)	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
							varianta kapitoly:	
							2. krajská	3. ČR
Žatec	JI	Tel	Tel	316	119	37,6	V	V
Ždánice	ZR	ByP	ByP	442	181	40,9	V	V
Žďár nad Sázavou	ZR	ZdS	ZdS	3 706	23 478	633,5	M	M
Ždírec	HB	HBr	HBr	251	109	43,4	V	V
Ždírec	JI	Jih	Pon	1 036	371	35,8	V	V
Ždírec nad Doubravou	HB	Chb	Chb	2 674	3 184	119,1	V	V
Želetava	TR	MBu	MBu	2 756	1 571	57,0	V	V
Želiv	PE	Hum	Hum	2 605	1 081	41,5	V	V
Žirov	PE	Pel	Pel	282	70	24,8	V	V
Žirovnice	PE	Pel	Poc	4 440	3 102	69,9	M	M
Žižkovo Pole	HB	HBr	Prs	1 433	354	24,7	V	V

Pozn. Tučným písmem jsou zvýrazněny obce se statutem města platným k 31. 12. 2008

Příloha 3 Zkratky názvů správních obvodů obcí s rozšířenou působností a pověřených obecních úřadů kraje Vysočina

Název správního obvodu obecního úřadu s rozšířenou působností	Zkratka
Bystřice nad Pernštejnem	ByP
Havlíčkův Brod	HBr
Humpolec	Hum
Chotěboř	Chb
Jihlava	Jih
Moravské Budějovice	MBu
Náměšť nad Oslavou	Nam
Nové Město na Moravě	NMo
Pacov	Pac
Pelhřimov	Pel
Světlá nad Sázavou	Sve
Telč	Tel
Třebíč	Trb
Velké Meziříčí	VMe
Žďár nad Sázavou	ZdS

Název správního obvodu pověřeného obecního úřadu	Zkratka
Bystřice nad Pernštejnem	ByP
Golčův Jeníkov	GJe
Havlíčkův Brod	HBr
Hrotovice	Hrt
Humpolec	Hum
Chotěboř	Chb
Jaroměřice nad Rokýtnou	JnR
Jemnice	Jem
Jihlava	Jih
Kamenice nad Lipou	KaL
Ledeč nad Sázavou	LeS
Moravské Budějovice	MBu
Náměšť nad Oslavou	Nam
Nové Město na Moravě	NMo
Pacov	Pac
Pelhřimov	Pel
Počátky	Poc
Polná	Pon
Přibyslav	Prs
Světlá nad Sázavou	Sve
Telč	Tel
Třebíč	Trb
Třešť	Tst
Velká Bíteš	VBi
Velké Meziříčí	VMe
Žďár nad Sázavou	ZdS

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A INFORMAČNÍCH ZDROJŮ

- [1] Rozvoj venkova v kraji Vysočina v letech 2000 až 2006 (podklady pro diskusi o vymezení venkova). ČSÚ, Jihlava, 2007 (Informace o regionech, městech a obcích, kód 13-63n1-08)
- [2] Varianty vymezení VENKOVA a jejich zobrazení ve statistických ukazatelích v letech 2000 až 2006. ČSÚ, Praha, 2008 (Informace o regionech, městech a obcích, kód e-13-80-08)
- [3] Strukturální výsledky za zemědělství v roce 2007, Analytické vyhodnocení. ČSÚ, Praha, 2009 (Životní prostředí, zemědělství; kód 2127-09)
- [4] Politika rozvoje venkova v období 2007 – 2013, Evropská komise, http://ec.europa.eu/agriculture/rurdev/index_cs.htm
- [5] Národní strategický plán rozvoje venkova České republiky na období 2007 – 2013, MZe ČR, Praha, duben 2006
- [6] Program rozvoje venkova ČR na období 2007 – 2013, MZe ČR, VÚZE Praha, Praha, listopad 2008, <http://www.mze.cz/Index.aspx?typ=2&ch=74&ids=2406&val=2406>
- [7] Národní strategický referenční rámec ČR 2007 – 2013, 2007, http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/predstavujeme/NSRR_final_1.pdf
- [8] Strategie regionálního rozvoje České republiky MMR ČR, Praha, květen 2006
- [9] Venkov, typologie venkovského prostoru, Radim Perlín, 1998, <http://web.mvcr.cz/archiv2008/odbor/reforma/perlin.pdf>
- [10] Prostorový rozvoj a plánování jako společné téma regionální politiky, územního plánování a evropské integrace, Sborník ze semináře, MMR ČR a VŠE Praha, Praha 15. 6. 2006
- [11] Poziční dokument menších měst a venkova – Rozvoj venkova v letech 2007 – 2013 financovaný z prostředků Společné zemědělské politiky a Politiky hospodářské a sociální soudržnosti EU, SMO
- [12] Dojížďkový přístup k vymezení městského, příměstského a venkovského obyvatelstva v České republice, Jana Vobecká *in* Demografie 1/2009, str. 14 - 23
- [13] Venkovský prostor a jeho oživení, Jan Binek a kol., GaREP, Brno, 2007, Základní metodicko-teoretické poznatky z výzkumného úkolu MMR WB 29- 04
- [14] Kohezní politika: Osídlení v České republice, Partnerství měst a venkova. L. Kašparová, M. Půček a kolektiv, MMR Praha, ÚÚR Brno, 2009
- [15] Regionální operační program NUTS II Jihovýchod pro období 2007 – 2013, Region soudržnosti NUTS II Jihovýchod, listopad 2007
- [16] Profil kraje Vysočina, Krajský úřad Vysočina, březen 2009
- [17] Program rozvoje kraje Vysočina, programová část, Krajský úřad Vysočina, prosinec 2007.

Internetové adresy:

Český statistický úřad - <http://www.czso.cz>

Ministerstvo pro místní rozvoj - <http://www.mmr.cz/>

Ministerstvo zemědělství - <http://www.mze.cz/>

Ministerstvo životního prostředí - <http://www.mzp.cz/>

Ministerstvo financí - <http://www.mfcr.cz/>

Ústav územního rozvoje Brno - <http://www.uur.cz/>

Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem - <http://www.uhul.cz/>

INFO VENKOV - nový portál zaměřený na rozvoj venkova (připravuje Ústav zemědělských a potravinářských informací) - <http://www.infovenkov.cz/>